هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

43

سالی/ 2007 – بەرگی چل و سێ

چاپی یەکەم/ سالی 2008

پێرِیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/9/11 ل5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/9/12 ل75

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/9/17 ل129

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/9/18 ل189

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/9/19 ل225

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (7) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/9/25 ل293

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (8) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/9/26 ل343

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (9) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/10/2 ل371

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (10) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/10/3 ل429

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (11) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2007/10/9 ل483

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (12) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2007/10/17 ل531

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (13) خولی دووەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2007/10/18 ل579

4- خوێندنـەوەی یەكـەمی پـرۆژەی یاسـای هـەموار كردنـی یەكـەمی یاسـای وەزارەتـی پیشەسـازی هـەرێمی كوردستان ژمارە (11)ی ساڵی 2006.

5- خوێندنەوەی یەكەمی پرۆژەی یاسای رۆژنامەنووسان لە هەرێمی كوردستان.

6- بـەردەوامبوون لەسـەر خسـتنەڕوو و گفتوگـۆ كردنـی پـرۆژەی یاسـای دەسـەڵاتی دادوەری لـە هـەرێمی كوردستان.

داوا لە لیژنەی یاسایی دەكەم بێن لە شوێنی خۆیان دابنیشن، خوشك و برایـان، ئەنـدامانی بـەڕێز، تەبعـەن بەرنامەی كار كە خوێندمانەوە شەش پرۆژەیە، ئەگەر هـەموویان بخوێنینـەوە، بـە دوو رۆژ شـەش، حـەوت سـەعاتمان دەوێـت، لەبـەر ئـەوە كـاك فرسـەت رەئیـەكی هـەبوو، ئـەمڕۆ باسمـان كـرد، رەئیەكـەی دەخەینـە بەردەم بەڕێزتان، بۆ ئەوەی بڕیاری لێ بدەن، داوای لـێ دەكـەم رەئیەكـەی شـەرح بكـات، دوایـێش رەئیـەكی یاسایی ئەوەی خـاوەن تەجروبەیـە لـەو مەسـەلەیەدا بـداتن، دوا بڕیـاریش بـۆ ئێـوە دەبـێتن، فـەرموو كـاك فرسەت.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەو پرۆژانە هەندەك ئەمڕۆ بەیانی گەیشتە دەستمان، هەندەك دوێنێ نیهایـەتی دەوام گەیشـتە دەسـتمان، زۆربـەیان ئیحتیمالـە تەرجومـەی كوردیشـی لەگەڵـە، خوێندنـەوەی یەكـەمیش غایـەت ئەوەیـە ئەنـدامانی پەرلەمان ئاگادار بن، وەك لە هەموو پەرلەماناتی عالـەم، ئیحتیمـال هەیـە ، هـەر لـە پەرلـەمانی كوردسـتان خوێندنەوەی پرۆژە هەبێت، ئان لە پەرلەمانی تر ئیعلانی عینوانی پرۆژەكە دەكەن، چەند كەسێك ئەگـەر لە ئەندامان پێشكەش كـرا بـێتن، چـەند ئەنـدامێك هەڵدەسـتن شـەرحی مـەبادیئی عـامی پرۆژەكە دەكەن ئیعلان دەكرێت، ئەوە لەسەر ئەندامان تـەوزیع دەكرێـت و لەسـەر جیهـاتی تـر، لەبـەر ئـەوە چونكە لەبـەر بەرتەنگی وەختەكە، پرۆژەیەك لەبەردەستمانە زۆر تاخیر بووە هی سـوڵتەی قـەزائی، مـن پێشـنیاری ئـەوە دەكـەم عیـوانی پرۆژەكـان بـدەین بـۆ ئـەمڕۆ، عەلئەقـەل بـۆ ئـەو جەلسـەیە، ئیعلانـی بكـەین ئـەوە بـڵاو دەكرێتەوە لەسەر ئەندامان و لەسـەر ئـەو لیژنانـە، ئـەوەی پەیوەنـدیان لەگـەڵ هـەبێتن، ئەگـەر بێتـو ئـەو پێشنیارە قەبول بكرێتن، داكو بتوانین بچینە ناو مەوزوعی قانونی سوڵتەی قەزائی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك شێروان قسەی هەیە فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

هـەر تەئیـدەن بـۆ قسـەی بـرای بـەڕێز كـاك فرسـەت، پێشـتر ئەگـەر نیزامـی داخیلـی هەڵدەنـەوە، ئەسـڵەن لـەنیزامی داخیلـی ئێمـە هـەر خوێندنـەوەی یەكـەم نـەبوو، دوایـێش كـە نیزامـی داخیلـی تەعـدیل كـرا

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

54

سالْ/ 2009 – بەرگی پەنجاوچوار

چاپی یەکەم/ سالْی 2009

پێرِیست

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی دەسپێك خولی سێیەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە 2009/8/20 ل 5

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (1)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/9/8 ل 39

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (2)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/9/9 ل97

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (3)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/9/15 ل 155

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (4)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/9/16 ل213

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (5)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/10/6 ل221

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (6)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2009/10/19 ل 245

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (7)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/10/21 ل 273

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (8)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دووشەممە 2009/10/26 ل 339

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (9)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/10/28 ل 441

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2009/11/15 ل 487

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (10)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/11/17 ل 569

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (11)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2009/12/2 ل 585

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (12)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/12/15 ل 591

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژمارە (13)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2009/12/29 ل 641

رشيد، د.پەريهان قوبلاى، پەيمان عزالدين، پەيمان عبدالكريم، پێشەوا تۆفيق،د.ڕێبـاز فـەتاح، د.زانـا رؤوف، سەرهەنگ فرج، سيوەيل عثمان، د.شاهۆ سعيد عدنان عثمان، عزيمە نجم الدين، ڤيان عبدالرحيم،كوێسـتان محمد، كاردۆ محمد پيرداود، كـاروان صـالح، نەسـرين جمـال مصـطفى، نـەريمان عبـدالله، پڕۆژەكـەش لـە دوو خاڵى سەرەكى پێك هاتووە، وە چەند بڕگەيەكە.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

بەڕێزان ئەم پڕۆژەيە دەدەينە ليژنەى ياسايى، ليژنـەى پێشمەرگە، ليژنـەى نـاوخۆ، ليژنـەى مـافى مـرۆڤ، حكومەت، ئەندامانيش كە هەيانە، ئێستا بۆ خاڵى چوارەم بەرنامەى كار، فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەمە پڕۆژە ياسا نيە، ئەمە پڕۆژە بڕيارێكە بەناوى ئێمە دەربچێت، ئەگەر بيخوێنينەوە لەسـەرەتاوە، (بمـا انە) يەعنى هەندێك حەقايق نووسراوە، من وەكو ئەندامى پەرلـەمان، چۆن ئيسـپات بكـەم ئـەو بـە دەليـل دەرچووە بڕيارێـك هەيـە،يان تـەحقيقێك كـە ئـەم شـتانە كـراون، چـونكە ئـەوە بڕگـەى ياسـا نيـە بچـيتن ليژنەيەك باسى بكاتن.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

بەڕێز سكرتێرى پەرلەمان مداخەلەى هەيە، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

هەر پڕۆژەيەك چ بڕيار بێت چ ياسا بێت، بێتە پەرلەمان لە خوێندنى يەكەم مناقەشە ناكرێت، هەر شێكى لەگەڵ بێت، هەر وەسيقەيەك، هەر مەعلوماتێك لە نـاو ليژنـەكان دێـتە مناقەشـە كـردن، پاشـان ليژنـەكان رەئى خۆيان بدەن، لەناو پەرلەمان ئەو شتانە دێنە مناقەشە كردن، لە خوێندنى يەكەم هيچ مناقەشـەيەك لەسەر ناكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياسايى بۆ خاڵى چوارەمى بەرنامەى كار، نوقتەى نيزامى سۆزان خان، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نورى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ببورە ئەگەر نانيزامى بوو پێم ببڕە، سەبارەت هەر بەو پڕۆژە بڕيارە، لە سـەرۆكايەتى هـەرێمى كوردسـتان بـەڕێز سـەرۆكى هـەرێمى كوردسـتان ليژەنەيـەكى هـين كـرد، ئەگـەر ئێمـە سـەيرى ئـەنجامى لێكۆڵينـەوەى ليژنەكەى ئەوان بكەين، ئينجا لە دوايدا ئەو بڕيارە هين بكەين، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان:

هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

90

سالَی/ 2013 – بەرگی نەوەت

چاپی یەکەم/ سالَی 2013

پێرست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی دەسپێکی خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2013/3/12 ل 5

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (1) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دووشەممە 2013/3/18 ل 13

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (2) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2013/4/1 ل 43

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (3) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2013/4/2 ل 93

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (4) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2013/4/3 ل 153

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (5) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2013/4/8 ل 185

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2013/4/10 ل 233

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (7) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2013/4/15 ل 297

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (8) خولی سێیەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2013/4/16 ل 327

دیاره ئەو پڕۆژە یاسایەی کاك کاردۆ باسی کرد هاتۆتە لیژنەکەی ئێمە، من لەگەڵ لیژنەی یاساییدا قسەم کردووە، ئێمە لە 2/11 /2010 جەوابی ئەو پڕۆژە یاسایەمان داوەتەوە بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان، کە لەگەڵ حکومەت قسەمان کردووە، ئەو کاتە حکومەت چاوەڕێی ئەوە بووە، بۆیە ئێمە نەك بۆ ئەوەی لیژنەکە جوابی نەدابێتەوە، ئێمە جەوابمان داوەتەوە، بەڵام هەردوو پڕۆژەکە هاتووە ئێمە بە تەئکید ئیستیفادە لە هەردووکی دەکەین هەر بۆ ئەوەی برادەرانی پەرلەمان بزانن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بۆ گفتوگۆکردن لە سەر هەر پڕۆژە یاسایەك ئێمە ئیستیفادە بکەین لە هەموو بۆچوونەکان باشە چی باشە، هەموو بۆچوونەکان، هەموو پڕۆژەکان لای خۆتان دابنێن بەیەکەوە دیراسەی بکەن، چی لە قازانجی میللەتەکەمان و قازانجی شەهید و ئەنفالکراوەکان و کەس و کاری شەهیدانە ئەوەمان پێ باشە، ئێستا دێینە سەر خاڵی سێیەم: خستنە ڕوو و گفتوگۆکردنی یاسای کێبڕکێ لە هەرێمی کوردستان. نوێنەرێکی لیژنەی دارایی و نوێنەرێکی لیژنەی مافی بەکاربەر بفەرموون بۆ سەکۆی لیژنەکان، باشە فەرموون ڕاپۆرتەکانتان بخوێننەوە،

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی بەکوردی و عەرەبی ڕاپۆرتمان لە سەر پڕۆژە یاساکە هەیە ئەگەر مەجالمان بدەن ئێمە عەرەبییەکە دەکەینە ئەساس، چونکە یاساکە خۆی هەر بەعەرەبی هاتووە، بۆیە ڕاپۆرتەکەشمان بە عەرەبی ئەساس بێ، بەڵام کوردیەکە وەکو موتەرجەم بەکاربێ، ڕاپۆرتی لیژنەی قانونی ،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شڤان بزانین ڕەئی چییە؟ فەرموو، جا هەر خۆتان ژمارە یاسایی پەرلەمانتاران بەعەرەبیتان پێشکەشکردووە، فەرموو.

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەکوردیش هەیە، بەکوردیش دەخوێندرێتەوە،

اجتمعت لجنة الشؤون القانونية بتأريخ 9/خرمانان/2711 كوردي المصادف ليوم 2011/7/31 لدراسة مشروع قانون (المنافسة لإقليم كوردستان-العراق) المقدم من قبل العدد القانوني لاعضاء البرلمان والمحال الى لجنتنا بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته الاعتيادية المرقمة (10) في 2009/11/17 ، وبعد المناقشة والمداولة توصلت اللجنة الى ما يلي:

أولاً: تسمية القانون بقانون المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية في إقليم كوردستان-العراق، لأن منع الاحتكار يفسح المجال أمام المنافسة الحرة والشريفة وحماية المستهلك وتنظيم اقتصاد المجتمع.

ثانياً:حذف المادة الاولى لكونها زائدة. وتصحيح تسلسل المواد تبعاً لذلك، وتبديل التسلسلات الرقمية بالكتابية واتباع نفس الاسلوب المتبع في صياغة وتشريع القوانين في برلمان كوردستان.

ثالثاً: وتقترح اللجنة الصياغة التالية للقانون:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان لیژنەی یاسایی سیاغەیەکی تازەی بۆ یاساکە داناوە، ئیتر ئەمە بۆ بەڕێزتان و ئەندامانی پەرلەمان دەمێنێتەوە ئایا سیاغەی لیژنەی یاسایی دەکرێتە ئەساس یاخود پڕۆژە یاساکە کە پێشکەشکراوە؟ هەمووی بخوێنمەوە،

قانون المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية في إقليم كوردستان_العراق

رقم ( ) لسنة 2011

(الفصل الاول)

المادة (1):

يقصد بالمصطلحات والتعابير الآتية المعاني المبينة ازاءها لأغراض هذا القانون:

أولاً:- الإقليم: إقليم كوردستان –العراق.

ثانياً:- الوزارة: وزارة التجارة والصناعة في الإقليم.

ثالثاً:- الوزير: وزير التجارة والصناعة في الإقليم.

رابعاً:- المنافسة: الجهود المبذولة في ممارسة النشاط و التطوير الاقتصادي.

خامساً:- الاحتكار: كل فعل ، أو اتفاق ، صدر من شخص أو اكثر طبيعي أو معنوي ، أو ممن توسط بينهم للتحكم بالسعر في السوق أو نوعية السلع والخدمات بما يؤدي الى الحاق الضرر بالمجتمع.

سادساً:- السوق: المنطقة التي يتصل بها المنتجون و المستهلكون مع بعضهم لعقد الصفقات التجارية بشأن سلعة معينة. و لا تنحصر السوق بالضرورة بحدود جغرافية معينة لاغراض هذا القانون.

سابعاً:- المجلس: مجلس حماية المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية.

المادة (2):

يهدف هذا القانون الى تنظيم المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية التي تلحق الضرر بالمجتمع.

المادة (3):

أولاً:- تسري أحكام هذا القانون على انشطة الانتاج والتجارة والخدمات التي يقوم بها الاشخاص الطبيعية والمعنوية داخل الإقليم ، كما تسري أحكامه على أيّة أنشطة اقتصادية تتم خارج الإقليم وتترتب عليها آثار داخليه.

ثانياً:- تستثنى من حكم الفقرة (أولاً) من هذه المادة القرارات التي تصدرها الوزارة في تحديد أسعار السلع والخدمات الأساسية ، بناءً على قيام ظرف استثنائي طارئ وللمدة التي يتطلبها الظرف المذكور ، وكذلك بموافقة مجلس الوزراء.

المادة (4)

يشكل مجلس في الوزارة يسمى مجلس حماية المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية ، ويتولى ادارته وكيل الوزارة للشؤون التجارية ، ويتكون من:

أولاً:- اعضاء بدرجة (مدير عام) يمثلون الجهات الآتية:

1- **وزارة الداخلية.**
2- **وزارة النقل والاتصالات.**
3- **وزارة الزراعة والموارد المائية.**
4- **وزارة التخطيط-الجهاز المركزي للتقييس والسيطرة النوعية.**

ثانياً:- اعضاء يمثلون الجهات الآتية:

1- **اتحاد الغرف التجارية والصناعية.**
2- **اتحاد الفلاحين.**
3- **نقابة المحاسبين والمدققين.**
4- **مجلس حماية المستهلك.**

المادة (5)

أولاً:- يجتمع المجلس بدعوة من الرئيس مرتين في كل شهر ، أو كلما تقتضي الضرورة ذلك وتكون اجتماعاته صحيحة بحضور اغلبية أعضائه وتصدر قراراته بالأغلبية.

ثانياً:- لايجوز لأي عضو في المجلس أن يشارك في المداولات اوالتصويت في حالة معروضة على المجلس أن تكون له فيها مصلحة أو بينه وبين أحد اطرافها صلة قرابة الى الدرجة الرابعة ، او يكون قد مثل أو يمثل احد الأطراف.

ثالثاً:- للمجلس أن يدعو لحضور اجتماعاته من يرى الاستعانة به من الخبراء والمختصين دون ان يكون لهم حق التصويت.

المادة (6):

مع عدم الاخلال بما يقتضي به المعاهدات والاتفاقيات الدولية السارية في الحكومة الاتحادية تكون ممارسة النشاط الاقتصادي والتجاري بالشكل الذي لا يؤدي الى منع المنافسة أو تقييدها او الاضرار بها وفقاً لأحكام هذا القانون.

المادة (7):

يحظر الاتفاق أو التعاقد بين اشخاص متنافسة في أية سوق،او من تكون له السيطرة على سوق معينة القيام بأي مما يأتي:

1- **التلاعب في اسعار المنتجات برفع ، أو خفض ، أو تثبيت أسعار البيع والشراء للمنتجات محل التعامل.**
2- **اقتسام اسواق المنتجات أو تخصيصها على أساس من المناطق الجغرافية أو مراكز التوزيع أو نوعية العملاء أو السلع أو المواسم أو الفترات الزمنية.**
3- **التنسيق فيما يتعلق بالتقدم أو الأمتناع عن الدخول في المناقصات والمزايدات والممارسات وسائر عروض التوريد.**
4- **فرض قيود على الانتاج أو المبيعات بما في ذلك تحديد حصص.**
5- **العطاءات التواطئية بأن يتفق طرف واحد أو أكثر على عدم تقديم العطاء أو المناقصة أو الاتفاق على تحديد الاسعار أو بنود أو شروط العطاء أو المناقصة والاتفاق فيما بينهم على أن يكونوا شركاء في العطاء الاكثر جاذبية.**

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو د. احمد.

بەڕێزد. احمدابراهيم على (ومرتى):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

6. **تقييد عمليات التصنيع أو التوزيع أو التسويق أو الحد من توزيع الخدمات أو نوعها أو حجمها أو وضع شروط أو قيود على توفيرها.**
7. **الاتفاق على التصنيع او الانتاج او التوزيع لمنتج لفترة او لفترات محددة.**
8. **الاتفاق على ابرام صفقات بيع او شراء منتج مع اي شخص او وقف التعامل معه على نحو يؤدي الى الحد من حريته في دخول السوق او الخروج منه في اي وقت.**
9. **الاتفاق على الاقتصار على توزيع منتج دون غيره على اساس مناطق جغرافية او مراكز توزيع او عملاء او مواسم او فترات زمنية.**
10. **التمييز بين بائعين أو مشترين تشابه مراكزهم التجارية في اطار البيع أو الشراء أو في شروط التعامل.**
11. **الامتناع عن انتاج او اتاحة منتج شحيح متى كان انتاجه ممكنة اقتصادياً.**
12. **الزام مورد بعدم التعامل مع منافس.**
13. **الحد من حرية تدفق المنتجات الى الأسواق او خروجها منها بصورة كلية أو جزئية ، وذلك باخفائها أو الامتناع عن التعامل فيها ، رغم وجودها لدى حائزها او بتخزينها دون مبرر.**
14. **منع أو عرقلة ممارسة اي شخص لنشاطه الاقتصادي أو التجاري في السوق.**
15. **حجب المنتجات المتوفرة في السوق بصورة كلية او جزئية عن شخص محدد دون عذر مشروع.**
16. **نشر معلومات غير صحيحة عن المنتجات او اسعارها مع العلم بذلك.**

17. الامتناع عن التعامل في المنتجات بالبيع او الشراء او الحد من هذا التعامل او عرقلته بما يؤدي الى فرض سعر غير حقيقي له.

18. انقاص او زيادة الكميات المتاحة (المتوفرة) من المنتج بما يؤدي الى افتعال عجز او وفرة غير حقيقية فيه.

19. فرض التزام بعدم التصنيع او الانتاج او التوزيع لمنتج لفترة او فترات محددة.

20. تعليق ابرام عقد او اتفاق بيع او شراء لمنتج على شرط قبول التزامات او منتجات تكون بطبيعتها او بموجب الاستخدام التجاري غير مرتبطة بمحل التعامل الاصلي او الاتفاق.

21. اهدار تكافؤ الفرص بين المتنافسين بتمييز بعضهم عن البعض الآخر في شروط صفقات البيع او الشراء دون مبرر مشروع.

المادة (8):

يختص المجلس بما يلي:

أولاً:- اعداد معلومات متكاملة عن النشاط الاقتصادي وتحديثها وتطويرها مع الجهات ذات العلاقة في كافة المجالات المرتبطة بالمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية ، واجراء الدراسات والبحوث اللازمة لذلك.

ثانياً:- تلقى المعلومات المتعلقة بالممارسات المخلة بقواعد المنافسة ومنع الاحتكار بالتعاون مع الجهات ذات العلاقة ، واتخاذ الاجراءات المناسبة بشانها وفق القانون.

ثالثاً:- التنسيق مع الأجهزة المماثلة في مجال تبادل المعلومات والبيانات فيما يتعلق بتنفيذ قواعد المنافسة ومنع الاحتكار في الحكومة الاتحادية والاقاليم والدول وفق القوانين النافذة.

رابعاً:- اعداد تقرير نصف سنوي عن انشطة المجلس وخطته المستقبلية ومقترحاته بشأن المنافسة ومنع الاحتكار، وعرضه على الوزير.

المادة (9):

بناءً على اقتراح المجلس يمنح العاملون في المجلس صفة اعضاء الضبط القضائي من قبل رئيس السلطة القضائية لاثبات الجرائم التي تقع بالمخالفة في احكام هذا القانون ولهم في سبيل ذلك الحق في دخول الاماكن والمحال والمنشأت التي يزاول فيها المخالف نشاطه و تفتيشها والاطلاع على مستنداتها وسجلاتها لدى أية جهة كانت حكومية او غير حكومية.

المادة (10):

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة و لاتزيد على سنتين او بغرامة لاتقل عن (100) مائة مليون دينار و لاتزيد على (200) مائتي مليون دينار كل من أخل بحكم المادة(السادسة) من هذا القانون او امتنع عن موافاة المجلس بالبيانات او الاوراق او المستندات التي يطلبه.

المادة (11):

مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد في أي قانون آخر نافذ في الاقليم يعاقب بغرامة لاتقل عن (250) مائتي وخمسين مليون دينار و لاتزيد على (500) خمسمائة مليون دينار في حالة موافاة المجلس ببيانات او اوراق او مستندات غير صحيحة مع العلم بذلك. وفي حالة العود تضاعف العقوبة.

المادة (12):

على الاشخاص الذين يرغبون في تملك اصول او حقوق ملكية او انتفاع أو شراء اسهم او اقامة إتحادات او اندماجات او الجمع بين ادارة شخصين معنويين او اكثر على نحو يؤدي الى السيطرة او الهيمنة في السوق اخطار المجلس الذي يتولى فحص الاخطار واصدار قرار بشأنه خلال مدة لاتتجاوز ستين يوماً من تأريخ وصول الاخطار اليها فأذا مضت تلك المدة دون البت فيه عُدّ ذلك موافقة.

وفي جميع الاحوال لايجوز اتمام التصرفات التي تم الاخطار عنها الاّ بعد صدور قرار المجلس او مضي المدة المشار اليها دون البت في الطلب.

المادة (13):

لا تسرى أحكام المادة (الحادية عشرة) على حالات الاندماج والتملك التي يرى المجلس انها تساهم في التقدم الاقتصادي بشكل يعرض الاخلال بالمنافسة.

المادة (14):

يحظر افشاء المعلومات والبيانات المتعلقة بالحالات الخاصة بتطبيق أحكام هذا القانون أو استخدامها لغير الاغراض التي قدمت من أجلها.

المادة (15):

يجوز لأي شخص ابلاغ المجلس بأية مخالفة تقع لأحكام هذا القانون.

المادة (16):

على المجلس عند ثبوت مخالفة الاحكام الواردة بالمادة السادسة من هذا القانون تكليف المخالف بتعديل أوضاعه و إزالة المخالفة فوراً خلال مدة محددة وذلك دون الاخلال بأحكام المسؤولية الناشئة عن هذه المخالفات.

المادة (17):

على مجلس القضاء في الاقليم تشكيل محاكم تنظيم التجارة للنظر في النزاعات الناشئة عن حماية المستهلك والمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية وغيرها من الممارسات التجارية ، ويكون القضاة في هذه المحاكم من قضاة الصنف الثاني على الأقل. ويطبق احكام قانون تنظيم التجارة العراقي النافذ في الإقليم او اي قانون آخر يحل محله بما لايتعارض مع احكام هذا القانون.

المادة (18):

أولاً:- يعاقب المسؤول عن الادارة الفعلية للشخص المعنوي المخالف بذات العقوبات المقررة للافعال المخالفة لأحكام هذا القانون اذا اثبت علمه بها وكان اخلاله بالواجبات التي تفرضها عليه تلك الادارة قد اسهم في وقوع الجريمة.

ثانياً:- يكون الشخص المعنوي مسؤولاً بالتضامن عن الوفاء بما يحكم به من عقوبات مالية او تعويضات اذا كانت المخالفات قد ارتكبت من احد العاملين به او باسمه او لصالحه.

المادة (19):

على مجلس الوزارء والوزير كل حسب اختصاصه إصدار الانظمة والتعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون.

المادة (20):

لايعمل بأي نص قانوني أو قرار يتعارض وأحكام هذا القانون.

المادة (21):

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ أحكام هذا القانون.

المادة (22):

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

الاسباب الموجبة

لأجل تنظيم المنافسة ومنع الممارسات الأحتكارية التي تؤدي الى الحاق الضرر بالمجتمع التي يقوم بها الأشخاص الطبيعية والمعنوية من المستثمرين والمنتجين والمسوقين أو غيرهم في جميع النشاطات الانتاجية والتجارية والخدمات والانشطة الاقتصادية التي يتم خارج الاقليم وترتب عليها آثار داخله . فقد شرع هذا القانون.

راجين التفضل بالأطلاع و عرض تقرير اللجنة بشأنه على البرلمان للمناقشة و أبداء الرأى المناسب و التصويت.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ليژنەی بەكاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێم باشە ئەگەر جەنابتان ئيزن بە ئێمە بدەن خوێندنی ڕاپۆرتەكەی ئێمە تەوزيحێك لە سەر ئەم بابەتە بدەين، تەبيعی پێش هەموو شتێك داوای لێبوردن دەكەين ئەگەر هەڵەيەكی چاپی لە ڕاپۆرتەكەی ئێمە دا هاتووە لە دێری سێيەمی ڕاپۆرتەكە كە دەڵێتن لەلايەن ئەنجومەنی وەزيران ئەم پرۆژە ياسايە پێشكەشكراوە، ئەمە بە هەڵە هاتووە لەلايەن ژمارەی ياسايی ئەندامانی پەرلەمان ئەم پرۆژە ياسايە پێشكەشكراوە، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، تەبيعی ئەم پرۆژە ياسايە كە پێشكەشكراوە لە ساڵی 2009 خوێندنەوەی يەكەمی بۆ كرا، و بۆ پێنج ليژنە ئيحالە كراوە، ئێمە لە ساڵی 2010 ڕاپۆرتمان

ئامادەکردووە لە سەر پڕۆژە یاسایەکە، و پێشکەشمانکردووە بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمان، وابزانم لیژنەی دارایی پێش ئێمە ئەوانیش ڕاپۆرتیان ئامادە کردووە لە سەر پڕۆژە یاسایەکە و پێشکەشی سەرۆکایەتی پەرلەمانیان کردووە، دیارە لیژنەکانی پیشەسازی و بازرگانی و کشتوکاڵ ڕاپۆرتیان نیە لە سەر ئەم پڕۆژە یاسایە، بەڵام لیژنەی یاسایی وابزانم لە مانگی چواری ساڵی 2012 ڕاپۆرت لە سەر ئەم پڕۆژە یاسایە پێشکەش بە سەرۆکایەتی پەرلەمان کردووە،و تێدا پێشنیاری سیاغەیەکی نوێی کردووە بۆ ئەم پڕۆژە یاسایە، ڕاستە ئێمەش لەو فەترەیە هەستمان کرد کە فیعلەن ئەم پڕۆژە یاسایە یەعنی لە ئاستی پێویست دا نیە، یان چەند کەم و کوڕیەکی تێدایە، تەبیعی شێوازی داڕشتنی ئەم پڕۆژە یاسایە بە شێوەیەکی (بحثي، تحليلي) داڕێژراوە، بۆیە ئێمە بۆ ئەم مەبەستە کۆڕبەندەکی یاساییمان کرد بە هاوکاری لەگەڵ (n,d,a) کە بەڕێزان لە وەزارەتی پیشەسازی و بازرگانی ئامادەبوون، و خەڵکێکی موختەس و پسپۆڕ و لیژنەکانی یاسایی و ماف بەکاربەر و داراییش لەو کۆڕبەندە ئامادە بوون دواتر، ئێمە کۆبوونەوەیەکی هاوبەشمان ئەنجامدا لە لیژنەی یاسایی، کە لیژنەکانی یاسایی و ماف بەکاربەر و دارایی، و بەڕێز جەنابی وەزیری پیشەسازی و بازرگانی و ستافی وەزارەتیش لەوێ ئامادەبوون، ئێمە لە کۆتاییەکەی گەیشتینە ئەو ئیتیفاقە کە بەڕاستی پێداچوونەوە لەو پڕۆژە یاسایە دا بکرێتن، ئێمە زیاتر بۆچوونەکان ئەوە بوون نزیکی یاسای عێراقی بێت، چونکە مەسەلەی هەندێك مەحزورات و ئیستیسنائات لە یاساکە دا هەیە، بۆ ئەوەی کێشە لە موجتەمەعی توجار و لە ناو وەسەتی توجارەکان کێشە دروست نەبێتن، و دیسان لەبەر ئەو هۆیانەی کە من ئاماژەم پێکرد یەعنی پڕۆژە یاساکە بەشێوەیەکی تەحلیلی داڕێژراوە، و زۆر وردەکاری تێدایە، و پێ دەچێت وەکو بەحسێك یەعنی بەشێوەی بەحس ئامادەکردبێ، تەبیعی کە دواتر لیژنەی یاسایی ڕاپۆرتیان ئامادەکرد لە سەر ئەو پڕۆژە یاسایە دیارە بەڕێزان ئەو تێبینی و بۆچوونەکان ئەوەی کە ئیتیفاقمان لە سەر کرد تەقریری خۆیان جێگایان کردووە، بۆیە ئێمەش وەك لیژنە پێمان باشە ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی ببێتە ئەساس بۆ موناقەشەکردن لە ناو هۆڵی پەرلەمان، و ئەگەر جەنابتان ڕێ بدەن ئێمە ڕاپۆرتی خۆمان دەخوێنینەوە،

بۆ سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان

بابەت/ڕاپۆرتی لیژنەی پاراستنی ماف بەکاربەر

لیژنەی پاراستنی ماف بەکاربەر لە ڕۆژی چوارشەممە، لە 2010/1/27 کاتژمێر(11)ی سەر لە بەیانی کۆبوونەوە، بە ئامادەبوونی زۆربەی ئەندامەکان بۆ تاوتوێ کردنی پڕۆژە یاسای کێبرکێ (المنافسة) لە هەرێمی کوردستان کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان، پێشکەشی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستان کرابوو، کە لە دانیشتنی ئاسایی پەرلەمان ژمارە (10) لە 2009/11/17 خوێندنەوەی یەکەمی بۆ کراوە بە نووسراوی ژمارە (ك 157) لە 2009/11/19 لەلایەن بەڕێوبەرایەتی کاروباری پەرلەمان بۆ لیژنەکەمان ناردووە، دوای گفتوگۆیەکی تێروتەسەل لەلایەن ئەندامانی لیژنەکەمان، ئەم

پێشنیارانەی خوارەوە دەخەینە بەر دەستی بەڕێزان لە پەرلەمانی کوردستان بۆ گفتوگۆ و بڕیاردان لە سەری:

ماددەی یەکەم: پێشیار دەکەین کە ناوی یاساکە بەم شێوەیە بێت:

(یسمی هذا القانون، قانون المنافسة ومنع الأحتكار).

ماددەی دووەم:

پێشیار دەکەین لە جیاتی دەستەواژەی (نظام السوق المفتوح) دەستەواژەی (نظام السوق) دابنرێت.

ماددەی سێیەم:

1.پێشنیاری دووبارە سیاغەکردنی بڕگەی (4)ی ئەم ماددەیە دەکەین، بەم شێوەیەی خوارەوە:

يعني جهاز المنافسة ومنع الأحتكار، الذي اسس بموجب المادة (14) من هذا القانون.

2.پێشیار دەکەین لە جیاتی دەستەواژەی (تجارية او تجاري) دەستەواژەی (اقتصادية او اقتصادي) دابنرێت لە بڕگەی (5)ی، سوپاس،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك حەمە سعید، نوقتە نیزامت هەیە؟

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەی یاسایی داوایان کردووە کە ڕاپۆرتەکەی لیژنەی یاسایی بکرێ بە ئەساس، بۆ گەڕانەوەی باج، موناقەشەی بکرێ،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی ئێوەش پێتان وایە هی لیژنەی یاسایی بکرێتە ئەساس؟،

بەڕێز لانە احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش بەنسبەت لیژنەی دارایی و کاروباری ئابووری ئێمەش لەگەڵ ئەو ڕەئیەینە کە ئەو سیاغەی لیژنەی یاسایی کە داینایە بکرێتە ئەساس، بۆ گفتوگۆکردن لە سەری، سوپاس.

ڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئێوە پێتان باشە ڕاپۆرتی لیژنەی یاسایی بکرێ بە ئەساس، بۆ موناقەشەکردن، کەواتە دەیخەینە بەر دەستی ئێوەی بەڕێز، کێ لەگەڵ دایە پەرلەمانتارە بەڕێزەکان؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ تەنیا یەك کەس لەگەڵ دا نیە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، کەواتە لیژنەی یاسایی ڕاپۆرتی ئێوە دەکەین بە ئەساس، ئێوە بیخوێننەوە دوایی ئەوان چی مولاحەزاتیان هەبوو، بەکوردی و بەعەرەبی بیخوێننەوە فەرموو،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤین خان،

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لە سەرەتا لە ناوی یاساکەوە دەست پێ دەکەین، قانون المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية في إقليم كوردستان_العراق، رقم ( ) لسنة 2011

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. احمد،

بەڕێزد. احمد ابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ناوەکەی بەکوردی بەو شێوەیە پێشنیارمان کردووە، لە یاسا کۆنەکە دیارە ناوەکەی مەشروع قانون مونافەسە بوو، لیژنەی یاسایی پێشنیاری کردووە کە ناوی یاساکە، یاسای کێبڕکێ و قەدەغەکردنی کاری قۆرخ کردن لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق بێت، ژمارە فەراغ بۆ ساڵی 2013

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ئەو پێشنیارە دەکەین، کە ناوەکە بەم شێوەیە بێت کە لیژنەی یاسایی پێشنیاریان کردووە،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی دارایی،

بەڕێز لانە احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش هەروەها پشتگیری ئەو ڕەئیەی دەکەین، کە ناوەکە بکرێتە (المنافسة ومنع الأحتكار)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێزسنان چەلەبی/وەزیری بازرگانی وپیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قانون المنافسة ومنع الممارسات الأحتكارية في اقليم كوردستان ـ العراق، هەروەکو هاتووە لێرە، بەم شێوەیە، ممارەساتە، چونکە لێرە ئیحتیکار دەکرێتن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەرلەمانتارە بەڕێزەکان کێ تێبینیی و قسەی هەیە لێرە با ناوی بنووسین؟ لە سەر عینوانەکەیەتی، ئەم بەڕێزانە ناویان نوسراوە (ئاشتی خان، کاک دڵشاد، کاک نەریمان، کاک صباح، سۆزان خان، کاک عبدالسلام، کاک جمال، شلێر خان، کاک سالار) کەسی تر هەیە؟،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاشتی خان،

بەڕێز ئاشتی عزیز صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ناوی یاساکە، من تێبینیەکم هەیە بەو تەعدیلاتەی کە لیژنەی یاسایی داوا دەکەن کە مەنعی مومارەساتی ئیحتیکاری بێت، من لەگەڵ ئەوە دام کە قانونی مونافەسە و مەنعی ئیحتیکار بێ، نەك مومارەسات، چونکە مومارەسات مەرحەلەیەکی دوای ئیحتیکارە دەچێتە مەرحەلەی تەتبیقەوە، واتا لە نەتیجەی مومارەسەکردن یان دەبێ ئێمە چاوەڕوان بین، بزانین ئەم سلوکە لە ناو بازاڕدا ئیحتیکارە یان ئیحتیکار نیە؟ ئینجا بڕیار بدرێ، ئەمە مەرحەلەیەك، مەرحەلەیەکی تری موتەئەخر بۆ ڕێگەگرتن لە ئیحتیکار ئەوەیە کە لیژنە کێیە؟ کە تەقیم دەکات لە ناو بازاڕ، ئەو چاوە گشتیە بەردەوام ئەو خەلفیە بداتەوە بە جیهاتی مەسئوول، بڵێ ئەو مومارەسەیە لە ئەنجامدا بۆمان دەرکەوت، ئیحتیکارە یان ئیحتیکار نیە؟ بۆیە ئەگەر تێبینی بکەین لە زۆربەی وڵاتاندا قانونی مونافەسە و مەنعی ئیحتیکارە، نەك مەنعی مومارەساتی ئیحتیکاری کە بە بڕوای من ئەوە مەرحەلەیەکی موتەئەخیرە، و ئیشەکە ڕائەوەستێنێت لە ڕێگریکردن لە بەردەم ئیحتیکاردا بۆیە پێشنیازی ئەوە دەکەم کە مومارەساتەکەی لێ هەڵبگیرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاک دڵشاد،

بەڕێز دڵشاد حسین قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارێکی یاساییم هەیە، یەعنی هەر کۆی پڕۆژەکە دەست پێ بکەین، بەپێی ماددەی دەستور (110) بڕگەی (3) تیجارە و گەمارك مەسەلەیەکی سیادی عێراقە، ئێمە لە چوار چێوەی عێراقدا ئەم مەسەلە، مەسەلەی مونافەسە و بازاڕ و بازاڕی ئازادە، ئێمە لە عێراقدا یاسای ژمارە (14)ی ساڵ 2010 مان هەیە، و پرسیارەکە ئەوەیە ئێمە ئەم هەموو کاتەی پەرلەمان بە یاسایەك دەکوژێن کە یاسایەك لەبەردەممان ئامادەیە من ڕام وایە کومەڵێك یاسا ڕەنگە، بەڵام هەندێك یاسا هەیە کە پەیوەستە بە مەسائیلی بازاڕ و سیادە، یەعنی بۆ نموونە بازرگانێك لە نێوان هەرێمی کوردستان و بەغدا ناتوانێ تۆ تەحدیدی ئەسعاری نێوان هەرێمی کوردستان لەگەڵ بەغدا بکەی، یان لەگەڵ گەمارکە کە لە بەغدا ئەسعار دائەنرێ ڕێکاری یاسایی بۆ گەمارك لە بەغداوە دادەنرێ، بۆیە من پێم وایە عەمەلیتر و باشتر بۆ ئەم یاسایە بۆ ئەوەی ئینفاز بکرێ و کاتی زۆری نەکوژین من پێشنیارێك دەکەم بۆ لیژنەی یاسایی ئەگەر وەڵاممان بداتەوە،

ئەویش ئەوەیە من ڕام وایە بۆچی مەسەلەن ئێمە یاسایەکی تر هەیە لە بەغدا ئینفازمان کردووە مافی بەکاربەر بۆچی ئەم یاسایە بە ئینفازی بەغدا جێبەجێ نەکرێ؟ کە ئەشکالیەتێکی نێوان بازرگانی هەرێم و ئەشکالیەتێکی دەستوریمان لە کۆڵ دەکاتەوە، و کێشەی دەستوریمان بۆ دروست ناکات، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاک نەریمان،

بەڕێز نەریمان عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە ڕایەکەی ئاشتی خان دەکەم، لێرەدا ئەگەر ئێمە وشەی مومارەسات بخەینە پێش (الأحتكارية) کەواتە ئێمە دەستی ئەو یاسایەمان بەستەوە بە کۆمەڵێك کارەوە، و لە کاتێکیشدا ئەگەر لە کوردیەکە دیقەتێ بدەین، کار بە مانای مومارەسات ناگەیەنێ، کار بە مانای عەمەل دەگەیەنێ، و هەندێ جار لە بواری قانونیدا کار کردنێك بە تاوان یان بە ئیحتیکار حیساب دەکرێ، هەندێك جار نەکردنی کارێك بە ئیحتیکار حیساب دەکرێ، و بەپێی قانون کۆمەڵێك کار هەیە کە پێویستە ئەوانەی کە لەم بوارە کار دەکەن بیکەن، کارەکە ناکات، باشە کەواتە ئەوەی کە کارەکە دەکات کە ئیحتیکاریە ئێمە دەسەڵاتی یاساکە بچووك دەکەینەوە، بۆیە پێویست ناکات فراوان بکرێ، کارەکەی لێ لابرێ، واتە مومارەسەکەی لێ لابرێ لە عەرەبیەکە، بۆچی ئێمە لە ئەسبابی موجیبە بەشێوەیەکی جوان دامان ڕشتووە کە دەڵێن، دەڵێ ئەسبابی موجیبە ئەم یاسایە چییە؟ (لأجل تنظيم مونافسة ومنع الممارسات الأحتكارية) مومارسات ئیحتیکاریە لە ئەسباب موجیبەکە هاتووە کەواتە پێویست ناکات لێرانە هەبێ، و لەوێ مانای خۆی دەگەیەنی، بەڵام خستمانە پێشی یاسا، کەواتە ئێمە دەسەڵاتی یاساکە بۆ ئیجرائات کردن کە پێویست دەکات فراوان و کراوە بێ، ئێمە تەقەیودی دەکەین بۆ مومارەسات، بۆیە داوا دەکەم مومارەساتەکەی لی لا ببرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاک صباح،

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم ناوی پرۆژە یاساکە بەم شێوە بیتن، (قانون حماية المونافسة ومنع الممارسة الأحتكارية) یەعنی حیمایە بۆی ئیزافە بکرێتن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمووسۆزان خان،

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا منیش یەعنی تۆزێ بە دوورو درێژی دەزانم ئەگەر بکرێ بە (قانون المنافسة ومنع الأحتكارفي اقليم كوردستان) ڕاستە ئیحتیكار كۆمەڵێك مومارەساتی لەگەڵدا دێت كە ڕەنگدانەوەی ئەوەی هەیە كە ئەم كارە بەرەوە ئیحتیكاركردن دەڕوات، بەڵام هەر بۆ كورتكردنەوەی یاساكە بە قانونی مونافەسە پێشكەشكراوە، بەڵام هیچ مەعنایەك نادات قانونی مونافەسە بە تاقی تەنیا، مادام غەرەزی موشەریع ئەوەیە مەنعی ئیحتیكار بكات، هەر با وای لێ بكرێ، (قانون المنافسة ومنع الأحتكار) پێم وایە كورت تر و بەسیت ترە، و خاڵی دووەم: ڕاستە یاسایەك لە عێراق دەرچووە ئێمە نەفازی پێ دەڵێین، بەڵام خۆم یەكێكم لەوانەی كە لەگەڵ ئەوە دام، ئێمە قەوانینی خۆمانمان هەبێت تایبەت بە هەرێمی كوردستان، مەرج نیە هەموو قانونێك لە عێراقەوە دەرچوو لێرە ئێمە نەفازی پێ بدەین، خسوسیەتی خۆمان دەبێ بپارێزین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك عبدالسلام،

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە سەرەتاوە دەمویست شتێك تەسبیت بكەم من پرۆژەكەم نەدیوە، ڕاپۆرتەكەی لیژنەی یاسایی، نازانم تەفسیری منە یان تەفسیری تەوزیعەكەیە؟ بۆیە ئەو قسە ئەڵێم، چونكە ئەساس ناوەڕۆكی یاساكەیە، ئایا یاساكە ڕێكخستنی ململانێ دەكات یان ڕێگا دەگرێ لە قۆرخكردن؟ بۆیە ئەو پێشنیارەی من لە سەر ئەو ئەساسەیە كە هەردوو بابەتی باس كردووە، مونافەسە یەكێكە لە ئەوەلەویاتی بازاڕی ئازاد و ئابووری بازاڕ، لای من ئەگەر ئەو وشەیە نەوترێتن هیچ لە قیمەتی یاساكە كەم ناكات، هیچ مانای نیە بازاڕی ئازاد ئەگەر مونافەسە نەبێت، خۆی ئەسلەن لیبڕالیەكان دەڵێن ئەركی دەوڵەت ڕێكخستنی مونافەسەیە، ئەركی دەوڵەتە ئازادی بڕەخسێنی، بۆ ئەوەی سەرمایە بجولێنێ، بەڵام لە چوارچێوەیەك، ئەوە یەك، دووەم: ئێمە ئەمانەوێ یاسایەك دژی قورخكردن دەركەین یان ئێمە هەندێ مومارەسە بە دڵمان نیە، من تەسەور دەكەم نیەتی موشەریع ئەوەیە پرەنسیپی ئەنتیكەرتێل تەسبیت بكات، و بۆیە پێشنیارەكەی ئاشتی خان ڕاستە من پشتگیری دەكەم ئەگەر لە ناو ناوەڕۆكەكە باسی مونافەسەش بكرێت یاسای كێبیركێ و دژی ڕێگاگرتن یان قەدەغەكردنی قورخكردن ئیقتراح دةكةم، یەعنی (منع الأحتكار) نا، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك جمال ،

بەڕێز جمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر بێتو سەیری ئەو موقتەرەحە بکەین (قانون المنافسة ومنع الممارسات الأحتكارية في اقليم كوردستان) من لێرە پرسیارێك دەكەم، ئێمە لە كوردستان خۆمان ئێستا باوەڕمان بەوەیە بازاڕی ئازادە كە (اقتصاد السوق)ی پێ دەڵێن مانای ئەوەیە موونافەسەیەك هەیە، كێبڕكێیەك هەیە یان كۆمپكینێك هەیە، لێرە چ دەبێت كە مەناپۆلی هەیە یان ئیحتیكار هەیە، مەبەستمان ئەوە لێرە ئەوەی دیار دەبێت كە زیاتر ئەوە دەكەن (ومنع الممارسات الأحتكارية) من نابینم، یەعنی ئەو بابەتە یەكتری بگرن، چونكە بە باشتر دەزانم ئێمە وەك خۆی بڵێین (قانون المنافسة في اقليم كوردستان) تەنها ئەوەتر دەبێت، چونكە لە بیرمان نەچێتن بابەتی موونافەسە بابەتێكی زۆر گەورەیە، و بۆ زانینی جەنابتان بابەتێك هەیە پێی دەڵێن (المنافسة الأحتكارية) (واللاحتكار القلة دون تنوين الناتج) زۆربەی زۆری من ناڕۆمە ناو تەفاسیل بابەتێكی ئابووریە پێم باشترە ئەوە بمێنێتن (قانون المنافسة في اقليم كوردستان)وەك خۆی بمێنێت، ئەگەر بێنە (7) (يحظر الاتفاق أو التعاقد بين اشخاص متنافسة في أية سوق،او من تكون له السيطرة على سوق معينة القيام بأي مما يأتي) ئەمە لە ئەسڵدا مەنعی مومارەساتی ئیحتیكاری دەكاتن، بۆیە من نابینم لێرە ئەو عینوانە لەگەڵ یەكتر بگونجێ تەنها(قانون المنافسة في اقليم كوردستان)، و ماددەی ئێستا ئیشارەتم پێ دا ئەوە تەعویزی منعی مومارەساتی ئیحتیكاری دەكات، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو شلێرخان،

بەڕێز شلێر محمد نجيب:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەم یاسایە لەبەر ئەوەی زۆر گرنگە، و زۆربەی ئەوانەی كە باسیان كرد، وتیان ئەبێ ئەوەی عێراق ئینفازی پێ بكرێ، ئەگەر ئەوەی عێراق بێ ئەو مەنعی ئیحتیكارەكەی تێدایە، بەڵام ئەگەر ئەوەی خۆمان بێ وەكو كاك (جمال) وتی بەنیسبەت یاساكە بەس بنووسرێ كە (قانون المنافسة) چونكە وەكو هەموو هاوڕیان باسیان كرد، خۆی موونافەسە زۆر شت دەگرێتەوە، كە بەڕاستی جەنابی وەزیریش پێش كۆبوونەوەكە ئیشارەتی بەوە دا لەومەنزومەی تیجاری عالەمی بەهیچ شێوەیەك كەس ناتوانێ ئەگەر تۆ ئینتیمات هەبوو، ئەبێ ئەو یاسایە هەبێ، لەبەر ئەوە ئەگەر یاساكە لە هەرێمی كوردستان دەركەین بە ناوی موونافەسەوە دوای ئەوە لە ناو هەموو ئەوانەی كە دەڵێن یەعنی مەنعی ئیسائەی ئیستیخدامی ئەو وەزعەی كە هەیە، و ئەو مەنعی كارتل و یان تەحالفاتەی ڕەسمی و زمنی كە ئەكرێ، یاخود ئەو بازاڕی ئازادە وا ئەكات ئەو موونافەسەیە بەڕاستی یاسای هەبێ بۆ ئەوەی مەجموعەیەك خەڵك هەیە قۆرخ كاری نەكەن، و ئێستا من پێم وایە یەعنی خەریكە بیدایەتی دەست پێ دەكات و بۆ ئەوەی بەرەو ئاقارێكی خراپمان نەبات و سومعەتی هەرێمەكەمانی پێ نەبەین، لەبەر ئەوە ئەو یاسایە موونافەسە بێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك سالار ،

بەڕێز سالار محمود مراد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا وەکو پرەنسیپ گرنگە ناونیشانی یاسا کورت و پوخت و پڕ مانا بێ، من ڕام وایە کە تەنها ناوەکەی موونافەسە بێ کێبڕکێ، چونکە خودی مەبدەئی موونافەسە دژی ئیحتیکاری و، و بەشێکە لە هەڵسوکەوتی مەنعی ئیحتیکاری، و لە محتەوای ئەو پڕۆژە یاسایەدا بۆ نموونە تەنیا ماددەی حەوت وەرگرین بە (21) خاڵ، ئەتوانم بڵێم (19) خاڵی ڕێ و شوێنە بۆ ڕێگەگرتن لە هەڵسوکەوتی ئیحتیکاری بەپێی یاساکە، و هەروەها ئەوەی پەیوەندی بە مەنعی ئیحتیکارەوە هەیە لە قانونی عقوباتی عێراقی، چەند قانونێکی تر لە هەرێمی کوردستان دا ڕێ و شوێنی بۆ دانراوە، ئەگەر یاسا لە هەرێمی کوردستان وەکو خۆی جێبەجێ بێ، تەسەورم وایە ئەم ئیزافەکردنە بۆ ئەم پڕۆژە گرنگ نیە، چونکە بەدیدی من ئەم بابەتە لە محتەوادا هەم مەنعی ئیحتیکاری تێدایە، و ئەسلیش ئەوەیە موونافەسە خۆی لە بنەمادا یەعنی جورێکە لە هەڵس و کەوت بۆ ڕێگەگرتن لە هەڵس و کەوتی ئیحتیکاری، بۆیە پێم وایە هەر وشەی کێبڕکێ، موونافەسە، بۆ یاساکە ببێتە ناو نیشان مەهامی خۆیە پێکێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو هاژە خان،

بەڕێز هاژە سلیمان مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ پشتگیری کردنم لەو پڕۆژە یاسایە، چونکە بەڕاستی ئێمە بەو پێیەی کە ئێستا بازاڕی ئازاد لە هەرێمی کوردستان دا هەیە، و سیستەمی ئابووری بە پێی بازاڕی ئازاد دەڕوات بەرێوە پێویست بەوە دەکات کە ئێمە پڕۆژەیەکمان هەبێ بۆ ئەوەی کە ئەو کومپانیایانەی کە موونافەسەش دەکەن بە تەئکید نەتوانن ئیحتیکارەکەی بازاڕیش بە تەواوی بکەن، بۆیە بەڕاستی من پشتگیری لە ڕەئیەکەی ئاشتی خان دەکەم بەوەی کە هەر ببێتە (قانون المنافسة ومنع الأحتكارية)، و بەپێی ئەو موبەڕیڕاتانەی کە باسکرا، و هەر قانونەکەی عێراقیش مەنعی ئیحتیکارە، یەعنی مەنعی مومارەساتی ئیحتیکاری نیە، و لە چەند شوێنێکیش لە ناو یاساکە دا تەنها ئەوەی کە دایڕشتۆتەوە لیژنەی یاسایی تەنیا بە مەنعی ئیحتیکار هاتووە لە چەند شوێنێك، مەنعی مومارەساتەکە دانەنراوە، لەگەڵ ڕێزم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. بشیر،

بەڕێز د. بشیر خلیل توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کرا، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش،

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا ئێمە (3) ڕەئی لەلامان گەڵاڵە بووە، دوورترین ئیحتیمالیان بدرێتە دەنگ دان ئەویش ئەوەیە ئایا یاساکە بەو ناوەی کە پێشنیار کراوە کە (قانون المنافسة ومنع الممارسات الأحتكارية في اقليم كوردستان) بەو شێوەیە بمێنێتەوە یاخود بگۆڕدرێ، ئەگەر جەنابت یەکەم ڕەئی بدەی، ئاخر ئێستا ئەوەی ڕەئی داوە هەموو ڕەئیەك ئەوە بووە کە بگوڕدرێ بۆیە ئەمە دەبێتە (اضعف الأيمان) وەکو دەڵێ دوورترین ئیحتیمال، بۆیە یاساکە وەکو خۆی بمێنێ سوپاس. (قانون المنافسة ومنع الممارسات الأحتكارية في اقليم كوردستان)

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە چەند پێشنیارێك بو تەسمیەکردنی ئەم یاسایە پێشنیار کرا، لەلایەن ئەندامانی پەرلەمان، تەبیعی ئەگەر ئێمە بێن تەماشای ناوی ئەم یاسایە بکەین لە چەند وڵاتێکی دونیادا، کە نزیکی ناوی (23) وڵات لای من هەیە، تەبیعی هەیە (قانون المنافسة) ئەگەر مەسەلەن لە ئستۆنیا لە کەنەدا لە چەند وڵاتێك بەس (قانون المنافسة)یە، لە هەندێك وڵات (قانون تشجيع المنافسة ومنع المومارسات الأحتكارية) موهیم ناوەکان زۆرن، ئێستا عینوانی (23) یاسا لای من هەیە کە پەیوەندی بە مونافەسەوە هەیە، ئێمەش لەگەڵ ئەو ڕەئیەینە لە ڕاپۆرتی خۆمان دا تەئکیدمان کردووە کە ببێتە (قانون المنافسة ومنع الأحتكار)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا دوو ڕەئی جیاواز لە ئەسڵی مەشروعەکە هاتووە، یەکێکیان دەڵێ بەس (قانون المنافسة)، ئەوی تریان دەڵێ (قانون المنافسة ومنع الأحتكار)، ئینجا سێیەم هاتووە کە لە ئەسڵی پڕۆژەکەیە، ئینجا ئەوە دەخەینە دەنگەوە ئێستا، بەڵێ فەرموو، ئێستا ئەساسەکە ئەوەیە کە لێرە هاتووە (قانون المنافسة ومنع الممارسات الأحتكارية)ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگەوە کێ لەگەڵ ئەوە دایە تەنیا (قانون المنافسة) کێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (25) کەس لەگەڵ دایە، کێ لەگەڵ دا نیە؟ ئێستا پێشنیاری یەکەم بەس (قانون المنافسة) (25) کەس دەنگی بۆ داوە، پێشنیاری دووەم (قانون المنافسة ومنع الأحتكار)، کێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ ئاخر نابێ دوو جار بۆ دوو شت دەنگ بدەی، دەنگەکەت ناژمێرم قەیدی ناکە، (40) کەس دەنگی بۆ دا، ئێستا ئەوەی سێیەم دەخەینە دەنگەوە، (قانون المنافسة ومنع المومارسات

الأحتكارية)كێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەواتە بە زۆرینەی دەنگ (قانون المنافسة ومنع الأحتكار)، تکایەبڕسەرمادەیەکی تر،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش،

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(الفصل الاول)

المادة (1): يقصد بالمصطلحات والتعابير الآتية المعاني المبينة ازاءها لأغراض هذا القانون:

أولاً:- الإقليم: إقليم كوردستان –العراق.

ثانياً:- الوزارة: وزارة التجارة والصناعة في الإقليم.

ثالثاً:- الوزير: وزير التجارة والصناعة في الإقليم.

رابعاً:- المنافسة: الجهود المبذولة في ممارسة النشاط و التطوير الاقتصادي.

خامساً:- الاحتكار: كل فعل ، أو اتفاق ، صدر من شخص أو اكثر طبيعي أو معنوي ، أو ممن توسط بينهم للتحكم بالسعر في السوق أو نوعية السلع والخدمات بما يؤدي الى الحاق الضرر بالمجتمع.

سادساً:- السوق: المنطقة التي يتصل بها المنتجون و المستهلكون مع بعضهم لعقد الصفقات التجارية بشأن سلعة معينة. و لا تنحصر السوق بالضرورة بحدود جغرافية معينة لاغراض هذا القانون.

سابعاً:- المجلس: مجلس حماية المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەکوردیەکەی.

بەڕێزد. احمدابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(بەشی یەکەم)

ماددەی (1):

مەبەست لەم زاراوە و دەستەواژانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە:

یەکەم: هەرێم : هەرێمی کوردستان-عێراق.

دووەم:- وەزارەت : وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی لە هەرێمدا.

سێیەم:- وەزیر: وەزیری بازرگانی و پیشەسازی لە هەرێمدا.

چوارەم:- کێبرکێ: ئەو ئەرکەی پێشکەش دەکرێ لە کاتی چالاکی و پەرەپێدانی ئابووری.

پێنجەم:- قۆرخکردن: هەر کارێك، یا رێککەوتنێك کە لە کەسێکەوە یان زیاتر سروشتی یا مەعنەوی دەرچووبێ یان لەوانەی کەوتبنە نێوانیان بۆ دەست بەسەرداگرتنی نرخ لە بازاڕدا یاخود کوالێتی کالاَ و خزمەتگوزاری کە دەبنە مایەی زیان گەیاندن بە کۆمەڵگا.

شەشەم:- بازاڕ: ئەو ناوچەیەیە کە بەرهەمهێن و بەکاربەر بە یەك دەگەیەنێ بۆ گرێدانی گرێبەندی بازرگانی لەبارەی کالاَیەکی دیاریکراوەوە و بازاریش بە ناچاری بە سنووری جوگرافیی دیاریکراوەوە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە نابەسترێتەوە.

حەوتەم:- ئەنجومەن: ئەنجومەنی پاراستنی کێبڕکێ و قەدەغەکردنی ئەنجامدانی قۆرخکردن.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ماددەکە دەکەین وەکو خۆی،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی،

بەڕێز لانە احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ماددەکە دەکەین وەکو خۆی،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر،

بەڕێزسنان چەلەبی/وەزیری بازرگانی وپیشەسازی

بەڕێز بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: پاش وەزیر ببێتە ڕابعەن (المجلس)، چونکە (المجلس) موباشەرەتەن پاشی وی ئەو ئیشەی دەکاتن، لەبەر ئەوەی ماددەی خوارەوە بێتە سەرەوە المجلس: مجلس حماية المنافسة ومنع الاحتكارية. مومارەسات نامێنی تەبعەن لە وێندەرێ، ئەوە یەك، هی دووەم: هەشتەم و نۆیەم ئیزافە بکرێتن،

ثامنا: الأندماج: اندماج شركتين او أكثر بقصد توسيع حصة ما في السوق.

تاسعا : سعر الشراء الحقيقي: السعر المثبت في قائمة الشراء بعد تنزيل الرسومات المنصوص عليها فيها. ئەو دوو پێشنیارەمان هەیە،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا کێ دەیەوێ قسە لە سەر ئەو ماددەیە بکات، ئەم ناوانە نووسراوە، (د. صباح، هاژە خان، کاك جمال، د.عمر نورەدینی، بیریڤان خان، مامۆستا کاوە، کاك سەرهەنگ، کاك پێشەوا، ئاشتی خان، کاك عبدالسلام) کەسی دیکە هەیە، فەرموو د. صباح،

بەڕێز د. صباح محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش ماددەکە نوسراوە (الفصل الأول) من سەرنجی قانونەکەم دا تەسبیب نەکراوە بەپێی فسول یەعنی ئەو (الفصل الأول) ئەگەر فەسلی دووەم و سێیەمی تێدا نەبێ ئیزافییە دەبێ لابرێ، کەم کە ئەو تەرتیبە ڕەچاو بکرێ کە بەڕێز وەزیر پێشیازی کرد (الأقليم الوزارة) (الوزير) ئینجا (المجلس) پاشان کە باسی تەعریفی ئیحتیکار دەکا دەڵێ: بما يؤدي الى الحاق الضرر بالمجتمع، ببێ بما يؤدي الى الحاق الضرر بالمستهلك،

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە ئەوانەی دەڕۆنە دەرەوە زوو بێنەوە بۆ ئەوەی نیصابی دەنگ دان تەواو بێ، موراعاتی هاتنە ژورەوە بکەن،

بەڕێز د. صباح محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە تەعریفی ئیحتیکار دا کە باسی زەرەر دەکات ببێ بە هۆی گەیاندنی زیان بە کۆمەڵگا، بکرێ بە هۆی زیان بە بەکاربەر، یەعنی ئێمە تەئکید کەینەوە سەر حیمایەی بەکاربەر، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو هاژە خان،

بەڕێز هاژە سليمان مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم لە

رابعاً:- المنافسة: بەو شێوەیە تەعریف بکرێ، (الجهود المبذولة في سبيل التفوق الأقتصادي)، چونکە بەڕاستی مونافەسە بۆ ئەوەیە کە تەفەوقی ئیقتیسادی بە دەست بێت، بەو شێوەیە من پێم وایە باشترە تەعریفەکەی، و هەروەها پشتگیری لە پێشنیارەکەی بەڕێز وەزیری پیشەسازی و بازرگانی دەکەم بەوەی کە هەشتەم و نۆیەم زیاد بکرێ، چونکە بەڕاستی (السعر الشراء الحقيقي) زۆر گرنگە لە ناو قانونەکە دا هەبێت، لە چەند ماددەیەك لە ماددەی (3 و 7) باس لە سعر کراوە، و لە قانونی مونافەسەش پێویست دەکات کە بە تایبەتی (سعر الشراء الحقيقي) تەعریف بکرێ لە ناو یاساکە دا، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك جمال ،

بەڕێز جمال طاهر ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو بابەتە دوو مولاحەزەم هەیە، مولاحەزەی یەکەم ئەوەیە کە تەعریفی موونافەسە دەکاتن (الجهود المبذولة في ممارسة النشاط و التطوير الاقتصادي) ئەمە مانای موونافەسە نادات بەم شێوەیە، من پێشنیار دەکەم بنووسرێتن، (الجهود المبذولة في ممارسة النشاطات المتعلقة بالأنتاج والتسويق والتجارة) ئەمە لێرە موونافەسەی تێدا دەکرێتن، ئەمە یەك: خاڵی دووەم: (السوق: المنطقة التي يتصل بها المنتجون و المستهلكون) یەعنی مەرج نیە مونتەج و موستەهلك یەکبگرن لە هەمان شوێن، دائیمەن وەسیتمان هەیە مەرج نیە لە هەموو بوارێك مونتیج موباشەرەتەن لەگەڵ موستەهلیك ئیتساڵی هەبێت، بۆیە من پێشنیار دەکەم بڵێین (السوق اي مكان تتفاعل فيها قوى العرض والطلب) یەعنی خستنەڕووی داواکاری لەو شوێنە دەکرێتن، عەقدی سەفەقات دەبێت مەرج نیە مونتەج و موستەهلك یەکبگرن لە هەمان شوێن، چونکە دائیمەن وەسیتمان هەیە، بۆیە مەرج نیە مونتیج موباشەرەتەن لەگەڵ موستەهلیك بکات، بۆیە(السوق اي مكان تتفاعل فيها قوى العرض والطلب مع بعضها والنتيجة تكون عقد الصفقات التجارية والى اخره)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. عمر،

بەڕێز د. عمر حمد امین (نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینیم هەیە یەکەمیان: خامسا: کە دەڵێ (کل فعل) بەڕاستی ئەگەر سەیری ئەوە بکەین لە دونیای ئابووری و بازاڕ و بازرگانیەتی دا زیاتر نەشات بەکار دەهێنرێ، جا من پێشنیار دەکەم مەسەلەن دەگوترێ نەشاتی بازاڕ یان چالاکی بازرگانی یان پیشەسازی یان فیعلەکە بکرێ بە نەشات، یان لەگەڵ فیعلەکەدا نەشاتی بۆ زیاد بکرێ، دەقیق ترە لە ڕووی بەکارهێنانی زاراوەکانەوە، هەروەها پشتیوانی لەو پێشنیارەی بەڕێز وەزیریش دەکەم کە مەسەلەی سیعر زیاد بکرێ، چونکە چەند جارێك لە ناو یاساکەدا هاتووە، مەسەلەن تەحەکوم بەسیعرەوە، یان سیعری غەیر حەقیقی یان ئەسعاری مونتەجات، ئەمە پێویست دەکات کە بەڕاستی مەسەلەی سیعر وەکو زاراوە، وەکو تێرمێك لە ناو قانونەکەدا هەبێ، جگە لەوەش یەکێك لە ئامانجەکانی قانونەکە بەڕاستی مەسەلەی ئەوەیە کە چۆن ڕێگا لەوە دەگرێ کە سەیتەرە بەسەر سیعر دا نەکرێ، یان مەسەلەن تەلاعوب بە ئەسعارەوە نەکرێ، بۆیە ئەوە زیاد بکرێ، من بە پێویستی دەزانم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بێریڤان خان،

بەڕێز بێریڤان اسماعیل سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ماددەی یەکەم، بەشی حەوتەم باسی لەوە کردووە، کە مەجلیسێك هەیە بەناوی (مجلس حماية المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية)بەڕای من ئەو مەجلیسە نەبێ، یەعنی دروست دەبێ دیسان لەو یاسایە مەجلیسێکی تر دروست بکرێ، ئەوە مەجلیسێکمان هەیە بەناوی،(پاراستنی مافی بەکاربەر)، ئەو یاسایە لەگەڵ بەکاربەر دەگونجێ، هەروەها دەتوانێ سەر بە وەزارەتی بازرگانی بێ، بەڵام ئایا ئەو مەجلیسە بۆ دانراوە؟ بۆ دیسان دووبارە دروست بکرێتەوە؟ ئەگەر هەر بکرێتە پاراستنی مافی بەکاربەر زۆر لەگەڵ یەکتر دەگونجێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا کاوە،

بەڕێز کاوە محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیم لە ماددەی یەکەم لە بڕگەی پێنجەم کە نووسراوە (الاحتكار: كل فعل، أو اتفاق ، صدر من شخص أو اكثر) من پێم باشە هەر فیعلەکە نەمینێتن، ببێتە (الاحتكار: كل اتفاق صدر من شخص أو اكثر طبيعي أو معنوي) لە دوای (اكثر) (الشركات) بێتن، دائیمەن ئیحتیکار لە بەینی شەریکات دەکرێتن، ئەو کاتە قورخی بازاڕ دەکەن، لە ئاخیری ئەو بڕگەیەدا (أو ممن توسط بينهم للتحكم بالسعر في السوق أو نوعية السلع والخدمات بما يؤدي الى الحاق الضرر بالمنافسة الحرة والمجتمع) لێرە مونافەسە دەبێ حوڕ بێتن ئەو کاتە کە ئیحتیکار نەبێتن مونافەسەکەش حوڕ دەبێتن.

سابعاً:- المجلس: مجلس حماية المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية) ئێمە پێشتر عینوانی قانونەکەمان گۆڕی، بووە (حماية المنافسة ومنع الاحتكار) بزەبت ئێرەش هەر وای لێبێتن (مجلس حماية المنافسة ومنع الاحتكار) بێت مومارەسات نەمێنێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سەرهەنگ،

بەڕێز سەرهەنگ فرج عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە سەر ئەم ماددەیە، لە سەر بڕگەی پێنجەم من پێشنیاز دەکەم (الاحتكار) بەم شێوەیەی لێ بێت (كل فعل ، أو اتفاق ، أو عقد، صدر من شخص أو ابرمة بين اشخاص أو اكثر طبيعي أو معنوي) و ئەخیرەکەشی لە بری (الى الحاق الضرر بالمجتمع) بکرێ بە (المستهلك) لەبەرئەوەی بەڕاستی ئێمە لە مەجالی مەسەلەن گەیاندندا، لە مەجالی ئینتەرنێت و تەلەفونات هەندێك عەقدمان هەیە کە ئیحتیکاری تێدایە، بۆ ئەوەی ئەو قانونە بە سەر ئەو عەقدانەش دا تەتبیق ببێ، و لێرە تەئکیدێك لە سەر ئەوە بکەینەوە، چونکە بە

فیعلی ئیحتیكاری تێدا كراوە، و زەرەری زۆری لە موستەهلیك داوە، ئەو خەتانەی ئینتەرنێت و گەیاندن، هەمووومان ڕۆژانە دەیبینین خەڵك گلەیی لێ دەكا، لە نەتیجەی ئەو ئیحتیكارەیە كە لەعەقدەكانەوە كراوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك پێشەوا،

بەڕێز پێشەوا توفیق مغدید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵلا من پێش ئەوەی تێبینیەكەی خۆم بخەمە ڕوو، ڕوونكردنەوەیەك دەدەم باس لەوە كرا كە لیژنەی كشتوكاڵ ڕاپۆرتیان لە سەر ئەم پڕۆژە یاسایە نەبووە، ئەو ئەو پڕۆژە یاسایە ئاڕاستەی لیژنەی كشتوكاڵ نەكرابوو، بۆیە ئێمە ڕاپۆرتمان نەبوو، تەنها ڕونكردنەوەیە بوو، بەنیسبەت ئەو ماددەیە تێبینی من ئەوەیە ئەگەر سەیری ماددەی (3) بكەین من بە كوردیەكەی دەیخوێنمەوە، یەكەم: حوكمەكانی ئەم یاسایە لەسەر چالاكیەكانی بەرهەمهێنان و بازرگانی و خزمەتگوزاری پیادە دەكرێن كە كەسی سروشتی و مەعنەوی لەناو هەرێمدا پیَی هەڵدەستن، واتا مونافەسە لەسەر چالاكی ئابووریە لە نێوان شەخسی تەبیعی و مەعنەوی، بۆیە من پێشنیار دەكەم لە زاراوەكان هەم ئەشخاسی تەبیعی و هەم ئەشخاسی مەعنەوی، و هەم چالاكی ئابووری پێناسە بكرێ، چونكە هەدەفی یاساكە پیادەكردنە لە سەر ئەو سێ شتەی كە من باسم كرد، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئاشتی خان،

بەڕێز ئاشتی عزیز صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە پێناسە بۆ وشەی مونافەسە، ئەم مونافەسەیە كە لێرە تەعریف كراوە، بەڕاستی لە خزمەتی یاساكە دا نیە، چونكە كاتێ ئێمە لێرە بۆیە باسی مونافەسە دەكەین كە بەنەتیجە بمان گەیەنێتە مەنعی ئیحتیكار، بەڵام ئەو مونافەسەیە زۆر بە مونعەزلی پێناسەكراوە، كە لە خزمەتی پڕۆژەكە و ئەغرازی موشەرعیش دا نیە كە یاساكەی نووسیوە، یەعنی لێرە بەتەنها وەكو جهودێكی مەبزول بۆ مومارەسەكردنی نەشات و تەتویری ئیقتیسادی، بەڵام بنەمای سەرەكی مونافەسە، و غەرەزی لێرە كە مەنعی ئیحتیكار دەبێ ببەسترێتەوە بەغەرەزە سەركیەكە،كە مەنعی ئیحتیكارە، واتا مونافەسە بمانگەیەنێتە ئەو نەتیجەیەی كە مەنعی ئیحتیكارە، بۆیە هەردوو موستەلەحەكە پێوەی بەستراوە، بۆیە دوو بنەمای سەركی هەیە لە مونافەسەكردندا، بۆیە دەچێتە ناو كێبركێ، بۆ ئەوەی كە سیعر دابەزێنی، و لە بەرامبەردا تەحسینی جەدوا بدەی بە مواتنین، كە تۆ لە تەعر یفی پێناسەكەیە تەركیز نەكەیە سەر تەخفیزی سیعر ئەو جۆرە مونافەسەیە ئێمە لێرە باسی دەكەین، باس لەو مونافەسە حوڕە ناكەین كە لە دەرەوە نا شەرعیە، بۆیە

ئێمە بە یاسا ڕێکی دەخەین کە بە نەتیجە مونافەسە ببێ بە مونافەسەیەکی مونەزەم، و خەڵك موستەفید بێ، موستەهلێك موستەفید بێ، و بەنەتیجە ببێ بە ڕێگایەك لە ڕێگاکان کە مەنعی ئیحتیکار بکا، کەواتە دەبێ تەرکیز بکاتە سەر تەحفیزی سیعر، و هەروەها تەحسینی جەودە بۆ موستەهلێك، بۆیە من پێشنیازی ئەوە دەکەم ئەو دوو وشەیە ئیزافە بکرێ؟، بۆ سەر پێناسەی مونافەسە، بۆ ئەوەی بە نەتیجە بگەینە ئەو ئەنجامەی کە ئەمانەوێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام،

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە سەر پێناسەکردنی ئیحتیکار پێناسەیەك دەخوێنمەوە، پێشکەشی برادەرانیشی دەکەم، تەسەور دەکەم ئەم هەموو وشە هێنانە تۆزێك لە ئەسڵەکەی دەرئەکات، بەتایبەتی لە ئەخیردا مەرجەکەی (يلحق ضرراً بالمجتمع) زۆر شت (يلحق ضرراً بالمجتمع)دەکا، ئیحتیکار بەحەقیقەت ئێستا هەر تەماشای تەعریفێکی ڕەسمیم کرد، بەعەرەبی و بەکوردی دەیڵێم، (قۆرخکردن: هەر ڕێککەوتنێکی فەرمیە لە نێوان لایەنی کە خەریکی کاری بازرگانینە یان بەرهەم هێنانن یان خزمەت پێشکەشکردنن بەمەبەستی (ثکسینك ثرایززە) بەمەبەستی تەحدیدکردنی نرخ یان جۆرو قەبارەی بەرهەم بەشێوەیەك کە زەرەر بگەیێنێتە کێبرکێ یان بەکاربەر) ئەمە تەعریفێکی ڕەسمیە یەعنی (أي اتفاق رسمي بين شركات تجارية او اطراف تجارية او أندماجية أو خدمية) چونکە ئەمە سێ بوارە سەرەکیەکەی ئینتاجی ئیقتیسادین، (يهدف الى تحديد الأسعار و حجم ونوعية الأنتاج بشكل يلحق الضرر بالمنافسة أو المستهلك) من پێشنیاری ئەو تەعریفە دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش،

بەڕێز د. احمد ابراهيم على (وەرتى):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە چەند ڕایەك هەبوو لێرە، ئەوەی جەنابی وەزیر چەند خاڵێکی پێشنیارکردووە، (المجلس: مجلس حماية المنافسة ومنع الاحتكار) مەجلیسەکە بەو شێوەی لێ دێت، بەپێی ئەوەی کە دەنگی لە سەر درا،

ثامنا: الأندماج: اندماج شركتين او أكثر بقصد توسيع حصة ما في السوق. ئەوە پێشنیاری جەنابی وەزیرە کردوویانە، (سعر الشراء الحقيقى) ئەوەش دەڵێ (سعر المثبت في قائمة الشراء بعد تنزيل الخصومات المنصوص عليها فيها) دیارە هەندێك لە ئەندامانی پەرلەمانیش پشنیاریان کرد کە تەعریفی سیعر بکرێ، ئەگەر بکرێ ئەو پێشنیارەی جەنابی وەزیر لێرە باشە، بەنیسبەتی ئەوەی کاك جمال پێشنیاری کردبوو، (الجهود المبذولة في ممارسة النشاطات المتعلقة بالانتاج وتسويق التجارة) ئێمە پێمان باشە، (الجهود المبذولة في

ممارسة وتطوير النشاط الدقتصادي) بێ، بەو شێوەیە جێگیر بکرێ، ئەوەی تریش تەقریبەن هەر لە هەندێ پێشنیار هەبوو کەوا تەعریفی ئیحتیکار (کل فعل ، أو اتفاق) بکرێتە تەنها (کل اتفاق)بێ، بەڵام پێمان وایە فیعلەکە زەرورە لێرە ببێ، چونکە فیعل لێرە مەبەست لێی مومارەسەیە، یەعنی مەرج نیە ئەو شتەی کە ئیحتیکاری پێوە بکرێ، تەنها ئیتیفاقێك بێ یان تەنها عەقدێك بێ، بەڵکو دەکرێ لێرە ئەو پێشنیارەی تریش کە زیاد بکەین کە کاك سەرهەنگ پێشنیاری کرد،(کل فعل ، أو اتفاق ، أو عقد) ئەگەر من شتێکم لە بیرکردبوو، سوپاس بەو شێوەیە بوو،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە تێبینیەکانی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئێمەش پشتگیری بۆچوونەکەی کاك صباح دەکەین کە لە تەعریفی (الأحتکار) لە کۆتاییەکە ببێتە (بما یؤدي الی الحاق الضرر في المستهلك)، و دیسان پشتگیری د. عمر دەکەین، فیعل ڕاستی لە ئیقتیساد دا نەشاتە زیاتر ئەو وشەیە بەکار دێنین، ئێمەش پشتگیری لەو پشنیارە دەکەین، ببێتە (کل نشاط أو اتفاق)، تەبیعی سەبارەت بە ئاشتی خان و چەند برادەرێکی تر پێشنیاری تەعریفێکی تر بۆ مونافەسەیان کردووە، ئێمە تەعریفێکی زۆر ڕێك و پێکمان هەیە، ئەوەش ئیعتیماد کراوە لەلایەن مونەزەمەی ئومەمی موتەحیدە (تجارة وتنمیة) (یونك تاد)، و دیسان مونەزەمەی (التعاون والتربیة الأقتصادیة) (والشبکة الدولیة للمنافسة)، و تەبعەن چەند وڵاتێکی با بڵێین ئەوروپی تەبەنی ئەو تەعریفە کراوە، بەریتانیا ئیتیحادی ئەوروپی، ڕوسیا، ئوسترالیا، فیلەندا، چەند وڵاتێکی تر، تەعریفی مونافەسە بەم شێوەیە هاتووە: (موزاولة الأنشطة الأقتصادیة وفقا لألیات السوق دون تأثیر أو تقید لتلك الألیات تأثیراً او تقیداً مفرطاً یلحق أثاراً ضارة بالتجارة او التنمیة)، تەبیعی ئەوە تەعریفێکی زۆر باوەڕ پێکراوە، موعتەمیدە لەلایەن وڵاتە پێشکەوتووەکان دیسانەوەش لەلایەن ئەو ڕێکخراوانەی کە من ئێستا ئاماژەم پێکرد، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەبەر ئەوەی پەرلەمانتارە بەڕێزەکان نایەنەوە بەڕاستی، ئێستا ناتوانین بیخەینە دەنگەوە، لەبەر ئەوە مەجبورین بچینە ماددەیەکی تر، موناقەشەی ماددەکە دەکەین، ئەو دوو ماددەیە دوایی بانگیان دەکەین بۆ تەسویت، بڕۆن بانگیان کەنەوە زەحمەت نەبێ، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر، بۆ موناقەشە، فەرموو ئەڤین خان،

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوای لێبوردن دەکەم، ئێمە ڕەئیەکمان هەیە وەکو لیژنەی قانونی لە سەر وشەی ئەوەی کەوا لە تەعریف کردنی ئیحتیکار کە لە ئەخیردا (ضرر یلحق بالمجتمع) یان (بالمستهلك) بگەیەنێ، ئێمە پێمان باشە کەوا (بالمجتمع)بێ، لەبەر ئەوە (بالمجتمع) گشتگیرترە، موستەهیلك فیئەیەك دەگرێتەوە، بەڵام موجتەمەع هەموو دەگرێتەوە، بۆیە ئێمە لەگەڵ ئەوەین کە (ضرر یلحق بالمجتمع) وەکو خۆی،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بڕۆ سەر ماددەی دووەم، فەرموو،

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (2):

یهدف هذا القانون الى تنظیم المنافسة ومنع الممارسات الاحتكاریة التي تلحق الضرر بالمجتمع.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەکوردیەکەی فەرموو،

بەڕێز د. احمد ابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (2):

ئامانجی ئەم یاسایە ڕێکخستنی کێبڕکێ و قەدەغەکردنی ئەنجامدانی قۆرخکردنە کە زیان بە کۆمەڵگا دەگەیەنێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ماددەکە دەکەین، بەڵام بە ڕەئی من لە جیاتی (تنظیم) ببێتە (تشجیع المنافسة)باشترە،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی،

بەڕێز لانە احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ماددەکە دەکەین، هەروەها پشتگیری لە پێشنیاری ڕەئی لیژنەی ماف بەکاربەر دەکەین،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی لە جیاتی (تنظیم) ببێتە (تشجیع النافسة) جەنابی وەزیر فەرموو،

بەڕێزسنان چەلەبی/وەزیری بازرگانی وپیشەسازی

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیاریمان هەیە، ئەو ماددەیە زۆر بەكورتی هاتووە، شەرحەكەی تەواو ناداتن، پێشنیاری ئێمە ئەوەیە: (يهدف هذا القانون الى تنظيم المنافسة ومنع الاحتكار من خلال مكافحة أو الغاء الأتفاقات او التصرفات التقيدية فيما بين الشركات او الأندماجات وعمليات الشراء او اساءة أستعمال مراكز القوى السوقية مهيمنة مما يحدد من امكانية الوصول الى الأسواق او تقيد المنافسة تقيداً مفرطاً فيؤثر تأثيراً ضاراً في التجارة الداخلية او الدولية او التنمية الاقتصادية وتلحق الضرر بالمجتمع)، سوپاس.

بەرێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ دەیەوێ لە سەر ئەو ماددەیە قسە بكات؟ ناوی بنووسین، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە (ئاهەنگ خان، كاك سەرهەنگ، مامۆستا كاوە، تارا خان، شلێر خان، هاژە خان) ئاهەنگ خان فەرموو،

بەرێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتگیری تەواو لە بەڕێز وەزیری تیجارە دەكەم، چونكە فیعلەن كە نەصەكەی جەنابی كە وتی بوعدی زیاتر دەداتە ئەو قانونەی، قانونی ئێمە ئەوڕۆكە قانونێكی دەردێنی بۆ ئەوەی نیە چ نەفس لە بازاڕ هەبێ ئەمڕۆ ئێمە مەنعی بكەین، مەدایەكەی كورت ببینین، مەدای دەبێ درێژتر ببینین كە ئیتیفاقیاتی تیجارەی لەگەڵ عالەم و دەولی و چۆن نزیك ببینەوە لە قانونی عالەمی زیاتر، بۆیە تەئیدی بەڕێز وەزیری تیجارە دەكەم، چونكە هەدەفەكەی بۆ تەنزیمی قانونی درێژ خایەنە و مەسافەكی درێژتر دەخوێنێتەوە

بەرێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئاخر بەڕاستی ئێوەش بڕۆنە دەرەوە، بەڵام تكایە زوو وەرنەوە ئەوەكانی دیكەش لەگەڵ خۆتان بێننەوە، فەرموو كاك سەرهەنگ

بەرێز سەرهەنگ فرج محمد:

بەرێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو تەعریفەی كە بەڕێز وەزیری بازرگانی خستیە ڕوو، تەعریفێكی باشە، بەڵام بەمەرجێك من پێشنیاز دەكەم لە ماددەكەی پێشوتردا ئیقتیراحم كرد، وشەی (عقود) جاریكی تر زیاد بكرێ ، و هەروەها (من بين الشركات) نا بەتەنها، چونكە ئێمە هەندێك عەقدمان هەیە كە لە بەینی شەریكات و حكومەت كراوە ئیحتیكار تێدایە، (من بين الشركات أو بين الشركات والمؤسسات الحكومية) بەو نەوعە پێم وایە شاملە، سوپاس.

بەرێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

مامۆستا كاوە،فەرموو

بەرێز كاوە محمد امین

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێم باشە ماددەی دووەم وای لێ بێت، (يهدف هذا القانون الى تنظيم المنافسة ومنع الاحتكار التی تلحق الضرر بالنشاط وتطوير الأقتصادي) يەعنی ئيحتيكار لە نەتيجەدا زەرەری دەبێ بۆ چالاكی و پێشكەوتنی ئابووری، من پێم باشە تەعريفەكە بەو شێوەيە بێ، سوپاس،

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

تارا خان فەرموو،

بەڕێز تارا تحسين ياسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من وا بە باش دەزانم لە كۆی ماددەكانی كە هەيە لە ناو ئەو قانونە دا وا دابڕێژرێ هەدەف لێی چييە؟ بەعەرەبيكەی دەيخوێنم، (يهدف هذا القانون الى تنظيم المنافسة بشكل تتلائم مع نظام السوق المفتوح الذي يقرر الأسعار فيه التفاعل الحر وكذلك يهدف هذا النظام بضبط الأتفاقيات بين المؤسسات الذي تقيد المنافسة وتلحق الضرر بالمجتمع) واتا تەقريبەن لەگەڵ وتەكانی جەنابی وەزيريشم، لەبەر ئەوەی ئەزانين مەبدەئی ئەساسی بۆ ئيقتيساد لە هەرێمی كوردستان ئەو نيزامی سوقی مەفتوحە، لەبەرئەوە ئێمە موونافەسەكردن بە چ شێوەيەك بێت؟ بەشێوەيەكی شەريكانە كە ئەو شەريكانە بتوانن بكەن، بەڵام لە بوونی ئەو نيزامە هەدەفمان ئەوەيە كە نيزامەكە تەقيدی موونافەسە نەكات، بەڵكو تەقيدی ئەوە بكات كە قۆرخ كرێ لە لايەكەوە، لەبەر ئەوە وا بەباش دەزانم بەم شێوەيە بێت كە باسم كرد، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو،

بەڕێز شلێرمحمد نجيب:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ويرای پشتگيريم بۆ جەنابی وەزير، بەس وشەی (يهدف هذا القانون الى تنظيم المنافسة) بڵێين ئەم قانونە (يحمي المنافسة) ئينجا بەس موونافەسەكەشە، يەعنی موتنافسين نابێ، چونكە دوايی كە قەزيەيەك هاتە مەحاكم بەس بڵێن موتەنافيسێك خۆی يان موستەسميرێك ئيداريەن فاشل بوو، هيچ قودرەتی نەبوو، ئەو قۆرخكاريەی كە مەسەلەن ئەو كەسەی كە لە دەسەڵات دايە بەو شێوەيەی كە خۆی جەنابی وەزير وتی بەهيچ شێوەيەك نەتوانێ، نازانم ئەوە چۆن ڕێگری بكەين بەناوی خەڵكی ترەوە بێتە ناو ئەو بازاڕەوە كە بەڕاستی تا خەڵكی ئيعتيادی نەتوانن موونافەسەی بكەن؟، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

هاژە خان فەرموو،

بەڕێز هاژە سليمان مصطفی :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش پێم وایە لەو ماددەیە هەدەفەكەی زۆر بە موختەسەری نووسراوە، بۆیە پێویست دەكات كە هەدەفەكە زۆر بەباشی خەڵك لێ تێ بگا كە هەدەفەكەی ئەو قانونە چییە؟ بۆیە من پێشنیار دەكەم بەم شێوەیە بێت،(یهدف هذا القانون الى تنظیم المنافسة ومنع الاحتكار والتي یقوم بها المستثمرون او المنتجون او المسوقون او غیرهم في جمیع النشاطات الأقتصادیة والتی تلحق الضرر بالمجتمع)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك نەریمان ،

بەڕێز نەریمان عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا من پشتگیری لە ڕەئیەكەی جەنابی وەزیر دەكەم، بۆ ئەم پێناسەیە، و بۆ ئەو ئیزافاتانەی كە كاك سەرهەنگ ئاماژەی پێكرد، ئەگەر هاتو ئەمە دەنگی نەهێنا، لە ئەسڵی ماددەكە كە دەڵێ (یهدف هذا القانون الى تنظیم المنافسة) بڵێین (یهدف هذا القانون الى تنظیم وتشجیع المنافسة ومنع الاحتكار التی تلحق الضرر بالمستهلك والمجتمع) بەڕێزان ئێمە موجتەمەع ئەگەر بەتەنها بەكار بێنین شتێكی عامە، و ویلایەتی عامیش لە سەر ئەمە حكومەتە، باشە ئەگەر وەكو موستەهلكێك زەرەری پێ گەشت خۆ دەبێ ڕێگەی پێ بدرێ دیفاع لە خۆی بكات، بۆیە موستەهلیك زۆر زەرورە لە پێشی موجتەمەعەكە بێ، لەبەر ئەوە ئەو شەخسەی كە زەرەری پێ دەگات دەتوانێ لە ڕێگەی قانونیەوە لە سەر خۆی لاببات، و موجتەمەعیش حكومەت دەتوانێ دیفاعی لێ بكات، لە ئەو ئیحتیكار كردنە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤین خان.

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە بەڕێزان ئەوانەی كە پێشنیاریان هەبوو هەریەكی یەك جار بوو، بۆیە ناكرێ ئێمە وەری گرین،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوەی جەنابی وەزیر سێ، چوار كەس پشتیوانی لێكرد، فەرموو

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڵێ ئەوە دیینە سەری، بەڵام ئەو پێشنیارەی جەنابی وەزیر كردوویەتی ئێمە پشتگیری لێ دەكەین وەكو لیژنەی یاسایی، هەروەها لیژنەكانی تریش دەتوانن ڕەئی خۆیان بدەن،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی،

بەڕێز لانە احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت لیژنەی دارایی و ئابووری پشتگیری لە پێشنیاری لە بەڕێز وەزیری بازرگانی و پیشەسازی دەکەین بەنیسبەت ماددەی دووەم،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا سەبارەت بە پێشنیارەکەی وەزیر بۆ ئەهدافەکانی ئەم یاسایە جارێکی تر دەڵێمەوە، ئەگەر ئێمە بێین تەماشای، یەعنی هەدەف لە سەر قەوانینی مونافەسە بکەین، دوو مەبدەئی ئەساسی هەیە، یەکەمیان: (حماية وتشجيع المنافسة) دووەم: (مكافحة الأتفاقيات او ترتيبات الممارسات التجارية التقيدية)یە، یەعنی مەبەست لە سەر قەوانینی مونافەسە ئەم دوو مەبدەئەیە، بۆیە ئەگەر ئەو تەعریفەش تەبەنی بکەین دەبێت ئێمە باسی تەشجیعی مونافەسە بکەین، چونکە ئەگەر تۆ بێی تەنزیمی مونافەسە بکەی، ئێمە باسی موتەنافیس ناکەین، ئێمە باسی مەبدەئی مونافەسە دەکەین، نەمگوتووە (المتنافسون) ئەگەر تۆ لێرە وشەی تەنزیم بەکار بهێنی، واتا ئێمە باسی موتەنافسینیش دەکەین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو،

بەڕێز: سنان چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لێرانە یەك پێشنیاری گچکەمان هەیە، تەعدیلەك، لەو ماددەیە لە جیاتی (بين الشركات) (بين المؤسسات التجارية) شمولی تر دەبێ،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

زیاتر (بين المؤسسات التجارية) شمولی ترە، یەعنی ئەوت تەعدیل کردووە، ماددەی دوو ئەوەی پێشنیارەکەی جەنابی وەزیر، چونکە دوورترە لەوەی ئەسڵیەکە، بیخوێننەوە، چونکە کۆمەڵێك ئەندام پشتیوانی لێکرد، هەر یەکێ یەك کەس شتەکانی زیاد کرد، بینووسن بزانین ئیزافەکە چی بوو؟، بۆ ئەوەی بیان دەینێ، (مؤسسات)ی ئیزافە کرد، فەرموو کاك عماد.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەك پێشنیار عەلەئەساس وشەی (عقود) زیاد بکرێتن، بەڵام یەك پێشنیار بوو، کەسێکی تـر پشـتگیری لـێ نەکردووە،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەڵێن دوو کەس بووە، باشە یەك: یەك ئەوانەی کە پێشنیارکراوون، بزانن ئەوەی وەزیر بخەنە دەنگەوە بزانن چۆن دەبێ، ئەوەکانی تر ئیزافەی بکەنە سەری، فەرموون

بەڕێزد. احمدابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پێشنیارەکەی جەنابی وەزیر، ئەوەی کە هاتووە دەڵێ (من خلال مكافحتها او الغاء الأتفاقات او التصرفات التقيدية) لێرە ئیلغاکردن لە یاساکەوە ئەوەی من بزانم ئیلغاکردنی ئیتفاقاتی تێدا نیە، بۆیە لە ئەسڵی پڕۆژەکە دا هاتبوو (ضبط الأتفاقات) یەعنی بە ڕای جەنابی وەزیریش باشتر نیە، لە باتی ئیلغائی ئیتفاقات (ضبط الأتفاقات والتصرفات التقيدية)بێت، سوپاس،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو،

بەڕێز سینان چەلەبی/وەزیری بازرگانی و پیشەسازی

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیلغای ئیتفاقیات واجیبە ئەگەر بە ئیلغا نەکرێتن، تۆ دوو عەقدی دەکەیت، تۆ ئیتیفاق دەکەیت، ئەگەر موخالفی ئەوە بێ، دەبێ ئیلغا بکرێ، لەبەر ئەوە شەرتە بمێنێتن، ئەوە یەك: دووەم: کە موئەسەساتی حکومی لەگەڵ شەریکات ئیتیفاق دەکات کەسێك ئینتیزاری ئەوە ناکات حکومەت ئیحتیکار بکات، لەبەر ئەوە وشەی ئیحتیکار کە برادەران باسیان کرد، بۆ موئەسەساتی حکومی نابێ، و موئەسەساتی تیجاری کەرتی تایبەتە، سوپاس،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سەرهەنگ ،

بەڕێز سەرهەنگ فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عەقدمان هەیە شەریکات لەگەڵ موئەسەساتی حکومی کردوویەتی ئیحتیکاریشی تێدایە، چۆن نەکراوە؟،بۆیە مەفروزە ئێمە ئەوە بخەینە ناو ئەو قانونەوە بۆ ئەوەی دەعمێکی قانونی بۆ ئەو مەوزوعە ئیزافە بکەین لەغوی بکەینەوە بەڕاستی، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

موناقەشە زۆرکرا بۆچوونەکان بخوێننەوە، فەرموو کاك عماد.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كە تۆ باسی (الأتفاقات او التصرفات التقيدية) دەكەی ئەمە مەسەلەی عقودی تێدایە، يەعنی مەسەلەكە وازيحە تۆ دەڵێی مەسەلەن (من خلال مكافحتها او الغاء الأتفاقات او التصرفات التقيدية) ئيتيفاقات بە چی دەكرێت؟ بە عەقد دەكرێت،

المادة الثانية: (يهدف هذا القانون الى تنظيم المنافسة ومنع الاحتكار من خلال مكافحة أو الغاء الأتفاقات او التصرفات التقيدية فيما بين المؤسسات التجارية او الأندماجات وعمليات الشراء او اساءت أستعمال مراكز القوى السوقية المهيمنة مما يحدد من امكانية الوصول الى الأسواق او تقيد المنافسة تقيداً مفرطاً فيؤثر تأثيراً ضاراً في التجارة الداخلية او الدولية او التنمية الاقتصادية وتلحق الضرر بالمجتمع)، ئەوە پێشنياری بەڕێز وەزيرە،

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو پێشنيارەی جەنابی وەزير كە ژمارەيەك لە پەرلەمانتارە بەڕێزەكان پشتيوانی لێ كرد، كێ لەگەڵ دايە تكايە دەست بەرزكاتەوە؟، (39) كەس لەگەڵ دايە، كێ لەگەڵ دا نيە؟ (2) كەس لەگەڵ دا نيە، كەواتە بەزۆرينەی دەنگ پەسەندكرا، ئەم بۆچونەی ئەو، فەرموو ئەڤين خان.

بەڕێزئەڤين عمراحمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێستا دەگەڕێنەوە سەر دەنگدانی ماددەی يەكەم، بيخوێنمەوە هەمووی،

المادة (1): يقصد بالمصطلحات والتعابير الآتية المعاني المبينة ازاءها لأغراض هذا القانون:

أولاً:- الإقليم: إقليم كوردستان –العراق.

ثانياً:- الوزارة: وزارة التجارة والصناعة في الإقليم.

ثالثاً:- الوزير: وزير التجارة والصناعة في الإقليم.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، جەنابی وەزير پێشنيار دەكا كەوا المجلس ببێتە رابعا

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك عماد.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەنگمان لە سەر ناوی ياساكە داوە، (قانون المنافسة ومنع الممارسات الاحتكار)، دەبێ ببێتە (مجلس حماية المنافسة ومنع الاحتكار).

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤين خان.

بەڕێزئەڤين عمراحمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

له زۆر شوێن هاتووه ئێمه که دوایی که تەعدیلی دەکەین، که سیاغەی دەکەین، ئەگەر ئیزن بدەن له سیاغەکردنەکه هەموو مومارەسەکان لابدەین،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. ڕۆژان.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەنگدان له بۆ ناوی یاساکه کرا، بۆ ناوی ئەنجومەنەکه نەکرا، مەرج نیه ناوی ئەنجومەن هەمان ناوی یاسا بێ، ئەنجومەن که بەو یاسایه پێکی دەینی، ڕاسته ناوەکه چەند کورت و پوخت بێ، له ناوی یاساکه نزیك بێ باشترە، بەڵام مەرج نیه هەمان ناوی یاساکه و ناوی ئەنجومەن وەکو یەك بن،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواته ئیعتیادیه ئەگەر بڵێ (منع الممارسات الأحتكارية) تکایه بیخوێننەوە هەمووی، ئاخر ئەوە له عینوانی قانونەکه هاتووه، بەڵام شەرت نیه له ناوەڕۆکەکەی ئەوە نەمێنێ، له عینوانی قانونەکه لابراوە، بەڵام لێره بمێنێ، شتێکی ئیعتیادی دەبێ، فەرموو

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

رابعا: المجلس: مجلس حماية المنافسة ومنع الاحتكار.

خامسا:- المنافسة: الجهود المبذولة في ممارسة النشاط و التطوير الاقتصادي.

سادسا:- الاحتكار: كل فعل ، أو اتفاق ، صدر من شخص أو اكثر طبيعي أو معنوي ، أو ممن توسط بينهم للتحكم بالسعر في السوق أو نوعية السلع والخدمات بما يؤدي الى الحاق الضرر بالمجتمع.

سابعا:- السوق: المنطقة التي يتصل بها المنتجون و المستهلكون مع بعضهم لعقد الصفقات التجارية بشأن سلعة معينة. و لا تنحصر السوق بالضرورة بحدود جغرافية معينة لاغراض هذا القانون.

جەنابی وەزیر پێشنیاری دوو خاڵی تریشی کردبوو،

ثامناً:- الأندماج: اندماج شركتين او أكثر بقصد توسيع حصته في السوق.

تاسعا : سعر الشراء الحقيقي: السعر المثبت في قائمة الشراء بعد تنزيل الخصومات المنصوص عليها فيها.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا بەو سیاغەی که خوێندرایەوە، کێ لەگەڵ دایه تکایه دەست بەرزکاتەوە،؟ فەرموو ئاشتی خان

بەڕێز ئاشتی عزیز صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو گۆڕانكاریانەی كە لە نەتیجەی دەنگدان دا ئیزافە بووە، لە خوێندنەوەكان دا، بۆ نموونە (مجتمع) كرا بە (مستهلك)، (عقود) ئیزافە كرا،، و هەروەها پێناسەی مونافەسە یەعنی هەروەكو خۆی دانراوەتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەزانی چۆن؟ دەنگدان بەس بۆ ئەوە كراوە لە بیدایەتی عینوانی ناوەكە بگۆڕێ، ئەوانی تر دەنگیان بۆ نەدراوە، ئێستا سیاغەكە بە عام وەكو ماددەی یەك دەنگی بۆ دەدرێ، هیچ نەخراوەتە دەنگ دان، ئەوان شەرحیان كرد و جەوابیان دایەوە، ئێستا ئاخیر سیاغە كە مولاحەزەی هەموو پەرلەمانتارەكان وەرگیراوە ئاخیر سیاغەیان خوێندۆتەوە ئەوان، دیارە لیژنەی هاوبەش وەریان نەگرتووە، یەك كەس بیلێ خۆ شەرت نیە وەربگیرێ، دەبێ سێ كەس بیلێ، باشە برگە، بڕگە دەیخەینە دەنگەوە، خوشك و برایانی ئازیز، ئەگەر یەك كەس پێشنیاری شتێك بكات، یان داوای گۆڕانكاری بكات شەرت نیە بخرێتە دەنگەوە، شەرت نیە لیژنەی هاوبەش قەبولی بكات، بەڵام كە بوو بە سێ دەبێ موراعاتی بكەین بیخەینە دەنگەوە، بەڵام هیچ یەكێكیان لەوانە سێ كەس پشتیوانی لێ نەكردووە، سۆزان خان (111) پەرلەمانتار لێرە دانیشتوون (30) پەرلەمانتار ڕەئیەكی جیاوازی پێیە، هەر (30) ڕەئیەكەی پەرلەمانتاران دەخرێتە دەنگەوە؟، ناكرێ، باشە ئەوە وەری ناگرن ئەوانی تر قەناعەت بە هەندێ شت بكەن بە ئیجماع وەریگرن، ئێمە ناكرێ بە زۆر پێیان وەرگرین، ئێستا سێ لیژنەی هاوبەش دانیشتوون ئەوا ئەگەر بە جائیزیان زانیبایە یان بە مەنتقییان زانیبایە وەریان دەگرت، فەرموو د. احمد

بەڕێز د. احمد ابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە پێشتر، چونكە ماددەكە لە كاتی خۆیدا نەخرایە دەنگدان، ئێمە شەرحی ئەو ڕەئیانەمان كرد ئەو كاتە كەلەلایەن ئەندامانی پەرلەمانەوە بوو، بەڵام ئەوەی بزانم پێشنیاركردنی وشەی (المجتمع) لە بری (المستهلك)، دوو كەس بوو، وابزانم ئێمە عورفەكەمان وا هاتووە، دەبێ (3) كەس تەبەنی بكا، تەنها دوو كەس بوو، بۆیە ماددەكە هەمووی خرایە دەنگدانەوە تەواو بوو، یەعنی ئێمە ڕەئیەكانمان هیچی فەرامۆش نەكردووە، داوای لێبوردن دەكەین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك عماد.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

یەکێك لە پێشنیارەکان ئەوە بوو، مەسەلەن ئەو پێشنیارەی بۆ تەعریفی ئیحتیکار کراوە، کە لەجیاتی وشەی فیعل ببێتە نەشات، ئێمە تەئیدمان کردووە، و دیسان کۆتایی تەعرفەکەش (الحاق الضرر بالمجتمع) وتمان وشەی موستەهلیك زیاد بکرێ، ئێستا ئەگەر جەنابت مەجال بدەی من ئەوەی تەعریفی موناففەسە، چونکە زۆر لە برادەران پێشنیاریان هەبوو ئێمە سیاغەکمان هەبوو بۆ،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سیاغەکە بخوێنەوە،

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (1): يقصد بالمصطلحات والتعابير الآتية المعاني المبينة ازاءها لأغراض هذا القانون:

أولاً:- الإقليم: إقليم كوردستان —العراق.

ثانياً:- الوزارة: وزارة التجارة والصناعة في الإقليم.

ثالثاً:- الوزير: وزير التجارة والصناعة في الإقليم.

رابعا: المجلس: مجلس حماية المنافسة ومنع الاحتكار.

خامسا:- المنافسة: تەعریفی موناففەسە بەم شێوەیە دەبێت: مزاولة الأنشطة الأقتصادية وفقاً لأليات السوق دون التأثير أو التقيد لتلك الأليات تأثيراً أو تقيداً مفرطاً يلحق أثاراً ضاراً بالتجارة أو التنمية.

سادسا:- الاحتكار: كل نشاط ، أو اتفاق ، صدر من شخص أو اكثر طبيعي أو معنوي ، أو ممن توسط بينهم للتحكم بالسعر في السوق أو نوعية السلع والخدمات بما يؤدي الى الحاق الضرر بالمستهلك والمجتمع.

سابعَا:- السوق: المنطقة التي يتصل بها المنتجون و المستهلكون مع بعضهم لعقد الصفقات التجارية بشأن سلعة أو خدمة معينة. و لا تنحصر السوق بالضرورة بحدود جغرافية معينة لاغراض هذا القانون.

ثامناً:- الأندماج: اندماج شركتين او أكثر بقصد توسيع حصته في السوق.

تاسعا : سعر الشراء الحقيقي: السعر المثبت في قائمة الشراء بعد تنزيل الخصومات المنصوص عليها فيها.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر بەو سیاغەیەی جەنابت، باش، کەواتە کێ لەگەڵ دایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟(50) کەس لەگەڵ دایە، کێ لەگەڵ دا نیە؟ تەنیا (2) کەس لەگەڵ دا نیە، کەواتە بەزۆرینەی دەنەگ پەسەند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر،

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (3):

أولاً:- تسري أحكام هذا القانون على انشطة الانتاج والتجارة والخدمات التي يقوم بها الاشخاص الطبيعية والمعنوية داخل الإقليم ، كما تسري أحكامه على أية أنشطة اقتصادية تتم خارج الإقليم وتترتب عليها آثار داخليه.

ثانياً:- تستثنى من حكم الفقرة (أولاً) من هذه المادة القرارات التي تصدرها الوزارة في تحديد أسعار السلع والخدمات الأساسية ، بناءً على قيام ظرف استثنائي طارئ وللمدة التي يتطلبها الظرف المذكور ، وكذلك بموافقة مجلس الوزراء.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەكوردیەكەی.

بەڕێزد. احمدابراهيم على (وەرتى):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (3):

یەكەم: حوكمەكانی ئەم یاسایە لەسەر چالاكیەكانی بەرهەمهێنان و بازرگانی و خزمەتگوزاری پیادە دەكرێن كە كەسی سروشتی و مەعنەوی لەناو هەرێمدا پێی هەڵدەستن ، هەروەها حوكمەكانی هەر چالاكیەكی ئابووری كە لە دەرەوەی هەرێمدا ئەنجامدەدرێن دەگرێتەوەو هەمان ئەنجامی ناوخۆ دەگرێتەخۆ.

دووەم: ئەو بڕیارانەی كە وەزارەت دەریان دەچوێنێ لە حوكمی برگەی (یەكەم) لەم ماددەیەدا بەدەر دەكرێن لەبارەی سنوور دانان بۆ نرخی كاڵاكان و خزمەتگوزارییە بنەرەتییەكان ئەوەش لەبەر هاتنەپێشەوەی بارێكی بەدەركراوی لەناكاو بۆ ئەو ماوەیەی كە بارە ناوبراوەكە دەخوازێ و بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران دەبێ.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەكاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری ماددەكە دەكەین، بەڵام سەبارەت بە دووەم تەنها ئیستیسنائات بۆ حكومەت لێرە كراوە، پێم وایە ئێمە دەبێ بیر لەوە بكەینەوە ئێستا دەوری قوتاعی خاص دەورێكی زۆر گرنگە، دەبێتن هەندێك موئەسەساتی ئەعمالی قوتاعی خاصیش هەندێك ئیستیسنائات بۆیان هەبێت، ئینجا نازانم پرسیارەكەم ئاڕاستەی جەنابی وەزیرە، ئەگەر ئێمە دووبارە، پێشنیارێكمان هەیە ئاڕاستەیان دەكەین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی،

بەڕێز لانە احمد محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری ماددەكە دەكەین وەكو كە سیاغەی كردووە لیژنەی قانونی، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر،

بەڕێز سنان چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هیچ تەغیری تێدا نەكرێ،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ قسەی هەیە لە سەر ئەم ماددەیە قسە بكات؟ (ئاشتی خان، كاك نەریمان، كاك صباح، د. صباح) فەرموو ئاشتی خان،

بەڕێز ئاشتی عزیز صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەیە هەموو نەشاتاتی ئیقتیسادی ئینتاجی و تیجاری و خەدەمی بە تەنها بەم یاسایە ڕێك ناخرێ ئێمە لە هەرێمی كوردستان كۆمەڵێك یاسای ترمان هەیە كە ئەم نەشاتانە ڕێك دەخا، ئەمە بە تەنها هەدەفێكی دیاریكراوی هەیە كە مەنعی ئیحتیكارە، و تەنزیم كردنی مونافەسەیە بەو شێوانەی كە لە پێناسە جیاوازەكاندا هاتووە، بەڵام ئەم سیاغەیە سیاغەیەكی زۆر گشتگیرە، یەعنی وەكو وابێ ئێمە لە هەرێمی كوردستان بە تەنها بەم یاسایە ئەمانەوێ هەموو نەشاتە تیجاریەكان بەم یاسایە ڕێكبخەین، دەبێت ئەحكامی ئەم قانونە كە دەڵێن سەرەیانی بە سەر چیدا هەیە؟، هەدەفی یاساكە ڕوون بكاتەوە، نەك بەشێوەیەكی گشتگیر باس لە نەشاتی ئیقتیسادی بكەین، بۆیە دەبێ لە پێناسەكە بڵێین أولاً:- تسري أحكام هذا القانون على انشطة الانتاج والتجارة والخدمات التي يقوم بها الاشخاص الطبيعية والمعنوية داخل الإقليم ، إذا ترتب عليها منع حريةالمنافسة أو تقيدها. واتە ئەمە بە تەنها تەنزیمی هەموو ئیقتیسادی و ئینتاجیەكان ناكات، ئەمە لە كاتێكدا دەوری خۆی دەبێنێ ئەم یاسایە كە هەست بكات نا عەدالەتیەك هەیە بەرەوە ئیحتیكار دەڕۆن، مونافەسە بەشێوەی پێویست نیە، بۆیە دەبێت هەدەفی سەرەكی و یاساكە لە سەرەیانی ئەحكامەكەدا ئیشارەتی پێ بدرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك نەریمان فەرموو،

بەڕێز نەریمان عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من یەك تێبینیم هەیە لە ڕاستیدا ئەمە لەبەر ئەوەی ئیستیسنائاتە، ئیستیسنائاتەكانیش دەست نیشان كراوە بۆ (اسعار السلع والخدمات الأساسية)ئێمە كە لێرە وتمان ئەساسیە، لێرە تەعریفی ئەساسیە كەواتە

دەبێ بکەین، خەدەمات ئەساسیە چییە؟ بۆیە من پێم وایە ئەو ئەساسیە زیادەیە، لەبەر ئەوە ناتوانین تەعریفێك بکەین، ئەو خەدەماتانە چی ئەساسیە بەنیسبەت تۆوە شتێك ئەساسیە بەنیسبەت حکومەتەوە شتێکی تر، بەنیسبەت قوتاعی خاصەوە شتێکی تر ئەساسیە، بۆیە لە ڕاستیدا خەدەماتەکە بەشێوەیەکی عام بێ ئەساسیەکەی لێ لابدرێ، من پێم وایە باشتر دەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك صباح فەرموو،

بەڕێز صباح بیت الله شکری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ماددەی سێیەم: دووەم: داوا لە لیژنەی هاوبەش دەکەم کە ئەم پێشنیارە ئەگەر بە پەسەندی بزانن و وەریبگرن، ئەمە بۆی ئیزافە دەکەم (ان لا تسری هذا القانون بالنسبة للمرافق العامة التي تدير الحكومة)، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. صباح فەرموو،

بەڕێز د. صباح محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا نەصە عەرەبیەکە هەندێك ئیشکالی هەیە، پاشان تەرجەمەکەشی بۆ زمانی کوردی ئەویش هەندێ ئیشکالی تێدایە، پێم باشە ئەگەر جەنابتان لیژنەی هاوبەش تەخویل کەن بۆ تەرجەمەیەکی باش، سەبارەت بە ئیستیسنائات کە لێرە هەیە، فیعلەن لە قانون ئێمە نەزەریەی زروفی تاریئەمان هەیە، کە لێرە ڕەچاوکراوە، کاتێك کە زەرفێکی نا ئاسایی دێتە پێشەوە دەبێ ئەو دەسەڵاتە بدرێ بە وەزارەت یان بە حکومەت بۆ ئەوەی چارەسەری بکا، بەڵام سیغەکە ئەگەر بەم شێوەیە بێ، تستثنى من حكم الفقرة 1 من هذه المادة القرارات التي تصدرها الوزارة في تحديد اسعار السلع و الخدمات الأساسية اذا طرأة ظروف استثنائية وذلك بموافقة مجلس الوزراء) ئەو (كذلك) دەبێ ببێتە (وذلك)چونکە لەوێ ناگونجێ، (وذلك بموافقة مجلس الوزراء) دێنە سەر مەوزوعی ئەوەلەن کە لە ڕاستیدا ئەم قانونە دەبێ دیاری بکرێ کە لە چ بوارێکدا جێبەجێ دەکرێ، یەعنی کە دەڵێ ئەحکامی ئەم یاسایە ساریە بەسەر ئەم بوارانە دا، مەعنای ئەوە نیە ئەم بوارانە تەنها بەم یاسایە تەنزیم دەکرێ، تۆ تەحدیدی نیتاقی تەنفیز و تەتبیقی ئەم یاسایە دەکەی بەماددەیەك لێرەدا بۆیە ماددەکە ئیشکالی نیە، تەنها لەمەدا تۆزێك ئیشکال دروست دەکات کە دەڵێ (كما تسري أحكام هذا القانون على أية أنشطة اقتصادية تتم خارج الإقليم وتترتب عليها آثار داخليه) یەعنی کە تۆ وتت (تسري أحكام هذا القانون على انشطة الانتاج والتجارة والخدمات التي يقوم بها الاشخاص الطبيعية والمعنوية داخل الإقليم) ئەمەی دوایی تەحسیل حاسلە، یەعنی تۆ عەقدێك دەکەی لە دەرەوەی هەرێمی کوردستان ئەگەر ئەنجام بدرێ بەڵام نەتیجەکەی لێرە بێ، تۆ ئەتوانی بەم یاسایە مەنعی

بکەی، ئەگەر فیعلەن بۆنی ئیحتیکاری لێوە هات، یان جۆرێ لە ئیجحافی تێدا بوو بەحەقی موستەهلیك، ئێمەش دەبێ یاساکان بەڕاستی دوور بێ لە حەشو، لە کەلیماتی ئیزافی و زیادە، یەعنی لێرە کە دەڵێ کما (کما تسري أحكام هذا القانون) فیعلەن ئەوە تەحسیل حاسلە، چونکە کە وتمان هەر ئەنشیتەیەکی ئیقتیسادی چونکە نەشاتی لە کەیەوە دەست پێ دەکات؟، لە کاتی عەقدەکەوە، و لە کاتی تەسەروفەکەوە درێژەی دەکێشی تا ئاسار، بۆیە پێم وایە ئەم سیاغەیە موفەق نیە، ئەگەر ئیعادە نەزەری تێدا بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عماد.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە چەند تێبینی و مولاحەزە لە سەر ئەم ماددەیە، پێمان باشە ماددەی سێەم کە ئەوەلەن دەڵێ (تسري أحكام هذا القانون على انشطة الانتاج والتجارة والخدمات) دواتریش دەڵێتن (كما تسري أحكامه على أية أنشطة اقتصادية) پێم وایە تۆزێك رەکیکە، دەتوانین بڵێین (تسري أحكام هذا القانون على الانشطة الاقتصاديةوالممارسات الأحتكارية التي يقوم بها الاشخاص الطبيعية والمعنوية وتتم خارج الإقليم وتترتب عليها آثار داخليه)، سوپاس

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاخیر سیاغەتان، موشتەرەکە سیاغەکەتان، فەرموون بیخوێننەوە،

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (3):

أولاً:- تسري أحكام هذا القانون على الانشطة الأقصادية التي تقوم بها الاشخاص الطبيعية والمعنوية داخل الإقليم ، كما تسري أحكامه على أية أنشطة اقتصادية تتم خارج الإقليم وتترتب عليها منع حرية المنافسة او تقيدها كما تسري أحكامه على أية أنشطة اقتصادية تتم خارج الإقليم وتترتب عليها آثار داخليه.

ثانياً:- تستثنى من حكم الفقرة (أولاً) من هذه المادة القرارات التي تصدرها الوزارة في تحديد أسعار السلع والخدمات الأساسية، بناءً على قيام ظرف استثنائي طارئ وللمدة التي يتطلبها الظرف المذكور ، ذلك بموافقة مجلس الوزراء.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر،

بەڕێز سنان چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

له سەر ئەساسەكەی هی خۆمان، ئەو سیاغە باش نیە، سیاغە ئەسڵیەكەی خۆی باشترە ئەوەی پێشنیار كرایە، چونكە لێرانە دەڵێ (تسري أحكام هذا القانون على انشطة الانتاج والتجارة والخدمات التي يقوم بها الاشخاص الطبيعية والمعنوية داخل الإقليم) ئەوە حەسر دەكات بۆ داخلی ئیقلیم، دوایی نەشاتی تیجاری هەیە خاریجی ئیقلیم، خارجی هەرێم تەئسیر لە ئێمە دەكات، بۆیە فەسل كردن بە نووسراوێكی جوان بنووسرێ باشترە، (كما تسري أحكامه على أية أنشطة اقتصادية تتم خارج الإقليم وتترتب عليها آثار داخليه)، ئەوە باشترە، ئەوە ڕەكیك هاتووە برێك، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤین خان،

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة (3):

أولاً:- تسري أحكام هذا القانون على انشطة الانتاج والتجارة والخدمات التي يقوم بها الاشخاص الطبيعية والمعنوية داخل الإقليم، كما تسري أحكامه على أية أنشطة اقتصادية تتم خارج الإقليم وتترتب عليها آثاره داخليه.

ثانياً:- تستثنى من حكم الفقرة (أولاً) من هذه المادة القرارات التي تصدرها الوزارة بموافقة مجلس الوزراء في تحديد أسعار السلع والخدمات الأساسية، بناءً على قيام ظرف استثنائي طارئ وللمدة التي يتطلبها الظرف المذكور.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستا بەو سیاغەی كە خوێندرایەوە، كێ لەگەڵ دایە تكایە دەست بەرزكاتەوە، (39) كەس لەگەڵ دایە، كێ لەگەڵ دا نیە؟ (4) كەس لەگەڵ دا نیە، كەواتە بەزۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، فەرموون بۆ ماددەیەكی تر.

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة (4)

يشكل مجلس في الوزارة يسمى مجلس حماية المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية ، ويتولى ادارته وكيل الوزارة للشؤون التجارية ، ويتكون من:

أولاً:- اعضاء بدرجة (مدير عام) يمثلون الجهات الآتية:

1.وزارة الداخلية.

2.وزارة النقل والاتصالات.

3.وزارة الزراعة والموارد المائية.

4.وزارة التخطيط-الجهاز المركزي للتقييس والسيطرة النوعية.

ثانياً:- اعضاء يمثلون الجهات الآتية:

1.**اتحاد الغرف التجارية والصناعية.**

2.**اتحاد الفلاحين.**

3.**نقابة المحاسبين والمدققين.**

4.**مجلس حماية المستهلك.**

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەكوردیەكەی

بەڕێز د. احمد ابراهيم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (4):

ئەنجومەنێك لە وەزارەت پێكدی پێی دەگوترێ (ئەنجومەنی پاراستنی كێبڕكێ و قەدەغەكردنی ئەنجامدانی كاری قۆرخكردن) و بریكاری وەزارەتی كاروباری بازرگانی بەڕێوەی دەبات و لەمانە پێكدێ:

یەكەم: ئەندامان بە پلەی (بەڕێوەبەری گشتی) نوێنەرایەتی ئەم لایەنانە دەكەن:

1.**وەزارەتی ناوخۆ.**

2.**وەزارەتی گواستنەوەو گەیاندن.**

3.**وەزارەتی كشتوكاڵ و سەرچاوە ئاوییەكان.**

4.**وەزارەتی پلاندانان-دەزگای ناوەندی پێوان و كوالیتی كۆنترۆڵ.**

دووەم: ئەندامان نوێنەرایەتی ئەم لایەنانە دەكەن:

1.**یەكێتی ژوورە بازرگانی و پیشەسازییەكان.**

2.**یەكێتی جوتیاران.**

3.**سەندیكای ژمێریاران و وردبینان.**

4.**ئەنجومەنی پاراستنی بەكاربەر.**

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەكاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری ماددەكە دەكەین، بەس تەنها ناوی مەجلیسەكە ببێتە (مجلس حماية المنافسة ومنع الأحتكار) دوو: پێشنیار دەكەین ماددەی چوار و پێنج دەمج بكرێ، چونكە ئەگەر تەماشا بكەین، ئەوەش

تەقریبەن پەیوەندی بە ئیش و کارەکانی مەجلیس هەیە، مەسەلەن چۆن کۆبوونەوە بکەن؟، پێم باشە ببێتە فەقەرەی سێیەم تەواو ماددەی پێنجەم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی،

بەڕێز لانە احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ماددەکە دەکەین، هەروەها پشتگیری لە پێشنیاری لیژنەی مافی بەکاربەر دەکەین،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر،

بەڕێز سنان چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیار دەکەین وەکو خۆی بمێنێ، بەس دوو فەقەرە زیاد بکرێ، پاشی چوار (مجلس حماية مستهلك)

خامسا: موظف ذو الخبرة والأختصاص يعين رئيس المجلس ويكون مقرراً لها.

تەقریرەکان بنووسی لە وێ

سادسا: يحدد رئيس الوزراء الأشخاص الممثلين عن الجهات المذكورة في الفقرة الثانية أعلاه والمكافأة المالية التي تمنح لكل منهم.

ثامناً: تخصص وزارة المالية موازنة للمجلس ميزانية الوزارة السنوية لتخطيط نفقاتها.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ (3) کەس (ئاهەنگ خان، کاك نەریمان، هاژە خان) فەرموو ئاهەنگ خان،

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من گلەییەکم لە بەڕێز وەزیری تیجارە هەیە، لەو مەجلیسە ئەوەی تێی دا نیە، (اتحاد رجال اعمال) و (نقابة المهندسين) و وەزارەتی ئەعمارە، هەرچەندە ئەوێ ڕۆژێ جەنابی تەسریحەکی لە بۆ (گاردنیان) دابوو، ئەگەر بەغەلەت نەچم، دەڵێ تیجارەت مەفروزە شەریکاتی عالەمی مونافەسە بکەن لە سەر تەنفیزکردنی ڕێگاوبان لە هەرێم، ئەگەر ئەو سێ جیهەتەی تێدا نەبێ، ئەگەر من پێوەری تیجاری نەزانم وەکو وەزارەتی ئەعمار ناتوانم ڕێی حدوودی بکەم، کە ئەویش دەبێ نیوەی کە پێوەری تیجاریە، نیوەی ئەو دەوڵەتە خارجیە بکات، و نیوەکەی تر من کولفەکەی دابنێم، بۆیە ئەو مەجلیسە موهیمە (اتحاد رجال اعمال)ی تێدا بێ موهیمە نوێنەری وەزارەتی ئەعماری تێدا بێ، موهیمە (نقابة المهندسين) تێدابێ، چونکە

موههندسینن ئەوەی شەریكات دەكەن و ئاگایان لە تیجارەت و لە ناو بازاڕ هەیە، كو تەحدیدی تەندەرات و ئیعمار بەپێش بێخن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك نەریمان فەرموو،

بەڕێز نەریمان عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ڕوی شكلیەوە لە ڕاستیدا ئەمە خەلەلێك دەبینم لە ماددەی چواردا، دەڵێ (یتولى ادارته وكیل الوزارة للشؤون التجاریة) لە ماددەی پێنجەم، ئێمە دەڵێین لە كاتی ئیجتماعاتەكاندا (یجتمع المجلس بدعوة من الرئیس) كەواتە دەبێ لێرەش ئەمە بگۆڕین بكەین بە (رئیس المجلس)، و هەر مەجلیسەك دەبێ ڕەئیسێكی هەبێ، لێرە نووسراوە،(ویتولى ادارته)بۆیە بكرێ بە (یشكل مجلس في الوزارة یسمى مجلس حمایة المنافسة ومنع الاحتكار ویرأسه وكیل الوزارة للشؤون التجاریة) ئەمە لە و رووەوە، و هەروەها لە خاڵێكی تردا لە ڕاستیدا (مجلس حمایة المستهلك) كراوە بە ئەندامێك لە ڕیزی نەقابات و ڕێكخراوە پیشەییەكاندا لە كاتێكدا (مجلس حمایة المستهلك) خۆی بۆ خۆی پێك دێت لە مەجلیسێكی گەورە، و نزیكەی (13) ئەندامی هەیە، و ڕەئیسەكەشی وەكیلی وەزیرە، بۆیە لە ڕاستیدا من ئەمە لە ڕووی ئیدارییەوە، و لە ڕووی قانونیشەوە ناگونجێ وەكیل وەزیرێك لە ڕیزی ڕێكخراوە پیشەییەكاندا هاتبێ، من پێم باشە لە ماددەی چوار لە بڕگەی یەكەمدا ناوی بێ لە زمنی مودیر عامەكاندا، مودیر عامێكی مەجلیسەكە لەوێ بەشدار بێ، لەبەرئەوە هەم حكومیە، و لە ڕیزی دەزگا حكومیەكاندا دابنرێ، و بە مودیر عامیش لەبەرئەوە ڕەئیسی مەجلیسەكەی تر، ئەویش هەر وەكیل وەزیرە، بۆیە ئەمە لە ڕووی ئیدارییەوە ناگونجێ من پێم وایە ئەوە چاك بكرێ باشە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو هاژە خان،

بەڕێز هاژە سلیمان مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لە ئەوەلەن پێشنیار دەكەم كە (اعضاء بدرجة (مدیر عام مختصون) وشەی (مختصون)ی بۆ زیاد بكرێ، یەعنی بەو شێوەیە نەبێت تاكو دیار بێت ئەو كەسانەی كە ئەندامن، لە مەجلیسەكە كێ بن، وەهەروەها پێشنیار دەكەم كە یەكێك لەو ئەندامانە لە وەزارەتی مالیەو ئیقتیساد بێ كە زۆر زۆر گرنگە لە ناو ئەو مەجلیسە دا ئەندامێكیان هەبێت، لە دووەم: پێشنیار دەكەم یەكێك لەو ئەندامانەی لە مەجلیسەكە دایە، لە یەكێتی ئابووری ناسان بێ كە بەڕاستی ئەویش گرنگە لە ناو ئو مەجلیسە دا هەبێت، و پێشنیاری ئەوە دەكەم كە سێیەمی بۆ زیاد بكرێ، بەو شێوەیە (یضع المجلس النظام الداخلي لسير أعماله)، دەبێ

مەجلیسەکە بەڕاستی نیزامی داخلی خۆی هەبێ، بۆیە لە تەشکیلەی مەجلیسەکە پێویستە ئەوە تەحدید بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان،

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە ڕێکخستنەوەیەکی دەوێت، بە مەعنای ئەوە نابێت کە نوێنەری ئیتیحاداتی غورەفی تیجارە و سیناعە و ئیتیحادی فەلاحین و نیقابەی موحاسبین هەمان مافی دەنگدان و ئەوەیان نەبێ لە ناو ئەو مەجلیسە دا، بەڵکو ئەوان بۆیە لە وێن، بۆ ئەوەی وەکو هەموو باقی ئەندامانی مەجلیسەکە مامەلەی لەگەڵ دا بکرێ، بۆیە من پێم باشە بەو شێوەیە ڕێك بخرێتەوە،

يشكل مجلس في الوزارة يسمى مجلس حماية المنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية، ويتولى ادارته وكيل الوزارة للشؤون التجارية ، ويتكون من:

اعضاء بدرجة (مدير عام)، و دوای ئەوە ئەندامی تریش، و هەموویان حەقی دەنگدانیان هەبێ، ئەگەر بەم شێوەیە بێ یەعنی ئێمە هەمان حیسابمان کردووە بۆ ئەو سەندیکایانە وەکو حیسابی ئەوانی تر، چونکە بەلامانەوە گرنگە کە دەنگیان هەبێ، ئەوەی بە لای منەوە گرنگە (رجال الأعمال) ئەگەر نوێنەریان هەبێت زۆر گرنگە، چونکە ئێمە دەزانین زۆربەی کارەکان لەلای ئەوانە مونافەسە لەلای ئەوانە، مونافەسە دەبێ لە ناو ئەوان دا بێت، بەڵام والله من بۆ موهەندیسەکان تێناگەم بۆ کە دەڵێ تیجارات، تیجارات فەرقی هەیە لەگەڵ تۆ ئەوەی کە باس دەکرێ شەریکاتی تایبەتە کە کاری تەنفیزی دەکات، بڵێین تەندەر وەردەگرێ، بینای پێ دروست دەکات، من پێم وا نیە موهەندیسین ئیزافە بکەین، بەڵام (رجال الأعمال) زۆر گرنگە ئیزافە بکرێ، چونکە بەڕاستی دەبێ خەڵکی مونافەسەکە لە نێوان (رجال الأعمال) کانەوە ببێت، زیاتر ئیتر چ ناوەخۆیی بێ، چ دەرەوە بێ، گرنگ ئەوەیە ئەمانە بە نەزەری ئیعتیبار وەربگیرێ، ڕێك بخرێتەوە ئەم ماددەیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاهەنگ خان، نوقتەی نیزامت هەبوو؟

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەنیا کۆمێنتەکەم لە سەر ئەوەیە کە ڕوئیایەکە وازیح بێ، بۆ دەڵێم نیقابەی موهەندسین، نیقابەی موهەندسین زۆر جار بۆ ئێمە دەکرێ، دەڵێن تەندەر فاشیل دەبێ، تەندەر ئەسعاری سێ جار و پێنج جار و عەمەلیەی تەندەریین دەبێتەوە، ئەمڕۆ عەمەلەی تەندریین عیلاقەی ئەساسی بە تیجارە هەیە، یەك دۆلار بۆ هەر سەبەبێکی سیعری چیمەنتۆ زیاد ببێ، تەندەر فەشەلی دەینێ، بەڕێز وەزیری تیجارە خۆشی

موهەندیسە باش دەزانێ من چی دەڵێم، تیجارە ئەمڕۆ لە وڵاتی ئێمە یەك دەرگا، پەنجەرە، وایەر هەموو ئیشی موهەندیس عیلاقەی بەتیجارە هەیە، تیجارەت سەمیمی ئەمڕۆ داخیلە بە نیقابەی موهەندیسین، داخیلە بە سەمیمی ئیشی موهەندیسین، بۆیە جەخت لە سەر وەزارەتی ئیعمار و ئیتیحاد ریجال ئەعمال و نیقابەی موهەندیسین دەکەمەوە، بۆ تەقیمی ئیشی ئەو لیژنەیە، ئەو سێیە لە ناو بن باشە، چونکە حەتا ئیتیحادی مقاولاتیش ئەوانە عیلاقەیان بە تیجارەی وڵاتەکەوە هەیە، تیجارەی وڵاتەکەی ئەمڕۆ گۆڕەپانی کوردستان تەحەکوم بەو تەندەر و بە ئیشی ئەو ڕێکخراوانە دەکات، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر کۆمەڵێك پێشنیار و کۆمە ڵێك مولاحەزات و ئەوانە جەنابی ڕەئیت چییە؟

بەڕێز سنان چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی جوار: یشكل مجلس في الوزارة یسمى مجلس حمایة المنافسة ومنع الممارسات الاحتكاریة ، ویتولى ادارته ویرأسه وكیل الوزارة للشؤون التجاریة، ئەوە یەك: ئیتیحاد غورەفی تیجارە و سیناعیە بە خۆی ئیتحاد (رجال الأعمال) بەحەقیقەت، هەموو (رجال الأعمال)کان لە ناو ئیتیحادی غورەفی ژوورەکانی بازرگانی و پیشەسازینە، شمولیە، چونکە هەر کەس لەوێ هەیە، ڕاستە ئەگەر تەندەر کە دەبیتن غورفەی نیقابەی موهەندیسین، نیقابەی (رجال الأعمال) یان نیقابەی ئەوانی تر کە داخیل بن لێرانە (لا یغیر من واقع الأمر شیئاً) چونکە هەموو کاتێك کۆتایی (رجال الأعمال)، لێرانە (رجال الأعمال)، شمولی هەموو ئەعمالی تیجاریەکەی دەکات، ئەگەر ئێمە بچینە ئەوەی، دەبێ هەموو غورەفی ئیتیحاد تیجاری داخیل بکەین لێرانە، صحەی داخیل بکەین، بەیتەریەی داخیل بکەین، ئەوانی تریش داخیل بکەین، لەبەرئەوە ئیشەکە ئەوکات قورس دەبێ، دەبینی هەڵناسێ غورفە تیجارەت گۆت، ئەو شمولی هەموویان دەکاتن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاهەنگ خان،

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کۆمێنتەکەم بەڕێز وەزیری تیجارە کە دەڵێ ئیتیحادی غورەفی تیجارە و سیناعە، ڕاستە من خۆم ئێستا ئەندامم لە (رجال الأعمال) مەفروزە ئێمە ئەندام بین لە غورەفی تیجارە و سیناعە، بەڵام ئەو دوو موئەسەسەیە، موئەسەسەی جیاوازن و مەهامیان موختەلیفە(رجال الأعمال)ئیتیحادی غورەفی تیجارە و سیناعە تەمسیلی (رجال الأعمال) ناکات،(رجال الأعمال) بە خۆی هەیئەتێکی موستەقلە بە تەنیا، و حەقە جێگای لێرە بکرێتەوە، ئەگەر نیقابەی موهەندیسین لێی نەکرێتەوە، چونکە زۆربەی بەڵێندەران و موهەندیسین ئەندامن لە (رجال الأعمال)، و ئەوە بە ئیعتیقادی من موهیمە پرۆتۆکۆلاتی ئێستا لەگەڵ

وڵاتانی دراوسێ ئەغلەبیەی کە تیجارەش دەکات ئیتیحادی غورەفی تیجارە دێنە (رجال الأعمال) پرۆتۆکۆلی بە تەنیا لەگەڵ (رجال الأعمال) دەکەن بۆ ئەوەی ببنە ئەندام تەسهیلاتی لە کۆدی تیجاری تەسهیلاتیان بۆ ببێ، بەڕێز وەزیری تیجارە باش دەزانێ کودی تیجاری موهیمە، (ساري مفعولة) بەنیسبەت تیجارەی لە بەینی وڵاتەکان،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش ڕەئیتان وەڵامتان بۆ ئەم پێشنیارانە؟

بەڕێزئەڤین عمراحمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو ڕەئی ئێمە پشتگیری ئەو ڕەئیە دەکەین، کەوا (رجال الأعمال) دائەنرێ، چونکە ڕاستە کە (رجال الأعمال) لێرە دەورێکی گرنگیان هەیە، بۆیە ئێمە پشتگیری ئەو ڕەئیە دەکەین، و لەگەڵ ئەو ڕەئیەی جەنابی وەزیریش و ئەندامە بەڕێزەکانن کەوا (یتولی ادارتە) بکرێتە (یرأسە)، بەڵام ئەمێنێتەوە ئەوەی کە لیژنەی مافی بەکاربەر لەگەڵ لیژنەی دارایی داوای ئەوەیان کردووە دەمج بکرێن، ماددەی پێنجەم و چوارەم، ئەوە بۆ بەڕێزتان دەهێڵینەوە لەگەڵ ئەندامانی پەرلەمان،

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە هەندێك تێبینی لەلایەن ئەندامە بەڕێزەکان پێشنیاریان کردووە، یەکەمیان: مەسەلەی ئیزافەکردنی وەزارەتی ئەعمار و ئیسکان و نیقابات و نیقابەی موهەندیسین و ئیتیحاد، پێم وایە ئێمە دووبارە دەڵێینەوە مەبەست لە دەرکردنی ئەم یاسایە تەشجیعی مونافەسەیە، ئێمە باسی موتەنافسین ناکەین، لەبەر ئەوە پێمان وایە وەکو خۆی بمێنێتەوە، فیعلەن (مجلس حماية المستهلك) دەزگایەکی حکومیە پشتگیری ئەو ڕەئیە دەکەین کە بچێتە ناو خانەی دەزگا حکومیەکان، دیسان پێشنیار دەکەین ماددەی چوار و پێنج دەمج بکرێتن، چونکە هەردوو ماددەکە پەیوەندیان بەیەکەوە هەیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵڵا دوو مولاحەزە لای ئێمە هەبوو یەکێکیان ئەوەیە کە موکافەئە بۆ ئەندامانی ئەو مەجلیسە هەبێ، ئێ ئەو مەجلیسە هەموو خۆیان موەزەفن، دووەم: ئێمە موازەنەشمان تەسدیق کردووە جارێکی دیکە موازەنە بۆ مەجلیسێکی ئاوا دابنێتەوە هەم مەجلیسەکە دەبێتە قیادە واحیدە و ناکرێ ئەو لە زمنی وەزارەتەکان میزانیەی تایبەتی خۆشی هەبێ، ئەوەش ناکرێ بەڕاستی ئەوە بارگرانی دەکەوێتە سەر حکومەت، فەرموو کاك عماد،

بەڕێز عماد محمد حسین:

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (3)

سێ شەممە ڕێکەوتی 2013/4/2

كاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی سێ شەممە ریکەوتی 2013/4/2 پەرلەمانی کوردستان - عێراق بە سەرۆکایەتی د.ارسلان بایز اسماعیل سەرۆکی پەرلەمان و، بە ئامادەبوونی بەڕێز د. حسن محمد سورە جێگری سەرۆك و، بەڕێز فرست أحمد عبدالله سکرتێری پەرلەمان, دانیشتنی ژمارە (3)ی خولی سێیەم, ساڵی (2013) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری درا دانیشتنی ژمارەی (3)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە کات (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی سێ شەممە ریکەوتی 2013/4/2 دا بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای کێبڕکێ لە هەرێمی کوردستاندا.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای دایانگە لە هەرێمی کوردستان.

3- هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستەی گشتی دەستپاکی لە هەرێمی کوردستان – عێراق لەنێوان ئەم بەڕێزانە (سامح عثمان یونس، سیروان عمر امین، د. احمد انوەر).

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان، دانیشتنی ئەمڕۆمان دەست پێ دەکەین، پەرلەمانی کوردستان، خولی سێیەمی هەڵبژاردن، ساڵی چوارەم، خولی گرێدانی دووەم، ژمارەی دانیشتن (3) رۆژی دانیشتن (2013/4/2)

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگەی (1)ی ماددەی (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاریدا بەرنامەی کاری دانیشتنی ژمارە (3)ی ئاسایی خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە کاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی رۆژی سێ شەممە ریکەوتی 2013/4/2 بەم شێوەیە بێت:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای کێبڕکێ لە هەرێمی کوردستاندا.

2- خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای دایانگە لە هەرێمی کوردستان.

3- هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستەی گشتی دەستپاکی لە هەرێمی کوردستان – عێراق لەنێوان ئەم بەڕێزانە (سامح عثمان یونس، سیروان عمر امین، د. احمد انوەر).

داوا لە لیژنەی هاوبەش دەکەین بفەرموون بۆ سەکۆی لیژنەکان، لیژنەی یاسایی، لیژنەی بەکاربەر، لیژنەی دارایی، بەخێرهاتنی بەڕێز وەزیری بازرگانی و پیشەسازی و وەفدە یاوەرەکەی دەکەین، بەخێربێن، لیژنەی هاوبەش ماددەی چوار موناقەشەی لەسەر کرا، بەس مابوو دوا سیاغەی ئامادده بکەن و بخوێندرێتەوە و بیخەینە تەسویتەوە، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوێنێ موناقەشەو گفتوگۆ کرا لەسەر ئەم بابەتە، ئێمە وەکو لیژنەی هاوبەش بەم شێوەیە دامان ڕشتۆتەوە، ئەگەر ئیزنمان بدەی بیخوێنینەوە.

المادة (4): يشكل مجلس في الوزارة يسمى مجلس حماية المنافسة ومنع الاحتكار، ويرأسه وكيل الوزارة للشؤون التجارية وعضوية كل من:

أولاً:- (مدراء عامون) يمثلون الجهات الآتية:

1- وزارة الداخلية.

2- وزارة النقل والاتصالات.

3- وزارة الزراعة والموارد المائية.

4- وزارة التخطيط - هيئة التقييس والسيطرة النوعية.

ثانياً:- ممثل عن مجلس حماية المستهلك.

ثالثاً: اعضاء يمثلون الجهات الآتية:

1- اتحاد الغرف التجارية والصناعية.

2- اتحاد الفلاحين.

3- نقابة المحاسبين والمدققين.

4- اتحاد رجال الاعمال.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر تێبینیت هەیە؟ فەرموو.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری پیشەسازی و بازرگانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نەخێر تێبینیم نییە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزیان وەزارەت داوای ئەوەیان کردووە کەوا فەرمانبەرێك دابندرێ بۆ ئەوەی وەکو موقەڕیر بێ لەم مەجلیسەیەدا لە مادده پێنجدا هاتووە، دووەمیش ئەوەی کە باسی تەخسیسکردنی میزانییەکی کرد بۆ ئەو مەجلیسە هەر چەندە لە زمنی میزانییەی وەزارەتە، بەڵام بەڕێز پەرلەمانتارەکان کەس پشتگیری لەو ڕەئییە نەکرد، بۆیە ئەوە دەمێنێتەوە بۆ بەڕێزتان بیخەنە دەنگدانەوە دوایی، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، بەم شێوەیەی كە خوێندرایەوە مادده چوار كێ لەگەڵ دایە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، زۆر سوپاس، بەكۆی دەنگ پەسەندكرا، فەرموون بۆ ماددەیەكی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة (5):

أولاً:- يجتمع المجلس بدعوة من الرئيس مرتين في كل شهر ، أو كلما تقتضي الضرورة ذلك وتكون اجتماعاته صحيحة بحضور اغلبية أعضائه وتصدر قراراته بالأغلبية.

ثانياً:- لايجوز لأي عضو في المجلس أن يشارك في المداولات اوالتصويت في حالة معروضة على المجلس أن تكون له فيها مصلحة أو بينه وبين أحد اطرافها صلة قرابة الى الدرجة الرابعة ، او يكون قد مثل أو يمثل احد الأطراف.

ثالثاً:- للمجلس أن يدعو لحضور اجتماعاته من يرى الاستعانة به من الخبراء والمختصين دون ان يكون لهم حق التصويت.

بەڕێز د.ارسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بەكوردییەكەی.

بەڕێز د. احمد ابراهيم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (5):

یەكەم: ئەنجومەن لەسەر بانگهێشتی سەرۆك دوو جاران لە مانگێكدا كۆدەبێتەوە، یاخود هەر كە پێویستی كردو كۆبوونەوەكەش بە ئامادەبوونی زۆرینەی ئەندامانی ئەنجام دەدرێ و بڕیارەكانی بە زۆرینەی دەنگ دەردەچن.

دووەم: نابێ هەر ئەندامێك لە ئەنجومەن بەشداری لە تاوتوێكردن یا دەنگدان بكات لە حاڵەتێكی كە خرابێتە بەردەم ئەنجومەن و بەرژەوەندییەكی خۆی تێدابێت یان لەگەڵ یەكێك لە لایەنەكان پەیوەندی خزمایەتی هەبێ تاكو پلەی چوارەم یا نوێنەرایەتی یەكێك لە لایەنەكانی كردبێ یان بكات.

سێیەم: ئەنجومەن بۆی هەیە داوای ئامادەبوونی هەر كەسێك بكات لەوانەی داوای یارمەتییان لێ بكات لە شارەزایان و پسپۆران بۆ كۆبوونەوەكە بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێت.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەكاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمه پشتگیری ماددەکه دەکەین بەس تەنها ئەوەلەن (يجتمع المجلس بدعوة من الرئيس)، رەئیس تەعریف نەکراوە، پێمان باشه ببێته (رئيس المجلس)، چونکه لە تەعریفەکان رەئیس تەعریف نەکراوە، (وتكون اجتماعاته صحيحة)، نازانم صەحیحه تۆزێك رەکیکە، ئەگەر ئەم صەحیحەش لابدرێتن باشترە، (وتكون اجتماعاته بحضور الاغلبية وتصدر قراراته بالأغلبية)، بەس ئەو تێبینییەمان هەبوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی دارایی.

بەڕێز لانا احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت لیژنەی داراییەوە پشتگیری دەکەین لەماددەکەی وەکی کو لە یاسایەکەی هاتووە، لە قانونی سیاغەکەی لیژنەی یاسایی، پشتگیری لەماددەکە دەکەین وەکو خۆی، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ تکایە ناوەکانتان بڵێین، زۆر سوپاس، ئەو بەڕێزانە ناویان نووسرایە (ئاهەنگ خان، کاك عبدالسلام، شلێر خان، د. صباح، کاك حەمە سعید، کاك نەژاد، کاك جمال، د. عمر نورەدینی)، فەرموو ئاهەنگ خان.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، جەنابی وەزیر، من تێبینییەکم هەیە، ئیزافەیەکی بەسیت ئەگەر قەبوولی بکەن لە ماددەی ثالثاً (للمجلس أن يدعو لحضور اجتماعاته من يرى الاستعانة به من الخبراء والمختصين)، هەندێك جاریش (نقابات واتحادات)، چونکه ئەوە کە دەڵێ نیقابەی موهەندیسین داخیل نەبێ یان هەندەك وەزارەت داخیل نەبێ، موحتەمەلە زۆرجار موناقەشە لەسەر ئەسعار بکرێ، ئایزۆ مەوادی بینای تێدابێ، ئەوە زەرورەتە ئیستیعانە ئەو جارە فەقەد بۆ ئەو جارەی بە موهەندسین یان موقاویلین بکرێ، چونکه ئەو ماددە سەمیمی ئێعمارە و سەمیمی هەندەسەیە کە دەکرێتە مونافەسە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا وەکو من رەئیم سابتە بۆ هەموو یاسایەکان، من تەسەوڕ دەکەم ئەم ماددەیە زیادە، ئەمە ئیشکالیەت دروست دەکات، یەعنی بۆ نیزام داخیلی نەبێت و ئەم شتانە تەحدید بکات؟ ئەگەر ویستیان لەسێ مانگ جارێك یان لە تەسویت بیگۆڕن دەبێ مەشروع یاسایەك بکەن و یاسایەکە بێتە پەرلەمان و ئەمە بۆ چییە؟

به رەئی من هەموو ئەو شتانەی ئیداری وازی لێ بێنین بۆ نیزام داخیلی خۆیان، تەعلیمات ئەم ماددەیە زیادە بە رائی من، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شلێر خان.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەم ماددیە منیش پێم وایە یەعنی ئەو قیودە نەخەینە سەر ئەو مەجلیسە، نەوەکو بۆیان نەکرێ بەپێی ئەو، زۆرجار ئێمە لە رابردووشدا ئەوەمان کردووە کە بەراستی دوایی دەرچووە قیودێکە دەخەینە سەر ئەوانە، لەبەر ئەوە بەڕەئی من ئەگەر هەر ماددەکەش بمێنێ بنووسرێ وەکو ئەوەی کە لە قانونی بەغدادا هاتووە (يضع المجلس النظام الداخلي لسير اعماله)، ئەوە هەمووی ئیختیسار دەکاتن خۆیان سەلاحیەتی ئەوەیان هەیە کە بەو نیزامە داخیلییە کار بکەن، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك حەمە سعید.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت کۆبوونەوە و ئیداراتی میللی راستە دەبێ بە نیزام داخیلییەك تەنزیم بکرێ، ئەگەر بە نیزام داخیلی بێ باشە، ئەگەر نەکرا کاتێك کە لە لایحە یان لە کۆبوونەوەی هەر مەجلیسێك یان هەر ئۆرگانێکدا کە تۆ دوو جۆر دانیشتنت هەیە، دانیشتنێکیان سابیتە، بەپێی لایەحەکە، دانیشتنێکیشیان بۆ حاڵەتی پێویست و زەرورییە، بۆیە ئەم دانیشتنەی یەکەم کە دەڵێ (يجتمع المجلس مەسەلەن مرتين يان مرة واحدة في كل شهر) ئیتر ئەوە دەعوەی ناوێ لە رەئیسەوە، ئەوە سابتە و بە دەعوە نابێ و خۆی دەبێ دانیشتنی خۆی بکا، کەواتە (بدعوة من الرئيس)ەکە زیادە، (مەرەتینیش) لە هەموو مانگێگ دا زۆرە، بەڕای من، (مرة واحدة في كل شهر)، ئینجا دوای ئەوە کە بڵێین (بدعوة من رئيس المجلس كل ماتقتضي الضرورة)، ئەوەیان (بدعوة من الرئيس)ەکە بێت، ئەوە خاڵێك، هەر لە خاڵی یەکەمدا کە دەڵێ (قراراته باغلبية الاعضاء الحاضرين)، چونکە ئەو بێ ئەغلەبییە دوایی تەفسیل دەکرێ، ئایا ئەغلەبییەی هەموو ئەعزایە یان ئەعزای حازرینە؟ ئەوە بە نسیبەت ئەوە، بەنسیبەت ئەوەشەوە منیش پشتگیری رایەکەی ئاهەنگ خان دەکەم و پێم وایە شلێر خانیش ئاماژەی پێکرد کە مونەزەمات و ئیتیحادات بەتایبەتی موختەسین مەسەلەی مقاولینە یان مەسەلەی موهەندسینە یان ئەو ئیتیحاد و نیقاباتە موختەسە کە پێویستن ئەوانەش زیاد بکرێ لە فەقەرەی سێ دا، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. صباح.

بەڕێز د. صباح محمد نجيب:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم مادەیە فیعلەن ماددەیەكی شكلییە لە زۆر لە قانونەكاندا دووبارە بۆتەوە و دەبێ بە عورفێك بەڕاستی، منیش تەئیدی ئەو رەئییە دەكەم كە ئەم ماددەیە لا بدرێ، هەر ئیتیفاء بكرێ بەوەی كە مەجلیس بەخۆی نیزامێكی داخیلی دابنێ بۆ بەڕێوەبردنی كارەكانی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك جمال.

بەڕێز جمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هاوڕامە لەگەڵ برادەرانم كە داوا دەكەن ئەو ماددەیە نەمێنێتن، چونكە زیاتر پەیوەندی بە كاری بەڕێوەبردنە، ئەگەر بێت و ئەو ماددە لەغو بكەن، ماددەی هەشتیش لەغو دەبێ، بۆچی؟ من عیبارەیەكم نووسییە، سیاغەیەك، لە جیاتی ئەم ماددە بنووسرێت (المادة الخامسة: ینظم عمل المجلس وتحدد اختصاصاته واصلاحاته بنظام تصدره الوزارة)، ئەگەر ئەو نەسە هات لێرە ماددەی هەشتەمیش ئەو كاتە پێویست ناكاتن ماددەی هەشتەمیش لەغو دەكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك نەژاد.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش هاوڕامە لەگەڵ كاك جمال كە ئەو ماددەیە پێم وایە زیادە، تەرتیب بكرێ لەگەڵ ماددەی هەشتیش ئەو نەسەی كە كاك جمال هینای پێم وایە شتێكی زۆر باشە، بەڵام ئەگەر هەر موسیڕیش بوون برادەرانی لیژنە لەسەر مانەوەی بەڕەئی من مەسەلەن كە دەڵێ (أن تكون لە فیها مصلحة) ئەمە چۆن زەبت بكرێ یەكێك مەسەلەن مەسڵەحەتی لەگەڵ فلاّن مەشروع هەیە یان فلاّن مەشروع نییە؟ یەعنی ئەوە دەبێت میكانزمێكی بۆ بدۆزرێتەوە كە مەسەلەن چۆن زەبت بكرێ، ئەوەی تر دیارە كە سلەی قەرابە و ئەوانە دیارە، بەڵام ئەوەی كە دەڵێت مەسلەحەتی تێدایە چۆنە؟ لە ئەوەڵەنیش ئەگەر هەر مایەوە ئەو صەحیحەیە لەكوردییەكەش نەهاتووە، نازانم (اجتماعاتە صحیحة) ئەوە زیادە، وەكو كاك عمادیش ئیشارەتی پێدا، لەبەر ئەوە بەراستی من دیسان تەئكید دەكەمەوە كە ئەو ماددەیە زیادە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك كاردۆ.

بەڕێز كاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من بە پێچەوانەی برادەران بەڕاستی پێم زیاد نییە، چونكە وەكو مەبدەئێكی عام راستە دەبێ یاسا زۆر نەچێتە وردەكاری دەقەكانی، بەڵام لەكوردستان لەبەر ئەوەی رێنماییەكان كەمی بەپێی یاسایەكان دەردەچێ، گۆڕانكاری تێدەكەین، ناكۆكی تێدایە، لەوەندەی لەو قۆناغەی ئێمە لەو وڵاتەی ئێمە تەماشای بەڕێوەبردنی یان جێ بەجێكردنی یاسایەكان دەكەین، لەبەر ئەوە پێم وایە دەبێ لەلای ئێمە بچینە زۆر وردەكاری، بۆ ئەوەی بتوانین رەقابەیەكی بەهێز بەسەر یاسایەكە بكەین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرمووو كاك د. عمر.

بەڕێز د. عمر حمدامین (نورەدینی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە تایبەتە بە چۆنیەتی كۆبوونەوە و بەڕێوەچوونی كاروباری ئەنجومەنەكە، ئەوەی هاتووە لەو سێ بڕگەیەدا شتی باشن، بەڵام كۆی ئەو بابەتانەی تێدا نییە كە پەیوەیستە بە چۆنیەتی كاركردنی ئەنجومەنەكە و بەڕێوەبردنی كاروباری ناوەخۆی، هێشتا شتی تر ماوە پێویستە ئێمە قسەی لەسەر بكەین، یان دەبێ لەم ماددەیەدا ئیزافەی بكەین یان ئەوەیە وەكو هاوكارانم پشنیاریان كرد ماددەكە ئیلغا بكرێتەوە لێ بگەڕێن بۆ پەیڕەوی ناوەخۆ، لەڕاستیدا ئەگەر لێی بگەڕێن بۆ پەیڕەوی ناوەخۆ باشترە، چونكە كۆمەڵێك تەفاسیلی تریش هەیە دەچێتە ناو پەیڕەوەكەوە پەیوەستە، مەسەلەن ئەرك و مەهامەكانی، ئەوەی لەماددەی هەشت دا هاتووە هەندێكی راستە مەسەلەی هینە، بەڵام هێشتا ماوە قسەی لەسەر ئەوە بكرێ ئەركەكانی ئەنجومەن ئەوەیە، ئامانجەكانی ئەوەیە، میكانیزمانە كاردەكا، بۆیە هەموو ئەو بابەتانە منیش لەگەڵ ئەوەم كە لەناو پەیڕەوی ناوەخۆدا جێگا بكرێتەوە، بەڵام من لەگەڵ ئەوەم كە ماددەی هەشتەم بمێنێتەوە، واتە من لەگەڵ ئەوەم ئەو ماددەیە ئیلغا بكرێتەوە لەجیاتی ئەوە بنووسین (ئەنجومەن پەیڕەوێكی ناوخۆی دەبێ بۆ بەڕێوەبردنی كاروبارەكانی ناوەخۆی و هێنانەدی ئامانجەكانی، بەڵام لەگەڵ ئەوەم ماددەی هەشت بمێنێت، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرمووو كاك برهان.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەربارەی ماددەی پێنج بەراستی من دەمەوێ رەئی قانونی خۆم بڵێم وەجهێكی تێدایە ئەگەر داوای ئیلغاكردنەوەی بڕگەی یەك و بڕگەی سێ بكەن كە بەنیزامی داخیلی تەنزیم بكرێ، ئەوە تەحسیل حاسلە ، بەڵام بڕگە دووەكەی باسی ئەوە دەكات هەر چ ئەندامێ لە ئەنجومەنەكە نابێ لە كێشەیەكدا بەشداری بكا كە لایەن بێ تێیدا یان خزمایەتی هەبێ ئەوە مەبادیئی ئەساسی قانونە لە قانونی مورافەعاتی مەدەنیشدا

باسكراوە، ئەوە نەسێكی زەرووریيە بمێنێ، لەگەڵ رێـزم بـۆ قسـەی ئەنـدامان، لەبـەر ئـەوەی ئـەوە نەسـێكە ئەگەر وجوودی نەبێ ئەو وەختـە كێشـە دروسـت دەبـێ لـەو هەيئەتـە نـاكرێ لـە مـەبادیئی عامـەی قـانون ئەوەیە ناكرێ كەسێك لەیەك كاتدا حاكم بێ و خەسمیش بێ، من خۆم كێشـەم هـەبێ لەگـەڵ تـۆدا لەیـەك كاتدا من خـۆم خـەسمیش بـبم و حـاكمیش بم بڕیـاریش بەسـەر هـەردوكمان بـدەم، لەبـەر ئـەوە وجـوودی بڕگەی دوو كە باس لـەوە دەكا نـابێ بەرژەوەنـدی هـەبێ یـان خزمایـەتی هـەبێ تـا پلـەی چـوارەم لـە گـەڵ یەكێك لەلایەنەكاندا ئـەوە نەسـێكی زەرورییـە، ئیلغـاكردنی بڕگـەی یـەك و سـێ وەجهـی تێدایـە بـە نیـزام داخیلی هەر دەبێ تەنزیم بكرێ، راست دەكەن تەحسیل حاصڵە، بەڵام بڕگەی دووەكەی نەسێكی زەروریيـە نەسێكە لـەقانونی مـەنافعی مـەدەنی كـە دەبێـت بـە ئەساسـی قـانونی مـەدەنی كـە كێشـەی موڵـك و مـاڵ و سەروەتی خەڵكە، ئەمەش كـە كێشـەیەكە پەیوەنـدی بـە سـەرمایە و موڵـك و مـاڵ و ئـیش كردنـەوە هەیـە، وجوودی ئەم نەسە بۆ ئەوە زەرورە، ئەگەر وانەبێ ٚخۆ دەبێ هەر بنووسرێ بگەڕێتەوە بۆ مـەبادیئی عـامی قانونەكـە، ئەگـەر ئەمـەش لابـەری، نـەك هـەر ئـەوە بـەڵكو ئـەوە نەقوستانییەكیشـی هەیـە لـە قـانونی مورافەعاتی مەدەنیدا هەتا نەك خزمایەتی تـا پلـەی چـوار، بـەڵكو نـابێ دۆستایەتیشـت هـەبێ لەگـەڵ ئـەو كەسە كەدایدە دەنیشی بڕیاری لەسەر دەدەی، لەبەر ئەوەی ئەو وەختە شتێك دروست دەبێ كە لە قـانوون دا پێی دەوترێ (ئێحساسی رەئی) یان (الشعور بالحرج)، كە ناتوانی وەكو پێویست بڕیارێكی عادیلانە بدەی، بە دەست خۆت نییە، عاتیفە بەلای لایەنێك دا دەشكێتەوە، بۆیە زۆر جار قەزیەیـەك كـە دەبەیتـە بـەردەم حـاكمێكی مەحكەمـە دەڵـێ داوای لێبـوردن دەكـەم، نـەقلی لای حـاكمێكی تـری بكـە، لەبـەر ئـەوەی مـن دۆستایەتیم لەگەڵ تەرەفەكەی تردا هەیـە، ئەمـە هـەتا كەلیمـەی دۆستایەتیشـی دەبـێ بـۆ بڕگـەی دووەكـە ئیزافە بكرێ، نەسێكی زۆر جوانە، بڕگەی دووەكە، داواكارم لە بەڕێزتان بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلـەمان، ئاسـاییە ئەگـەر یەكـەم و دووەم هـاوڕا لەگـەڵ هاوكـارم كـاك برهـان لابـدرێ، دەتواندرێ یەكەم و سێیەم بۆ ئەوەی ئەنجومەن پەیڕەوێكی نـاوەخۆ بـۆ خـۆی دادەڕێـژێ بـۆ بـەڕێوەبردنی كارەكانی، لەوێدا بەپێی پێویست لەمانگەكە لەوانەیە ئێقتیزاب بكا لە جیاتی دووجار، سێ جار، چوار جار دابنیشـن، ئـەوە حەقـە، یـەعنی هەرچـەندە ئەمـە بۆتـە وەكـو عورفێـك هـەموو مەجلیسـێك نووسـیومانە تەسویتەكە چۆن دەبێ، بەڵام بەهیچ جۆرێك دووەمی ئەم ماددەیە لانەچێ باشترە، نیەتی موشەریع لێـرەدا ئەوەیـە ئـەو كەسـەی كـە لـە هـەر چ پلـە و پۆسـت و پایەكـدا بـێ، ئەگـەر هـاتو مەسـلەحەتێكی هـەبوو لـە بابـەتێكی تیجاریـدا بـوونی لـەو پۆسـتەدا كـار نەكاتـە سـەر قـەراراتی، بەتایبـەتی لـەو مەجلیسـەدا چـونكە

تەنزیمی مونافەسە دەکا، بۆیە دووەم بمێنێتەوە، لەجیاتی یەکەم و سێیەم، بوترێت (مەجلیس پەیڕەوێك بۆ خۆی دابنێ بۆ بەڕێوەبردنی کارەکانی)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگفتوگۆیەکاندا بۆمان دەرکەوت کەوا دوو ڕەئی هەیە لەنێوان پەرلەمانتارە بەڕێزەکان، کە ڕەئییەك داوا دەکات ئەو ماددەیە هەمووی ئیلغا بکرێ، ڕەئییەکیش دیفاع لە مانەوەی ماددەکە دەکات بەتایبەتی بڕگەی دووەمیان، بۆیە ئێمە وەکو لیژنەی هاوبەش پشتگیری لەمانەوەی ماددەکە دەکەین، چونکە پێمان زەرورە ئەو ماددەیە بمێنێتەوە، بەڵام دەشتوانی تەعدیل بکرێ، هەروەها ئەو ڕەئییەش کە دەڵێ دەتواندرێ کە خاڵی یەکەم و خاڵی سێیەم لەجیاتی ئەوە بنووسین (یضع المجلس نظام داخلي لسير اعماله)، خاڵی یەکەم و سێیەم دەگرێتەوە، خاڵی دووەمیش بمێنێتەوە، ئەوە ڕەئییەکە وابزانم ئێمە لیژنەی هاوبەشیش لەگەڵ ئەو ڕەئییە موتەفیقین، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك برهان.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ ئەصڵی پرۆژەکەینە، بەڵام ئێستا دوو ڕەئی هەیە، داوا لە بەڕێزتان دەکەین ئەو هەردوو ڕەئییە بخرێتە دەنگدانەوە، ئەگەر دەنگی هێنا ئێمە سیاغەی بۆ دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری پیشەسازی و بازرگانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەزارەت وای بە مناسب دەبینێت کە هەرسێ ماددەکە وەکی خۆی بمێنێت، چونکە نەتیجەی وەی نەتیجەیەکی خەتەرە، ماددەی دووەم هیچ نابێ دەست لێ بدرێت، چونکە لە قانونی مرافعات هەروەکو برادەران باسیان کرد، هەتا دەرەجەی چوارەم یان مەسلەحەتی تێدابێتن ئەوە نابێتن، هەم خەسم بم لەهەمان وەخت مودەعی بم، نابێتن، ماددەی پێنج خاڵی یەکەم کە لێرانەدا باسی دەکرێتن مانگێ دووجار بێ یان سێ جار بێتن......، خاڵی سێیەمیش تەبعەن لێرانەدا کێمان پێویست بێتن بە نیزام داخیلی بەخۆتان جەنابتان زۆر چاك دەزانن ئەوەل دەستووره، دوایی قانونە، دوایی نیزامە، دوایی تەعلیماتە، هیچ وەختێك نیزام ناگاتە دەرەجەی قانونی، لێرانەش نەتائیجی وەی ئیحتیمالی زۆری هەیە لەسەر

بازرگانەکان، لەسەر توجارەکان تەئسیرەکی زۆر موهیمی هەبێتن، نەتیجەی خەتەری دەبێتن، لەبەر ئەوە مانی، نەگۆڕانی رەچاو دەکەین، چونکە ئەوە بۆمان باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تەبعەن بەشێك لە پەرلەمانتارە بەڕێزەکان دەڵێن ماددەکە ئەصڵەن هەمووی لەغو بکرێت، بەڵام جەنابی وەزیر........، فەرموو د. عمر.

بەڕێز د. عمر حمدامین (نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای ئەم روونکردنەوەی بەڕێز وەزیر لەسەر هینەکە، تەسەوڕ دەکەم تێگەیشتنێك هەبێ بۆ ئەم روون کردنەوەیە، بۆیە ئەگەر ماددەکە ئەو خالانە بمینێ، بەڵام بڕگەیەکی بۆ زیاد بکرێ بڵێین (ئەنجومەن دەتوانێ بۆ بەڕێوەچوونی کاروبارەکانی خۆی بە پەیڕەوێکی ناوەخۆ دابنێ)، ببێتە بڕگەی چوارەم، بەم شێوەیە ماددەکە پەسەند بکرێ، تەسەوڕ دەکەم باش بێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئەو پێشنیارەت پێ باشە؟ فەرموو.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری پیشەسازی و بازرگانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ هیچ عەیبی نییە، ئەوە دەبێتن، ماددەیەکی ئیزافە دەکەین، کە پەیڕەوی خۆی، نیزامی داخیلی خۆی دادەنێتن، بەس ئەو ماددانە وەکی خۆی بمێنێتن، چونکە ئەوە شەرتە بە نیسبەت ئێمە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. احمد.

بەڕێز د. احمد ابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارەی جەنابی وەزیر دەکرێ ئێمە لێرە جێی بکەینەوە، چونکە هەرچەند لەماددەی نۆزدەمیشدا پێویست کراوە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و وەزیر کە هەریەکەیان بەپێی تایبەتمەندی خۆی پەیڕەو رێنمایی پێویست دەربچوێنێ و بۆ ئاسانکاری جێ بەجێ کردنی ئەو یاسایە، یەعنی لەماددەی نۆزدەی ئەمشدا هاتووە، بەڵام دەکرێ لێرە بۆ ئەوەی خودی مەجلیسەکەش نیزامی خۆی هەبێ ئەم بڕگەیەی بۆ زیاد بکەین، بەڵام ئێمە پێمان وایە وەکو لیژنەی هاوبەش مانەوەی ماددەکە بە زەروور دەزانین، هەندێك لە ئەندامان باسیان کرد کە ئەندامی ئیتیحادات لێرە زیاد بکرێ، ئەمە لەماددەی چوارەمدا ئەندامن خۆی لە خودی مەجلیسەکە، پێویست ناکا لێرە بۆی زیاد بکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پەرلەمانتارە بەڕێزانەی کە پێشنیاریان کرد ئەو ماددەیە نەمێنێت، ئەوان لەسەر رەئی خۆیان سوورن یان لەگەڵ ئەو ملاحەزانەی د. عمر و جەنابی وەزیر و لیژنەی هاوبەش ئەوانیش ئێستا رەئییان وەکو ئەوانی لێ هاتووە؟ چونکە ئەوان لەسەر رەئییەکانی خۆیان سوور بن، سێ کەس زیاتر بووە، بیخەینە دەنگەوە، سوورن لەسەر رەئی خۆتان؟ باشە، ئێستا رەئییەك هەیە دەڵێت ماددەکە هەمووی ئیلغا بکرێ، فەرموو کاك جمال.

بەڕێز جمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببورە ئەمان گۆتییە هەر ماددەکە نەمێنێت ئەصڵەن، نەسوس نەمێنێتن، ئەم نەسە نەمێنێت، بەڵام نەسێکی ترمان نووسیووە، بەڵێ بەدیلێکی ترمان هەیە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

رەئییەك هەیە دەڵێ ئەم ماددەیە نەمێنێت، بەڵام بەدیلیان هەیە بەسیاغەکی دیکە، دەیانەوێ بە نیزام تەنزیمی بکەن، ئێستا رەئییەك ئەوەیە کە ئیلغای ماددەکە بکرێ، کێ لەگەڵ ئەوەدایە ماددەکە وەکو ماددەی پێنج ئیلغا بکرێت؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، زۆر سوپاس، (9) کەس لەگەڵدایە لەغو بکرێتەوە، کێ لەگەڵدایە بمێنێتەوە؟ تکایە دەست بەرزبکاتەوە، زۆر سوپاس، ژمارەی مانەوەکە زۆرە، کەواتە ماددەکە مایەوە، ئینجا ماددەکە چۆن دەمێنێتەوە، سیاغەکەی بزانین چۆنە؟، بیخوێننەوە بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا ماددەکە بە سیاغەیەکی ترمان ئامادە کردووە.

المادة (5)

أولاً:- يجتمع المجلس بدعوة من الرئيس مرتين في كل شهر ، أو كلما تقتضي الضرورة ذلك وتكون اجتماعاته صحيحة بحضور اغلبية أعضائه وتصدر قراراته بالأغلبية.

ثانياً:- لايجوز لأي عضو في المجلس أن يشارك في المداولات اوالتصويت في حالة معروضة على المجلس أن تكون له فيها مصلحة أو بينه وبين أحد اطرافها صلة قرابة الى الدرجة الرابعة ، او يكون قد مثل أو يمثل احد الأطراف.

ثالثاً:- للمجلس أن يدعو لحضور اجتماعاته من يرى الاستعانة به من الخبراء والمختصين دون ان يكون لهم حق التصويت.

رابعاً: يضع المجلس النظام الداخلي لسير أعماله.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز وەزیریش ئیشارەتی دا بەوە دەکرێت ئیتیحادات و نەقابات ئەوەی کە زەوی ئیختیساسە، ئەوەی وەکو مەسەلەن ئیتیحاداتی موهەندسین و ئەمانە ئیزافە بکرێ، ئەگەر دابندرێ، تەسبیت بکرێ لێرە بۆ ئەوەی سبەی رۆژێ ئەگەر پێویستیان پێبوو حوجەت نەهێنێتەوە بلێ لەناو یاسایەکەدا حەقی ئەوەمان نییە ئێمە مومەسیلی ئیتیحادات بانگ بکەین، هاوڕێ و هاوکارم ئاهەنگ خانیش هەم ئەم پێشنیارەی کرد، بۆیە ئەگەر بوترێ (ممثل الاتحادات دون الاختصاص)، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کە دەڵێ (الاستعانة به من الخبراء والمختصين) ئەوانە ناگرێتەوە؟ فەرموو کاك برهان.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبڕگەی چوارەمدا کە ئەو تەعدیلەی لیژنەی هاوبەش ئامادەی کردبوو باسی لە دەرکردنی نیزام داخیلی کرد، پاڵپشت بۆ قسەکانی کاك عمر نورەدینی، بەڵام بەڕای من زیاد کردنی ئەو بڕگە چوارە بۆی دەبێتە عەیبەیەك و شائیبەیەکی قانونی لەرووی قانونیەوە، لەبەر ئەوەی لە نەسی ماددەی (19)دا هاتووە دەڵێ (على مجلس الوزراء والوزير كل حسب اختصاصه إصدار الانظمة والتعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون)، تۆ دووجا رئیشارەتی پێ بدەیتەوە ئەوە شتێکی خراپە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاهەنگ خان.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئەمن موسیڕم لەسەر نیقابەی موهەندیسین و ئیتحاد موقاولین، هەندێك ئیتیحادات تەسبیت بکرێ، چونکە هەندەك تەلاعوب بە تەندەر وئەسعار و تەناقوز بەس خواردن نییە جەماعەت، ئەسعار و تەناقوز ئەو مەوادەیە کە دێتە شار و ئێعماری پێ دەکرێ، خۆ بەڕێز وەزیری بازرگانی بەخۆی باش ئەوەی دەزانێ، یەعنی ئەمە لە بازێڕێ زۆرجار دەبینین زۆر مەواد هەیە، بەڵێ جام هەیە، بەڵێ دەرکە هەیە، بەڵێ پەنجەرە هەیە، بەڵام هیچ تەوازنێك نییە لە تەناقوزی ئەسعار بۆ ئەوەی سەناعەت بێنێتە ناو شاری، لۆ ئەوەی سەناعەتی بێنی، ئەوە زۆر موهیمە لەو وەختەی کە ئەوان ئێحتیاجیان بە ئەو سعرەی هەیە، ئێحتیاجیان بە دەرهێنانی ڕێنماییەکی موعەیەن هەیە، ئەوانە بانگ بکەن، دەبێت تەسبیت بکرێت، ئیتیحاداتی موقاولین و نیقابەی موهەندسین بەڕێزان نابێ ئیهمال بکرێت، چونکە تەناقوزی ئەسعار بەس خواردن نییە، ئاوەدانی مەملەکەتیشە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. ڕۆژان ڕوون کردنەوەیەکی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەوەی ئایا بڕگەیەك زیاد بکرێ بەناوی نیزام داخیلی و دەستەڵات بدرێتە ئەو ئەنجومەنە ئەوە تشتێکی باشە تەعاروز ناکا لەگەڵ ماددەی (19)، لەبەر ئەوەی لەماددەکانی دواتر هاتووە لە ئەحکامی خیتامی ئەنزیمە و تەعلیماتە تەنها بۆ ئاسانکاری جێ بەجێکردنی یاسایەکەیە، لە دەقەکەشدا هاتووە، ئەوەی لێرە باس دەکرێ و پێشنیارکرایە وردەکارییە بۆ چۆنیەتی بەڕێوەبردنی کاروباری ئەو ئەنجومەنە، هیچ تەعاروز ناکا لەگەڵ ماددەکەی دواتر، سەبارەت بە بڕگەی سێیەم ئایا دەستەڵات بدرێتە ئەو ئەنجومەنە کەوا ئیستیعانە بە چەند کەسانی پسپۆڕ و شارەزا بکا، بۆ ئەوەی ئامادە بن لە کۆبوونەوەکان، ڕاوێژیان پێ بکرێ و سوود لە شارەزاییان وەربگیرێ و ڕاو بۆچوونیان وەربگیرێ؟ ئەوە دەقێکی باشەو هیچ ڕێگرییەك نییە لە بەردەم ئەنجومەن، کەوا کەسێك پسپۆڕ بێ، شارەزابێ، ئینتیمای هەبێ لە بۆ نەقابەك یان لە دەرەوەی نەقابە، دەقەکە بە موتڵەقی هاتیە، هەرکەسێك پسپۆڕ و شارەزا بێ ئەنجومەن دەتوانێ ڕاوێژی پێ بکا و ئیستیعانەی پێ بکا، ئایا لە ناو نەقابە بێ ئینتیمای هەبێ بۆ نەقابەی یان لە دەرەوەی سەندیکا و یەکێتییەکان بن، دەقەکە ئەگەر بەم شێوەیە تەقیدی بکەین، تەنها لە چوارچێوەی نەقابە بێ ئەوە ئەنجومەنەکە ئەو دەقە ڕێگر دەبێ لەبەر دەم ئەوەی ئیستیعانە بە کەسانی پسپۆڕ و شارەزا بکەی لە دەرەوەی نەقابە، بەم شێوەیە موتڵەقییە بێ دەتوانی پسپۆڕ و شارەزایەکان لەناو سنووری نەقابە بن یان لە دەرەوەی نەقابە بن ڕاوێژیان پێ بکا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك د. عمر.

بەڕێز د. عمر حمدامین (نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا سەبارەت بە پەیڕەوی ناوەخۆ، من پرسیار دەکەم بەتایبەتیش لە لیژنەی قانونی، ئایا هیچ جار هەبووە کە ئەنجومەنی وەزیران یان وەزیر پەیڕەوی ناوەخۆ بۆ بەڕێوەچوونی ژیانی ناوەخۆی ئەنجومەنێك حکومەت بۆی دابنێ یان وەزیر بەتەنها بۆی دابنێ؟ ئەمە ئەنجومەنێکە لە چەندین ئەندام پێك دێ، ڕاستە حکومەت دەتوانێ تەعلیمات و ئەنزیمە بۆ ئاسانکاری بەڕێوەچوونی یان جێ بەجێکردنی ئەم قانونە دەربکا، بەڵام دامودەزگای کۆمەڵگای مەدەنی و ڕێکخراوەکان، ئەنجومەنەکان، خۆیان پەیڕەوی ناوەخۆ دادەنێن و وەکو هەیئەتێك، بۆیە من ڕێز دەگرم لە هەر بیر و بۆچوونێکی تر، بەس من پێم وایە وەکو بەڕێز دکتۆرە ڕۆژانیش ڕوونی کردەوە، نیزامی داخیلی لەگەڵ دەرکردنی ئەنزیمە و تەعلیمات تەسەوڕ دەکەم لە رووی مانا و ناوەڕۆکەوە تۆزێك جیاوازیان لەگەڵ یەکتر هەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئاهەنگ خان.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئەوەی بەڕێز د. ڕۆژان گۆتی ڕاستە لەوانەیە نەسێك بێ و نەسەكە لە قانون هاتبێ، بەڵام كە ئەتوو ئیستیعانە بە خوبەراء وئێختیساسین دەكەی فەرقی هەیە لەگەڵ ڕەئی نیقابەكی و ڕەئی ئیتیحادی موقاولی، زۆری فەرقە، ئێختیساس و ئیستیشاری فەرقی هەیە لە حكومی قانون كە تۆ تەمسیلی نیقابەیەكی دەكەی، مەشاكیل دەچێتەوە نیقابەی، مەشاكیل دەچێتەوە ئیتیحادات، بەڵام ئەمن موختەسم لەبواری تورق و جسور لە ئێختیساسەكی لێم دەپرسن دەڵێن ئەو قالبە بەوەندەیە، ئەڵمان بەوەندەی تەسعیریان كردییە، لەوانەیە موختەسەكان زیاتر موختەسی ئەجنەبی بن، بۆیە ڕەجا دەكەم ئەو دوو فەقەرە نابێ تێكەڵ بكرێ و دەبێ دابندرێ و كە هەروەكو سۆزان خانیش وتی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك برهان.

بەڕێز برهان رشيد حسن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من دەزانم لەرووی قانونییەوە وەزیر سەلاحییەتی نییە ئەم ئەنزیمە دەربكا، ئەوە سەلاحییەتی مەجلیسی وزەرایە، بەڵام سەلاحییەتی هەیە لە جیاتی تەعلیماتێك، پەنجا تەعلیمات دەربكات، دەتوانێ ئەوەی كە تۆ پێی دەڵێی دەتوانێ لە تەعلیماتەكاندا جێی بكاتەوە و جەنابی وەزیر خۆی كە هەندێك ڕا هەبوو دەڵێت ئەو نیزام داخیلییە لە بڕگەی چواردا هەر بنووسرێ، بەڵام لە زمنی تەعلیماتدا جێ دەكاتەوە، بەڵام یەك فەرقی هەیە، فەرقێكی وازح هەیە، لەجیاتی مەجلیسەكە دەری بكا، وەزیر دەری دەكا، دەتوانێ بە تەعلیماتی یەكەم تەنازول لە سەلاحییەتەكەی بكات، دوای ئەوە بۆ مەجلیسەكە باوەزیریش ڕەئی خۆی بڵێ بزانێ قسەی قانونی من تەواوە یان تەواو نییە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر دوا ڕەئیت.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

قسەكەی ڕاستە بەخۆی نیزام داخیلی عادەتەن بۆ ئەو مونەزەماتانە ئەو موئەسەسە خاریجینە كە بەتاقی تەنێنە، ئەمن موئەسەسەیەكم هەیە بۆ وی نیزام داخیلی دادەنێم، بەڵێ سەڵاحیەتمان هەیە، من وەكو وەزیر ئەو سەڵاحیەتەم هەیە تەنیزیلی سەڵاحیەتی خۆم بكەم یان تەعلیماتی دەر بهێنم لۆ تەئسیری

ئیشەكی لێرانە، لێرانە لەبۆ ئەوەی كە دانێن (المجلس النظام الداخلي)، جیاوازی هەیە، چونكە دەبێتە قانون، بەس هەروەك گۆتەنی نیزام داخیلی لە ئەنجومەنی وەزیران دەردێتن عادەتەن، بەڵام تەعلیمات لە سەڵاحیەتی وەزارەتییە، هی وەزیرە، لەبەر ئەوە بەتەعلیمات دەكرێتن، خاڵی دووەم پاش ئەویش كە دەڵێن ماددەی پێنج برگەی سێیەم (للمجلس أن یدعو لحضور اجتماعاته من یرى الاستعانة به من الخبراء والمختصین دون ان یكون لهم حق التصویت)، لێرەدا خوبەراء لە مەحكەمەش لۆ نەقابەی موهەندسین دەنووسن دەڵێن موهەندیسەكمان لۆ بنێرە كە لەسەر ئەو ئیشەی رەئی خۆی بەیان بكات، لێرانە نەقابەی موهەندسین كە ئەو شەخسەی دەنێریتن، ئەو پسپۆڕەی دەنێرێتە ئەوێندەرێ، عەزوە لەو نەقابەیەی، تەمسیلی ئەو نەقابەی دەكاتن، تەمسیلی كەفائەتی خۆی دەكاتن لێرانە، لەبەر ئەوەی ئەوە بە موتڵەق هاتووە ئەو موتڵەقەش (المطلق یجري على اطلاقه)، بە نەزەرە من ئاوا باشترە، نەگۆڕێ، چونكە كە نەقابەیەكمان دانا دەبێ نەقابەیەكی تریش دابنێین، ئیختیساسی تریش دابنێین، دەبێتە زۆر، دەبێتە موشكیلە لە ئاخیری، چارەسەر ناكرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نیزام ئەنجومەنی وەزیران دەری دەكات، ئەوە پەیوەندی هەیە (الانظمة)، (القوانین) لەلایەن پەرلەمانەوە دەردەچێت، (التعلیمات) لەلایەن وەزیرەوە دەردەچێت، كە دەڵێین نیزام داخیلی شێوازی بەڕێوەچوونی كارەكان، ئێوە بیهێنە بەرچاوتان ئەم بەڕێزانە یەكەم كۆبوونەوە دەكەن، نابێ خوتەیەك دابنێین، نیزامێك بۆ خۆیان دابنێن، یەكێك لەناو خۆیاندا دەستنیشان بكەن بڵێن ئەمە دەبێتە موقەریر، یاخود مۆزەفێك داوا بكەن لە وەزیرێك تاوەكو مۆزەفێكیان بۆ تەعین بكات وەكو موقەریر، دوای ئەوە دەڵێ ئێمە بەم شێوەیە كاردەكەین موستەحیلە مەجلیسێك هەبێ بەبێ ئەوەی نیزام داخیلی بۆ خۆی دابنێت پێی بڵێ فەرموو بڕۆ ئیش بكە، یەعنی پێی دەڵێن بڕۆ فەرموو ئیش مەكە، بۆیە دەبێت نیزام داخلی خۆی بۆ خۆی دابنێ، پەیوەندیشی نییە بەسەر ئەو نیزامەوە یاخود ئەو ئەنزیمەیەوە كە لە ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت، ئەوە زۆر جیاوازە، جارێكی تر من دەیڵێمەوە من لەگەڵ هەموو رێزێكم دا ئێمە ئیتیحاداتمان هەیە، نەقاباتمان هەیە، ئەمانە تەمسیلی وجهەت نەزەری شەریحەیەك دەكەن، نەك كەسێك بێنی بانگی بكەی لەبەر ئەوەی زەرووره، رەئییەكەیت بەدڵە بیهێنیتە ناو مەجلیسەكەوە پێی بڵێی زەحمەت نەبێ رە ئیت چییە؟ نەخێر نەقابات و ئیتیحاداتی موهەندسین و موقاولین خۆیان رەئییەكی موحەدیان هەیە، ئێستا زوو زوو دەبینین پرێس كۆنفڕاس دەبەستن، رەئی خۆیان دەڵێن لەسەر بابەتێك، بۆ لەناو ئەو مەجلیسەدا وجودیان ئەوەندە زەحمەت بێت؟ كە ئەم پەیوەندییەی هەبێ بەسەر ئێعمارەوە، پەیوەندی هەبێ بەسەر موناقەسەوە، پەیوەندی هەبێ بەسەر مەنعی ئیحتیكارەوە، بەڕێزان ئەگەر لەلایەن هەندێك

وابێ ئەم یاسایە یاسایەکی گرینگ نییە، ئەمە یاسایەکی زۆر گرینگە و عەسەبی بەڕێوەچوونی وڵات و دروست بوونی مونافەسە و پەرەپێدانی کەرتی تایبەتە، بۆیە دەبێت زۆر بەوردی لەو بابەتەدا قسە بکەین، ئەمەی کە ئەخیرە ئێستا پێویست بەوە دەکات بخرێتە دەنگدانەوە بەو سیغەیەی کە خوێندیانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك برهان.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شتێك بە هەڵە نەڕوا، من دەزانم (الانظمة) جیاوازە لە نیزام داخیلییە، من باسی (الانظمة)م کرد سەڵاحیەتی مەجلیسی وزەرایە، تەعلیمات سەڵاحیەتی وەزیرە، وتم ئەو نیزام داخیلییە وەزیر دەتوانێت بە تەعلیمات دەری بکات، دوای ئەوە سەڵاحیات بداتەوە بە مەجلیسەکە خۆی، دووەم شت دەربارەی ئەوەی جەمعیات و مونەزەماتی ئیتیحادی موهەندسین و ئەمانە بەشدار بێ، خەلەلێکی قانونی هەیە حەزدەکەم لیژنەی هاوبەشی کە دانیشتوون بەڕێزیان گوێیان لێم بێ، قانون ئێمە قانونی کۆمەڵە و سەندیکایەکانمان هەیە بەناوی قانونی 18ی ساڵی 1993، تۆ ئەم جەمعیات و مونەزەماتانە بەزۆر دەکەیتە ئەندام لەوە دەبێ ئێمە ئەوەمان لەبیر بێ بە پێی قانونێکی پەرلەمان ژمارە 18ی ساڵی 1993 کولی پانزدە کەس بۆی هەیە جەمعییەك و مونەزەمیەیەك لە مینهەی خۆی دروست بکا، ئینجا باشە تۆ بەیانی هەر پانزە کەس جەمعییەو مونەزەمەیەك دروست بکا، وا بیست دانە دروست بوو، تۆ دەبێ هەمووی بکەی بە ئەندام لەوێ، لەبەر ئەوە نەسەکە خۆی زۆر باشە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش دوا سیاغەی بخوێننەوە.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا دوا سیاغە پێشکەش دەکەین، دوا لە بەڕێزتان دەکەین بخرێتە دەنگدانەوە.

المادة (5):

أولاً:- یجتمع المجلس بدعوة من رئیس المجلس على الاقل مرتین في كل شهر، أو كلما تقتضي الضرورة ذلك وتكون اجتماعاته بحضور اغلبية أعضائه وتصدر قراراته بالأغلبية.

ثانیاً:- لایجوز لأي عضو في المجلس أن یشارك في المداولات اوالتصويت في حالة معروضة على المجلس اذا كانت له فیها مصلحة أو بینه وبین أحد اطرافها صلة قرابة الى الدرجة الرابعة، او یكون قد مثل أو یمثل احد الأطراف.

ثالثاً:- للمجلس أن يدعو لحضور اجتماعاته من يرى الاستعانة به من الخبراء والمختصين من داخل النقابات والاتحادات او خارجها دون ان يكون لهم حق التصويت.

رابعاً: يضع المجلس النظام الداخلي لسير أعماله.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، كێ لەگەڵدایە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، زۆر سوپاس، (5)كەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندكرا، فەرموون بۆماددەیەكی تر. فەرموو كاك عماد.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیارێكمان هەیە، پێمان باشە ماددەی هەشت بێتە جێگای ماددەی شەش، چونكە ئەمە ئێختیساساتی مەجلیسە، دەبێتن دوای ئەو ماددەیە بێتن، ئەگەر بەڕێزتان پێتان باش بێ بخەنە دەنگدانەوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش دەیانەوێت جێگۆڕكێ بە ماددەی هەشت و شەش بكەن، كێ لەگەڵدایە تكایە دەست بەرز بكاتەوە، زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، زۆر سوپاس، فەرموو ئەوە قبولیان كرد، جێگۆڕكێیەكە بكەن، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة الثامنة يصبح المادة السادسة:

يختص المجلس بما يلي:

أولاً:- اعداد معلومات متكاملة عن النشاط الاقتصادي وتحديثها وتطويرها مع الجهات ذات العلاقة في كافة المجالات المرتبطة بالمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية، واجراء الدراسات والبحوث اللازمة لذلك.

ثانياً:- تلقى المعلومات المتعلقة بالممارسات المخلة بقواعد المنافسة ومنع الاحتكار بالتعاون مع الجهات ذات العلاقة ، واتخاذ الاجراءات المناسبة بشأنها وفق القانون.

ثالثاً:- التنسيق مع الأجهزة المماثلة في مجال تبادل المعلومات والبيانات فيما يتعلق بتنفيذ قواعد المنافسة ومنع الاحتكار في الحكومة الاتحادية والاقاليم والدول وفق القوانين النافذة.

رابعاً:- اعداد تقرير نصف سنوي عن انشطة المجلس وخطته المستقبلية ومقترحاته بشأن المنافسة ومنع الاحتكار، وعرضه على الوزير.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بە كوردییەكەی.

بەڕێز د. احمد ابراهیم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (6):

ئەنجومەن ئەم تایبەتمەندییانەی خوارەوەی هەیە:

یەکەم: ئامادەکردنی زانیاری تەواو دەربارەی چالاکی ئابووری و نوێکردنەوە و پەرەپێدانی لەگەڵ لایەنەکانی پەیوەندیدار لە هەموو بوارێکی بەستراو پێیەوە بە کێبرکێ و رێگەگرتن لە دەستدانە کاری قۆرخکردن و ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەو توێژینەوەی پێویست بەو کارەوە.

دووەم: وەرگرتنی زانیاری پەیوەندیدار بە کردنی کاری زیانبەخش بە بنچینەکانی کێبڕکێ و رێگەگرتن لە قۆرخکردن بە هاوکاریکردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان و گرتنی رێکاری گونجاو لەبارەیەوە بەپێی یاسا.

سێیەم: هەماهەنگی کردن لەگەڵ دەزگای هاوچەشن لە بواری ئاڵوگۆڕکردنی زانیاری و بەیاننامەکانی پەیوەندیدار بە جێبەجێکردنی بنچینەکانی کێبڕکێ و رێگەگرتن لە قۆرخکردن لە حکومەتی فیدراڵی و هەرێمەکان و وڵاتان بەپێی یاسا کارپێکراوەکان.

چوارەم: ئامادەکردنی راپۆرتی نیو مانگی لەبارەی چالاکیەکانی ئەنجومەن و پلانی دوارۆژی و پێشنیازەکانی لەبارەی کێبڕکێ و رێگەگرتن لە قۆرخکردن و پێشکەشکردنی بە وەزیر.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری ماددەکە دەکەین وەکو خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی دارایی.

بەڕێز لانا احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری لە ماددەکە دەکەین، وەکو چۆن سیاغە کراوە، وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش پشتگیری دەکەین، وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ تێبینی هەیە؟ تكایە ناوەكانتان بڵێن، زۆر سوپاس، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە (كاك ئاسۆ، سۆزان خان، هاژە خان، ئاهەنگ خان، كاك نەژاد)، فەرموو كاك ئاسۆ.

بەڕێز بكر كريم محمد (ئاسۆ):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پرسیارێكم ئاراستەی لیژنەی قانونی و هەروەها لیژنەی بەكاربەر هەیە، لەبڕگەی دووەمی ئەو ماددەیەدا دەڵێت (:- تلقى المعلومات المتعلقة بالممارسات المخلة بقواعد المنافسة ومنع الاحتكار بالتعاون مع الجهات ذات العلاقة ، واتخاذ الاجراءات المناسبة بشانها وفق القانون)، مەبەست چییە لە (واتخاذ الاجراءات المناسبة) ئەو ئیجرائاتە موناسبانە چین؟ بۆ ئەوەی ئەو ئیخلالە نەهێڵدرێت، پرسیارەكەم ئەوەیە ڕەنگە لای من روون نەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری.

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، هاوڕا لەگەڵ برای بەڕێزم كاك ئاسۆ ئەم ماددەیەش لەلای من جۆرێك لە تێنەگەیشتنی تێدایە، (وفق القوانين) و (تلقى المعلومات المتعلقة بالممارسات المخلة بقواعد المنافسة ومنع الاحتكار)، فەرەزەن ئێمە ئەم مەجلیسە خەبەرێكی هەیە كە عەقدێك كراوە، سیفەتێكی ئیحتیكاری هەیە، ئەم عەقدە تەنها دراوە بە كۆمپانیایەك بەتایبەتی، ئەو بازاڕەكەی داگیر كردووە، ختوەی ئیجرائی دوای ئەوە چییە؟ بۆیە لە ماددەی نۆی دوای ئەو باسكراوە كە ختوە ئیجرائییەكە چییە، ئەگەر ئەمە بهێندرێ دەمج بكرێ ماددەی نۆ لەگەڵ ئەمەدا ببێتە خامیسەن (وفى حال تلقي المجلس اي شكوى)، ئەمە بهێندرێتە بەردەمی ماددەی نۆ، چونكە ئەوە باس لە ئەو ئیجرائاتە فیعلییە دەكات كە مەجلیس دەیكات، ئەگەر هاتو عەمەلیەتێكی ئیحتیكاری یاخود مەنعی مەنافەسە ئیسپات بوو، ئەمەیە، بۆیە ئەگەر ئەمە بخرێتە پاڵ ئەوانی تر موشكیلەكە چارەسەر دەبێت بەو شێوەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو هاژە خان.

بەڕێز هاژە سليمان مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، من پێموایە ئەوە بكرێتە مەهامی مەجلیس نەك ئیختیساسات، یەعنی ئێمە بیكەینە مەهامی مەجلیس، عادەتەنیش لە هەموو ئەو قانونانەی كە دامان رشتووە بەم شێوەیە هاتووە،

یەعنی مەهامەكان دوای تەشكیلەكەی مەجلیسەكە مەهامەكانی مەجلیسەكە دێت، بۆیە من پێم وایە ببێتە مەهانم، نەك ئێختیساسات، بەم شێوەیە دابرێژرێتەوە، من حەوت خاڵم دارشتووە.

1- اعداد خطة عمل المنافسة ومنع الاحتكار.

2- العمل على النشر ثقافة المنافسة ومنع الاحتكار.

3- تقصي المعلومات والممارسات المخلة بقواعد المنافسة ومنع الاحتكار.

4- رفع التقرير السنوي عن وضع المنافسة في الاقليم.

5- اجراءت التحقيقات في الممارسات التي تكشفها المجلس.

6- الاستعانه بالخبراء والمستشارين.

7- التنسيق والتعاون مع الأجهزة الماثلة في داخل الاقليم، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئاهەنگ خان.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بەنیسبەت ئەو ماددەیە فەقەرە یەك و فەقەرە سێ ئیلتیباسێكی تێدایە، كە دەڵێ (اجراءت الدراسات والبحوثات اللازمة والاستعانة)، لە بڕگەی سێ (التنسيق مع الأجهزة المماثلة في مجال تبادل المعلومات والبيانات)، عادەتەن تیجارەت هەروەكو هەندەسەی دەبێ كۆدی هەبێ، وابزانم بەڕێز وەزیری تیجارەی ئەو مەعلوماتەی زۆر باش هەیە، توركیا ئێستا یەك لەو ئەسبابانەی كە بوویتە مەركەزی تیجارەت، تیجارەتیان بەپێش دەكەوێ لەگەڵ سناعەتیان كە بلانس و تەوازونێكی هەیە، پیاوەكە پانزدە ساڵە (تی، سی، سی) دانایە، كۆدی تیجارەتی دانایە، كە نزیك بێ لە قانونی ئیتیحادی ئەوروپی، ئەگەر ئێمە لێرە بزەبت دەبێ بڵێین ئێختیساس و موختەسین، ئەوە ئەو فەقەرەیە هەر وەكی سۆزان خان و كاك ئاسۆ گۆتیان ئەوها یەعنی بە ئاچووخی وەكی بڵێی لووپەكەی لێی بزر دەبێ كەس نازانێ ئیستیعانەكە لەكێ دێ و جیهەی مومالسیلە لەكێ دێ؟، لەوانەیە ئەو بەیاناتی جیهەی موماسیل دەداتە من، ئەگەر دیار نەكەوێ لێرە لەوانەیە بەیانەكی غەڵەت بداتە من لۆ بەرژەوەندی خۆی، ئەو تێبینییەم هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك نەژاد.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

راستی من ئەو پێشنیارانەی هاژە خانم پێ باش بوو، بەڵام موشكیلەكە لەوەی دایە ئێستا ئەو خاڵانەی كە لێرە زیكر كراینە (اتخاذ الاجراءات المناسبة)، كاك ئاسۆش پرسی، بە حەقیقەت ئەوە موبهەمە وەكو ئەوەی كە لەماددەی پێشتر هاتبوو (ان تكن لە فيها مصلحة)، یەعنی باشە ئێمە چۆن دەتوانین بزانین كێ

مەسلەحەتی لەو مەوزوعەدا هەیە، یەعنی بە چ میكانزمێك هەیە؟ ئەوە زانیمان ئەوانەی سیلەی قەرابە هەموو دەزانین، باشە ئێمە چۆن دەتوانین بزانین ئەوەشیان هەروایە؟ نەقسی شتە؟ ئەو ئیجرائاتانە مەسەلەن دەبینی كابرایەك ویشایە دەكات، ئەویش هەیە، یەعنی لەو حاڵەتەدا كابرایەك ویشایە دەكا دەڵێ فلان موقاوەلات یان فلان تەندەر درایتە فلان كەسی مومكینە لە حەقیقەتیشدا وانەبێ مەسەلەن، یان ئەوەتا كابرایەك موقاوەلاتەكی وەرگرتووە لە هەمان كاتدا دایتیە موقاوەلەكی سانەوی، رەنگە ئەویش بە ژێراو ژێر كرابێ، یەعنی ئەوانە ئەو مەوزوعانە بەراستی دەبێ میكانزمێكی بۆ دابندرێ و روون بكرێتەوە، من لەگەڵ برای بەرێزیشم كاك عماد باسیشم كردووە بە حەقیقەت ئەو مەوزوعانە، لیژنەی قانونیش دەتوانن ئەو مەوزوعانە چارەسەر بكەن، لە رابعەنیش كە دەڵێ (اعداد تقرير نصف سنوي)، یەعنی بەراستی زۆر درەنگە یەعنی شەش مانگ جارێك ئەتوو تەقریرێك بۆ ئەو مەوزوعە موهیمە ئەوەیە، (على الاقل) بكرێتە تەقریرێكی فەصلی كە باشترە بە رەئی من، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ئیجرائاتی قانونی چنە بەرامبەر بە ئەو ممارەساتانەی كە موخیلن بە قەواعیدی مونافەسەوە؟ ئەگەر ئێمە تەماشای ماددەی (9، 10، 16، 17، 18) بكەین، بەتایبەتی ماددەی (17) كە موختەسە بە دروستكردنی مەحاكمی موختەس، بزەبت كە دەڵێتن (للنظر في النزاعات الناشئة عن حماية المستهلك والمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية وغيرها من الممارسات التجارية)، بە تەسەورى ئێمە ئەم دەقە كە مەحاكم دەتوانن ئەو رێكارە یاساییانە بگرنە بەر بەرامبەر ئەو ممارەساتانە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر تێبینیت هەیە؟ فەرموو .

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

نەخێر تێبینم نییە، وەكی خۆی بمینێتەوە تەواوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو دوا سیاغەتان.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة (6): يختص المجلس بما يلي:

أولاً:- اعداد معلومات متكاملة عن النشاط الاقتصادي وتحديثها وتطويرها مع الجهات ذات العلاقة في كافة المجالات المرتبطة بالمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية، واجراء الدراسات والبحوث اللازمة لذلك.

ثانياً:- تلقي المعلومات المتعلقة بالممارسات المخلة بقواعد المنافسة ومنع الاحتكار بالتعاون مع الجهات ذات العلاقة، واتخاذ الاجراءات المناسبة بشانها وفق القانون.

ثالثاً:- التنسيق مع الأجهزة المماثلة في مجال تبادل المعلومات والبيانات فيما يتعلق بتنفيذ قواعد المنافسة ومنع الاحتكار في الحكومة الاتحادية والاقاليم والدول وفق القوانين النافذة.

رابعاً:- اعداد تقرير نصف سنوي عن انشطة المجلس وخطته المستقبلية ومقترحاته بشأن المنافسة ومنع الاحتكار، وعرضه على الوزير.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، كێ لەگەڵدایە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، زۆر سوپاس، (28) كەس لەگەڵدایە، كێ لەگەڵدانییە؟ تكایە دەست بەرز بكاتەوە، زۆر سوپاس، (4) كەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، فەرموو بۆ ماددەیەكی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێستا ماددەكەی دوای ئەوە ژمارەكەی دەگۆڕێ دەبێت بە ژمارە حەوت.

المادة (7): مع عدم الاخلال بما يقتضي به المعاهدات والاتفاقيات الدولية السارية في الحكومة الاتحادية تكون ممارسة النشاط الاقتصادي والتجاري بالشكل الذي لا يؤدي الى منع المنافسة أو تقييدها او الاضرار بها وفقاً لأحكام هذا القانون.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بە كوردییەكەی.

بەڕێز د. احمد ابراهيم علی (وەرتی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (7): لەگەڵ سەرپێچی نەكردنی پەیماننامەو ڕێككەوتننامە دەوڵەتیەكان لە حكومەتی فیدرالی، چالاكی ئابووری و بازرگانی ئەنجام دەدرێ بەو شێوەیەی كە نابێتە مایەی قەدەغەكردنی كێبڕكێ یان سنووردار كردنی یاخود زیان پێ گەیاندنی بەپێی حوكمەكانی ئەم یاسایە.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەكاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری ماددەكە دەكەین وەكو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی دارایی.

بەڕێز لانا احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لیژنەی دارایی پشتگیری لەماددەكە دەكات وەكو خۆی بمینێتەوەی، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمەش پشتگیری دەكەین، چونكە ئیلتیزاماتی دوەلی موهیمە، بۆیە دەبێ موراعاتی ئەوەی بكەین، ئێمەش ئەمڕۆ لەناو حكومەتی عێراقی پارچەیەكین، بۆیە پشتگیری دەكەین، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ تێبینی هەیە؟ تكایە ناوەكانتان بڵێن، زۆر سوپاس، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە (مامۆستا كاوە، كاك عبدالسلام، د. صباح، سۆزان خان، مامۆستا عمر، هاژە خان، تارا خان)، فەرموو مامۆستا كاوە.

بەڕێز كاوە محمد امين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشەكی تێبینیم لەسەر ئەوە هەیە ئەو (مع)ەی بۆ چییە؟ (مع عدم الاخلال بما يقتضي)، یان (لەگەڵ) بەكوردییەكەی لەگەڵی بۆ چییە؟ ئەگەر لەگەڵی نەبێ مانایەكەی ناگۆڕێ، هەروەها ئەگەر ببێتە بڕگەیەك لەماددەی حەوتەم هەمان مانا و ناوەرۆكی هەیە كە لەگەڵ ماددەی حەوتەم دەبێتە یەكێك لە مەمنوعەكان بۆ حیمایەكردنی مونافەسە، بۆ ئەوەی كە پێشگیری لە ئێحتیكار بكاتن، بۆیە من پێم باشە ببێتە بڕگەیەك لەماددەی حەوتەم، ئەو (مع)ش نەمێنێتن (مع عدم الاخلال)، پێموایە زیادە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشەكی پشتگیری پێشنیارەكەی كاك كاوە دەكەم، بەشێوەیەك كە دەقەكەشم نووسییە، لەبەر دوو هۆ، یەك لە دەساتیر و لە زۆر دەق هەیە كە ئیحتیكار مەمنوعە، بۆیە ئەمە تەنها تەئكید لەسەر ئەوە دەكا كە داعی نییە، دووەمیان ئەگەر تەماشا بكەین ماددەی حەوتەمی دوای ئەو دێت تەفسیل و خوردە كردنی ئەم دەقەیە بۆیە من پێشنیاری ئەم دەقە دەكەم، دەدەمە ئێوە، دەبێتە حەوتەم، چونكە ئەوی تر شەشە، بەعەرەبی دەخوێنمەوە (مع عدم الاخلال بالمعاهدات والاتفاقيات الدولية السارية والمصادقة عليها في

الحكومة الاتحادية يحذر الاتفاق او التعاقد بين اطراف متنافسة في اية سوق بالشكل الذي يؤدي الى منع المنافسة أو تقييدها او الاضرار بها او القيام بأي من الممارسات التالية)، ئيتر ماددەی حەوت دێ لەپشتی، تەسەوڕ دەکەم ئەمە سیاغەیەکی مەنتقی ئەو ماددەیە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. صباح.

بەڕێز د. صباح محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەم ماددەیە کە فیعلەن هەرێمی کوردستان لە زمنی حکومەتی ئیتحادییە، بەڕاستی ئیلتیزاماتی هەیە بە مواعاهەدات و ئیتیفاقی دەولی، یەعنی ئەمەی کە لێرەدایە بەراستی تەحسیلی حاسڵە یەعنی وەکو بڵێی ئێمە دەکەوینە نێوان ئەوەی ئایا ئەوە مەبادیئی قانونییە یان مەبادیئێکە کە فیعلەن موسەلەمە، دیسان دەبێ لە قانوندا بهێندرێ، ئەمە تەئکیدی موئەکەدە بەراستی، تەحسیلی حاسڵە، لەحاڵێکدا قانون تەوزیحی وازیحە، لە حاڵێکدا قانون بۆ ئەوەیە ئیلتیزاماتێکی تازە ئینشاء بکات، حاڵات تەئسیس بکات بۆ حاڵەتێکی قانونی تازە، بۆیە من پێموایە ئەم ماددەیە لەراستیدا قابیلی ئەوەیە دەمج بکرێ، موحتەواکە و مەزمونەکەی لەگەڵ ماددەی دواتری، یان هەر نەمێنێ بەم شێوەیە، چونکە ئەصڵی قانونەکە بۆ ئەوەیە کە رێگا لە قۆرخ کردن بگیرێ، تەشجیعی منافەسە و کێبڕکێیەك بکرێ، لە زمنی ئەو ئیتیفاقیاتە دەولییانەی کە هەیە، چونکە ئیتیفاقاتی دەولیش بەراستی تەئیدی ئەو مەوزوعە دەکا کە لە بازاڕی ئازاد دا بازاڕی کێبڕکێیە، بازاڕی ئەوە هەموو کەسێك حەقێکی هاوتای هەبێ لەگەڵ خەڵکی تر، بۆ ئەوەی بتوانێ چالاکی ئابووری خۆی جێ بەجێ بکات، ئەم ماددەیە بەراستی تەحسیلی حاسڵە، یەعنی مەبادیئی قانونیش پێویست ناکا لە نسووسی قانونیدا بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، پشتگیری پێشنیارەکانی کاك عبدالسلام و کاك کاوە دەکەم، کە ئەم ماددەیە ببێتەوە بەیەکێك لەبەندەکانی ماددەی شەش لەگەڵ چاککردنی سیغەکەی، ئێستا من یەك سەعاتە دەمەوێ تێ بگەم لەمێشکی خۆمدا دەیهێنم ئەم سیغەیە یانی چی، دەبێ خوردی بکەمەوە بێنم مەفتەع، مەفتەع دایبنێم، بڵێم لەگەڵ ئەوەی کە حکومەتی ئیتیحادی هەندێ ئیتیفاقی دوەلی و موعاهەداتی ئیلتیزام پێوە کردووە، بەڵام ئەوە نابێتە هۆی ئەوەی کە مەنعی مونافەسە بکرێت و ئیحتیکار نەمێنێ، بۆیە ئەگەر بەم شێوەیە بێنی تۆزێك رێکی بخەیتەوە پاش و پێش بکرێ و لەدوایدا دەمج بکرێ لەگەڵ ماددەی حەوتدا پێموایە ئەوکات لە سیاقی ئەو ماددانەیە و مەعناکەی خۆشی زیاتر دەردەکەوێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمووو مامۆستا عمر.

بەڕێز عمر عبدالعزیز بهاء الدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلا ئەمنیش ئەو تێبینییەم هەیە کە سیاغەیە ئەو ئیشکالە دروست دەکات کە سۆزان خان باسی کرد، من سیاغەکەم داڕشتۆتەوە تەقریبەن لەزۆربەیان رەنگە موتەفیق بێ لەگەڵ ئەوەی کاک عبدالسلام، بەڵام کەمێك گۆڕانکاری تێدایە، بۆیە دەیخوێنمەوە جارێکی تر بۆ لیژنەی بەڕێز، ئەوە هەر بەمشێوە ناکرێ ئیستئساف جوملە بەمشێوەیە بێ (مع عدم الاخلال)، لە (تکون ممارسة)ەوە دەست پێ بکات (تکون ممارسة النشاط الاقتصادي والتجاري بالشكل الذي لا يؤدي الى منع المنافسة أو تقييدها او الاضرار بها وفقاً لأحكام هذا القانون، شريطة عدم الاخلال بالمعاهدات والاتفاقات الدولية)، ئینجا ئەو (سارية في الحكومة الاتحادية)ی ناوێ، ئیتیفاقات کە دەولی بوو یەعنی چی (السارية في الحكومة الاتحادية)؟ بەهەر حاڵ ئەگەر هەشی بێ مەبەستم سیاغەکە بەمشێوەیە بێ باشترە، ئەوە خۆتان باشتر دەزانن، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمووو هاژە خان.

بەڕێز هاژە سلیمان مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم بەراستی ئەوە لە ئەحکامی خیتامی بێت ئەو ماددەیە، چونکە باس لەوە دەکا (مع عدم الاخلال بما يقتضي به المعاهدات والاتفاقيات)، یەعنی ئێمە دەبێ یاسایەکە دابڕێژین ئەو کاتە باس لەو شتانە بکەین کە نابێ ئیخلال بەو مەعاهەدات و ئیتیفاقاتانە بکرێ، بۆیە من پێشنیار دەکەم بە دەستکاریش تەبعەن لەناو ناوەڕۆکەکەی زۆر روون نییە وەکو هاوکارانیشم باسیان کرد، بۆیە من پێشنیار دەکەم کە بخرێتە ئەحکامی خیتامی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمووو تارا خان.

بەڕێز تارا تحسین ئەسعەدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی من ئەو ماددەیە هەروەکو هاوکارانم کە پێش من باسیان کرد، چونکە دەکەوێتە کۆتایی تەقریبەن کە ئەننەهو کۆپی خەڵقەکەی دیکەیە، بەس ئەوە ئیتر رەئی ئەندامانە، ناروونییەك هەیە، حەزم دەکرد جەنابی وەزیر کە هەڵستایە وە لە روونکردنەوەکەی ئەگەر ئێستاش مەجال هەبێ سیغەکەی مەبەستی چییە؟ دانانی ئەمە ئەوەندە زەرووریيە لەناویدا؟ ئایا ئەمە ناتواندرێ بەخاڵێکی تر بەمشێوەیەی کە من ئێستا سیاغەم کردۆتەوە، زەحمەت نەبێ جەنابی وەزیریش گوێی لێ بێ و جەنابیشتان ئەگەر تێیدا هەبێ

هەر ماددەیەك تێ هەڵكێشی هەبێ وەكو هاوكارانم وتیان، بەس بەمشێوەیە، ئەگەر ئێمە جەخت بكەین كە ئێمە دەمانەوێ هەدەفمان لەو قانونە دەرهێنانن بۆ تەشجیعی مونافەسەیە، چ مونافەسەیەك؟ مونافەسەیەكی شەریف كە مەنعی ئیحتیكار بكا، كە ئەوەش قانونی خۆی هەیە وابزانم هەدەفەكە لەناو قانونەكەیە، لەبەر ئەوە بە یەك خاڵ لەگەڵ ماددەكەی پێش ئەو بوترێت (تشجيع ممارسة النشاط الاقتصادي والتجاري بالشكل الذي لا يمنع ولا يقيد المنافسة وفق أحكام هذا القانون) بەس ئەوەندە بكرێتە خاڵی یەكەم لەماددەی پێشوو، من ئەوە پێشنیارمە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەپێی گفتوگۆی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دوو بۆچوون هەیە، بۆچوونێك هەیە كەوا ئەو ماددەیە دەمج بكرێ لەگەڵ ماددەی پاشی خۆی، بۆچوونێكیش هەیە كە عامە، ئێمە وەكو لیژنەی هاوبەش پشتگیری دەكەین، كە ماددەكە وەكو خۆی چۆن هاتووە ئاوا بمێنێتەوە، بەڵام سیاغەكەی دەگۆڕین، ئەگەر ئیزنمان بدەن، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری بازرگانی وپیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە پێشنیار دەكەین سیاغەكە بگۆڕێ بەو شێوەیەی كە مامۆستا عمر باسی كرد، یان بەو شێوەیەی كە ئێمە دەڵێین (تؤخذ بنظر الاعتبار المعاهدات والاتفاقيات الدولية السارية في الحكومة عند تنفيذ هذا القانون)، دووش حەقەتەن بكەوێتە ئەحكام خیتامیە زۆر مەنتقی تر دەبێتن، ئەوجا هەردووك وەكو یەكن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەڵبەتە ئێمە هەرچەندە باسمان كرد دوو رەئی هەیە لەلایەن بەڕێزانەوە كە دەمج بكرێ، رەئی ئێمەش وەكو لیژنە ئەوەیە كە بمێنێتەوە وەكو خۆی، ئێمە موبەڕیڕاتمان بۆ ئەوەی كەوا ئەم ماددەیە وەكو خۆی بمێنێتەوە بۆ ئەوەیە كە ئەمە زەمانەیەكە بۆ تەتبیق كردنی ئەو ئیتیفاقیاتە دەولیانەی كە لە هەرێمی كوردستاندا ئێمە وەكو بەشێك لە عێراق و بەتایبەتی كە بەپێی دەستووریش بە سیاسەتی ئیقتیصادی و

تیجاری ئێمە هاوبەشین لەگەڵیان، بۆیە ئێمە پێمان باشە لەبەر زەمانەت بمێنێ، بەڵام ماددەکەی پاشی تری دیارە بەروونی هاتووە کە ئەمە (حەزرە) یەعنی حەزر فەرقی هەیە لەگەڵ ئەوەی کەوا ئەوەی لە پێشووی خۆیدا هاتۆتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عماد.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ڕێ بدەن ئێمە سیاغەیەکمان هەیە،.....

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵام نیسابمان تەواو نییە، فەرموو لانە خان.

بەڕێز لانا احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت لیژنەی دارایش تەئکید لەسەر ئەوە دەکا کە ماددەکە بمێنێتەوە، دەمج نەکرێ لەگەڵ ماددەی پاشی، بۆ؟ چونکە ماددەی پاشی لە زەمنی مەحزووراتە، یەعنی ئەو ماددە بمێنێتەوە و وجوودی هەبێ لەناو یاسایەکەی دەوری گرینگە بمێنێتەوە، پشتگیری لەوە دەکەین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە پێیان بڵێن بێنە ژوورەوە، حەزدەکەی ماددەیەکی تر بخوێنەوە، دواتر هەردووکیان بەیەکەوە دەخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەسەسولی ئەم ماددەیە دەبێتە ماددەی هەشتەم.

المادة (8):

يحظر الاتفاق أو التعاقد بين اشخاص متنافسة في أي سوق، او من تكون له السيطرة على سوق معينة القيام بأي مما يأتي:

1-التلاعب في اسعار المنتجات برفع، أو خفض، أو تثبيت أسعار البيع والشراء للمنتجات محل التعامل.

2-اقتسام اسواق المنتجات أو تخصيصها على أساس من المناطق الجغرافية أو مراكز التوزيع أو نوعية العملاء أو السلع أو المواسم أو الفترات الزمنية.

3-التنسيق فيما يتعلق بالتقدم أو الأمتناع عن الدخول في المناقصات والمزايدات والممارسات وسائر عروض التوريد.

4-فرض قيود على الانتاج أو المبيعات بما في ذلك تحديد حصص.

5-العطاءات التواطئية بأن يتفق طرف واحد أو أكثر على عدم تقديم العطاء أو المناقصة أو الاتفاق على تحديد الاسعار أو بنود أو شروط العطاء أو المناقصة والاتفاق فيما بينهم على أن يكونوا شركاء في العطاء الاكثر جاذبية.

6-تقييد عمليات التصنيع أو التوزيع أو التسويق أو الحد من توزيع الخدمات أو نوعها أو حجمها أو وضع شروط أو قيود على توفيرها.

7-الاتفاق على التصنيع او الانتاج او التوزيع لمنتج لفترة او لفترات محددة.

8-الاتفاق على ابرام صفقات بيع او شراء منتج مع اي شخص او وقف التعامل معه على نحو يؤدي الى الحد من حريته في دخول السوق او الخروج منه في اي وقت.

9-الاتفاق على الاقتصار على توزيع منتج دون غيره على اساس مناطق جغرافية او مراكز توزيع او عملاء او مواسم او فترات زمنية.

10-التمييز بين بائعين أو مشترين تشابه مراكزهم التجارية في اطار البيع أو الشراء أو في شروط التعامل.

11-الامتناع عن انتاج او اتاحة منتج شحيح متى كان انتاجه ممكناً اقتصادياً.

12-الزام المورد بعدم التعامل مع منافس.

13-الحد من حرية تدفق المنتجات الى الأسواق او خروجها منها بصورة كلية أو جزئية ، وذلك باخفائها أو الامتناع عن التعامل فيها ، رغم وجودها لدى حائزها او بتخزينها دون مبرر.

14-منع أو عرقلة ممارسة اي شخص لنشاطه الاقتصادي أو التجاري في السوق.

15-حجب المنتجات المتوفرة في السوق بصورة كلية او جزئية عن شخص محدد دون عذر مشروع.

16-نشر معلومات غير صحيحة عن المنتجات او اسعارها مع العلم بذلك.

17-الامتناع عن التعامل في المنتجات بالبيع او الشراء او الحد من هذا التعامل او عرقلته بما يؤدي الى فرض سعر غير حقيقي له.

18-انقاص او زيادة الكميات المتاحة (المتوفرة) من المنتج بما يؤدي الى افتعال عجز او وفرة غير حقيقية فيه.

19-فرض التزام بعدم التصنيع او الانتاج او التوزيع لمنتج لفترة او فترات محددة.

20-تعليق ابرام عقد او اتفاق بيع او شراء لمنتج على شرط قبول التزامات او منتجات تكون بطبيعتها او بموجب الاستخدام التجاري غير مرتبطة بمحل التعامل الاصلي او الاتفاق.

21اهدار تكافؤ الفرص بين المتنافسين بتمييز بعضهم عن البعض الآخر في شروط صفقات البيع او الشراء دون مبرر مشروع.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو بە كوردییەكەی.

بەڕێز د. احمد وەرتێ:

ماددەی (7): ڕێککەوتن و گرێبەست لە نێوان کەسەکانی کێبڕکێیان لە نێواندایە قەدەغە دەکرێن لە هەر بازاڕێك یاخود ئەو کەسەش کە دەست بەسەرداگرتنی بازاڕێکی دیاریکراوی هەیە ئەم کارانە بکات:

1-یاری کردن بە نرخی بەرهەمەکان بە بەرزکردنەوە یان نزم کردنەوە یاخود چەسپاندنی نرخی فرۆشتن و کڕینی بەروبووم لە شوێنی مامەڵە کردندا.

2-دابەشکردنی بازاڕەکانی بەرهەمە یاخود تەرخانکردنیان لەسەر بنچینەی ناوچەی جوگرافی یاخود سەنتەری دابەشکردن ، یاخود چۆنیەتی کڕیارەکان یاخود کالاّ و وەرز و ماوەی زەمەنیی.

3-هەماهەنگی کردن لەبارەی ئەوەی هەیە بە پەیوەندی هەیە بە پێشکەوتن یان نەچوونە ناو کەمکردنەوەکان و زیادکردنەکان و کار و هەموو عەرزکردنی هاوردەکردن.

4-دانانی کۆت لەسەر بەرهەم و فرۆشتنەکان بە سنووردانانی بەشەکانەوە.

5-تەندەری فێڵاوی وەك ئەوەی لایەنێك یان زیاتر ڕێککەون لەسەر تەندەر پێشکەشنەکردن یان کەمکردنەوە یاخود ڕێککەوتن لەسەر دیاریکردنی نرخ یا بڕگە یا مەرجەکانی تەندەر یان کەمکردنەوە و ڕێککەوتن لەنێوان خۆیاندا کە هاوبەشن لەو تەندەرەی کە زیاتر سوودبەخشە.

6-سنووردارکردنی کردارەکانی پیشەسازیی کردن یان دابەشکردن و هەناردەکردنی بۆ بازاڕ یاخود ڕێگرتن لە دابەشکردنی خزمەتگوزارییەکان یان جۆرەکانی ، یان قەبارەی یان باری مەرجەکانی یاخود دانانی بەربەست لەبەردەم فەراهەمکردنی.

7-ڕێککەوتن لەسەر پیشەسازی کردن یان بەرهەمهێنان یان دابەشکردنی بەرهەمێك بۆ ماوەیەك یاخود ماوە دیاریکراوەکان.

8-ڕێککەوتن لەسەر بەستنی گرێبەندی فرۆشتن و کڕین لەگەڵ هەرکەسێك یان ڕاگرتنی مامەڵەکردن لەگەڵیدا بەشێوەیەك کە ببێتە مایەی ڕێگەگرتن لە ئازادی چوونەناو بازاڕ یاخود چوونەدەر لێی لە هەر کاتێکدا.

9-ڕێککەوتن لەسەر دابەشکردنی بەرهەمێك دوور لە بەرهەمێکی تر لەسەر بنچینەی ناوچەی جوگرافی یاخود سەنتەری دابەشکردن یا کڕیار یاخود وەرز و ماوەی زەمەنی.

10-جیاوازیکردن لەنێوان فرۆشیار یان کڕیار کە سەنتەری بازرگانیان پێکدەچێ لە چوارچێوەی فرۆشتن و کڕین یاخود لە مەرجەکانی مامەڵەکردندا.

11-ڕێگەگرتن لە بەرهەمهێنان یان ڕێگەدان بە بەرهەمێکی خراپ کە بەرهەمی باشتری لە ڕووی ئابوورییەوە هەبێ.

12-ناچارکردنی ئەوەی بەرهەمەکە دەهێنێ بە مامەڵە نەکردن لەگەڵ کێبڕکێکاردا.

13-سنووردانان لەبەردەم ئازادی هاتنی بەرهەمەکان بۆ بازاڕەکان یا چوونە دەریان بە شێوەیەکی تەواو یا هەندێکی و ئەمەش بە شاردنەوەی یان ڕێگەگرتن لە مامەڵەکردن پێی، هەرچەندە لەلای خاوەنەکەی هەبێ یان عەمباری کردبێ بەبێ ئەوەی پێویست بێ.

14-ڕێگەگرتن یا گرفت دانان لەپێش هەر کەسێك کە چالاکی ئابووری یان بازرگانی لە بازاڕدا دەنوێنێ.

15-شاردنەوەی ئەو بەرهەمەی کە بە زۆری لە بازاڕدا هەیە لە کەسێك بە شێوەیەکی گشتی یان هەندێکی لە کەسێکی دیاریکراو بەبێ هۆیەکی ڕەوا.

16-بڵاوکردنەوەی زانیاری ناڕاست لەبارەی بەرهەمەکان و نرخەکانیان لەگەڵ زانینی بەم کارەی.

17-مامەڵە نەکردن لە کڕین و فرۆشتنی بەرهەمەکان یان گرفت دانان لەپێش ئەو کارە یان ڕێ لێگرتنی کە ببێتە مایەی فەرزکردنی نرخێکی ناراستەقینە بۆی.

18-کەمکردنەوە یان زیادکردنی چەندایەتی بەرهەم کە بەردەستە لە بەرهەمهێنێك کە ببێتە مایەی دروستکردنی کورتهێنان یان زیادەیەکی ناراستەقینە لە بارەیەوە.

19-فەرزکردنی پابەندبوون بە پیشەسازی نەکردن یاخود بەرهەمهێنان یان دابەشکردنی بەرهەم بۆ ماوەیەك یا چەند ماوەیەکی دیاریکراو.

20-هەڵواسینی گرێ بەست یان ڕێککەوتن لەسەر فرۆشتن و کڕین بە مەرجێك پابەندبوون (التزام) یاخود بەرهەمەکان بە سروشتی خۆیان بێت یاخود بەپێی بەکارهێنانی بازرگانی پەیوەست نەبوون بە شوێنی مامەڵەکردنی ئەسڵی یاخود ڕێککەوتن.

21-لەدەستدانی یەکسانی دەرفەت لەنێوان کێبڕکێکاران بە جیاکردنەوەی هەندێکیان لە هەندێکی تریان لە مەرجەکانی گرێبەندی فرۆشتن و کڕین بەبێ بوونی هۆیەکی ڕەوا.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ ماددەکەینە، بەڵام پێمان باشە دوو بڕگەی تر زیاد بکرێ، چونکە ئێمە لە تەعریفەکان باسی ئینديماجمان کردووە، (سعر الشراء الحقیقی)مان کردووە، ئەم هەردوو تەعریفە دەبێتن لێرە ئێمە ڕێژەکە دیاری بکەین، ڕێژەی ئینديماجی دوو موئەسەسە، کە ڕێژەکە چەندە، یەعنی هەیمەنەتەکە لە بازاڕدا، دەبێتن ئێمە لێرە زیاتر ئەو مەوزوعە لە زمنی ئەو ماددەیە دیاری بکەین، المادة (8): (یحظر الاتفاق أو التعاقد بین الاشخاص المتنافسة في أیة سوق، او من تكون له السیطرة على سوق معینة القیام بأي مما یأتي:

1- اي اندماج بین شركتین او اكثر وایة ممارسة تجاریة مقیدة اذا كانت شركة او مجموعة من شركات مدمجة او مرتبطة مع بعضها تسیطر على 35٪ او اكثر من مجموع انتاج سلعة او خدمة معینة او اذا كان تسیطر على 35٪ او اكثر من مجموع مبیعات سلعة او خدمة معینة، 2- یحظر على ایة جهة اعادة بیع منتج غیر على حالته بسعر اقل من سعر شرائه الحقیقي مضافة الیه الضرائب والرسوم المفروضة على المنتج ومصاریف النقل ان وجدت اذا كانت الهدف من ذلك اخلال بالمنافسة المشروعة لایشمل حظر المنصوص علیه في هذا البند المنتجات سریعة التلف وتنزیلات المرخص بها لایة بیع یتم لتصفیة اعمال او تجدید

مخزون بأسعار أقل)، پێمان باشە ئەم دوو بڕگەیە لە زمنی ئەو ماددەیە تەسبیت بكرێت و ئەوی تریش ماددەكە وەكو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی دارایی.

بەڕێز لانا احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو ماددەیە ئێمە پشتگیری لێ دەكەین، پشتگیریش لەو پێشنیارە دەكەین كە لیژنەی مافی بەكاربەر ئیزافەی كرد كە ئینـدیماجی شەریكات كە ئەو دوو خاڵە ئیزافە بكرێتن، پێشنیاری رەئی وەزارەتیشە كە كردیتی كە ئەو دوو خاڵە ئیزافە بكرێتن لە زمنی مەحزوورات، بەس لێرە پێشنیارەكی دیمان هەیە بەنیسبەت كە ئەگەر لە بیدایەت بخوێنینەوە دەڵێ (یحظر الاتفاق أو التعاقد بین اشخاص متنافسة)، ئەگەر ئیزافەی شەریكات و موئەسەسات بكرێتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

زیادكردنی ئەو دوو ماددەیە پێشنیاری وەزارەتی ئێمە بوو، ئەو ئیزافەكردنی شەریكاتەش بێ چ موشكیلەی تێدا نابێتن، موئەسەسات بنووسرێ باشتر دەبێتن، چونكە ئەو كات شمولی هەموویان دەكاتن ، ئەفراد، موئەسەسات، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ تێبینی هەیە؟ تكایە ناوەكانتان بڵێن، زۆر سوپاس، ئەو بەڕێزانە ناویان نووسراوە (سۆزان خان، كاك عبدالسلام، تارا خان، ئاهەنگ خان، شلێر خان، د. صباح، كاك سەرهەنگ)، فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، پشتگیری لەو ئیزافەیەی وەزارەت دەكەم كە لیژنەی بەكاربەریش پشتگیری لێكرد ئیزافە بكرێت، بەلاَم من لە شانزەهەمیندا بەتایبەتی كە دەڵێ (نشر معلومات غیر صحیحة عن المنتجات او اسعارها او عدم تسعرها)، چونكە ئێستا حاڵەتێك دروست بووە خۆم دوێنێ ئەوەم بەسەرداهات، دەچیتە بازاڕەكەوە ماركێتێكە كە سعر دانانێت بۆ ئەوەی بتوانێت تەلاعوبی پێوە بكات، یەكێك لە مافەكانی بەكاربەر ئەوەیە سعر بزانێت كە سعرت زانی، زانیت هاوشێوەی ئەو ماددەیە لە شوێنێكی تر بە سعرێكی كەمترە مونافەسەكەش دروست دەبێت و دەچیتە لای ئەوەی كە سعری كەمترە، بۆیە (او عدم تسعرها) بۆی ئیزافە بكەن، چونكە بەبێ سعر دانان ئەو مونافەسەیە چۆن دەبێ، لە وڵاتان خەڵك

مونافەسە لەسەر سەنت دەكات، دەچێت لەشوێنێك كە سەنتێك كەمترە دەچێت شتەكە هەرزانترە دەكڕێت، بۆیە (عدم تسعرها)یەكەش ئەوە جەریمەیە، دەبێت هەموو ماددەیەك سعری لەسەر بێت، بۆ ئەوەی بتواندرێت مونافەسەكە دەربكەوێت، عەدەم تەسعیرەكەی بۆ ئیزافە بكرێ بۆ شانزدە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من بە پێشەكییەكە دەست پێدەكەم، (او من تكون له السيطرة على سوق معينة)، خۆ ئێمە ماددەیەكی پێشوومان هەبوو مەنعی ئەو شتانەمان كردووە، واتە ئێمە ئینتیلاڤ دەكەین نابێت یەكێك سەیتەرەی هەبێت لەسەر بازاڕ موعەیەن، بۆیە بە تەسەوڕی من زیادە ئەوە، ئەصڵەن ئەوە هەموو یاسایەكە دەخەیتە پرسیارەوە، یەعنی چی؟ تۆ یاسایەكت هەیە لەهەمان كات یەكێك هەیە موسەیتەرە لەسەر بازاڕێك، تەسەوڕ بكەن ئەمە زیادە، نازانم بۆچی ئەوەی تێدایە، یەعنی (له السيطرة على سوق معينة)، واتا ئەو بە تەنیایە، ئیتیفاق لەگەڵ كەسیش ناكات، ئەو مومارەسەتەش هەمووی ناكات، ئەوە مولاحەزەی یەكەم، دەست پێدەكەم بەهەردوو پێشنیاری لیژنەی بەكاربەر، راستە لە زۆربەی زۆری ئەو وڵاتانەی كە یاسای (ئەنتی تراستیان) هەیە، یان (شێرمان) لە ئەمەریكا یان هەریاسایەك رێژەكان داندراون، بەڵام بێینە بازاڕی خۆمان ئێمە ئەصڵەن لە زۆربەی زۆری قەتاعات هەردوو شەریكەمان هەیە، یان سێمان هەیە، واتا هەر یەكیان ئێستا زیاتر لە 35٪ی هەیە، یەعنی ئاسیاسێڵ و كۆڕەك و دوو، سێ مۆزەفی بچووك ئەمە بڵێین 40٪ی هەیە، ئەوانی تریش 42٪ی هەیە و یەكێك لەوانەی بچووكی كە 12٪ی هەیە، 12٪كە وەكو سانا و وەكو غەیری ئەو كە بۆ حالەتی عەمەلی، سانا نەیتوانی رەئسەن توانی باج بكات بە شەریكەیەك تۆ رای دەگری، خۆی پێش ئێستا نسبەتەكەی زیاتر بوو لە سی و پێنج، بۆیە بیر لە نیسبەكە بكەین یان شێوەیەك لە شێوەكان مەبدەئەكە من لەگەڵی مە، بەڵام ئەوە دەگونجێت بۆ كۆمەڵگایەك فعلە كە بازاڕی ئازادی فەعلی هەیە، ئەوە یەك، دوو، (منع بين منتج سعر قبل الانتاج)، نازانم ئەوانەی ئیشیان كردووە یان گوێیان گرتووە لە بازاڕ ئەو حاڵەتە بەردەوام روو دەدات، مونتەجێكی تازەتر دەردەچێت، (ڤێرژنێكی)تر لە هەمان كۆمپانیا، ئایفۆن پێنج دەرچوو، ئایفۆن چواریش ئەتۆ ملیۆنەها نوسخەت لەبازارە ئەدی چی دەكەی؟ بێ ئەوەی تەنزیلات بێت، بێ ئەوەی هەرشتێك بێت، بێ ئەوەی (سريع التلف) بێت، تۆ ناچاریت پارەی مەخزەن زیاتر رێك بخەیت، بۆیە ئەمەش عەمومیە، ئەمە دوو، سێیەم تێبینی من گشتییە لەسەر هەموو ماددەكانی تر یەك، یەك دێمە سەری، بەڵام دێنمەوە بیرتان ئەو مولاحەزە جوانەی كە لەجێگای خۆی لیژنەی یاسایی لەسەرەتاوە د. رۆژان باسی كرد، ئەو پرۆژەیە زیاتر مەبادیئو مونتەڵەقات و ئینشاء بووە، لەوەی یاسا بێت، ئەمن ناترسێم ببوورن ها، یەعنی ئیشی من نییە، ئیشی ئێوەیە، ئێوە ئەكید خەبیرترن، نەتانتوانیوە سەدا سەد رزگار بن لەو مەوزوعە، لەو ماددەیە ئێستا دێم

خاڵەكان دەخوێنم زۆر شتی تێدایە بەراستی هێشتا زیاتر ئینشائییە، عامە، رەقەم یەك (التلاعب في اسعار المنتجات برفع ، أو خفض ، أو تثبيت أسعار البيع والشراء للمنتجات محل التعامل) ئەم حاڵەتە حەقی هەر مونتیجێكە بە تەسەوڕی من، یەعنی جارێكی دیكە ئەپڵ، ئەیپات بە چوار سەدو نەوەد و نۆ دۆلارە لە یابان بگرە تاوەكو واشنتۆن و لە هایتی بگرە هەتاوەكو دەگەیە هیند، ئەوە تەسبیتی كردووە، ئەو شەریكەی مونتیجی لە مالیزیایە ئیتیفاقیان كردووە بەو سعرە بفرۆشێ، ئەو مەخزەنە . سەرەكییەكەی لە ئیرلەندا ئیتیفاقی كردووە، ئەو ئەمەزۆن، ئەو ئیبای لەكۆمپوتەر، بۆیە بەو عومومیەتە تەسەوڕ دەكەم خۆڕاستە لە تەعریف ئێوە كە داتان ناوە و ئەوەی منیش باسم كرد (احتكار يؤدى الى تثبيت الاسعار او تثبيت حجم ونوعية المنتج)، بەڵام بەمشێوەی ئێستا زۆربەی زۆری مەعامەلات و نەشاتاتی ئابووری كە زۆر رەوا دەچن دەیاگرێتەوە، من دەمەوێ سیعرەكەی كەم بكەمەوە، دەمەوێ زیاد بكەم، بەڵام ئەوها عموم ناكەم، خاڵی شەشەم (تقييد عمليات التصنيع أو التوزيع أو التسويق أو الحد من توزيع الخدمات أو نوعها أو حجمها أو وضع شروط أو قيود على توفيرها)، نازانم یەعنی یەك ئیتیفاق ئەوها تێپەڕ دەبێت لەكاتب عەدل و لە تەسدیق و لە سجلی عەقارات و لە سجلی شەریكات، چونكە ئەمە تۆ خۆت دەڵێی ئەمە ئەوەی كردووە، بۆیە روحییەتەكە مەبدەئەكە جوانە، بەڵام تەسەوڕ دەكەم بەم شێوەیە وەكو ماددەیەكی ئاسایی چۆن تەتبیقی دەكەی، دەزانی چەند ئیجرائاتی پێویستە؟، بۆیە وەك ماددەیەكی ئیجرائاتی قانونی لای من جێگای ئیشكالە، حەوتەم (الاتفاق على التصنيع او الانتاج او التوزيع لمنتج لفترة او لفترات محددة)، بۆ نا؟ تۆ حەقت چییە؟ دیتیان لەبازاڕی كوردستان ئێستا پێشینەی خانووبەرە دەدرێت، ئەوان هەردووكیان ئیتیفاق دەكەن، مەعمەلێكی بچووكی بلۆك دروست بكەن یان هەر شتێك بۆ ئەو هەشت، نۆ مانگەی كە تەسەوڕ دەكەن بازاڕەكە دەرەخسێ، بۆ نا؟ یەعنی بۆ مەنع دەكەی من تێناگەم؟ نۆیەم (الاتفاق على الاقتصار على توزيع منتج دون غيره على اساس مناطق جغرافية او مراكز توزيع او عملاء او مواسم او فترات زمنية)، من دەزانم تەسویرِی دێڤد بێكهام لەمەخمور زیاتر دەفرۆشرێ قەرار دەدەم بۆخۆم تەسویرەكانی بێكهام دێنم، هی میسی ناهێنم، دەزانم لە دهۆك و سلێمانی میسی باوی هەیە، ئەتوو بۆ خۆت بكرە، بۆ مەنعم بكەی؟ مە نتوجێكی موحەدەد هیە دەمەوێ تەنها تیجارەت بە و مەنتوجە بكەم، بۆ من مەنع دەكەی؟ پاشان دەمەوێ من دەزانم بازاڕی ئەو كاڵایە ئەو جێگایە، جێگایەكی تر نییە، لەنزیكی بەحر رەنگە مایۆ سەرف بێتن، لە شاخ پانتۆڵ سەرف دەبێت، یەعنی تەسەوڕ دەكەم ئەمە بیری لێ بكەنەوە جارێكی تر، یانزدە، (الامتناع عن انتاج او اتاحة منتج شحيح متى كان انتاجه ممكنة اقتصادياً)، وابزانم لە دەوڵەتی شوعیش ئەوە نییە، تۆ فەرز دەكەی لەسەر مونتجێك، رەئس ماڵێك بتەوێ، نەتەوێ چونكە ئەو ماددەیە لە بازاڕ نییە دەبێ ئینتاجی بكەی، مەعقوڵە، مەعقولێ نییە، یەعنی دژی مەبدەئی (اتاحة فرصة منافسة)یە ئەصڵەن، چواردە (منع أو عرقلة ممارسة اي شخص لنشاطه الاقتصادي أو التجاري في السوق)، (اشهد با اللة) ئەوە جەریمەیە، مەساسە بە مافی مرۆڤ، مەساسە بە ئەو، چ پەیوەندی بە مونافەسە و ئیحتیكار نییە، ئەمە جێگای لە یاسایەكی ترە، چونكە ناكرێ، شانزە (نشر معلومات غير

صحيحة عن المنتجات او اسعارها مع العلم بذلك)، ئاخر قانونى مەدەنى هەیە، ئاخر تەعلیماتی حکومەت هەیە دەربارەی پێویستە لەسەر وەکو ئەوەی سۆزان خانی باسی کرد، پێویستە هەر دوکاندارێك سعر دابنێت، چی دەکات لێرە؟ چ پەیوەندییەکی بە منافەسە و شتەوە هەیە، تەسەوڕ دەکەم ئەمە زیادە، ببوورن کە درێژ بووەوە، چونکە من لەسەر هەر یەکێکیان تێبینیم هەیە، حەڤدە: (الامتناع عن التعامل في المنتجات بالبيع او الشراء او الحد من هذا التعامل او عرقلته بما يؤدي الى فرض سعر غير حقيقي له)، ئێمە سێ مەتعەمین بەیەکەوە ئیتیفاقمان کردووە لەمەودوا نانی کوردی لەمەتعەمەکان بدەین، سەموون ناکڕین، (الامتناع بالبيع والشراء)، جەریمەکە لەکوێیە؟ تەسەوڕ دەکەم ئەمەش ئیعادەی نەزەری پێ دەوێ، بۆیە رەجاتان لێدەکەم من ئیشارەتم پێداوە، من تەسەوڕ دەکەم وەکو مومارەسە رەنگە باش بێت، بەلاّم لەم یاسایە یان خیلالە بە هەندێك مافی خەلّکی تر یانیش داعی نییە تێدابێت، سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو تارا خان.

بەڕێز تارا تحسین یاسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەراستی من سێ خالّم هەیە لە تێبینیم لەسەر ئەو ماددەیە، راستە لەبیدایەت دەلّێ (يحظر الاتفاق أو التعاقد بين اشخاص)، ئیتر ئەو ئەشخاسە خۆی یان لەگەلّ شەریکاتە یان لەناو موئەسەساتە؟ ئیزافە کردنی شەریکە یان موئەسەسە زۆر دەور نابینێت، موهیم بەینی ئەشخاسە، نازانم هیچ دەولّەتێکی ئیشتراکی و شوعی و هەر لایەك کە ئیمانی بە هەموو مافەکانە نازانم لە هەندێ خالّ حەقی نییە ئەو حەقە بدات بە کەسێك کە تۆ تەشجیعی مونافەسە دەکەی هەندێك شت حەزر بکەی لە خەلّك، لە هەندێ خالّ لەگەلّ کاك عبدالسلامم بەڕاستی، من خۆم چوار خالّم داناوە ئەوانە بە تەسەوڕی من نەنووسرێ، چونکە وەکو هەم تەحسیلێ حاسلّن، هەم حەقێکی مەشروعی ئەو کەسانەیە کە خۆیان لێرەدا شت دەخەنە بازاڕەوە، خالّی (12، 13، 14، 15، 17)، لە تەرجومە کردنی کوردییەکەش بە راستی سێ تەرجومە ئەوەی تێگەیشتم بە هەلّە چووبوون لەناوی، تەرجومەی پێنجەم (العطاءات التواطئية)، تەرجومەکەی پڕ بە پێستی نەبوو، هەژدە تەرجومەکەی لێرەدا تەواو نەبوو بەڕاستی، خالّی (11) باسی دەکا دەلّێ (منتج شحيح) (شحيح) بەکوردی نووسراوە (خراپ)، خراپ نییە (شحيح) نوودرە لەشت یەعنی (کەم هەبێ ئینتاجەکەی)، ئەوەش تەرجومەی تەواو نییە، ئەخیر خالّیش بیست و یەك (اهدار تكافؤ)، بە هەدەردان، بەفیڕۆچوون دیسان تەرجومەکەی تەواو نەبوو لەوێ، ئەخیر مولاحەزەم ئەو 35٪ی کە وەزارەت پێشنیاری کردووە ئەمن ئەئیدی تەواوی دەکەم بۆ دوو خالّەکە، بۆ ئیزافە کردنی لیژنە و جەنابی وەزیریش، بەلاّم حەزدەکەم ئەو 35٪ لەولاّتێکی وەکو ئێرە و لەو بازاڕە ئازادە و لەو وەختەی کە ئێمە تەعامولی پێدەکەین ئایا ئەوە ئیخلال نییە بە خەلّکی تر لە ئینتاجی شتەکان؟ حەزدەکەم ئەگەر تەوزیعێك لەسەر ئەو 35٪ بدەن، لەسەر چ پێوەرێك وەرگیراوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئاهەنگ خان.

بەڕێز ئاهەنگ عارف ڕؤوف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بەڕێزان زۆر نوقتەیان باسكرد، بەس من لەسەر ئەو پێشنیارەی لیژنەی بەكاربەر و بەڕێز وەزیری تیجارەت لەسەر ئەو نیسبەیە هەروەك موناقەشەكە كرا، بەپێچەوانەوە نیسبەی 35٪ بەمن هەندێك زۆریشە، بەپێوەر زۆرە، مەفرووزە كەمتر بكرێ، بەڵام ئێمە چونكە لە بودجە كە شتێك موناقەشە دەكەین لەبیرمان دەچێ كە دەڵێین قەرزی سناعی داندرایە بۆ حكومەت نەیتوانیووە سەرفی بكات، یەك لەو شتانەی كە بۆ نەیتوانیوە سەرف بكات ئەوەیە، ئەو 35٪ و چلەیە و پەنجایەیە، ئەمن قودرەتم نییە، ئایا موهەندیسم؟ بەڵێ، بەڵام قودرەتی مەشروعەكی سیاسی زۆر گەورەم نییە، چونكە بە ملیار پارەم نییە، بەڵام ئەگەر نیسبەتەكە كەمتر ببێتەوە، ئێستا بەرەئی من ئەو نیسبەیە وابزانم ئەگەر بەغەڵەت نەچووبم لە دوبەی وەرگیرایە، ئیمارات ئەو نسبەیەی هەیە، توركیا كەمترە، توركیا بۆ كەمترە؟ چونكە لەشەرقی ئەوسەت پێش دەسخەتربوو لە سناعە و لە تەسنیع لە سناعەی گچكە، سناعات هەیە لە توركیای سیرامیكە لە كورە دەستی پێ كردییە ئێستا خاوەنەكەی ژنیشە و عەلی كۆپتەری هەیە لە مەسانیعەكانی، ئەوەش كاڵایەكە كە لقەكی لێرە هەیە، یەعنی ئینسان تەعەجوب دەكات كو سناعەت پێرسەنت وای لێ بكەی تەتەوڕ بكا، ئیتاڵیا بە مەصدەر وەری بگری، ئەوە بەو پێرسەنتەی ئەو سناعەیە تەقەدوم دەكا، بۆیە ئەو نیسبەتە ئەگەر ئێستاش ئێمە لە 35٪ دابنێین، حەقە كە بودجە موناقەشە دەكرێ بۆ دەورەكی دی ئەو 35٪ پێشتر مەشروعەكی لەسەر بكرێ هەموار بكرێتەوە، بزانین چەند قەرزی سناعی سەرف بووە، چەند پارە سەرف بووە، چەند تەشجیعی بازاڕی كرایە، چەند بەڵانس مابەینی سناعە و تیجارە كرایە، حەقە ئەو نیسبە ساڵێكی تر ئەگەر دەورەیەكی تر هاتەوە جەخت لەسەر ئەوە بكەن ئەو 35٪ ببێتە سی یان ببێتە بیست و سێ و بیست و پێنج، وابزانم حەدی عالەمیش لە بیست دەست پێدەكا، بیست و پێنج بۆ چلە، لەوەی زیاتر نییە، یەعنی پەنجا نییە لە هیچ دنیایێ یەكێكی دابنێی بیكەیە ئەژدیها، ئەوە یەك، بەنیسبەت كۆمێنتەكەی سۆزان خان لەسەر تەسعیری مەواد بۆ ناكرێ؟ فعلەن لە ئەستەمبۆڵ هۆم بۆماوەی مانگێك لێرە كە دەرگا كە زۆر موئەسەساتی موقاوەلات ئێحتیاجی بە دەرگایە، چونكە مەعاملی دەرگا نییە، هەر ماڵێك لای كەم پێنج دەرگای دەوێ، بەس مەشاریعی ئیستیسمار بە مەلاین دەرگایان دەوێ، بۆ ماوەی مانگێك لە مەجموعە دەرگایەكی سعریان دانەنا، هەموو ڕۆژێ بۆ هەر سوتفەیەكی كە لێیانمان دەپرسی بۆ سیعری دانانێن دەیانگۆ ئێمە حەزمان لێیە بفرۆشرێ بەڵام ئینتاجەكەی ئێمە ئەمە مەربوتین بە تەسعیری شەریكەی خۆمان و زەریبەی خۆمان، كەواتە مەخسەدم لەوەی چییە، قانونێك هەیە ئەوان دەگری بۆ ئەوەی تەسعیری خۆیان دانەنێن، خۆیان ئەوان مەسلەحەتی

قانونەکەی خۆیان ڕەچاو دەکەن، بەڵام ئایا ڕەقابەی ئێمە لەکێیە بڵێتن بابە ئەتوو مەنتوجەکت دانایە مانگێکە بۆ تەسعیری دانانێی، بەس ئەو پرسیارەم هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شلێر خان.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەم ماددەیە وەکو هاوکارانم زۆریان ئیشارەتیان بەوەدا بەڕاستی ئەگەر ئێمە قانونی مونافەسە زۆر ئێختیساری بکەین ئەم مەحزوراتانە، هەر جارەکەی تریش کە لە ماددەیەکی تردا خۆی زۆری لەسەر سێ تەوەر ئیش دەکا دەڵێ ئەگەر رازی بوون باشە، یەکەم (منع أساءة أستخدام وضع المهيمن أي ان الاحتكار بأشكاله مسموح ولكن يعاقب بالقانون استغلاله للاضرار بالمنافسة)، ثانياً (منع التكتل أو التحالفات الرسمية والضمنية التي قد تؤدي الى اتفاقات على الاسعار أو توزيع الحصص من حيث الانتاج بحيث تضر بالمنافسة)، ثالثاً (التركز الاقتصادي الذي يؤدي الى تجميع المنتجين في سوق معين من خلال عمليات شراء الشركات أو الاندماج أو الهيمنة في عدد قليل من الشركات عادةً ثلاثة واربعة شركات ما قد يضر بالمنافسة)، ئەما ئەگەر ماددەکە مایەوە بەنیسبەت ئەوەی کە لیژنەی مافی بەرکاربەر وتوویەتی ئەو ڕێژەیە کە جەنابی وەزیر وتی دیارە خۆی ئاگاداری تیجارەتە لەناو هەرێمدا، بزانین ئەو کۆمپانیایانە ئەگینا لە عێراقدا لە یاسایەکە یەکسەر بۆ لە 50٪ی داناوە، ئەوەی عیراق بیست و یەك ماددە نییە، مەحزووراتەکەی یانزدەیە، یانزەکەش بەڕەئی من ئەوەی کە ئێمە لێرە بۆ ئەوەی زۆر هین نەبێت، زۆر ماددەکان زیاد نەبێت، لەسێیەمدا، لەسێیەم و پێنجەم کە باسی عەتائات دەکات، (التنسيق فيما يتعلق بالتقدم أو الأمتناع عن الدخول في المناقصات والمزايدات)، ئەمە بەڕاستی ئەو هینە نابیندرێت یەعنی کەس مەنع کرابێ لە شروتی عامەی عقود، هەرکەسێك بەپێی پێوەری خۆی دەتوانێت تەقەدوم بکات، یەعنی بەنیسبەت ئەو کۆمپانیایانەی کە دەرەجەکەی چەندە، بەس (العطاءات التواطئي) (بأن يتفق طرف واحد)، بەڕەئی من هەر ئەوەی بەغدا زۆر باشە لە پێنجەم کە دەڵێ (التواطئ في العطاءات او العروض في المناقصة أو الموزايدة)، یەعنی موزایەدەشە لەگەڵ موناقەساتدا، (ولا يعد من قبيل التواطئ تقديم العروض مشتركة يعلم فيها اطرافها)، یەعنی ئەوەشی بۆ داناوە، جاری وا هەیە تەرەفەکان خۆیان یەعنی شەریکەکان زۆر گەورەن، دەبینی بەس لە بەینی دوو، سێ یەکدا تۆ دەتوانیت کەسی تر نییە، لەبەر ئەوە دەڵێ (ولا يعد من قبل التواطئ تقديم عروض مشتركة يعلم فيها أطرافها عن ذالك منذ البداية على ان لاتكون الغاية منها منافسة غير المشروعة والاحتكار و بأية صلةٍ كانت)، وە ئەگەر وابێ زۆر باشە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. صباح.

بەڕێز د. صباح محمد نجيب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە ماددەیەکی زۆر گرینگ و جەوهەرییە بۆ ئەم یاسایە، بۆیە هەڵوێستە لەسەر کردنی زۆر گرینگە، من وێڕای تەئیدی بەشێك لە بۆچوونەکانی کاك عبدالسلام کە بەشێك لەو بڕگانەی کە لێرەدا هاتووە، بەڕاستی دەچێتە بابی مافەوە، ماف و مومارەسەی چالاکی ئابووری یەعنی کە هەرکەسێك بۆی هەیە ئەو کەسبەی، ئەو تیجارەتەی، ئەو بازرگانی و چالاکییەی کە هەیەتی چۆن پەرەی پێ بدا، ئەوە مافێکە کە پێموایە لابدرێ باشترە، بەس کاتێك کە دەڵێین (أو من تكون له السيطرة على سوق معينة) ئەمە ئیقرارە بە بوونی شتێکی وا، یەعنی لەقانوندا حەق نییە ئێمە ئیقرار بکەین بەوەی کە کەسێك هەبێ بتوانێت سەیتەرە بکات، کۆنترۆڵی بازاڕ بکات، بۆیە ئەو بڕگەیە لابچێت زۆر باشە، (من تكون له السيطرة على سوق معينة)، کاتێکیش کە دەڵێی (بين اشخاص متنافسة)، وشەی ئەشخاص لەرووی قانونیەوە ئەشخاسی تەبیعی و مەعنەویش دەگرێتەوە، کەواتە پێویست ناکات باسی شەریکات یان موئەسەسات بکرێ، ئەوەی کە لەم ماددەیە من زۆر سەرەنجی راکێشام، پەیوەندییەکی زۆری هەیە بە تەدوینی قانونیەوە، بەکارهێنانی ئەو، ئەو لە زمانی عەربیدا بۆ تەغیر و بۆ تەردیدە، یەعنی کاتێك کە دەڵێی بە یەکێك ئەوە بکە یان ئەوە بکە، یەعنی تۆ موخەیەری دەکەی یەکێکیان بکات، کاتێکیش دەڵێی ئەوە یان ئەوە مەکە، یەعنی موخەیەری دەکەی یەکێکیان نەکا، بۆیە من پێموایە هەرچی (أو) لەم ماددەیەدا ببێ بە (و)، ببێ بە حەرفی عەطف، چونکە هەمووی بەیەکەوە تۆ باسی تەحریم و حەزری مەجموعەیەك شت دەکەی، (أو)ەکان لابچێ، بەتایبەتی لە زمانی کوردیدا کە تەرجومە کراوە بە (یان) ئەو (یانانە) هەمووی زیادەیە ببێ بە فاریزە، یەعنی بۆ زیاتر روون کردنەوەکە، کە دەڵێی (فرض قيود على الانتاج أو المبيعات)، یەعنی تۆ یەکێکیان حەرام دەکەی لەسەر خەڵکەکە، کەواتە بڵێی (فرض قيود على الانتاج و المبيعات)، لەیەکەمین جوملەدا کە سەیری عیباراتەکە بکەین لە زمانی عەرەبیدا (يحظر الاتفاق أو التعاقد بين اشخاص متنافسة في أية سوق، و من تكون له السيطرة على سوق معينة) لێرە یەکسەر دەڵێ (القيام) ئەم قیامە رەپتی هەیە، دەبێ بڵێی (على القيام بما يأتي)، نەك (بأى مما يأتى)، مولاحەزەیەکی تر زۆرجار ئەم هەڵەیە دووبارە دەبێتەوە کە دەڵێ (أية سوق)، پێویست ناکا بڵێی (أية سوق)، بڵێ (اي سوق)، چونکە ئەمە تەرکیبێکی زمانی عەرەبییە معیارمان بەهۆی قورئانی پیرۆزە کە دەفەرموێ (في أي صورة ماشاء ركبك)، ناڵێ (في أية الصورة) کەواتە ئەوە ئیزافەیە ئەوە لابدرێت، لەبڕگەی (7 و 8 و 9)دا مادام ئێمە لەوە و پێش لە سەدری نەسەکەدا لە سەدری ماددەکەدا باسی ئەوەمان کردووە (يحظر الاتفاق أو التعاقد)، ئەو ئیتیفاقانە هەمووی ئیزافین، (الاتفاق على التصنيع يان الاتفاق على ابرام)، چونکە تۆ لە بیدایەتەوە باسی ئیتیفاقەکەت کردووە کەواتە ئیتیفاقەکان دەبێت لاچێت، بڕگەی حەوتەمیان کە دەڵێ (الاتفاق على التصنيع او الانتاج او التوزيع لمنتج لفترة او لفترات محددة)، ئەصڵەن ئەمە مافێکە کە تۆ ناتوانی مەنعی بکەی، یەعنی وەکو کاك عبدالسلام وتی زۆر تەبیعییە دوو لا ئیتیفاق بکەن لەسەر ئەوەی

با فلآنە شت بەرهەم نەهێنین، تەبیعییە، تۆ ناتوانی ئیلزامی بکەی، نۆیەمینیشیان بە هەمان شێوە (الاقتصار على توزيع منتج دون غيره على اساس مناطق جغرافية او مراكز توزيع او عملاء او مواسم او فترات زمنية)، یەعنی لە هیچ شوێنێکدا ئێمە ئەو تەقیدە نابینین بەم شێوەیەی کە لەم هینەدا هاتووە، لەم ماددەیەدا هاتووە، یان یازدەهەم یەعنی تۆ بلێی (الامتناع عن انتاج او اتاحة منتج شحيح متى كان انتاجه ممكنة اقتصادياً)، یەعنی تۆ لێرە کە فەرز دەکەی لەسەری کە حەتمەن دەبێ شتێك دروست بکات، چونکە تۆ مەنعی دەکەی ئیمتناع بکات لە دروست کردنی، کە مەنعی ئیمتناعت کرد واتە فەرز کردن لەسەری، زۆرجار دەمان بیست لە کاتی خوێندنەوەی ئەم نصە قانونییە لەباتی مورید دەیانگۆت مەورید، تکایە ئەوە راست بکەنەوە با دووبارە نەبێتەوە، دێمە سەر شازدەهەم، منیش تەئیدی ئەو بۆچوونە دەکەم کە رێگا بگیرێ لە (عدم تسعير)یش یەعنی هەمیشە تەسعیر رێکارێکی زۆر باشە بۆ رێگرتن لە ئیحتیکارو شتانە، لەبڕگەی حەڤدە دا باس لەوە دەکرێت (الامتناع عن التعامل في المنتجات بالبيع والشراء والحد من هذا التعامل وعرقلته بما يؤدي الى فرض سعر غير حقيقي له)، داواکارم ببێت بە (اسعار غير حقيقية لها)، چونکە ئێمە باسی مونتەجات دەکەین، باسی تەعامولەکە دەکەین، نۆزدەهەمیش بەهەمان شێوە لەگەڵ حەوتەمدا یەك مەفهومیان هەیە، یەعنی ئەگەر بمێنێتەوە یەکێکیان کافییە، هەرچەند رەئیم وایە کە هیچیان نەمێنێ، خۆی لەئەصڵدا ئەم ماددەی زۆر گرینگە، بەو مولاحەزاتانەوە کە حەرزم کردن، هیوادارم بە نەزەری ئێعتیبار وەری بگرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك سەرهەنگ.

بەڕێز سەرهەنگ فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی قسەکانی ئاهەنگ خان دەکەم لەسەر دابەزاندنی ئەم نیسبەتە، رەنگە ئەم نیسبەتە بۆ ئێستای ئێمە زۆر بێت، پشتیوانی ئەو بۆچوونەش دەکەم کە لەسەر تەسعیرە وترا بەڕاستی، بەفعلی دانەنانی تەسعیرە یەکێکە لەو رێگایانەی کە ئیحتیکاری پێ دەکرێت، ئەوەش خاڵێکی گرینگە و پشتیوانی ئەو بۆچوونە دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالله.

بەڕێز عبدالله محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبعەن ئەو قانونە دوو هەدەفی هەیە، یەکەمیان حیمایەی مونافەسە، دوو، مەنعی ئیحتیکار، ئەو ماددەیە بەشێوەیەك سیاغە کراوە تەنها هەدەفی دووەم دەپێکێ کە مەنعی ئیحتیکارە، ئەگەر لە تەعریفەکاندا بیخوێنینەوە لەماددەی پێنجەم باسی قۆرخ کردن دەکا، قۆرخ کردن تەبعەن ئەصڵ ئەوەیە ئیتیفاق یاخود

عەقد مەشروعە، یەعنی وەکو کاك عبدالسلام گۆتی من لەگەڵ شەریکەیەك ئیتیفاق دەکەم، ئێستا سلفەی عەقار دەدرێ مەعمەلی بلۆك دادەنێم، ئەم ئیتیفاقە مەشروعە، بەڵام یەك مەرجی داناوە لە تەعریفەکەدا، باسی قۆرخ کردن دەکا دەڵێ دەبێت ئەم ئیتیفاقە ببێتە هۆی زیان گەیاندن بە موجتەمەع کەواتە لێرەدا ئێمە لەم ماددەیە زۆر زەروورە یەك ئیزافە بکەین، یەعنی لەماددەی حەوت بڵێین (رێککەوتن و گرێبەست لەنێوان کەسەکانی کێبڕکێکاردا لەنێواندا قەدەغە دەکرێت، لە هەر بازاڕێك یاخود ئەو کەسەش کە دەست بەسەرداگرتنی بازاڕێکی دیاری کراوی هەیە، ئەگەر بووە هۆی زیان گەیاندن بە موجتەمەع یاخود موستەهلیك)، ئەگەر ئەمەی لەپێش نەبێ یەعنی تۆ مەنعی ئیش دەکەی، مەنعی نەشاتی ئیقتیسادی دەکەی، بەڵام ئەگەر ئەمەت لەپێش دانا ئیتیفاق رێ پێدراوە، مەشروعە، عەقد رێ پێدراوە، دوو کەس شتێك دەکرن، شتێك ناکرن رێ پێدراوە، نرخێك دادەبەزێنێ، من داشکاندنێك دەکەم رێ پێدراوم، بەڵام ئەگەر بووە هۆی زیان گەیاندن بە موجتەمەع یاخود بەکاربەر ئەو کاتە دەبێتە ئیحتیکار، واتە ئیحتیکار لە حەدی زاتی خۆیدا مەشروعە، بەڵام کاتێك کە بووە هۆی زیان گەیاندن بەکۆمەڵگا یاخود موستەهلیك دەبێتە مەشروع و قەدەغە دەکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵاهی نازانم، بەڵام ئەوەی کە ئێمە بەدواداچوونمان کردووە و یاسایەکانی وڵاتانی دونیامان دیتوە، سێ مەبدەئی ئەساسی دەبێتن لەیاسای موناف‌ەسەدا هەبێتن، یەکەمیان (نیتاقی سریانە)، دووەم، (ئیستیسنائاتن)، سێیەم، (مەحزوراتن)، یەعنی ئەمە لە هەموو دونیادا هەیە، نازانم برادەران تەماشای یاسایەکانی وڵاتانی دونیایان کردووە یان نا؟ ئەمە سێ مەبدەئی ئەساسینە، باشە چۆن لەیاسادا مەحزورات نەبێت؟ ئەوە یەکەم، دووەم، ئەم مەحزوراتانە موقەیەد کراوە، ئەگەر ئێوە موقەدیمەکە بخوێنن دەڵێتن (من تکون لە السیطرة علی سوق معینة)، یەك بازاڕی موعەیەنە، ئەگەر سەیتەرەی لەسەر هەبێتن، بۆنموونە ئێستا دوو شەریکە ئیندیماج بکەن لەگەڵ یەکتر، هەیمەنەیەك هەبێتن لەسەر سوقەکی موعەیەن، تەلاعوب بە ئەسعار بکەن، باشە ئەوە مەحزورات نییە؟ ئەو خەڵکانەی تر یەعنی مافیان نەبێتن ئەمە هەموو لەو چوارچێوەیەدا دەبێتن ئێمە بیدایەتەکە باش تێ بگەین بابزانین ئەوەی دواتر کە چۆن داڕێژراوە، لەبەر ئەوە ئێمە پشتگیری لەو نەسە دەکەین کە ئێمە دامان رشتووە، دووەم، مەسەلەی پێوەر بۆ رێژە، ئەم رێژەیە لەهەر وڵاتێك بەشێوازێك داندراوە، هەیە 25٪، هەیە 50٪یە، هەیە 40٪، ئەمە دەگەڕێتەوە بۆ تەتەوری ئیقتیسادی ئەو وڵاتە، ئێمە لەهەرێمی کوردستاندا لەسەرەتای دروستکردنی ئیقتیسادین، پێموایە دەبێتن ئێمەش وەکو عێراق بین، لە عێراق 50٪یە، بەڵام کە وەزارەتی مەعنی پێشنیاری کردووە ئەوان زیاتر دەزانن، داتا و زانیارییەکان زیاتر لەبەر دەستیانە، دەزانن کە ئەو رێژەیە

گونجاوە بۆ هەرێمی کوردستان، لەبەر ئەوە پێوەر ئەوەیە، پێوەری دەستنیشانکردنی رێژە تەتەوڕی ئیقتیسادی وڵاتەکەیە، لەوانەیە هەندێك کەم و کوڕی لوغەوی هەبێتن، ڕاستە، منیش لەگەڵ قسەکانی د. صباحم، هەندێك ئەو (و) و ئەو......، بەڵام دەتوانین دواتر ئێمە مەعالەجەی بکەین، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی دارایی.

بەڕێز لانا احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبیعی ئەمن هەندێك تێبینیم هەیە بەنیسبەت رەئی شەخسی خۆم، بەنیسبەت خاڵی حەوتەم کە دەڵێ (الاتفاق على التصنيع او الانتاج او التوزيع لمنتج لفترة او لفترات محددة)، ئێمە لێرە دەبێ یەك جیاوازی بکەین مابەینی سلعەی، یەعنی سلعەعمان هەیە، کاڵامان هەیە، تابیعی ستراتیجی وەردەگری، یەعنی لێرە راستە ئەوە لە زمنی مەحزورات داندرایە، بەس نەك ئەتوو بە نیسبەت سیلەعی کەمالیات و شتی وا، یەعنی بۆ نموونە سیلەعی ئیستهلاکی مەسەلەن شەکر، برنج مەبەستم ئەوەیە یەعنی لەهەموو کاتێك، لە هەموو وەختێك ئینسان پێویستێتی، ئەوە لە زمنی یەعنی سیلعەکی، تابعەکی ئیستراتیجی هەیە پێویستمانە، ئیستیهلاکییە، یەعنی نەك ئەمن بێم مەسەلەن فەترەیەك برنجی لەبازاڕ کەم بکەمەوە، خەزن بکەم لەمەخزەنی دوایێ بەکەیفی خۆم سعرەکی بەرزی لەسەر دابنێم و یان مەسەلەن برنج نەمێنێ لە بازاڕی، بۆنموونە یان شەکر نەمێنێتن، یەعنی لێرە ئەو مەحزوراتە کە داندرایە دەبێ ئەتۆ موقارەنەی پێ بکەی حەسەب تەبیعەتی سیلعەکەی، یەعنی کە تەئسیر دەبێتن، هەروەها بەنیسبەت خاڵی نۆیەم کە دەڵێ (الاتفاق على الاقتصار على توزيع منتج دون غيره على اساس المناطق الجغرافية)، مەسەلەن بۆ نموونە ئەمن لە مەنتیقەیەکی یان مەسەلەن لە هەولێرێ فلان ماددەی ئیستهلاکی، سیلعەی ئیستهلاکی کە گرینگە لە سیلەعی زەرووری بە نیسبەت فەردی لێرە نەهێڵم مەسەلەن لە دهۆك ئیحتیکاری پێ بکەم، یەعنی خەڵکەکە هەموو روو لەوێندەر بکاتن، بچێ لەوێ بکرێتن و نرخەکەش ئەمن بە کەیفی خۆم سەیتەرەی لەسەر دەکەم، نرخەکی بەرزی لەسەر دادەنێم، لێرە یەعنی بەس ئەو تێبینییەم دەوێ ئیشارەت پێ بدەم، یەعنی ئێمە دەبێ لێرە ئەو خاڵانە رەبت بکرێ بە تەبیعەتی سیلعەکەی، ئایا ئەو سیلعە تابیعی ئیستراتیجی هەیە لە سیلەعی زەرورياتە، لە سیلەعی ئیستیهلاکییە، یان لە سیلەعی کەمالیاتە، تەبیعی بەنیسبەت خاڵی چواردەش ئەمن لەگەڵ ئەو ڕەئییەمە کە کاك عبدالسلامیشی گۆتی یەعنی بەمن ئەوە نەمینێتن (منع أو عرقلة ممارسة اي شخص لنشاطه الاقتصادي أو التجاري في السوق) پێویست ناکات ئەو خالە بمێنێتن، نوقتەی شانزە (نشر معلومات غير صحيحة عن المنتجات او اسعارها)، یەعنی ئەوە لە زمنی مەحزوراتە، یەعنی دەبێت ئێمە کە سیلعەك هەبێ یان مەنتوجەك هەبێ، دەبێ بەڕاستی سیعرەکەی یەعنی سیعرەکەی خۆی دابندرێتن لە هەر مەخازنێك دەبێ سیعری لەسەر دابندرێت کە فلان سیلعە سیعرەکەی ئەوەندەیە، بەنیسبەت نوقتەی ئەوەی کە ئەو نیسبە و ئەو رێژەی کە وەزارەت داینایە کە 35٪

کە لەیاسای عێراقیش 50٪ داندرایە، تەبیعی ئەو نیسبەیە لەسەر چ ئەساسێك دادەندرێ؟ لەسەر چ معیارێك؟ لەسەر تەئسیری لەسەر قەبارەی سوقە، بۆیە یەعنی بەڕەئی من ئەو 35٪ کە وەزارەت دایناوە یەعنی نیسبەیەکی باشە، ئەگەر ببێتە 30٪یش باشترە، ئەوە رەئی خۆمە شەخسی، یەعنی ئەو نیسبە دادەندرێتن مەربووتە بە حەجمی بازاڕ بە حەجمی سوق ئەو نیسبە دادەندرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەل جار حەز دەکەم یەك، دوو شتی شەرح بکەم لەسەر مەوزوعی ئەو سەدا سی و پێنجەی، پارەکە داوەت کراین بۆ سویسرای بۆ ئەو مەوزوعەی، لەسەر ئەو مەوزوعی ئیحتیکار و ئەوانە، لەوێندەرێ شەرمم لەخۆم کرد، دەوڵەتەکانی ئەفریقیا، دەوڵەتەکانی ئەمەریکا بە فەرسەخ لەپێش ئێمەنە، ئەگەر ئێمە دەمانەوێتن بازاڕی ئازاد، لەگەڵ دونیایێ ئیندیماج بکەین، قانون هەیە پێویستمانە، زەرورییە کە ئێمە بیکەین، ئێستاکە عێراق هەوڵدەدات کە داخلی مەنەزەمەی تیجارەی عالەمی بێتن، پێی خۆشە داخیل بێتن، پێی ناخۆشە ئەوە حیسابەکی دیکەیە، بەس فەرز و جەبر کرایە کە دەبێ مادام ئەتوو لە سوقی ئیشتراکی هاتییە دەرێ، داخیلی سوقی بازاڕ بووی دەبێ ئەوە داخیل بی، ئەوجا لەبەر ئەوە عێراق مەجبوربووە ئەو قانونە دەربهێنێتن، نموونەیەکی بەسیت بۆ ئەعزای پەرلەمانی شەرح بکەم، ئەمڕۆ تیجارەتی یەك دەوڵەتتان دەدەمێ لەگەڵ عێراق، لەگەڵ ئێمە، تورکیا 2009 حەجمی تیجارەتی عێراق و تورکیای چوار ملیار بوو، لەوەی کە 90٪ی لەگەڵ هەرێمی کوردستانە، تەقریبەن 10٪ی بۆ وان بوو، ئەمڕۆ حەجمی تیجارەتی تورکیای لەگەڵ ئێمە لە حد ودی (12) ملیارە، 80٪ی بۆ هەرێمی کوردستانە، عەدەدی شەریکاتی بیانی ئەوەی تەسجیل کرایە لەلای ئێمە بۆ دووقات و نیوی ئەوەی تەسجیل کرایە لە بەغدایە، زرووف بەغدایێ هەمووتان چاك دەزانن، لەبەر ئەوەی لە بەغدایێ ئەو قانونەیان کە دەرهێنا بە مەجبوری دەرهاتییە، مەصاڵحی شەریکاتی خۆیان لەپێش چاو دانایە، چونکە هەموو مەصاڵحێکی گەورەیان هەیە، لەدونیایێ لەهیچ جێگایەکی نییە ئەو رێژەیە 50٪ بێت، لەدەوڵەتەکانی ئەفەریقیا، لە دەوڵەتەکانی ئەمەریکا لەنێوان بیست هەتا سی و پێنجە، دەوڵەتی تورکیای کە ئەمڕۆ لە شەرقی ئەوسەتدا دەتوانین بڵێین تەصنیع ترین دەوڵەتە پاش ئیسرائیلیش با ئەوەش بڵێین حەقیقەتەکەی 24٪، شەریکاتی تورکی هاتە لای من دەیان ویست کارگەی چیمەنتۆی لێرانە دروست بکەن، لێیانم پرسی گۆتم باشە ئێوە بۆ لە تورکیای دانانێن؟ گۆتیان ئێمە ناتوانین، چونکە قانونی موناقەسە ومەنعی ئیحتیکاری ئێمە مەنعی کردووە لە 24٪ی زیاتر بێت، ئەگەر لە 24٪ی زیاتر بێت مانای سەیتەرە دەکەین لەسەر سوق، بەکەیفی خۆمان سیعری هەڵدەگرین، بەکەیفی خۆمان سیعری دەینینە خوارێ، هی ئیمارات ئەو دەوڵەتانە 35٪ یان دانایە، چونکە ئەوان ئەوەندە ئینتاجەیان نییە، ئێمە هەدەفێکمان هەیە لێرانە، هەدەف ئێمە ئەوەیە ئێمە رەقابەت بکەین لەگەڵ دوەلی عالەم، نەك بەس ئێرانە، چونکە ئێمە

ئیمکانیەتێکی زۆرمان هەیە لە هەموو نەوعەك، مەوادی خاومان هەیە، ئەیدی عامیلەمان هەیە، دەرگا کراوەتەوە بە هەموو شێوەیەك بۆ شەریکاتی ئەجنەبی کە بێ هاوکاری ئێمە بکاتن، ئیش بکەین، لەبەر ئەوە ئەو 35٪ بۆ ئەمرِۆ زۆر باشە، بەس پێنج ساڵی دی، شەش ساڵی دی کە سناعەتی ئێمە پێشکەوت ئیحتیمالی زۆر هەیە ئێمە بە خۆمان داوا بکەین کە وەزارەت یان هەر وەزارەتەکی دی ئەو رێژەیە بێتە خوارێ، لەبەر ئەوە 35٪ بۆ ئەمرِۆ شتێکی زۆر باشە، ئەوە یەك، دووەمینیش سیاغەی ماددەکەی ئەگەر بەم شێوەیە بگۆڕین وا زەن دەکەم ئەوا بۆ هەموو برادەرەکان باش دەبێتن، لەجیاتی ئەوەی دەنووسین (یحظر الاتفاق بما یلي: اذا كان بقصد الاحتكار وتحقيق المنافسة الغير المشروعة) کە ئەوە دادەنێین ئەوە شمولی هەمووان دەکاتن، چ موشکیلە لەگۆڕێ نامێنێت لێرانە، بۆ ئەوانی دی ئێمە وا بەباش دەزانین بمینێت وەکی خۆی سیغەکانیان باشە، سوپاس.

بەرِێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون ئەڤین خان.

بەرِێز ئەڤین عمر احمد:

بەرِێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەرووی ئەو ملاحەزاتانەی کە بەرِێز کاك د. صباح باسی کرد کە لوغەوییەن ناتەواوە ئەگەر ئیزنمان بدەن دوایی ئەوە ئەو تەسحیحە لوغەویە لەلیژنەکەدا بکەین، سوپاس.

بەرِێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

باشە، ئێستا دوا سیاغەتان بخوێننەوە دواتر چاکی بکەنەوە، فەرموو.

بەرِێز ئەڤین عمر احمد:

بەرِێز سەرۆکی پەرلەمان.

سیاغەکەمان بەمشێوەیە دارِشتۆتەوە:

المادة (8):

يحظر الاتفاق أو التعاقد بين اشخاص متنافسة في أية سوق، او من تكون له السيطرة على سوق معينة بقصد الاحتكار وتحقيق المنافسة غير المشروعة بما يلي:

1- اي اندماج بين شركتين او اكثر واية ممارسة تجارية مقيدة اذا كانت شركة او مجموعة من الشركات المندمجة او مرتبطة مع بعضها تسيطر على 35٪ او اكثر من مجموع انتاج سلعة او خدمة معينة او اذا كان تسيطر على 35٪ او اكثر من مجموع مبيعات سلعة او خدمة معينة.

2- يحظر على اية جهة اعادة بيع منتج غير على حالته بسعر اقل من سعر شراءه الحقيقي مضافة اليه الضرائب والرسوم المفروضة على المنتج ومصاريف النقل ان وجدت اذا كانت الهدف من ذلك اخلال بالمنافسة المشروعة لايشمل حظر المنصوص عليه في هذا البند المنتجات سريعة التلف والتنزيلات المرخص بها لاية بيع يتم لتصفية اعمال او تجديد مخزون بأسعار اقل.

3- التلاعب في اسعار المنتجات برفع، أو خفض، أو تثبيت أسعار البيع والشراء للمنتجات محل التعامل.

4- اقتسام اسواق المنتجات أو تخصيصها على أساس من المناطق الجغرافية أو مراكز التوزيع أو نوعية العملاء أو السلع أو المواسم أو الفترات الزمنية.

5- التنسيق فيما يتعلق بالتقدم أو الأمتناع عن الدخول في المناقصات والمزايدات والممارسات وسائر عروض التوريد.

6- فرض قيود على الانتاج أو المبيعات بما في ذلك تحديد حصص.

7- التواطئ في العطاءات بأن يتفق طرف واحد أو أكثر على عدم تقديم العطاء أو المناقصة أو الاتفاق على تحديد الاسعار أو بنود أو شروط العطاء أو المناقصة والاتفاق فيما بينهم على أن يكونوا شركاء في العطاء الاكثر جاذبية.

8- تقييد عمليات التصنيع أو التوزيع أو التسويق أو الحد من توزيع الخدمات أو نوعها أو حجمها أو وضع شروط أو قيود على توفيرها.

9- الاتفاق على التصنيع او الانتاج او التوزيع لمنتج لفترة او لفترات محددة.

10-الاتفاق على ابرام صفقات بيع او شراء منتج مع اي شخص او وقف التعامل معه على نحو يؤدي الى الحد من حريته في دخول السوق او الخروج منه في اي وقت.

11- الاتفاق على الاقتصار على توزيع منتج دون غيره على اساس مناطق جغرافية او مراكز توزيع او عملاء او مواسم او فترات زمنية.

12- التمييز بين بائعين أو مشترين تشابه مراكزهم التجارية في اطار البيع أو الشراء أو في شروط التعامل.

13- الامتناع عن انتاج او اتاحة منتج شحيح متى كان انتاجه ممكنة اقتصادياً.

14- الزام مورد بعدم التعامل مع منافس.

15- الحد من حرية تدفق المنتجات الى الأسواق او خروجها منها بصورة كلية أو جزئية، وذلك باخفائها أو الامتناع عن التعامل فيها، رغم وجودها لدى حائزها او بتخزينها دون مبرر.

16- منع أو عرقلة ممارسة اي شخص لنشاطه الاقتصادي أو التجاري في السوق.

17- حجب المنتجات المتوفرة في السوق بصورة كلية او جزئية عن شخص محدد دون عذر مشروع.

18- نشر معلومات غير صحيحة عن المنتجات او اسعارها او عدم تسعيرها مع العلم بذلك.

19- الامتناع عن التعامل في المنتجات بالبيع او الشراء او الحد من هذا التعامل او عرقلته بما يؤدي الى فرض اسعار غير حقيقية له.

20- انقاص او زيادة الكميات المتاحة (المتوفرة) من المنتج بما يؤدي الى افتعال عجز او وفرة غير حقيقية فيه.

21- فرض التزام بعدم التصنيع او الانتاج او التوزيع لمنتج لفترة او فترات محددة.

22- تعليق ابرام عقد او اتفاق بيع او شراء لمنتج على شرط قبول التزامات او منتجات تكون بطبيعتها او بموجب الاستخدام التجاري غير مرتبطة بمحل التعامل الاصلي او الاتفاق.

23- اهدار تكافؤ الفرص بين المتنافسين بتمييز بعضهم عن البعض الآخر في شروط صفقات البيع او الشراء دون مبرر مشروع.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم ماددەیە بەو سیغەیەی خوێندرایەوە، بەڵام دەستەڵاتی ئەوەیان بدەینێ دوایی لەرووی زمانەوانییەوە دایبڕێژنەوە، بەڕێزان، ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، بەو سیاغەی کە ئێستا خوێندرایەوە کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، زۆر سوپاس، تەنها (2)کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ئێستا بڕۆنە سەر ماددەی پێشووتر تەسویتمان لەسەر نەکردووە، ئەویش بخوێننەوە سیاغەکەی تکایە، فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە دەنگمان لەسەر ماددەی شەش نەداوە کە بووە ماددەی حەوت.

المادة (7): تكون ممارسة النشاط الاقتصادي والتجاري بالشكل الذي لا يؤدي الى منع المنافسة او تقييدها او الاضرار بها وفقاً لاحكام هذا القانون شريطة عدم الاخلال بالمعاهدات والاتفاقيات الدولية المصادقة عليها من قبل الحكومة الاتحادية.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان، ئێستا دەیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵدایە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدانییە؟ تکایە دەست بەرز بکاتەوە، زۆر سوپاس، (1)کەس لەگەڵدانییە، بەزۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموو بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (9): بناءً على اقتراح المجلس يمنح العاملون في المجلس صفة اعضاء الضبط القضائي من قبل رئيس السلطة القضائية لاثبات الجرائم التي تقع بالمخالفة في احكام هذا القانون ولهم في سبيل ذلك الحق في دخول الاماكن والمحال والمنشأت التي يزاول فيها المخالف نشاطه و تفتيشها والاطلاع على مستنداتها وسجلاتها لدى أية جهة كانت حكومية او غير حكومية.

بەڕێز د.أرسلان بايز أسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەکوردییەکەی.

بەڕێز د. احمد ابراهيم على (وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (9): بەپێی پێشنیاری ئەنجومەن ڕێ لە کارمەندانی ئەنجومەن دەگیرێ کە سیفەتی ئەندامانی زەبتکردنی دادوەرییان هەبێ، لەلایەن سەرۆکی دەسەڵاتی دادوەری بۆ سەلماندنی ئەو تاوانانەی لەئەنجامی سەرپێچیکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە روو دەدەن و لە پێناوی ئەوەش مافی ئەوەیان هەیە بچنە شوێن و ئەو دروستکراوانەی کە سەرپێچیکار چالاکی خۆی تێدا دەنوێنێ لەگەڵ پشکنینی و سەیرکردنی بەڵگەنامە و تۆمارەکانی هەر لایەنێکی حکومی و ناحکومی.

لەسەرەتای ماددەکە وا نووسراوە کوردییەکەی هەڵەیە (بەپێی پێشنیاری ئەنجومەن ڕێ لە کارمەندانی ئەنجومەن دەگیرێ.....) کە عەرەبییەکەی دەڵێ (یمنح العاملون) واتە ڕێیان پێدەدرێ، یەعنی پێیان دەبەخشرێ، ئیتر ئەوە ڕاست بکرێتەوە، ڕێ لێگیران نییە، بەڵکو ڕێ پێدانە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری ماددەکە دەکەین وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی دارایی.

بەڕێز لانا احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری دەکەین ماددەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو خۆی بمێنێتەوە، باشە، هیچ عەیبی نییە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟ تکایە ناوەکانتان بڵێن، زۆر سوپاس، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە (تارا خان، کاك عبدالسلام، شلێر خان، سۆزان خان، د. عمر)، فەرموو تارا خان.

بەڕێز تارا تحسین یاسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەوە دیسان لەرووی سیاغەوە تەماشای بکەین ماددەکە نووسراوە (بناءً علی اقتراح المجلس یمنح العاملون في المجلس صفة اعضاء الضبط القضائي)، با بەم شێوەیە بێت: (یقترح المجلس لرئیس السلطة

القضائية لاثبات الجرائم الذي تقع بالمخالفة في احكام هذا القانون ان يمنح العاملون في المجلس صفة اعضاء الضبط القضائي)، يەعنی خۆی داوا دەکا مەجلیسەکە لەرەئیسی سوڵتەی قەزایی، کە ئەو ڕێگایە بدرێ بەو نەفەرانەی ناو مەجلیسەکە بتوانن سیفەتی زەبیتی قەزاییان هەبێ، بەس بەڕای من لەگەڵ ئەوەشدا تۆ بچیت شتێك خەبەری لێ دراوە، بۆ نموونە کە جەودەکەی باش نییە، ئەو ئەعزای مەجلیسە حەقە لەگەڵیشی کوالێتی کۆنترۆڵ یەعنی بەشێوەیەك هەبێت کە جەودەی ئەو شتەش بزانن، تەنها هەر هی مەجلیسەکە نەبن، بەڵکو ئیزافەی ئەوەش بکرێت کە خەڵکێکی خەبیرو شارەزا لەو مەوزوعە کوالێتی کۆنترۆڵ هەبێ لەکاتی سووڕاندنیان، کردنیان بەسیفەی زەبتی قەزایی کە لە سوڵتەی قەزاییەوە وەری دەگرن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشبینی دەکەم لەو ماددەیەش من تەنها کەسێك بم دژی بم، من نازانم لە قانون زۆر تێناگەم، بەڵام ڕەجا دەکەم لەو خوشك و برایانەی لە قانون دەزانن ئەم ماددەیە وا نیشان دەدات هیچ لایەنێکی ئیجرائی نییە لەو وڵاتە غەیری ئەم مەجلیسە، ئێمە خەریکە یاسایەکی ماڤ بەکاربەر دەردەکەین، ئەوان ئیشیانە، ئیشی عەمەلی و ئیجرائی بکەن، ئێمە قانونی عقوباتمان هەیە، قانونی جەرائیمی ئیقتیسادیمان هەیە، ئێمە وەزارەتمان هەیە، ئێمە مەجموعە موئەسەساتمان هەیە، ئیشیانە لە پارێزگا لە هەموو جێگایەك کۆنترۆڵی بازاڕ بکەن، من تێناگەم ئەم مەجلیسە چییە؟ خۆی لەجیاتی هەموو حکومەتە، کەس نییە غەیری ئەو؟ یان ئەمانە ئەساسی مەقاییس دادەنێن، مەقاییە دادەنێن و تاوەکو جیهاتی ئیجرائی تەنفیزی بکەن، بۆیە لە ڕوحییەتی ئەم ماددە و زەروریەتی تێ ناگەم، ئەوان ئەم قانونە تەنفیز دەکەن، بۆ ئەوەی هەوڵبدەن مومارەساتی ڕێگر لە کێبڕکێ، قۆرخ کردن، ئیحتیکار نەهێڵن هەبێت، تەواو، دەوڵەتێك لەوێیە، کۆمەڵگایەك لەوێیە، مەجموعەی موئەسەسات ئەمە بە تەسەوڕی من نازانم ئەم سیفەتەی ئەعزای زەبتی قەزائی بدرێتە مەحاسب و بدرێتە بەڕێوەبەر و بدرێتە کاتب و لەسەر چ ئەساسێك و بەرەو کێوە دەچین؟ ڕاستە ئێستا هەنجەتەکە ئەوەیە دەڵێن ئاخیر پێشنیارەکە بۆ ڕەئیسی سوڵتەی قەزاییە، ئەوە ڕەئی شەخسی منە، من نازانم، من دەڵێم بیری لێ بکەن ئەم دەستەڵاتە بۆ مەجلیسێکە کە لەغەیری ئەو کەسی تر نییە ئەم ئیشە بکاتن، ئێمە پۆلیسمان هەیە، ئێمە پارێزگامان هەیە، ئێمە وەزارەتمان هەیە، من دەڵێم ئەم ماددەیە زیادە، بەتێگەیشتنی من زۆر، زۆر لاواز و بەسیت لەیاسا ئەصڵەن ئەمە غەڵەتەو ئیختلاتە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شلێر خان.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵڵا ئەمن پرسیارێكم هەیە، سوڵتەی قەزایی بتوانێ بە مەجموعەیەك مۆزەفی سوڵتەی تەنفیزی بڵێت (سیفەی ئەعزای زەبتی قەزایی) بن، بەس پرسیارە، یەعنی لایەنەكەی بزانم ئەوە دەبێت؟ دیارە دەبێت، بۆیە لیژنەی یاسایش موافەقەتیان لەسەری كردووە، بەڵام ئەم كەسانە كە لە قانونی مونافەسە ئەگەر بۆیان هەبێ بچنە ئەو شەریكاتانە وابزانم بڕۆن ئەگەر ماددەكە وای لێ بێت بۆیان هەیە بچن فەحسی سجلات بكەن، ئەو مەلەفاتانە خاسەتەن بۆ مەوزوعی ڕێژەی كۆمپانیا، قازانجەكانی مەسەلەن لەهی مونافەسە بزانن تا چ رادەیەك پەیوەندە پێوەی، بەنیسبەت مۆزەفەكەش كە لەخۆیەوە دەڕوا بۆ ئەو شوێنە ئەی نابێ ئیلزام بكرێ نەوەكو خەڵكی تریش هەبێ بەو ناوەوە بڕوات، وەكو لە یاسایەكەی عێراقدا هاتووە كە هەویەی خۆی دەربكات و پێی بڵێ من ئەمرێكی وام پێیە بۆ ئەوەی بتوانێت ئەو، چونكە تۆ دەچیت بەگژی خەڵكێكی دەستەڵاتداردا بڕواناكەم مۆزەفێك كە لەخۆیەوە خۆی بكا بە شوێنێكەوە بیهێڵن ئەگەر ئەو مەجموعە ئیجرائاتانەی نەكردبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێزان، ئێمە تەجروبەیەكی تریشمان هەیە لەگەڵ یاسای توندو تیژی ژنان، وتمان مەحكەمەی تایبەت دروست بكرێت، هەتا ئێستا دروست نەكراوە، بۆیە دەڵێین باشە ئەم مەجلیسە دیراسەتی وەزعێكیان كرد بینیان شەریكەی (أ) ئیحتیكاری كردووە لەبازاڕدا، ئەی هەنگاوی دووەم؟ مەلەفەكان لای خۆیان كەڵەكە بكەن؟ كە لەموقابەلاتی تەلەفزیۆنیدا بڵێن ئەرێ وەڵڵا ئیحتیكار هەیە و فڵان كۆمپانیا كردوویەتی، دەبێت لە موقابیلی ئەوە سوڵتەیان پێ بدرێ، بۆ ئەوەی بتوانن لەدوای ئەوەوە هەنگاوەكانی دێ لەوەی كە چۆن موعالەجەی ئەم ئیحتیكارە دەكرێ، ئیلغای ئیتیفاقەكە دەكرێ، فەرز دەكرێ لەسەری ئەسعارەكانی دیاری بكا، عقوبات هەیە لەناو یاسایەكەدا، بۆیە پێدانی سیفەی زەبتی قەزائیی بێگومان لەلایەن لیژنەی یاساییەوە دیراسە كراوە، خۆ ئەمە نادرێ بە موەزەفێكی ئاسایی، ئەمە دەدرێ بە كۆمەڵێك مودیر عام، دێنمەوە بیرتان (مدير عام يمثل وزارة الداخلية، مدير عام يمثل وزارة النقل والاتصالات، مودير عام يمثل وزارة الزراعة والمواد المائية، مدير عام يمثل وزارة التخطيط، مجلس حماية المستهلك)، ئەمانە هەموو خەڵكێكن كە خۆیان سیفەتیان لە مودیر عام كەمتر نییە، بۆیە ئەگەر بڵێین ئەم ماددەیە ئیلغا بكرێتەوە،

یەعنی وەکو ئەوە وایە ئەو مەجلیسەمان بەس بۆ ئەوە داناوە داتا لەلای خۆی کۆبکاتەوە، بەبێ هیچ سوڵتەیەك، من لەگەڵ مانەوە دام بەو جۆرە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك د. عمر.

بەڕێز د. عمر حمدامین (نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەو بیرۆکەیەم کە لەناو ئەم ماددەیەدا هەیە، بەڵام بەڕاستی هەندێ پرسیار هەیە پێویستیان بەوەڵامە، من داوا لەی بەڕێز سکرتێری پەرلەمان و لیژنە پەیوەندیدارەکان دەکەم کە وەڵاممان بدەنەوە، یەکەمیان تەعبیرەکە واهاتووە ناڵێ ئەندامانی مەجلیس، دەڵێ (العاملون في المجلس)، کێن ئەوانەی کە لەناو ئەنجومەندا کاردەکەن؟ دەبێ بزانین کێن ئەوانەی کە لەوێدا کاردەکەن، ئایا ئەندامەکان مەبەست لێی ئەندامەکانی ئەنجومەنە؟ ئەگەر ئەندامانی ئەنجومەن بێ دە، پانزە کەس هەموو ئەو پشکنین و ئیتلاعەیان لە هەموو کوردستان پێ دەکرێ؟ خاڵێکی تر ئەوەیە ئەم سیفەتە مەسەلەن ئیجرائی و تەنفیزییە دەکرێت بدرێ بە مەجلیس؟ خاڵێکی تر ئەوەیە من دەپرسم ئایا گفتوگۆ یان پرس و را لەگەڵ سوڵتەی قەزایی کراوە لەم پرسەدا؟ یان پێویست نەبوو کە گفتوگۆیەکیان لەگەڵدا بکرێ؟ ئایا پێدانی ئەم سیفەیە یەعنی ئەوەی کە مەسەلەن ئەعزای زەبتی قەزایی بە ئەوانەی کە لە ئەنجومەنەکەدا کار دەکەن هیچ تەناقوز و تەعاروزێکی قانونیمان بۆ نایەنێتە پێشەوە؟ من دەمەوێ وەڵامی ئەو پرسیارانە وەربگرمەوە، هەروەها ئەم تەفتیش و ئیتلاع و بینینی بەڵگەنامە و ئەوانە ئەگەر ئەو سیفەتەیان پێ بدرێ دەکرێ ئەوان بەبێ موافەقەتی مەحکەمەش ئەوان بیکەن؟ سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ مانەوەی ماددەکەینە، لەبەر ئەوەی کە بەس یەك نموونە بۆ بەڕێزتان باس بکەم، ئێمە باسی سیعری شیرائی حەقیقیمان کرد، بۆ ئەم مەسەلەیە کێ دەتوانێت بچێتە مەحەلێك یان موئەسەسەیەك، بێ ئەوەی سەلاحیاتی هەبێت، یەعنی سوڵتەی قەزایی سەلاحیات نەداتە ئەو کارمەندە کە بچێتە ئەو موئەسەسەیە تەماشای سجلات و قەوائیمی شیرائی حەقیقی ئەو موئەسەسە بکاتن، بۆیە ئێمە لەگەڵ مانەوەی ماددەکەینە وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك نەژاد.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ ڕێزم بۆ قسەکەی هاوکارم کاک عماد، ئەو مەوزوعە خۆ پەیوەندی بەوە نییە یەعنی سوڵتە، ئەوان خەبەر دەدەن یەعنی سوڵتاتی قەزایی ئەو ئیجرائاتانە دەکاتن، موشکیلەی ئەو فەقەرەیە ئەوەیە کاک عبدالسلامیش ڕاست دەکات، سۆزان خانیش ڕاست دەکات، هەردووکیان، یەعنی ئەوە بەڕاستیش وایە، یەعنی ئەوەی سۆزان خان دەڵێ وجهە نەزەری تێدایە، بەڵام ئەوەی کاک عبدالسلامیش من لەگەڵدامە تاڕادەیەکی زۆر، یەعنی ئەوە ڕێگای لەوە دەگرێت کە یەعنی ئێمە چەندین موئەسەساتی قانونیمان هەیە بەڕاستی، ئەوانە بەئیش و کاری خۆیان هەڵبستن، ئینجا زیاد لەوەش بەڕاستی مەسئەلەی ئەوەی کاک عمر تەرحی کرد، ئەگەر بشمینێتەوە دەبێ بڵێی (اعضاء المجلس) نەك ئەوە، بەڕاستی ئەوانەی (العاملون)یەعنی فەراشێکیش دەتوانێت ئیشەکەی بکات، ئەویش هەر عامیلە لە مەجلیس، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵام سۆزان خان و کاک عبدالسلام دوو ڕەئی جیاوازیان هەبوو، چۆن هەدرووکیان بەیەکەوە ڕاستن؟ د. ڕۆژان هەندێك ڕوونکردنەوەی هەیە با بفەرموێ.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەپێدانی دەستەڵات بە ئەندامان مەبەست لێرە (عاملون) ئەندامانی ئەنجومەنەکەیە، ئەو ناوانەی کە دیاری کرا لەماددەی پێشوو، ئایا ئەو دەستەڵاتە هەیە دەستەڵاتی سەڵاحیاتی زەبتی قەزایی بدرێتە ئەو ئەنجومەنە؟ بەپێی مادده (39) بڕگەی پێنجەمی (قانون اصول المحاکمات الجزائیە)، لەهەر قانونەکی تایبەت ئەو دەستەڵاتە درا چەند کەسانێك ئەوە ئاساییە دەتوانن بەمەرجێك دەقەك هەبێت، لەبەر ئەوەی کێ ئەو دەستەڵاتەی هەیە بەپێی قانونی ئسولی مەحاکەماتی جەزائی؟ موختار ئەو دەستەڵاتەی زەبتی قەزائی هەیە، سەرۆکی هەرفەرمانگەیەك کە جەریمەیەك تێدا ڕوودەدات سەلاحیاتی زەبتی قەزائی هەیە، کە ئەگەر ئەو دەستەڵاتە دەنگتان لەبۆ ئەوە دا ئەو دەستەڵاتە بە ئەندامانی ئەو ئەنجومەنە بدرێن ڕازی بوون لەسەر ئەوەی و دەنگی هێنا، ئەوا ئەوان بەشێوەیەکی ڕەها هەموو کارەکان ناکەن، دەستەڵاتەکان لە قانونی ئسولی مەحاکەماتی جەزائی دیاری کرایە، لە ژێر چاودێری قازی تەحقیقی ئیشەکانیان دەکەن، بەڵگەکان کۆدەکەنەوە، دەتوانن سەردانی ئەو شوێنانە بکەن کە گومانیان تێدا هەیە، یاخود بەڵگە و شتیان هەیە، دۆکیۆمێنیتان هەیە، کە تاوانێك یان لەو کارانەی کە قەدەغە کرایە ئەنجامدرایە تێیدا، موستەمسەکات و فایلەکانیان دیراسە بکەن، دواتر فایلی خۆیان ئامادە دەکەن و ئیمزا دەکەن هەر هەموویان، ڕەوانەی حاکمی دەکەن، بڕیاری کۆتایی ئی وان نییە، ئەوان دەستەڵاتەکانیان بەپێی یاسای مەحاکەماتی جەزائی دیاری کرایە، ئەگەر دەقێکی یاسایی نەبێت ئەو دەستەڵاتەیان پێ بدرێ، ئەوا ئەو دەستەڵاتەیان نابێت، دەتوانین ئەو کات بەدیلمان چی بێت؟ ئایا سەڵاحیاتی تەحەڕی

هەبێ؟ مەسەلەن سەنەدات و فایل و موستەمسەکاتەکان بخوێنێتەوە و بتوانێت فایلەکان دیراسەت بکات، ئەو دەستەڵاتەی پێ بدەن ئەگەر سەلاحیاتی زەبتی قەزائی نەدرا، هەتا بتوانن ئەو ئەرکانەی بەو ئەنجومەنە راسپاردراوە بتوانن ئەرکەکان جێ بەجێ بکەن، ئەگەر هیچ دەستەڵاتیان نەبێت، ئەوە ئەرکەکانی ماددەی پێشوو کە پەسەندمان کرد، ناتوانن ئەرکەکان جێ بەجێ بکەن، ئەوجا یان بەپێدانی سەلاحیاتی زەبتی قەزایی دەبێتن بەپێی برگە پێنجەمی ماددە (39)ی قانونی ئسول مەحاکەماتی جەزائی یان ئەوەتا چەند دەستەڵاتێکیان بۆ دیاری بکرێ، مەسەلەن تەحەرییان هەبێ، کۆ کردنەوەی بەڵگەیان هەبێتن، ئەو مەلەفات و شتانە دیراسە بکەن، هەندێك دەستەڵاتیان پێ بدرێ، بۆ ئەوەی ئەرکەکانیان جێ بەجێ بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کوێستان خان.

بەڕێز کوێستان محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من رێك لەگەڵ ئەوەم کە ماددەکە وەك خۆی بمێنێتەوە، نامەوێ هۆکارەکە دووبارە بکەمەوە، ئەوەی سۆزان خان باسی کرد، بەڵام یەك مولاحەزەم هەیە بۆ لیژنەی یاسایی، ئەگەر سەیری کوردییەکە بکەن رێك پێچەوانەی عەرەبییەکەیە، یەعنی ئەمە زۆر ناشازە ئەوە بەسەر لیژنەی یاسایی تێپەڕ بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك نەژاد.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەوەی کوێستان خان گۆتی مەوزوعی تەرجەمەی من لێرە پێشنیارێك دەکەمەوە، چەندین جاریشە عەرزی جەنابیشت و سەرۆکایەتیش بکەم، بەڵام بەڕاستی تاڕادەیەك بۆتە عەیبەیەك بۆ پەرلەمان، مەوزوعی ئەوەی کە کوردی ئەوە نەبێ بەڕاستی، مەسەلەی تەرجەمە، یەعنی ئێمە موتەرجمی باشمان هەیە، ئێمە چەند قانون دەردەکەین ساڵانە، یەعنی ساڵێ با بیست و پێنج قانون، سی قانون بێ، موتەرجیمی باش هەیە، پارەیەکی شایانیان بدرێتێ هەر لەجێگای خۆیان نەشهێنە ئێرە، تەعینیش نەکرێن، خۆ بەڕێز جەنابی سەرۆکی پەرلەمان خۆی لە خاوەن قەڵەم و ئەهلی قەڵەمە، نووسەران دەناسێ و ئەوانە دەناسێ، دەشزانێ کێ کوردی باشە، بەڕاستی بە موکافەئەی مەقتوع قانونیان بدەنێ تەرجەمە بکەن، یەعنی بەڕاستی ئەوە وێرانە ئێستا ئەوە عەیبەیە، عەیبە، ئەو تەرجەمەیە بە حەقیقەت، من نازانم کێ کردوویەتی، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی هاوبەش دوا رەئیتان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە وەکولیژنەی هاوبەش پشتگیری لەمانەوەی ئەو ماددەیە دەکەین، تەنها دەمانەوێ ئەو نیگەرانیانەی لای سۆزان خان و کاك عمریش باسی کرد، بڕەوێنین، ئەوەیە کە ئەم یاسایە پاشان جێ بەجێکردنی یاخود مەحاکمەکان دیاری کراوە لە ماددەکانی دوای خۆیەوە، هەروەها بەڕێز کاك عمریش باسی ئەوەی کرد کەوا ئایا مومەسلین لەو مەجلیسە دەتوانن تەنفیزی بکەن یان نا، ئێمە هەندێك نیقابات و ئیتیحادات هەیە کە لێرە وەکو عزو بەشدارن، ئەوان دەتوانن کە هەستن بە رەقابەکردن و جێ بەجێکردنی وەکو مومەسیل یاخود وەکو عزو، بەڵام وەکو ماددەکە ئێمە پشتگیری دەقاو دەقی ماددەکە دەکەین وەکو خۆی بمینێتەوە، بەڵام تەنها ئەوەی دەمێنێتەوە وشەی رەئیسەکە لا دەبەین، (من قبل السلطة القضائية) بمینێتەوە، بە حوکمی ئەو یاسایەی کە دەستەڵاتیان پێ دراوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفی صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشەکی داوای لێبوردن دەکەم، یەکەمین جارە سێ ساڵە دوو جارە لەسەر هەمان بابەت قسە دەکەم، بەڵام وابزانم ئەو قسانەی من کردم پێویستی بە تەوزیحە لەبەر ئەوە، یەك من موسیڕم لەسەر ئەوە (العاملون في المجلس) هیچ مانای ئەندامان نادات، بنووسن (اعضاء المجلس) ئەوە یەك، دوو، موسیڕم لەسەر ئەوەی جیهەتێك هەیە سەر بە پارێزگا هەموو ئەو ئیشانە دەکات ئەوەی کە د. رۆژان و برادەران گۆتیان، (لیژنەکە هات) هەموومان دیومانە، لیژنەکە ئەو ئیشە دەکات، لە مەحافەزەیەو نوێنەرانی تێدایە، هەموو تەعلیماتی ئەسعاریشی تێدایە، من نازانم ئەم ئەرکە بۆ مەجلیسێك پێ هەڵبستێت؟ بۆیە ئەو جیهەتە هەیە، فەرراغی نە ئیداری، نە ئیجرائی، نە قانونی نییە تاوەکو تۆ لەلایەنی تریش بێنی، ئەدی ئەوانی دی چی بکەن ئێستا؟ لیژنەی موراقەبەی سوق، بۆیە جارێکی تر رەجاتان لێ دەکەمەوە بیری لێ بکەنەوە نەوەکو من قسەم کردووە، هەیە لایەنەك هەیە ئەو ئیشە دەکات، ماددەی (7) بخوێنەوە ئەو بنەمایەکان دادەنێت، ئەوە دەبنە رێنمایی بۆ لیژنەکە، لیژنەکە ئیشی خۆی دەکات، بۆیە من دەڵێم هیچ داعی نییە ئەوە، سێیەمیان کە ئێستا هاتە بیرم، بیربکەنەوە ئەگەر هاتو ئەندامانی لیژنە بەو ئیشە هەستان، نەك (عاملون)، کێنە؟ مودیر عامن؟ لەوەزارەتەکانی گرینگی ئەو وڵاتە، ئیش و کاری نییە لەوەزارەتەکەی خۆی؟ ئەوە تاقەتی نییە دوو مانگ جارێك دانیشێت، بچێت لەبازاڕ بگەڕێت، با واقعی بین، کە دەقەکی یاسایی دەنووسین قوەتی ئیجرائی هەبێتن، ئەو مودیر عامانە ناچن لەبازاڕ بۆ من و تۆ لە ئەو بگەڕێن،

واتا یاسایەك دەر دەكەی ئالییەتی تەنفیزی ئەم چوونەوەی بازاڕت داناوە، ئەوەش تەنفیز نابێت، ئەعزای غورفەی تیجارە و سناعە تەماشای مەقامیان بكە تاوەكو بزانیت ئەوانە هی ئەوەنە بچنە بازاڕی یان نا؟ ئیتحادی فەلاحین، ئیتیحادی عومال نازانم ئەوانەی بۆ تێدانییە، نەقابەت محاسبین، مەجلیس حیمایەتی موستەهلیك، رەجاتان لێ دەكەم ئەمن تێناگەم ئەم ماددەیە بۆ چی هەبێت؟ یەك زەبتی قەزایی بدەینە مۆزەفی ئاسایی ئەمانە موئەهەل نین، دوو: ئەگەر بدەینە ئەندامەكان من گرەنتی ئەدەم ئەندامەكان هەڵناستن بەو ئیشە، سێ: ئەو ئەركە لایەنێكی تر دەیكات، سێ یەمیان من دەترسم لە هەلومەرجی ئێمەدا ئەمە دەرگایەك بێت بۆ گەندەڵی، ئەمە دەرگایەك بێت تۆ ئیتارێكی قانونی بدەیە مومارەسەیەكی ئیحتیكاری، مودیر عامی وەزارەت و مەسئولی ئیتیحادات كە ئیتیهام دەكرێن سەر بەحزبەكانن ناچن بۆ تۆ قۆرخ كاری مەنع بكەن، ناچن بۆ تۆ گەندەڵی مەنع بكەن، من ئەترسم بەو ئالییەتە، من شكم نییە لە نیەتی موشەریع، بەڵام لەئاخیرەوە مودیر عام بچن بۆ تۆ سەیتەرە بكەن ئایا رێگەكرتن لە قۆرخ كردن دەبێت؟ من تەسەوڕ دەكەم پێچەوانەی دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك عماد.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر ئێمە تەماشای هەندێك لە یاسایەكانی تر بكەین، بۆ نموونە ئەوەی كە جەنابی كاك عبدالسلام باسی كرد، (حماية المستهلك)، لەوێش هیچ باسی یەعنی مۆزەفین نەكراوە، بەڵام لە سەڵاحیاتی مەجلیسە، یەعنی بەس ئەندامەكان ئەو ئیشە ناكەن، ئەندامەكانی ئەنجومەن تەنها یەعنی هەندێك ئیختیساساتی دیاریكراوی هەیە، داڕشتنی سیاسەتە، ئەوانی ترە، بەڵام ئێمە بۆیە دەستەڵاتمان دایتە وەزارەت و جەنابی وەزیر، بۆ ئەوەی نیزام دابنێت، بۆ ئەوەی تەعلیمات دابرێژێت بۆ تەسهیل كردنی تەنفیزی ئەم قانونە، ئەوان دەتوانن لەو نیزامە هەیكەلێك دابنێن، بۆ ئەوەی مەجموعەیەك كارمەند و ئەوانە بۆ ئەو هەیكەلە دابنێن، بۆ ئەوەی ئەم بڕگەیە جێ بەجێ بكەن، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك د. عمر.

بەڕێز د. عمر حمدامین (نورەدینی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی لەم ماددەیەدا گرینگە بوونی میكانیزمێكە بۆ ئیسپات كردنی ئەو تاوانانەی كە بە پێچەوانەی ئەم قانونەوە دێنە ئاراوە، ئایا میكانیزمەكە چالاك دەبێ كە ئەندامی مەجلیسەكە بۆخۆیان لە هەموو كوردستاندا ببنە ئەم ئالیەتە؟ پێڕادەگەن لە هەموو پارێزگاكاندا بچن پشكنین بكەن و سەیری بەڵگەنامە و دیكۆمێنتەكان بكەن؟ میكانیزمەكە با هەبێت، بەڵام بەمشێوەیە رەنگە فەعال نەبێت، ئێمە بڵێین

مەجلیس لە هەر پارێزگایەك لیژنەیەكی پێنج كەسی پێك دەهێنێت كە لەسەر داواكاری مەجلیس سیفەی ئەعزای زەبتی قەزاییان پێ دەدرێ بۆ ئەوانە، ئێ بەڕاستی ئەندامانی ئەم مەجلیسە بۆ خۆیان لە پایتەخت دەبن، كوا دەتوانن بچن بۆ هەموو پارێزگاكان و پشكنین بكەن و سەیری موستەنەدات بكەن و ئەوە بكەن؟ لە هەر پارێزگایەك لیژنەیەكی پێنج كەسی لەسەر داواكاری ئەنجومەن سیفەی هینیشیان پێ بدرێ، سیفەی ئەعزای زەبتی قەزاییان پێ بدرێ، میكانزمەكە بەمشێوەیە چالاكتر دەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئاهەنگ خان.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من تەعلیقەكم هەیە، مەهامی ئەو لیژنەیە مەهامەكی گەورەی هەیە، فەرقی هەیە لەگەڵ مەهامی موحافەزەكە، مەهامی مەحافەزەكە كە شتێك دەقەومێ لەبازاڕی موخالەفە كرایە دەچێ دەست بەسەر ئەو موخالەفەیە دادەگرێت، ئەما مەهامی ئەو لیژنەیەی دوو شەریكەی گەورە و عیملاق، هەڵبەتە مودیر عام دەبێ بچێتە موفاوەزات لەگەڵیان، یەعنی ئەمن تەعەجوب دەكەم لیژنەی مەحافەزەی ئەوە ئیشی پۆلیسی نییە، ئەمن موهەندیسم لە مەوقعەكی، موقاویل چوار موكەعب كۆنكریتی فەشەل پێهێنایە، بچم بڵێمە پۆلیسی وەرە قالبی كۆنكریتم لۆ بڕوخێنە، وەڵڵا ئەگەر بەدەستم بێ خۆم بورغییەكان دەكەمەوە، هەر لێناگەڕێم كۆنكریتەكە تەسەلوب بكا، مەهامی ئەو لیژنەیەی زۆر فەرقی هەیە،.....

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان ئەو لیژنەیە مەركەزەكەی لە پایتەختە، بۆ دهۆك چی دەكەی؟ بۆ گەرمیان چی دەكەی؟ بۆ پێنجوین چی دەكەی؟ فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەنسیق دەبێ بكات لەگەڵ ئەو لیژنەیەی، مەهامی ئەو لیژنەیە زۆر، زۆر بالاتر و فراوانترە، لەگەڵ ئیشی مەحافەزەی زۆری فەرقە، ئیشی مەحافەزەی ئیشی بازاڕ و مەتعەم و كەشتێك قەومایە، ئەوە لە مونافەسەیە كە لێ ناگەڕێ بقەومێ، نیزامەكەی خۆی تەتبیق دەكا، بۆیە رەجاتان لێدەكەم ئەو ماددەیە زۆر زەرورە بمینێتەوە، نابێ ئەو قانونەی شەلەل بكەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك برهان.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەربارەی وجودی ئـەم ماددەیـە هەرچـەندە قـانونی ئسولی مەحاکـەماتی جـەزائی ئـەعزای زەبـتی قـەزایی دیاری کردووە کە کێ و کێن، لەغەیری حاڵەتی جورمی مەشهودیشدا بۆیـان هەیـە خـەڵك دەسـتگیر بکـەن، لەغەیری ئەو حاڵەتە دەبێ بگەڕێنەوە بۆ دادوەر، تەفتیشە، بانگێشت کردنە، دەستگیر کردنە، هەرچ شتێکە کە دەیکەین، دەبێ لەژێر فەرمانی دادوەردا بن، لەبەر ئەوە هیچ ترسێکی نییە، ئەگەر هەبن، لەبەر ئـەوەی لـەژێر فـەرمانی دادوەردا دەبـن، وجودیشـی زەرورییـە، ئەمـە نـاڵێ مەجلیسـەکە خـۆی دەیکـا، دەڵـێ (یمـنح العـاملون)، ئەوانـەی کارمەنـدن لـەو دەسـتەیە، مەجموعەیـەك کـەس، ئـەو کاتـەش شـروتی بـۆ دادەنـدرێ، عادەتەن ئەوەی ئەعزای زەبـتی قەزاییـە دەبـێ خـەریجی کولییـەی قـانون بـێ، پێـنج سـاڵ خزمـەتی هـەبێ، کەفائەتی هەبێ، ئەو کاتە چەند کەسێك دیاری دەکرێ وەکو دەستەکانی رەقابەی مالییە، چۆن دەسـتەکانی رەقابەی مالییە لە هەموو مەحافەزەکاندا هەیە، بەدواداچوون دەکەن، بەڵێ ئەمە وجودی ئەم دەستەیە کـە ئەعزای زەبتی قەزایی بن زەروورە، لەبەر ئـەوەی لـەوڵاتی ئێمـە هەنـدێ تـەکنیکی نـوێ دروسـت بـووە، بـۆ نموونە چەند موهەندیسێك تەندەر لێ دەدەن لەنێوان خۆیاندا ئێحترامەن من حاڵەتی وام لـە مەحکەمـەی سلێمانی گوێ لـێ بـووە، مەبەسـتم عامـەی موهەندسـین نییـە، بەتەئکیـد وا نـاڵێم، رێـك دەکـەون، چـەند کۆمپانیایەك تەندەر لێ دەدەن لەسەر مەوزوعێ، ئەمە بە ئەعزای زەبتی قەزایی کەشف دەکرێ، کە یەکێك پێنج شەش ساڵ خزمەتی تەحقیقاتی کردبێ، خەریجی کولیەی قانون بێـت و بـەڕەسمی هەویـەکی پـێ بـێ کە بچێتە بـەردەمی دادوەر، موناقەشـەی دادوەر و موناقەشـەی نـایبی مـودیر عـام بکـا، فکریـان دەوڵەمەنـد بکات، بۆیە وجودی ئەعزای زەبتی قەزایی هەتا ئەگەر موتەناقزیش بێ لەگەڵ قانونی ئسولی مەحاکـەماتی جەزائی، کە نازانم موتەناقیزە یان نا، لەبەر ئەوەی ئەعزای زەبتی قـەزائی دیـاریکراوە، بـەڵام وجـودی ئـەم ئەعزای زەبتە ئەگەر تۆ شتێکی مەلوست دەوێ، کە فوئت دەوێ، ئـیش بکـا، نەتیجـەی هـەبێ، هـەموو شـتێ بەجوانکارییەکـەی ناپێوەنـدرێ، بـە نەتیجەکـەی دەپێوەنـدرێ، چ نەتیجەیـەك دەدات بەدەسـتەوە، ئایـا مەبەستت باشە؟، مەبەستت خراپە؟، چی دەکەی؟، چی ناکەی؟ نەتیجەکەی موهیمە، نەتیجەش بـەکادیری کەفوء دەکرێ، کادیری کەفوئیش بە ئەعزای زەبتی قەزایی دەکرێ، ئـەعزای زەبـتی قـەزایش دەبـێ شـروتی خۆی هەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بـەڕێزان ئەنـدامانی پەرلـەمان، ئەمـە باسـی دوکـانێکی بچـووك و پـاك و تـەمیزی مەتعـەمێك و سـیعری کالآیەکی بچووك ناکات لەشوێنێکدا، لەسوپەر مارکێتێکدا، پێت بڵێ ئەمە ئێکس پایەر بـووە، نـەخێر ئەمـە باسی لەسەر عمومێکی زۆر باڵاتر، بەرزتر کاتێـك کـە کۆمپانیایـەکی موسـەجەل لەلایـەن بڵێین ئـەوەی کـە موسەجل شەریکات کاتێك دێ تەنها بڕیار دەدرێ ئەو شەریکەیە پەنیر بێنێ بۆ ئەو وڵاتە، بـەڵێ، ئیحتیکـار

دروست دەبێ، کەسی تر بۆی نەبێ، ئەوسا من دەڵێم باوکە من شەریکەم، منیش هەمان ئیمکانیاتم هەیە، منیش دەمەوێ بچم لەو پەنیرە بێنم بەسیعرێکی کەمتر، ڕێگەم پێ نەدرێ بیهێنم، مەبەستەکە ئەوەیە با ئێمە تێبگەین لەم یاسایە چییە، وەختێك ئەم یاسایە جێ بەجێ دەبێت، بەتایبەتی ئەم ماددەیە بۆچی گرینگییەکەی ئەوەیە کاتێك بێم من وەکو شەریکەیەکی مونافس ئیسپاتی بکەم بڵێم من هەمان سیلعە دەتوانم بە سیعری کەمتر بێنم و ڕێگەم پێ نەدرراوە و حەقم نەدراوەتێ، ئیحتیکار کراوە، تەنها دراوە بەو کۆمپانیایانە (لسبب في نفس يعقوب) بۆیە دراویەتێ پشتی هەیە، ئەمەی هەیە، ئەی ئەمە چۆن تۆ ئەم مەوزوعە کە چەندین ساڵە لەناو هەرێمی کوردستان دا باس دەکرێ و باسی قۆرخ کاری دەکرێ لەسەر ماددەیەك کە تۆ زەبتی قەزایی فەرقی هەیە، ئەم عیلاقەی نییە بەسەر پارێزگاکانەوە، بەڵێ پارێزگاکان لیژنەی خۆیانیان هەیە، بەدواداچوون دەکەن بۆ ئەسعار، بۆ پاك و تەمیزی، بۆ سیعر، بۆ ئەم شتانە، مانەوەی ئەم ماددەیە زۆر موهیمە، روحی ئەم ماددەیە لێرەیە، لەم ماددەیە دایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا عمر.

بەڕێز عمر عبدالعزیز بهاء الدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان، من وا دەزانم ئەم ماددەیە ئەوەندە گەرمە و کێشەی ناوێ بەڕاستی، ئەم ماددەیە جارێ ئەوەڵەن دەڵێ (بناءً على اقتراح المجلس) ئێمە ماددەیەکی ئیلزامیمان نە بۆ مەجلیس، نە بۆ سوڵتەی قەزایی دانەناوە، تا ببێتە کێشە هەموو حاڵەتێك، لە هەموو کاتێکدا مەجلیس بچێ لیژنە دابنێ و داوای سیفەی زەبتی قەزایی بکات، باس لەوەیە هەرکاتێك ئەم مەجلیسە بەپێویستی زانی لەوانەیە حاڵەت هەبێ و خودی....، ئێستا کاك عبدالسلام نەبێ بۆ وەڵامی بەڕێزیان باس لەوە دەکا لیژنەکە لەوانەیە حاڵەت هەبێ ئەصڵەن ئێمە بە زەبتی قەزائیش نەتوانین کۆنترۆڵی بکەین، لەبەر ئەوە دەبێ ئەم مەجلیسە ماڧ ئەوەی هەبێ پێشنیار بکا، خۆی هەر کاتێك زانی پێویستە، داوا دەکا لە سوڵتەی قەزایی، پێشنیار دەکا، هەر کاتێك زانی پێویست نییە شتەکان سادەن بە دەزگا و میکانیزمەکانی تر دەکرێ، خۆی داوای ناکات، لەبەر ئەوە شتێکی زۆر تەبیعییە ئێمە وەختێ قسەی لێوە دەکەین وابیر دەکەینەوە کە ئیلزامی سوڵتەی قەزاییمان کردووە یان ئیلزامی مەجلیسمان کردووە، کە دەبێ ئیلا ئەم لیژنەی زەبتی قەزائییە دابنێین، وانییە، ماددەکە دەڵێ هەرکاتێك پێشنیاری کرد، لەبەر ئەوە زۆر تەبیعییە بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك حەمە سعید.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من مەبدەئییەن لەگەڵ ئەوەم کە ماددەکە بمێنێتەوە، ئەو ماددەیە گرینگە، ئەگەر ئەم ماددەیە نەمێنێ فەعالیەتی مەجلیسەکە و ڕێگەگرتن لەو مەسەلەی ئیحتیکار و لەو مەسائیلانەی تر، بەڕاستی هیچ

ئیجرائێك ناكات، بەڵام دەتوانین لە تەفاسیلیا ئەوە پێشنیارە جاریٚ، یان بیكەین بە (طلب المجلس تشكیل لجنة)، ئەو كاتە لیژنەكە لەخۆی تەشكیل دەكا یان لە ئاستی مەحافەزە یان لە ئاستی وەزارەت تەشكیلی دەكا، ئیتر خۆ ئەوە وەكو د. رۆژان باسی كرد بەپێی ئەو ماددەی (39) بڕگەی پێنجە لە قانونی ئسولی مەحاكەمات ئەو كاتە سیفەی زەبتی قەزایی دەدرێتێ و ئیجرائاتی خۆی دەكات، كەواتە باسەكە كە ئەو موبەرێرە دەهێنێتەوە ئایا ئەمانە مودیر عامن و ئەو مودیر عامانە فریای قەزایەك یان ناحییەك دەكەون؟ نا، مەجلیسەكە سەڵاحیەتی تەشكیلی لیژنەی هەبێ، ئیتر یا تەكلیفی خۆی دەكا لەخۆی، یان لە وەزارەت یان لە هەر كەسانێك كە موختەسن لەو بوارە دەزانن ئەو ئیشە بكەن، من پێم وایە گرینگە هێشتنەوەی ماددەكە و رۆح و كرۆكی ماددەكە زۆر گرینگە، ئیتر تەفاسیل و ئالییەتەكەی ئەوە چۆن دەبێ، ئەوە برادەران تەرتیبی بكەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.أرسلان بایز أسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو د. صباح.

بەڕێز د. صباح محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەڕاستیدا وەكو كاك نەژاد فەرمووی ئەم مەوزوعە یەعنی هەردوو لا ویجهەت نەزەریان هەیە، یەعنی ئەگەر قیاسی ئەوە بكەین لە زۆر لەوڵاتاندا فیعلەن سیفەتی ئەعزای زەبتی قەزائی دەدرێ بەو كەسانەی كە ئەم ئیشەیان پێ دەسپێردرێ، چونكە لەلایەكەوە نەبوونی ئەم سیفەتە وەكو ئەوە وایە فیعلەن نەمەنعی ئیحتیكار بكرێ، نە حیمایەی مونافەسە بكرێ، هەر كەسێك بەكەیفی خۆی، لەلایەكی تریشەوە یەعنی ئەمە بەڵگەیە بۆ ئەو كەسانەی كە داوای دەكەن كە ببێ، ئەم ماددەیە بمێنێتەوە، لەلایەكی تریشەوە ئەمە دەرگایەكە دەكرێتەوە لە زروفێكی غێر سەحیحە، بۆ ئەوەی هەركەسێك لەو جیهازە ئیشی كرد، لەو مەجلیسە ئیشی كرد، دەرگایەكی گەندەڵی بۆ بكرێتەوە، چونكە بۆی هەیە رێك بكەوێ لەگەڵ جەماعەتی ئەو كەسانەی كە دەیانەوێ ئیحتیكار بكەن، جا بۆیە بەڕاستی ئێستا لەمیسر بۆ نموومە كە رەنگە ئەم یاسایە بەشێكی بەسوود وەرگرتن لەیاسای ساڵی 2004ی میسر ، وەرگیرابێ، فیعلەن دانانی سیفەتی زەبتی قەزائی، پێدانی سیفەتی زەبتی قەزائی بەشێك لە گەندەڵی دروست كردووە لەو وڵاتەدا، بەشێك لەموشكیلەی دروست كردووە بۆیان، ئێستا موتاڵەباتێك هەیە بۆ ئەوەی ئەوە نەمێنێت، ئەوە نەمێنێ، ئەو دەستەیان بگیرێتەوە، بۆ؟ چونكە كە زروف زروفێكی تەبیعی نەبوو، زروفێكی قانونی نەبوو، یاسا سەروەر نەبوو، بەڕاستی هیچ یاسایەك خۆی جێ بەجێ ناكرێ، بۆیە من لەگەڵ ئەوە دام كە هەلومەرجێكی وا یان شروت و مەرجێكی وا دابندرێ بۆ ئەو كەسانەی كە دەبن بە ئەعزای سوڵتەی قەزائی، یەعنی بەمشێوەیە بێ كە زۆر مەجالەكەیان كراوە نەبێ، لەزمنی كاریشدا وەكو كاك د. عمر وتی ئەم مەوزوعە، ئەگەر مودیرەكان خۆیان پێی هەڵبستن، ئەعزای مەجلیس پێی هەڵبستن، عەمەلی نییە، ئەگەر عامیلەكانیش

پرۆتۆكۆلی دانیشتنی ژماره (4)

چوار شەممە ڕێكەوتی 2013/4/3

كاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوارشەممە ڕێكەوتی 2013/4/3 پەرلەمانی كوردستان - عێراق بە سەرۆكایەتی د.ارسلان بایز اسماعیل سەرۆكی پەرلەمان و، بە ئامادەبوونی بەڕێز د. حسن محمد سورە جێگری سەرۆك و، بەڕێز فرست أحمد عبدالله سكرتێری پەرلەمان, دانیشتنی ژمارە (4)ی خولی سێیەم, ساڵی (2013) ی خۆی بەست.

بەرنامەی كار:

بەپێی حوكمەكانی بڕگە (1)ی مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەمواركراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی كوردستان - عێراق, دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاری درا دانیشتنی ژمارەی (4)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە كات (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوار شەممە ڕێكەوتی 2013/4/3 دا بەم شێوەیە بێت:

1-بەردەوام بوون لەسەر خستنە ڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای كێبڕكی لە هەرێمی كوردستان.

2-خستنە ڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای داینگە لە هەرێمی كوردستان.

3- هەڵبژاردنی سەرۆكی دەستەی گشتی دەستپاكی لە هەرێمی كوردستان-عیراق لە نێوان ئەم بەڕێزانە: (سامی عثمان یونس، سیروان عمر امین، د.احمد انور).

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی كوردستان، دانیشتنی ئەمڕۆمان دەست پێدەكەین، پەرلەمانی كوردستان، خولی سێیەمی هەڵبژاردن،خولی گرێدانی یەكەم، ژمارەی دانیشتن (4)، ڕۆژی دانیشتن 2013/4/3 ، بەرنامەی كار:
بە پێی حوكمەكانی بڕگەی (1)ی مادده 20 لە پەیڕەوی ناوەخۆی ژمارە (1)ی هەموار كراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی كوردستان-عیراق، دەستەی سەرۆكایەتی پەرلەمان بڕیاری دا بەرنامەی كاری دانیشتنی ژمارە (4)ی ئاسایی خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە كات 10ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوارشەممە ڕێكەوتی 2013/4/3 بەم شێوەیە بێت:

1-بەردەوام بوون لەسەر خستنە ڕوو و گفتوگۆكردنی پێشنیاری یاسای كێبڕكی لە هەرێمی كوردستان.

2-خستنە ڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای داینگە لە هەرێمی کوردستان.

3- هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستەی گشتی دەستپاکی لە هەرێمی کوردستان-عیراق لە نێوان ئەم بەڕێزانە: (سامی عثمان یونس، سیروان عمر امین، د.احمد انور).

داوا لە لێژنەی هاوبەش دەکەین فەرموون بۆ شوێنی خۆیان، بەخێرهاتنی وەزیری بازرگانی و پیشەسازی و وەفدی یاوەری دەکەین، بەخێر بێن.

لێژنەی هاوبەش ئێمە دوێنێ موناقەشەی ماددەی (9)مان تەواو کرد، بەس ماوە سەر صیاغە کردنەکەی، تکایە صیاغە بکەنەوە و بیخوێننەوە تا بیخەینە دەنگدان، فەرموون.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە دوێنێ زۆر موناقەشە لەسەر ئەم ماددەیە کرا، بەڵام دوو ڕەئی هەبوو، ڕەئیەك هەبوو کە ئەم ماددەیە ئیلغا بکرێت، ڕەئیەکی تریش هەبوو کە صیاغەیەکی تر بۆ ئەم ماددەیە بکرێت، ئینجا ئەگەر جەنابتان ئەم ماددەیە بخرێتە دەنگدان کە ئەگەر ئیلغا بوو ئێمە صیاغەیەکی تری بەدیلمان هەیە، ئەگەر نا دیسان صیاغەیەکی ترمان هەیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو ڕەئیەی کە داوای کردیە ماددەکە ئیلغا بکرێ، کێ لەگەڵدایە با دەستی بەرز بکاتەوە؟، کێ لەگەڵ ئەوەدایە کە بمێنێتەوە؟، تەواو ئەوە مایەوە، جا صیاغەکەی بزانین چۆنە تا دەنگی لەسەر بدەین.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة التاسعة:

يعد من اعضاء الضبط القضائي، الموظف المفوض رسميا من قبل المجلس و بالتنسيق مع وزارة العدل اثناء قيامه بواجباته في حدود اختصاصات المجلس التي تقع بالمخالفة في احكام هذا القانون و له في سبيل ذلك:

1-الحق في دخول الاماكن و المحال و المنشأت التي يزاول فيها المخالف نشاطه و تفتيشها و الاطلاع على مستنداتها و سجلاتها لدى اية جهة كانت حكومية او غير حكومية و الاحتفاظ بأي منها او بنسخة منها على ان يتم اعادتها بعد الانتهاء من تدقيقها.

2-غلق الاماكن المراد تفتيشها و في حالة حدوث اية ممانعة او عرقلة عند تنفيذ مهامهم لمدة ثلاثة ايام و للمجلس صلاحية الغاء الاغلاق او تمديده لمدة لا تزيد على 15 يوماً.

3-اجراء التحقيق مع اي شخص يشتبه بمخالفته لاحكام هذا القانون و تدوين افادته في محضر محرر لهذا الغرض.

4-اعداد التقارير اللازمة لاية حالة تشكل مخالفة لاحكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر موافیقی لەسەری؟، کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، کێ لەگەڵدا نیە؟، بە کۆی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (10): يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة و لاتزيد على سنتين او بغرامة لاتقل عن (100) مائة مليون دينار و لاتزيد على (200) مائتي مليون دينار كل من أخل بحكم المادة(السادسة) من هذا القانون او امتنع عن موافاة المجلس بالبيانات او الاوراق او المستندات التي يطلبه.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە کوردیەکەی.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (10):

هەر کەسێك زیان بە حوکمی ماددەی شەشەمی ئەم یاسایە بگەیەنێ یاخود ڕێ لە پێشکەشکردنی ئەو بەیاننامە و کاغەزانە و بەڵگەنامانە بگرێ کە ئەنجومەن داوای دەکات بۆ ماوەیەك حوکمدەدرێ کە لە ساڵێك کەمتر نەبێ و لە دوو ساڵیش زیاتر نەبێ ، یا بە غەرامەیەك کە لە (100) سەد ملیۆن دینار کەمتر نەبێ و لە (200) دووسەد ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێ ،.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لێژنەی بەکاربەر؟

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوای لێبوردن دەکەین، ماددەی (6) بووتە ماددەی (7) لەبەر ئەوەی جێگۆڕی بە ماددەکان کراوە، داوای لێبوردن دەکەین، لە جیاتی ماددەی (6)، (المادە السابعە) دەبێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لێژنەی بەکاربەر؟

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە ئەبێتە ماددەی (7)، چونکە ئەگەر بێین و تەماشای تەسەلسولەکەی بکەین، ماددەی (6) بووەتە ماددەی (7)، چونکە ماددەی (8) هاتە پێش ماددەی (6) دواتر ئەوە بووە ماددەی (7).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

واز لە رەقمی ماددەكە بێنن دوایی قسەی لەسەر دەكەین، لەسەر عامی ماددەكە لانە خان فەرموو.

بەڕێز لانە احمد محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەنیسبەت لێژنەی دارایی ئێمە پشتگیری لە ماددەكە دەكەین وەكو خۆی بێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر تێبینیت هەیە؟،

بەڕێز سنان چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لێرە دوو پێشنیارمان هەیە، یەكەم، (یعاقب بالحبس) هەڵیبگرین لێرە، بەس ببێتە غەرامەی 100 ملیۆن یان 200، ئەمە بەو شێوەیە بێت لەویش باشتر دەبێ(یعاقب بغرامة لا تقل عن 5٪ و لا تزید علی 10٪ من الاجمالي السنوي لمبیعات السلع او ایرادات الخدمات موضوع المخالفة)، ئەوە لە دەوڵەتەكانی تر تا 25٪ی دەڕوات، بەس لێرە تا ببێتە رادیعەك تا ئەو مەشاكیلانە حەل بكەن لە بۆی ئەو صیغەیە باشترە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ تێبینی هەیە؟، كاك كاردۆ نوقتەی نیزامی هەبوو، 3 كەس .

بەڕێز كاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لەو ماددەیەی كە سەرەرای ئەوەی دەنگمان لەسەر دا، دەمەوێ لە لێژنە تەئكید بكەمەوە، ئەو ماددەی دەنگمان لەسەر دا ماددەی چەند بوو؟، (9) بوو؟، ئێ باشە چ رەبتی بە وەزارەتی عەدل هەبوو ئەوە خرابووە ناوی؟، كێ موناقەشەی ئەوەی كردووە دوێنێ؟، وەزارەتی عەدل بۆ خراوەتە ئەو ماددەیە؟، دوێنێ موناقەشە بە هیچ شێوەیەك لەسەر رەبتی قەزایی و ئەو حەقە بدەینە مەجلیسەكە و من بەیانیش لەگەڵ برادەران موناقەشەم كرد، بە هیچ شێوەیەك باسی وەزارەتی عەدل و ئیجازەی ئەوی تێدا نەبووە، دەنگیشمان بۆ دا، لەبەر ئەوە من ئەوە بە ناقانونی دەزانم و، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئیقتیراحەکەی جەنابی وەزیرم کە بە نیسبە غەرامە بڕێت، چونکە ئێستا لە دونیای غەرامات لە عالەم نیە پارەی مەقتوع دابنرێت، حەتا لە ئیستیسمار و لە مقاوەلاتیش ئێستا بە پێرسەنتە و هەموو دونیا نیزامی پێرسەنتە، موسبەقەن ناتوانی بڵێ حەجمی ئەو زەرەرەی چەندە، دەبێ پێرسەنت بێ، تکایە ئەو مەقتوعانە بەس لە زەمانێکی حوکمی دیکتاتۆری ئەو شتە بووە، پێشان دیانگۆت غەرامە ئەوەندەدەیە بۆ ئەوەی خەڵکەکە بترسێ، ئەمڕۆ تۆ خەڵکی ناترسێنی دەڵێ ئەوەندەت غەڵەت کرد ئەوەندە پێرسەنتە زەرەرت دا و ئەوەندە پارەیەکەی دەدەی، هەموو غەرامات لە دونیایی هەتا غەراماتی عەقارات بە پێرسەنتە، بۆیە ئیقتیراحەکەی جەنابی وەزیر زۆر باشە و حەقە تەبەنی بکرێ و، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هاوڕام لەگەڵ هاوکاری بەڕێزم کاك کاردۆ، بە پرۆتۆکۆلەکانی دوێنێ بچنەوە یەك بەشەر ناوی وەزارەتی عەدلی نەهێناوە، نازانم وەزارەتی عەدل لە کوێوە هات و خۆی کرد بەناو ئەو ماددە یاساییەدا؟، نەصی ئەصڵی ماددەکەش دەڵێت (سوڵتەی قەزائی)، بۆ وەزارەتی عەدل بوو بە مسئولی ئەم مەجلیسە؟، لەبەر ئەوەی من داوای ئیعادەی صیاغەی دەکەمەوە و جارێکی تر دەنگدان لەسەری، ئەو ماددەیە نا قانونیە و ئەوەی کە خراوەتە ناوی ئەوەی وەزارەتی عەدل بە دەستی ئەنقەست خراوەتە ناوی بە داوای لێبوردنەوە، من هەر لەو دەقیقەیەوە مەشغولی ئەو ماددەیە بووم تەئکیدی لەسەر بکەمەوە کە خوێندرایەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵلاَ منیش دوێنێ لە یەك کەسم گوێ لێ نەبووە ناوی وەزارەتی عەدلی نەهێنا....

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە تەواو موخالیفی پرۆتۆکۆلە، دەستکاری کردنی یاسایەکە بەدەر لە قسە کردنی ئەنداماان و ویستی ئەنداماان.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون روونکردنەوەتان چییە؟

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

راستە دوێنێ ئەو باسە نەکراوە، بەڵام ئەو موقتەرەحە بۆمان لە لایەن وەزارەتەوە هاتووە، وتیان ئێمە پێمان باشە ئەو ماددەیە بەو شێوەیە صیاغە بکرێت، ئێمەش پشتگیری رەئیەکانی ئەوانمان کرد و خستمانە دەنگدان.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵام دوێنێ هیچ پێشنیارێك نەهاتووە کە وەزارەتی عەدل ئیزافە بکرێ، یەك کەس ناوی وەزارەتی عەدلی نەهێناوە، جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان چەلەبی/ وەزیری بازرگانی وپیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو پێشنیارە ئی مەیە، کە دوێنی ئیعادەی صیاغە ویستیان بکرێت ئێمە لێرە ئەوەمان ئیزافە کرد و سەبەبەکەشی ئەوەیە (معهدی قەزاء) لەناو وەزارەتی عەدل دەوراتی دەکاتەوە بۆ ئەو فەرمانبەرانەی ئێمە، دەبێ لەگەڵشی تەنسیق هەبێ تا پێرابگەن بگەنە ئەو مستەوایەی کە ئەو ئیشەی بکەن، مەوزوعەکە ئەوەیە و لەوەی زیاتر هیچی تر نیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کوێستان خان.

بەڕێز کوێستان محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەو پێشنیارەشیان کردبێ، دوێنێ ئەو پێشنیارە لەبەردەم ئەندامانی پەرلەمان باس نەکرابوو، ئەبێ ئەو پێشنیارە رەئی ئەندامانی پەرلەمانی لەسەر بێ، ئەمان دوای کۆبوونەوە پێشنیارێك ئەدەن بە لێژنە ئەمە موناقەشە نەکراوە، بۆیە تەواو ناقانونیە، پشتگیری هاوڕێیانم کاك کاردۆ و سۆزان خان ئەکەم کە ئەو ماددەیە ناقانونی رۆیشتووە و پێویستە هەڵوەشێتەوە و ئێستا جارێکی تر دەنگی لەسەر بدرێتەوە، چونکە ئێمە رەئیمان لەسەر نیە و یەك کەسیش باسی وەزارەتی دادی نەکردووە و هیچ پەیوەندیەکیش نیە لە بەینی ئەو ماددەیە و وەزارەتی داد، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من داوا دەکەم پرۆتۆکۆلەکان بێنن و سەیر بکەن، جەنابی وەزیریش دوێنێ ئەمەی نەهێنایە ئاراوە، باسی نەکردووە، ئەگەر بابەتێکی تازە بووبێ، ئەو درێلەی کە بەکارهاتووە باوڕتان هەبێ من گوێم لە نەصی ماددەکە نەبووە، کەدەنگمان بۆ داوە، هەموو ئەندامان ئەڵێن کە بە تەواوەتی گوێمان لێ نەبووە، ئاخیر یەعنی ئێستا راستە چۆن ئەکرێت بە دەنگی ئەندامان بکرێتە ماددەیەك، ئەکرێت بە دەنگی ئەندامان هەڵبوەشێتەوە ئەو ماددەیە، ئێمە داوا ئەکەین ئەم ماددەیە هەڵبوەشێتەوە جارێکی تر و باس لەوە بکرێ، راستە مەعهەدی قەزائی هەڵدەستێت بەو کارە، بەڵام دەبێ بە هەماهەنگی و تەنسیق بێ، نەك بە ئەمر بێت لە وەزارەتی عەدلەوە، گوێمان لێی نەبووە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.رۆژان روونكردنەوەى هەيە، فەرموو.

بەڕێز د.رۆژان عبدالقادر دزەيى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو ماددەيە ئەندامان دەنگيان بۆ دا، بە زۆرينەى دەنگ و كەس موعارز نەبوو و دەنگى هێنا، تازە ماددەكە تەسبيت بوو، بڕيارى كۆتايى بۆ ئەنجومەنەكەيە لەبەر ئەوەى ئەنجومەنەكە بڕيار دەدات كێ ئەو دەسەڵاتەى هەبێ، رۆڵى وەزارەتى داد لێرە تەنها هەماهەنگيە لەگەڵ ئەو وەزارەتە بۆ ئاسانى ئيش و كارەكان، ئەگەر فەرمانبەرێكن كەسێك لە لايەن ئەو ئەنجومەنە تەخويل نەكرابێ و ئەو دەسەڵاتەى پێ بدرێ، لێرە وەزارەت هيچ رۆڵێكى نابێ، ماددەكە دەنگى هێنايە و ناكرێ بڵێين ماددەيەكى ناقانونيە، لەبەر ئەوەى بەڕێزتان دەنگتان بۆ دا، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى بەروارى:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو ماددەيەى دەنگى لەسەر درا بەداخەوە ئەڵێم تەواو، نابێ ئيعادە بكرێتەوە، يەك ڕێگا هەيە، ئێمە تووشى ئەو غەلەتە بووين بۆيە من داوا دەكەم لەو برادەرانە و ئەو خوشك و برايانە كە ئەوەيان كرد داواى لێبوردن بكەن و لە پرۆتۆكۆل بنووسرێ، يەك ڕێگا هەيە، ئەوە كە رۆيشتوو و بە دڵمان نيە تەوصيەيەك بۆ سەرۆكى هەرێم بكەن و بڵێن مولاحەزەى هەبێ و رەتى بكاتەوە وبێت، ئەگينا ئێوە، با بە عاتيفە قسە نەكەين، ئوصوڵى دەنگدان و ئيقرارى ماددەكان لەسەر ئەو ئەساسەيە كە ئيقرار كرا بە دەنگدان و پەسند كرا، تەواو ئەو ماددەيە نابێ ئيعادەى تەصويتى لەسەر بكرێ، من ئەصڵەن دەمگوت ئەو ماددەيە داعى نيە هەبێت، من دژى بوونى ماددە بووم، بەڵام تاكو رزگار بين لێى چارە نيە بە ڕەئى منى شەخصى دەنگ لەسەرى دراوە، بەڵام جەخت لەسەر ئەوە ئەكەم ئەم ئوسلوبە با تەسبيت ببێ، تكاتان لێ دەكەم سينگتان فراوان بێت، من لە بيرمە جەنابى وەزير ئەو كاتە داواى كرد وتى سوڵتەى قەزائى نەك رەئيسى سوڵتەى قەزائى، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكى پەرلەمان:

وەللاهى ئێمە لێرە لە سەرۆكايەتى لەگەڵ د.رۆژان، ئێمە ئەو صياغەيە بەلاى ئێمەوە تازە بوو، ئەو صياغەيە نەبوو كە ئيتيفاقى لەسەر كرابوو، ئێمە خۆشمان دوێنێ لە يەك كەسمان گوێ لێ نەبوو باسى وەزارەتى داد بكرێ، ئەو صياغەيە چۆن ديقەت نەكرا و چۆن رۆيشت؟، ئێمە بزانين چۆن عيلاجى بكەين؟، عيلاجەكەى چ بێت؟، فەرموو د.عومەر.

بەڕێز د.عمر حمدامين خدر(نورەدينى):

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لە راستیدا من بۆ خۆم مولاحەزەم هەبوو لەسەر ئەوەی کە مەسەلەن ئەم صیاغەیە بەو شێوەیە هات، بەڵام حەقیقەتێکە لەناو پەیڕەودا چەسپاوە، ماددەیەك دەنگی لەسەردرا، دەنگی لەسەر نادرێتەوە، ئەمە حەقیقەتێکی قانونیە، من بۆخۆم دەزانم دوێنێ باسی وەزارەتی عەدل نەکراوە، بەڵام ئەمە حەقیقەتێکی قانونیە لەناو پەیڕەودا تەسبیت کراوە کە ماددەیەك دەنگی لەسەر درا دەنگی لەسەر نادرێتەوە، بە تایبەتی کە هەموومان دەنگمان لەسەر داوە و بە تایبەتیش کە کەس ئیعتیرازی نەبووە، ئەمە یەك، دوو، ئەمە بەڕێز وەزیر بەراستی تەوزیحی دا، دوای تەوزیحەکەی ئەو یەعنی جۆرێك لە تەنسیق و تەعاون لەگەڵ ئەم مەجلیسە بۆ وەزارەتی عەدل پێویست بێت بە تایبەتی بۆ ئەوەی کادریان بۆ پەروەردە بکات، هیچ عەیبی تێدایە؟، بە تایبەتی باسی تەنسیق و تعاون دەکات، بەڕێزان توخوا بیخوێننەوە دووبارە، ئایا تەنسیق و تعاونە یان شتێکی ترە؟، ئەگەر تەنسیق و تعاون بێت بە رەئی من هیچ ئیشکالی تێدا نیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەزانی چۆن کاك د.عومەر چۆن صیاغە کراوە و چۆن صیاغە نەکراوە؟، عادەتەن هەموو صیاغەیەك دەبێ لە پەرلەمان یان پێشنیار بکرێ یان قسەی لەسەر بکرێ ئینجا صیاغە دەکرێتەوە، یەعنی شتێك صیاغە کراوە کە لە پەرلەماندا ناوی نەهاتووە، ئەصڵەن ناوی نەهاتووە، ئێ چۆن صیاغە دەکرێ؟، ئەصڵەن ناوی نەهاتووە، ناوی وەزارەتی داد نەهاتووە، ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من بەداخەوە ئەوەی دەڵێم، جارێکی تر لە قانونی غابات پێرسینت تەسبیت کرا کەچی لە پرۆتۆکۆل کە قانونەکە دەرچوو پاشی تەبعی کە مولاحەزەم کرد شتێکی دی لەناو بوو، یەعنی ئەوە بۆ خۆی تەئریخە و پرۆتۆکۆلە، بەس بە خۆی موشکیلەکە چیە؟، موشکیلەکە ئەوەیە کە تۆ جەخت لەسەر شتێك دەکەی ئەورۆ نابێ صیاغەکە و تەصویتەکە بمینێت بۆ سبەینێ، بەخۆی ئیشکالەکە ئەوەیە یەعنی خەوتنێك، گاپێکی دەدەیێ، بە خۆی ئەصڵی لە دونیایێ حیەلی قانونی لەوەی دەبێت، بەداخەوە یەعنی ئیعتیزار دەکەم لەو قسەیە بەس ئەوە نابێ وەبێ، بۆیە ئیعادە بکرێتەوە باشترە نەك ئەوەی بچێتە دەرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عیماد.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من مەجبوور نیمە داوای لێبوردن لە کەسێك بکەم، ئێمە لێژنەینە لێرە لێژنەی هاوبەشین، پێشنیارێك بۆمان هات و ئێمە قەناعەتمان پێی هەبوو و خستوومانە تەصویت بۆ ئەوەی دەنگی لەسەر بدەن، لە کەسێك ئیعتیزار ناکەم.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وا بـزانم لێـرە ئەگـەر بیخوێنینـەوە تـەنها وشـەی تەنسـیق هـاتووە، یـەعنی ئـەوەی كـە كـراوە ئێمـە دوێـنێ ڕوونمان كردووتەوە، یەعنی مەجلیسی قەزاء پێویست ناكات بە پێـی ماددەیـەكی تـر، مـاددەی 39 فەقـەرە (5) لە قانونی ئوصوڵی موحاكەماتی جەزائی پێویست ناكات دەسـەڵات لـە ئەنجومـەنی دادوەری وەرگیرێـت، بەڵكو بە پێی یاسایەكەیە، بەڵام دوای ئەوەی كە وەزارەت و جەنابی وەزیر داوای ئەوەیان كرد كـە تەنسـیق بكرێ، وا بزانم تەنسیق كردن كەس لاری نیە، ماددەكە وەكو خۆیەتی بەڵام تۆزێـك داڕشـتنەوەی بـۆ كـراوە تەنها تەنسیقەكەیە و جەنابیشت ئاگاداری كـە خوێندمانـەوە، یـەعنی كـە خوێندرایـەوە ئـەتانتوانی داوای موناقەشە كردن بكـەن ئـەو كاتـە وەكو هـەموو جارێـك كـە داڕشـتن ئەكرێتـەوە زۆر جـار داوای موناقەشـە كردنی ئەكرێتەوە، بەڵام ئێوەی بەڕێز هەمووتان دەنگتان دابوو و ئێوە موناقەشەتان نەكرد.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

وەڵاهی حەقیقەتەن بیدایەتی دانیشتنەكە بوو، تكایە لە جێگەی خۆتان قسە مەكەن، بیدایەتی دانیشتنەكە بوو، ئینجا دەنگی ئەو شتەش دەهات، یەعنی ئەوانە مومكینە نازانم ئەگەر بە تەبریر بێ، بەڵام یەكێك لـە موشكیلە ئەساسیەكان ئـەوەبوو كـە باسـی وەزارەتـی عـەدل نـەكراوە، كـە نـەكراوە چـۆن ئیزافـەی دەكـەن؟، نەكراوە، ئێمە وەمان زانی نەتیجەی صیاغەی دەنگی پەرلـەمانتارەكان صیاغەی كراوەتـەوە، فـەرموو كـاك حەمە سەعید.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێموایە تەشەنوجی ناوی، ئەمە باسی وەزارەتی عەدل نـەكراوە، باتیلـە و ڕاسـتیەكە نیـە (مـا بـني علـى الباطل فهو باطل)، ئەوە یەك، دوو، بە كوردی نەخوێندراوە و دەنگی لەسـەر نـەدرا، سێ: صیفەی قـەزائی بدرێ بە هەر كەسێك یەك پەیوەندی و صەلاحیەتی وەزارەتـی عـەدل نیـە، برادەرانـی قـانونی ئـەزانن هـی سوڵتەی قەزائیە، لەبەر ئەوە پێدانی صیفەی زەبتی قەزائی بۆ ئەم ئەندامانە هـی سـوڵتەی قەزائیـە و هـی وەزارەتی عەدل نیە، لەبەر ئەوەی هەر ئەصڵی ماددەكە عەیبەیە لە ڕووی قانونیەوە، تۆ بڵێی ئەعزای ئـەم مەجلیسـە صیفەی زەبـتی قـەزائی بـدەینێ لـە لای كـێ؟، بـە تەنسـیق لەگـەڵ وەزارەتـی عەدلـەوە، نـا هـیچ پەیوەندی نیە، لەبەر ئەوەی باتیلە و بە كوردیش نەخراوەتە دەنگدان دووبارەی بكەینەوە زۆر تەبیعیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

د.احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا ئێمە بەیانی لەگەڵ كاك عیمـادیش صیاغەیەكی دیكـە ئامـادە بـوو مـن وەكو لێژنـەی هاوبـەش ئاگاداری ئەو صیغەیەی تازە نەبووم، یەعنی ئەوە موفاجئ هاتە ناوەوە بەڕاستی، بۆیە كە خوێندرایەوە من

بەلامەوە سەیر بوو، چونکە صیغەیەکی تر ئامادەکرابوو بەیانی کاك عیماد بۆ منی خوێندەوە، ئەمە ڕەئی لیژنەی هاوبەش نەبووە بۆیە من بەباشی ئەزانم کە ئەو ماددەیە پێشتریش و جارێکی تر ماددەکە هەبووە و دەنگمان لەسەر داوە و جارێکی تر دەنگمان لەسەری داوەتەوە، ئیشکالیەتەکە لێرە دروست بووە و ئەندامانی پەرلەمانیش نەدەبوایە وا بە پەلەپەلی دەنگیان لەسەردابا.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سەرهەنگ فەرموو.

بەڕێز سەرهەنگ فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماوەی سێ، چوار ساڵی رابوردوودا ئێمە بە بەردەوامی لە بەینی ئەندامانی پەرلەمان و ئەو لیژنانەی کە لەسەر سەکۆ بوون بۆ موناقەشەی یاساکان متمانە هەبووە، متمانە هەبووە بۆ وەرگرتنی هەر ئیقتیراحێك، متمانە هەبووە بۆ داڕشتنەوەی هەر ماددەیەکی قانونی بەراستی، ئینجا ئەوەی کە کاك حەمە سەعید وتی فیعلەن وایە (ما بني على الباطل فهو باطل)، بۆ ئەمە باتیلە؟، چونکە ماددەیەکی تازە هاتووتە ئاراوە و داڕشتنەوەیەکی تازەی بۆ کراوە نە پرس بە کەس کراوە و نە هیچ کەسێکیش موناقەشەی کردووە، ئەمە بە ڕێکاری قانونیدا بۆ دەرچواندن و موناقەشە کردنی ماددەی یاسایی لە پەرلەماندا نەڕۆیشتووە و باتیلە، هەر شتێك لەسەر باتیل بونیات بنێت بە تەئکید باتیلە، ئەم خاڵێك، خاڵێکی تر بۆ مەسەلەی ئیعادەی تەصویت، ئێمە یەك، دوو مانگی رابوردوو موناقەشەی یاسای بودجەمان کرد، ماددەی پێنجی بودجە هەمووومان دەزانین دەنگی لەسەر درا، دوایی ئیعادەی تەصویتیش کراوە، واتا ئەو حاڵەتە لەو پەرلەمانە بووە و زۆریش ئیعتیادیە، بەڵام ئەمە بەسەر پەرلەماندا بڕوات بەراستی عەیبەیەکی گەورەیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خەلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل عثمان حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش تەئیدی پێشنیارەکەی کاك حەمە سەعید و کاك سەرهەنگ دەکەم، ئەم صیاغەیەی کە باس کراوە دوێنێ نە لە بەرنامە هەبووە و نە موناقەشە کراوە و نە ئاگادار بووینە، یەکەم، بەراستی ئەمە پێشینەیەکی باش نیە بێتە ناو پەرلەمانەوە هیوادارم دووبارە نەبێتەوە، دوو، وەکو برادەران وتیان بەراستی (ما بني على الباطل فهو باطل)، یەعنی من پێموایە ئێمە دەنگمان لەسەر شتێك داوە زۆر تەبیعیە ئیعادەی دەنگدانی بۆ بکەینەوە و لەم مەئزەقە بێینە دەرێ و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەزانن تازە ئێمە فەقەرەیەکی بۆ زیاد بکەین ئەگەر پێتان باش بێت، فەقەرەکە بتوانێ حەلی ئەوە بکاتن، چونکە ئەوە دەنگی بۆ دراوە، فەقەرەیەك زیاد بکەین یان ماددەیەك زیاد بکەین لە جێگایەك کە تەعویزی ئەوە بکاتەوە، ئەوە دەنگی بۆ دراوە، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو پرس هاتووتە ئاراوە، یەکێکیان متمانەکە، ئەوە من باسی ناکەم لەبەر ئەوە کاك د.احمد قسەی خۆی کرد.....

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

هیچ عیلاقەی بە متمانەوە نیە، مەسەلەکە هاتووە و ڕۆیشتووە، یەکجار مەسەلەکە وا گەورە مەکەن، متمانەکە هەر هەیە و بە هیچ قەصدێکیش نەکراوە لە لایەن وەزیرەوە پێشنیار کراوە و وایان بە چاك زانیوە و شتەکان وا گەورە مەکەن، تەعقیدی بکەن تاکو پێمان حەل نەکرێت...

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەرکی لێژنەکە بوو بیانوتووبایە صیغەیەکی تازە ئەمە هات و بەم شێوەیە، داوای لێبوردنیان لێ ئەکەم، داوای لێبوردنیان لێ دەکەم مەبەستم ئەزیەت دان و بریندار کردنی هیچ کەسێك نیە، بەڵام من ئێستا پێم باشە مادام ئێستا موصیرن لەسەر ئەوە و هەر چەندە باتیڵیشە و تازە بووە و هاتووە و بەڕێز وەزیر ئیقتیراحی کردووە و دەبوایە بەڕێز وەزیر بیوتبایە پێش ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە ئەم تەرحە تازەیەمان هەیە، حەل ئەمە دەبێت بکرێتە فەقەرەی دوو، فەقەرەی یەکەم دەنگمان بۆ دا، بەڵام حەلەکە چیە تۆ تازە خستتە دەستی وەزارەتی عەدلەوە کە حەقی نیە بەسەر ئەم بابەتەوە و هەماهەنگی و تەنسیقیەکە، دەبێت دەسەڵاتەکە بگەڕێتەوە بۆ سوڵتەی قەزائی، سوڵتەی قەزائی دەبێت بڕیاری زەبتی قەزائی بدات، یەعنی ئێستا خۆی غەڵەتە، ماددەکە غەڵەتە، نازانم چۆن چارەسەری دەکەن؟ ئەگەر بتوانن نیو سەعات جەلسەکە تەعلیق بکەن، بەڕێزت لەگەڵ لێژنەکە کۆببنەوە و لەگەڵ سکرتێردا حەلێکی بۆ بدۆزنەوە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاشتی خان فەرموو.

بەڕێز ئاشتی عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی بە دوو شێوە موقتەرەح وەردەگیرێت....

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

خوشکی من گەیشتوونە قەناعەت کە ئەوە نابێ وابێ، بەس حەل چیە؟، حەلم بۆ بدۆزنەوە، قسەی خۆتان کرد و گلەییتان کرد، بەلآم ئەوە هات....

بەڕێز ئاشتی عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر ئاساییە خەلەلێکی تەکنیکی هەیە لە هیچ پەرلەمانێکی دنیایی بە دەنگی درێلەوە عەمەلیەی تەصویت ناکرێت، من هۆکارەکەم لەوێدایە، ئەلێچ ئیزافەی وەزارەتی عەدل کراوە، سێ جار بۆ منی دووبارە کردیتەوە من لە تەنیشتیمە و گوێم لێ نیە، یەعنی ئەمە حالەتێکە فەنیە بۆ ڕۆتینات بۆ خۆمان زیاد بکەین؟، ئەگەر قبولیشتان نیە بەو حالەتەی کە لێژنەی هاوبەش ڕەتی کردەوە کە ئەمە تەئکید دەکاتەوە کە ئەمە ڕەئی یەك یان دوو کەس بووە، ئەلێ چ ئەمە ڕەئی لێژنەی هاوبەش نیە، دوو موقتەرەحی جەنابی وەزیر منیش دوێنێ موقتەرەحم هەبوو بە تەنیا کە خەلك پشتی نەگرتووم، بۆیە دەلێم نەخراوەتە صیاغە لەبەر ئەوەی دوو کەسی تر پشتی نەگرتووم، لەسەر چ بنەمایەك کەس موقتەرەحی هەبووە و تەسبیتی بکەی؟، حەلەکە ئەوەیە لە بڕگەی دووەمدا وەکو ئەوەی سۆزان خان وتی بڕگەیەك ئیزافە بکەین بە عەمدی و خەلەلێکی تەناقوزی تێدا دروست بکەین کە دواتر یاسایەکە چووە لای بەڕێز سەرۆکی هەرێم لەبەر ئەو تەناقوزە یاسایەکە بگەڕێنێتەوە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڕۆژان فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە هیچ شێوەیەك ناکرێ موخالەفەی پەیڕەوی ناوەخۆ بکەین، ئەم ماددەیە پەسند بوو، بەلآم مانای ئەوە نیە کە چارەسەری نیە، ئێمە دەتوانین بڕگەیەك یان ماددەیەك دوای ئەمە زیاد بکەین بەوەی کە ڕۆلّی وەزارەتی داد تەنها ئەوەندەیە لە جێبەجێکردنی فەقەرەی یەکەمی ماددەی 7 و 8 لەسەر ئەوەی ئامادەکردن و کردنەوەی خول بۆ ئەوەی ئەو فەرمانبەرانە وەکو شیاو و لێهاتوو مامەڵە بکەن، چونکە تازە دەنگی هێنایە و سیفەتی زەبتی قەزائی بە حوکمی قانون دایتمانێ، ڕاستە پێویستی بە هیچ وەزارەتێك و هەتا پێوەستی بە سوڵتەی قەزائیشی نەدەکرد، دوێنێ من پێشنیارم بۆ هەردوو لێژنە کرد کە سوڵتەی قەزائی لادەن، لەبەر ئەوەی تۆ بە حوکمی قانون ئەو دەسەلآتەت دانێ، بەس بە زیادکردنی بڕگەیەك یان زیادکردنی ماددەیەك ڕۆلّی وەزارەتی داد (تقتصر دور وزارە العدل) بۆ ئامادە کردن و تەدریب و ئەو فەرمانانەی کە ئەو دەسەلآتەیان پێ دەدرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەم پێشنیارە باشە و حەلی مەسەلەکەمان بۆ دەکات، ئەم پێشنیارە زۆر باشە، جا ئەوە بە فەقەرەیەك ئیزافەی دەکەین یان بە ماددەیەك ئیزافەی دەکەین، تکایە بۆمان هین بکەن؟، د.صباح فەرموو.

بەڕێز د.صباح محمد نجيب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بێگومان ئەگەر ماددەیەك دابڕێژرێت لە پەرلەمان کە خۆی موتەناقیز بێت لە حەدی زاتی خۆیدا، ئەبێت بە عەیبە لەسەر پەرلەمان، بەس چارەسەرێك هەیە ئەوەیە کە ئەم ماددانەی ماوە تەصویتی لەسەر بکەین و دوایی کۆ قانونەکە دەنگی پێ نەدەین، بۆ ئەوەی دەرنەچێت و دووبارە بخرێتە بەرنامەی کارەوە،...

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە من داواتان لێ دەکەم، ئەوە ئێمە سێ ساڵ و نیوە بە یەکەوە کار دەکەین، چاك و خراپ پێکەوە هێناومانە، بەس هەر ماددەیەك لەسەر هەر قسەیەك نابێ ئینسان ئەوها تەعامول بکات بەراستی، لێژنەیەك دانیشتووە و پێوەی هیلاك بووە و ماندوو بووە و خەریك بووە، خەلەلێك لە ماددەیەك بووە چیە یەعنی؟، بگەڕێن بە دوای عیلاج، وەڵلا متمانە نیە، وەڵلا ئەوە نیە و ئەوە نیە، رەجا دەکەم ئەوانە واز بێنن و بگەڕێن چۆن عیلاجی دەکەین؟، فەرموو.

بەڕێز د.صباح محمد نجيب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یان ئەو ئیقتیراحە چارەسەر ئەکەین یان ئەوەتا ئەو بڕگەیەی بۆ زیاد بکرێ بە شێوەیەك کە حەصری صەلاحیەتی وەزارەتی عەدل بکرێ لە مەسەلەی تەنسیقدا، ئەو کاتە ماددەکە جۆرێك تەناقوزی پێوە دیارە مومکینە سەرۆکایەتی هەرێم رەفزی بکات و بڵێت ئەم ماددەیە چاك بکە، ئەمە یەك، یان ئەوە دەنگی پێ نەدەین و تەواو.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ناسك خان فەرموو.

بەڕێز ناسك توفيق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەیڕەوی ناوەخۆ کاتێك کە ئەڵێ ئەو ماددەیەی کە ئیقرار کراو دەنگی پێدرا نابێ بگەڕێینەوە سەری، بۆ چیە، بۆ رێکخستنی ئیشی پەرلەمانە، بۆ نموونە ماددەیەك دەنگی زۆرینەی لەسەر هات جارێکی تر کەس نەچێتەوە قسەی لەسەر بکات، بەڵام ئێستا بە هۆی ئەو خەلەلە فەنیانەی کە روویدا هەم لێژنە هاوبەش ئەڵێن ئەو ماددەیە وا بووە و هەم هینەکەی کە دەنگی پێداوە باوەڕی بە دەنگدانەکەی خۆی نەماوە، کەواتە زۆر تەبیعیە بیخەیتەوە دەنگدان کە ئێمە ئەم ماددەیە دەنگی پێ بدەینەوە جارێکی تر، چونکە ئێمە تەشریع ئەکەین و ئێمە یاسا دائەنێین، پێموایە ئەو شتە تەناقوز ناکات لەگەڵ پەیڕەوی ناوەخۆ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

پەیمان خان فەرموو.

بەڕێز پەیمان عزالدين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ڕاستێدا ئێستا جەنابت وتت خەلەلێكە روویداوە، با بە نیەتی خراپ وەرینەگرین، كەواتە ئەصلێ ئەوەیە ئەمە خەلەلە و زۆرینەی ئەندامانی پەرلەمانیش رەئیان وایە كە ئەمە خەلەلە و هەڵەیەكە تێپەڕیوە بەسەر لێژنە و ئەندامانی پەرلەمانیشدا و ئەو حاڵەتە فەنیەی كە لە پەرلەماندا هەیە هۆكار بووە، یەعنی سەیرە ئێمە لێرە موتەفیق بین كە ئێمە بە حیساب موشەرعین و موتەفیق بین لەسەر ئەوەی ئەو مەسەلە تەتبیق بكەین لە جیاتی چاوی برێژین و كوێری بكەین، بێین حەلێ بدۆزینەوە بۆ ئەوەی پینەی قانونی بۆ ماددەیەك بكەین، بەڵام لێرە ناتوانین ئەو ماددەیە ئیعادەی تەصویت بكەینەوە بە مەرجێك هەموو باسیان كرد كە ئەم ماددەیە خەلەلێكی تێدا بووە لەبەر ئەوە ئەو ماددەیە پەیڕەوی ناوەخۆی بەسەردا تەتبیق نابێت، چونكە ئەمە بۆ مەسائیلی تر نیە لەبەر ئەوەی خەلەلێكە بە غەڵەت تەصویتی تێدا كراوە، دووەم، ئەمە حادیسەیەك نیە كە بە تەنها و با بڵێین حاڵەتی یەكەم بێت لە پەرلەماندا روویدابێت، هەر لەم پەرلەمانە چەندین جار بۆ نموونە بودجە هێنراوە، بە نموونە هەڵبژاردنی سەرۆكی دەستەی مافی مرۆڤ، دیسان ئەوە ئیعادەی تەصویتی تێدا كراوە، یەعنی ئیعادەی تەصویت زاهیرەیەكی تازە نیە لە پەرلەمان هەتا ئێمە ئاوا گەورەی بكەین و چاوەڕێ بین سەرۆكی هەرێم بیگەڕێنێتەوە و چاوەڕێ بین بە ماددەیەكی تر و بڕگەیەكی تر چارەسەری بكەین، بۆیە تەنیا ئیعادەی تەصویت حەلی ئەو مەسەلەیە دەكات و هیچی تر، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

پەیمان خان تۆش هاتی كۆمەڵێك مەسەلەی تایبەتی و زاتی خۆتت تێكەڵاو كرد، مەسەلەی مافی مرۆڤ دەنگەكانمان نەژماردبوو، تكایە ئیستیغلالی فورسەت مەكەن بۆ لێدانی هەندێ مەسەلەی شەخصی خۆتان، رەجاتان لێ دەكەم مەیكەنە مەسەلەی سیاسی، دوایی رێگەتان نادەم قسە بكەن بەراستی، نابێ، كە رێگەتان پێ ئەدەین قسە بكەن ئیستیغلالی ئەكەن بۆ مەسائیلی شەخصی، بۆ مەسائیلی حیزبی، بۆ رەبتی دەكەن پێكەوە؟، هیچ عیلاقەی بە مەسەلەی مافی مرۆڤ نیە ئەو مەسەلەیە، بۆ وا دەكەی؟، فەرموو كاك نەژاد.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پێموایە ئەو پێشنیارەی د.رۆژان و پێشنیارەكەی ناسك خانیش پڕ بە پیستی مەوزوعەكەنە، ناسك خان كە گوتی دەنگ لەسەر ئەوە بدرێ كە ئیعادەی دەنگدان بكرێتەوە، یەعنی دەنگ بدرێ كە ئیعادەی دەنگدان بكرێتەوە، ئەوەی د.رۆژانیش پێم باشە بكرێتە فەقەرەیەكی تر، یەك لەو پێشنیارانە هەڵبژێرین، قانونیشە و هیچ لەگەڵ پەیڕەو و پرۆگرامیش تەناقوز نابێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

د.بەشیر فەرموو.

بەڕێز د.بشیر خلیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەسەلەکە هاتووە و بەڵێ غەڵەتێکە کراوە، بەڵام ئایا ئەم غەڵەتە لەسەر بێ ئەساس بووە؟، نەخێر ئەساسێکی هەبووە، لە هەر ماددەیەك کەوا گفتوگۆی لەسەر بکرێ و پێش ئەوەی دەنگی لەسەر بدرێ ئەندامانی پەرلەمان قسە ئەکەن و دەنگیشی لەسەر بدرێ، بەڕێزتان داوا لە جەنابی وەزیر دەکەن کەوا رەئی خۆی بدات، جەنابی وەزیریش مافی خۆیەتی ڕای خۆی بدات یان صیاغەیەك پێشکەش بکات، ئەمە جەنابی وەزیر دەڵێت ئێمە صیاغەکەمان پێشکەش کردووە لەبەر ئەوەی پێویستیمان پێ هەیە وەکو تەنسیق نەك وەکو شتێکی دیکە، کەواتە لێرە وەزارەتی پیشەسازی و بازرگانی هیچ کەم و کوڕیەکیان نیە و مافی خۆیانە کەوا شتەکەیان کردووە، لێژنەی هاوبەشیش مافی خۆیتیان کەوا صیاغەکەیان قبوڵ کردووە، بەڵام ئەم صیاغەیە دوو شتە، یان یاساییە یان نا یاساییە، ئەگەر یاساییە، ڕۆیشتووە و با بڕوات، ئەگەر نا یاساییە هێشتا فلتەرێکی تر ماوە بۆ ئەوەی بچێتە فلتەری سەرۆکایەتی هەرێم، لەوێدا بە خۆی دەگەڕێتەوە، پێویست ناکات شتی وا گەورە بکەین، بنەمایەك نیە لە بنەماکانی یاسا، مەسەلەیەکی زۆر زۆر بەسیتە و لە سەرۆکایەتی هەرێم دڵنیا بن دەگەڕێتەوە، بۆیە پێویست بەو هەموو شتە ناکات و دەنگی لەسەر نادرێتەوە و با بڕوات و تەواو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ڕێگە بە کەس نادەین تکایە با کەس قسە نەکات، فەرموو بزانن ئەگەر فەقەرەیەك ئیزافە دەکەین یان ماددەیەك ئیزافە دەکەین بۆ عیلاجی ئەم مەسەلەیە، فەرموون بزانین پێشنیارەکەتان چیە؟.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەبەر ئەوەی ئەندامانی پەرلەمان ناڕازین، فەقەرەی دووەممان داناوە ئەگەر جەنابت بیخەیتە دەنگدانەوە، (ثانيا: يقتصر دور وزارة العدل على فتح دورات تدريبية للموظفين المفوضين كأعضاء الضبط القضائي من قبل المجلس لتسهيل قيامهم بواجباتهم في حدود اختصاصات المجلس).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا کەس قسە ناکات ڕێگەمان بە زۆرتان دا، ئەوە دەیکەینە ماددەیەکی ئیزافی، صیاغەکە دووبارە بیخوێننەوە.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

(ثانيا: يقتصر دور وزارة العدل على فتح دورات تدريبية للموظفين المفوضين كأعضاء الضبط القضائي من قبل المجلس لتسهيل قيامهم بواجباتهم في حدود اختصاصات المجلس).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، موناقەشەی بکەین؟، فەرموو ناوتان دەنووسین بۆ موناقەشە کردنی ئەو ماددە تازەیەی کە ئەڤین خان خوێندیەوە، کەس دەیەوێ قسە لەسەر ئەو ماددەیە بکات؟، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە: کاك عبدالسلام، کاك کاردۆ، ئاهەنگ خان، شلێر خان، مامۆستا عومەر، د.عومەر، کاك نەریمان، کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێزعبدالسلام مصطفى بروارى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من داوای لێبوردن ئەکەم ئەگەر لە جێگای خۆم قسەم کردبێ، یان یەکێك لە برادەرانی لیژنەی هاوبەش دڵی تەنگ ببێ بە قسەکانم، من مەبەستم مەصڵەحەتی عام بوو، ئەو پێشنیارەی بە تەحریری ناردوومە بۆ لای جەنابی سکرتێر، ئەو نەصەی تازە تێپەڕ کرا ئیشکالیەتی ئەوە بوو مەنحی صلاحیەت بە تەنسیق لەگەڵ وەزارەتی عەدل بوو، ئەم نەصەی تازە ئەو ئیشکالیەتە حەل ناکات، بۆیە ئەو نەصە تەحریریەی من ناردوومە جەخت بکرێت لەسەر ئەوەی (یقتصر دور الوزراە) و هەروەها ئیعادەی مەنحی صەلاحییەی بلێین لەسەر سوڵتەی قەزائی، ئەگەر هەردوو موشکیلە حەل نەکەین، ئێمە ئەحکامی ئەو ماددەی کۆن ئیلغا ناکەین، چونکە (منح الصفە کذا بالتنسیق مع) هەر هەیە، واتا لەم نەصە تازەیە مەنحی صیفەتەکەش جەختی لەسەر بکەین بەو شێوەی ئەگەر بیخوێنن سوپاستان دەکەم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کاردۆ فەرموو.

بەڕێز کاردۆ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم بە هیچ شێوەیەك دەنگ درا لە پەرلەمان لەسەر ئەساسی پەیڕەوی ناوەخۆ دووبارە نەکرێتەوە، بەڵام خۆی لە پەیڕەوی ناوەخۆش شێوازی گفتوگۆ و چۆنیەتی صیاغەی لیژنەی هاوبەش و ئەو لایەنانەی عیلاج کردووە کە بە پێچەوانەی پەیڕەوی ناوەخۆ بوو، دەکرێ ئێمە بە دەنگدان عیلاجی بکەینەوە، یەعنی من لەسەر ئەو ئەساسە باس لە ئیعادەی دەنگدان دەکەمەوە، ئەمە خەلەلێکی تەکنیکیە پێویستە چارەسەری بکەین، دەبێ لە ماددەی دووەم، لەو ماددەیە وای دابڕێژینەوە کە ماددەی یەکەم پوچەڵ بکاتەوە، ئاخیر قسە لەسەر سیفەتی ئەعزای زەبتی قەزائی نیە بۆ مەجلیسەکە، لەوێ وای دادەڕێژین دەسەڵاتەکە دەدەینەوە مەجلیس و ناوەڕۆکی ماددەی یەکەم پوچەڵ دەکەینەوە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی کاك عبدالسلام دەیڵێت راستە، کە ئەتو مەنحی صەلاحیەت لە فەقەرەکی دەدەیە یەکێك و لە فەقەرەی دووەم دەڵێ فەتح دورات تدریبیە، ئەوە لەغوی فەقەرەی دووەم ناکاتەوە، ئەتو دەبێ شتێکی بکەی عیلاج بۆ ئەو صەلاحیەتە بکەی، دەبێ بڵێی: (یقصد بالصلاحیة المقصودة في الفقرة الاولى فتح دورات تدریبیة فقط)، بە خۆی حوکمەکە و ئیشکالەکە لەسەر صلاحیەتە، ئەتو کو دەبێ فەقەرەیەکی تر بێنی ناوی صەلاحیەتی نەهێنی، یەعنی ئەوەی کاك عبدالسلام دەیڵێت راستە، شتێکی بینە بە قوەتی قانونی، قوەتی قانونەکەی دی ڕابگری، صەلاحیەتەکە موهیمە و دەبێ صەلاحیەتەکە عیلاج بکرێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوێنێ کە موداخەلەم کرد، هەر ئەو نەصەی کە خوێندیانەوە لێژنەی هاوبەش من لەگەڵیدا بووم دوێنێ، بەڵام کەس رەئیەکەی منی بە هەند وەرنەگرت، پرسیارەکەشم ئەوەبوو وتم تەداخولی سوڵوتات با نەکەین، ئەو زەبتی قەزائیە و ئەو..، ئەوەبوو د.رۆژان جوابی دایەوە و وتی بە پێی ئەو یاسای عقوباتی عیراقیە ئەوە تیدایە لەبەر ئەوە هین نەکرا، ئەگینا من زۆر تەئکید دەکەمەوە ئەو خاڵانەی کە تیایەتی با ئێمە شتێك بکەین ئەو قانونە بتوانین جێبەجێ بکەین، ئەگەر فکر بکەین و زۆر زەحمەتە و ناکرێ، چونکە بەراستی سوڵتەی قەزائی ئەو زەبتی قەزائیە لەوە ئەچێ زۆر بە باشی نەچێتە بواری جێبەجێکردنەوە، بەڵام ئەوەی کە لێژنەکە خویندیانەوە بە داخەوە کە ئەندامانی پەرلەمان ئیتر کە بنەمای قانونی نیە یان هەر شتێك، ئیتر هەر سێ خاڵەکەی زۆر باشە کە چۆن ئەو موەزەفانە ئەکرێ صەلاحیەتیان بدرێتێ بەو شێوەیە، بەڵام ئەوەی خۆی وەزیر کە ئەڵێ با تەدریبی کادیرەکان بکەن، حەقێتی نەك هەر تەدریبی بکرێت بەڵکو ئەبێت مەجموعەیەك شتی بۆ بکرێت، ئێمە ئەزانین ئەوە ئەچێت بۆ کوێوە، ئەو کۆمپانیانە کە ئەچێت بۆ مونافەسە و شتی وا و خۆتان شتی بۆ دەرئەکەن، خۆتان ئەزانن وەکو ئەوە وایە بچێتە قورگی شێرەوە، دەسەڵاتیان زۆرە، بەعزێکیان وەکو حکومەتێك وان بۆ خۆیان، لەبەر ئەوە ئەو حەقێتی هەر چییەك داوا بکات، چونکە خۆیان دەستیان لەناو ئاگرەکەیە و داوای ئەو شتانە ئەکەن و، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا عومەر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالعزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێموایە من ئیقتیراحێکی تازە ئەکەم، چونکە منیش قەناعەتم وایە وەکو کاك عبدالسلام وتی ئەو ئیقتیراحە تازەیە ئیشکالیەتەکە حەل ناکات، چونکە باس باسی صەلاحیەتە، ئەو صەلاحیەتە چیە کە دراوە بە وەزارەتی عەدل و زۆر ناجوانیشە بۆ پەرلەمانی کوردستان لە خیلالی دوو، سێ دێردا دوو شتی موتەناقیز بڵێت، جوان نیە بۆ موقەنین و موشەریع لە کوردستان، بۆیە من دوو پێشنیار دەخەمە بەردەم بەڕێزتان، ئەگەر جەنابی وەزیر گوێی لێمان بێت بەڕێز، پێشنیاری یەکەمم ئەوەیە : ئەو پێشنیارە لە لایەن بەڕێز وەزیری پیشەسازیەوە هاتووە، ئەگەر بەڕێزیان ئامادە بن سەحبی پێشنیارەکەیان بکەنەوە بیانوویەك ئەداتە دەستی لێژنەی قانونی و پەرلەمانتاران کە ئیعادە صیاغەیەکی نوێی ئەو ماددەیە بکرێت، ئەم پێشنیارە لە لایەن یەك ئەندامەوە هاتووە، چەندین جار ئێوە لە مینەصەوە داواتان کردووە کێ سەحبی پێشنیاری خۆی ئەکات، ئێمە وتوومانە بەڵێ سەحب ئەکەین یان ئیصرار ئەکەین، یەعنی شتێکی موتەبەعە، من ئەوە بە چارەسەر ئەبینم کە شتێکی قانونیشە من ئەیڵێم، ئەگەر قانونی نیە با لێژنەی قانونی بڵێت قانونی نیە، بەڕێز وەزیر ئەم پێشنیارەی کردووە و لێژنە ئیقرار دەکات کە صیاغەی خۆشیان پێشتر ئەوە نەبووە کە خراوەتە دەنگدان، صیاغەی بەڕێز لە وەزارەتەوە بووە، ئەگەر جەنابی وەزیر ئامادەیە سەحبی پێشنیارەکەی بکات، لێرە لێژنەی قانونی ئامادەیە لە سەرۆکایەتی داوا بکات بە تەصویت ماددەکە هەڵئەوەشێنن و ماددەیەکی تر صیاغە ئەکات، ئەمە چارەی یەکەم، پێشنیاری دووەمم ئەوەیە ئەگەر هەر قەرارە هەر ئەمە صیاغە بکەن، من صیاغەیەکی ترم داڕێشتووە غەیری ئەوەی بەڕێزان لە لێژنەی، ئەویش تەحدیدەن بەو جۆرە بێت(تنحصر صلاحیه وزاره العدل فی فتح دورات......)، چونکە ئەگەر وا نەبێ، تەحدیدی صەلاحیەتەکە نەکرێ مەعنای وایە ئێمە هیچمان نەکردووە، بۆیە ئەمە هەم ڕزگارمان ئەکاتە و هەم حەصری صەلاحیەتەکەش ئەکات کە لەگەڵ ئەو مەسائیلەی کە پەیوەندی بە سوڵتەی قەزائیەوە هەیە تەناقوزی نەبێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.عومەر فەرموو.

بەڕێز د.عمر حمد امین خدر(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیشکالێك هاتووتە پێشەوە هەوڵ بدەین لە چوارچێوە قانونیەکەیدا و دوور لە هەڵچوون و هەندێ حیساباتی تر گفتوگۆی لەسەر بکەین و چارەسەرێکی یاساییانە و مەنتیقیانەی بۆ بدۆزینەوە، ئەوە زۆر گرنگە، چونکە من پێموایە کێشەی متمانە نیە، وا هاتووتە پێشەوە، چونکە بە تایبەتی دوا ئەوەی بەڕێز وەزیری پیشەسازی و بازرگانی وتی من ساحیبی پێشنیارەکەم، ئێمە وامان پێ باشە و ئیتر وا هاتووتە پێشەوە و لە راستیدا دەنگی لەسەر دراوە، من تەئیدی بۆچوونەکەی برای بەڕێز کاك کاردۆ دەکەم کە ئێمە دەنگمان لەسەر داوە و پەیڕەویش ئیتر ئەوە دووبارە دەنگدانەوە بە باش نازانین، ئێستا باسی حەل دەکەم،

روون بوویتەوە کە مەبەسەت لەوە تەنها راهێنان و پەروەردەکردنە، ڕۆڵی ئەو تەنسیسق و تەعاونەی نێوان وەزارەتی پیشەسازی لەگەڵ وەزارەتی عەدل کورت دەکرێتەوە بۆ چی؟، بۆ پەروەردە کردن و راهێنانی ئەو ئەندامانەی کە ئەعزای زەبتی قەزائی دەبن، رایاندەهێنین، راهێنانیش لە کوێ دەکرێ؟، لە پەیمانگای دادوەری دەکرێ، پەیمانگای دادوەریش بە پێی یاسای پەیمانگای دادوەری لە لای وەزارەتی عەدلە، بۆیە ئەم تەنسیق و تەعاونە لەو چوارچێوەیەدا با بە ئاسایی وەریبگرین، بەڵام من لەگەڵ ئەوەم وەکو چۆن کاک عبدالسلام باسی کرد، وەکو چۆن سۆزان خان باسی کرد، وەکو چۆن مامۆستا عمر عبدالعزیز باسی کرد، ئەو پێشنیارەی کە کرا لە لایەن بەڕێزتانەوە و د.رۆژان خستیە ڕوو، بڵێین : دەسەڵاتی رۆڵی وەزارەتی عەدل کورت دەکرێتەوە بۆ ئەنجامدانی خولی راهێنان و پەروەردە کردنی ئەوە، بەم شێوەیە ماددەی دەیەم صیاغە بکەن و دەنگی لەسەر بدەین و ئەم نیگەرانیە نامێنێت و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك نەریمان فەرموو.

بەڕێز نەریمان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان، ئێمە لێرە یاسا دادەنێین و لە کاتێك کە هەر خۆمان یاسا پێشیل بکەین بەراستی ئەمە سابیقەیەکی خەراپە، من پێموایە لە خوارەوە رەنگدانەوەیەکی خراپتری دەبێ، بۆیە ئێمە ئەم یاسایە تێپەڕیوە، ئەگەر هەڵەیە، هەڵەیەکە من پێموایە لە هەمووومان بووە هەر چەندە من لە ژوورەوە نەبووم کە دەنگی لێدرا، هەڵەکە لە لێژنە بووە کە شتێکیان ئیزافە کردووە کە بوونی نەبووە پێشتر و موناقەشەی لەسەر نەکراوە، هەڵەکەش لە هەموو ئەندامانە کە دەنگیان داوە و تێنەگەیشتوونە بەراستی، ئەمە هەڵەکە شامیلە بۆ هەموومان، هەمووش مەبەستەکە ئەوەیە کە هەموو ناڕازیین لەوەی کە ئەو دەسەڵاتە حەصر کراوە لە دەستی وەزارەتی عەدل کە تێدا نەبووە، مەبەستمانە کە تێیدا نەبێ، بۆ ئەم مەبەستە پرەنسیپی قانونی خۆی بڕیوە ئەو ماددەیە، من لەگەڵ سکرتێری پەرلەمان هاوڕام لە ڕووە قانونیەکەیەوە، بەڵام لە ڕووەکەی ترەوە لە ناوەڕۆك مەبەسەت لە نیەتی موشەریع چیە؟، بەراستی ئەمە نیەتی موشەریع لێرە پێچەوانە کردووەتەوە، کە ئێمە مەبستمانە لە ڕووی قانونیەکەیەوە کە ئێمە کارێك بکەین کە ئەم ماددەیە ناوەڕۆکەکەی بەو شێوەیە نەبێت کە دەسەڵاتەکە لە دەستی وەزارەتی عەدلدا بێت، من پێموایە ئەو صیاغە تازەیەی کە کراوە، خراپترە لەو صیاغەی کە تازە دانراوە، لەبەر ئەوەی تەنها و تەنها هەموو دەسەڵاتەکەی داوە بە وەزارەتی عەدل، ئەبێ دەورات بۆ ئەعزاکان نابێ دەسەڵاتیان پێ بدرێت، یەعنی ئەوە تەواو حەصرتر کردنە و خەراپتری کرد مەوزوعەکەی و دەسەڵاتەکەی تۆخ کردەوە، بۆیە من پێشنیار دەکەم و ماددەیەکی تر کە ئیزافە بکرێ، بەو شێوەیە ئیزافە بکرێ ئێمە کار بەو ماددەیە رابگرین هەتا ئەو کاتەی کە تەعدیل دەکرێتەوە، ئەمە دوو هینی سەریعمان دەداتێ، یەك: سەرۆکایەتی هەرێم ئەگەینێتە قەناعەتی راستەوخۆ بیگەڕێنیتەوە لەبەر ئەو ماددەیە بە خیرایی هینەکانی قانونی خۆی دەبڕێت و تەعدیلی

دەکەینەوە پێش ئەوەی بچێتە بواری جێبەجێکردنەوە، ئەگەر چووە بواری جێبەجێکردنیشەوە کاری پێ ناکری و لە ماوەیەکی زۆر کورتدا هەر کەس لە ئەندامانی پەرلەمان صیاغەی نوێی پێشکەش دەکەین و ئەوەی لێ دەردەکەین و بە شتێکی زۆر بەسیت دەکرێ، ئێمە بڵێین مادده نوێیەکە: یوقف العمل بالمادة تاسعاً حتى یتم تعدیله، بەڕێزان، ئێمە یاسای ئەنجومەنی پارێزگاکانمان دەرکردووە بۆ 7 ساڵە، لە کۆتایی ماددەکەدا نووسراوە کار بەم یاسایە ناکرێ هەتاوەکو هەڵبژاردنێکی نوێ، واتا 7 ساڵە کار بە یاساکە ناکرێ، واتا ئێمە کار بەو ماددەیە ناکەین و ئەو ماددەیەش پێموایە یاسایەکە پەك ناخات، بۆ چی؟، بەڕێوەبەری هەموو دائیرەیەك خۆیان ئەعزای زەبتی قەزائیە، بەڕێوەبەری دائیرەکان و دەوائیری رەسمی و شوبهی رەسمی خۆیان ئەعزای زەبتی قەزائین، با ئەوەمان بیر نەچێت، بۆیە ئەم دەسەڵاتەشیان لای خۆیان نەبووە و ئەم ماددەیەش چاك دەکەینەوە بە شێوەیەکی قانونی کە شائیبەیەکی قانونی نەێتە سەر پەرلەمان و یاساکان و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئەگەر تێبینیەکت هەبێ؟.

بەڕێز سنان چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من زۆرم پێ غەریبە یەعنی ئەوەندە موناقەشەیە لەسەر ئەوە دەکرێت، راستە پێشنیاری وەزارەتی ئێمەیە ئەوەمان کە تەقدیم کرد، بەس لەسەر ئەساسێکی قانونی کرا، دوێنی جەنابتان وتتان ئیعادەی صیاغەی بکەین، کە وترا ئیعادەی صیاغە مەعنای لە صیاغەکەی ئەوەی وترا دوێنێ رازی نەبوون لێی، ئێمەش تەبعەن پێویستە ئیعادەی صیاغەکەی بکەین دوێنێ و دیراسەتی بکەین، چونکە کە پەرلەمان قانونێکی دەست نیشان دەکات، وەزارەت و حکومەت تەنفیزی دەکات، کە تەنفیزی دەکات ئێمە بەعزێك مەشاکیلی دەبێت، بۆیە ئەو فەرمانبەرانەی کە سوڵتەی قەزائی وەردەگرن، ئەگەر تەدریب نەکرێن و تەنسیق نەکرێت لەگەڵ وەزارەتی عەدل کە دەچنە جێیەکی نەك بە جەهالەت، بە عیلم بچن، هەدەفەکە لێرە تەنسیقە، چیدی زیاتر و نوقسانتر نیە، لێرە دەڵێت (یعد من اعضاء الضبط القضائي الموظف المفوض رسمیا من قبل المجلس و بالتنسیق مع وزارة العدل)، وەزارەتی عەدل لێرە دەورەکەی بەس تەدریبە، ئەگەر نا چ ئیشکالیەتی تێدا نیە ئەوە دەوڵەمەندی دەکات ئەو ماددەیە، فەقیری ناکات کە ئیشەکە زەرەری هەبێت، دوایی لێرە مەسەلە خوێندنە، راستە درێلەکە ئیشی دەکرد بەداخەوە، من لێرە زۆر بە سانایی گوێم لێبوو، وە نەبێ بڵێین قسمەك ئاگادار نەبووینە، چ فەرق ناکات لێرانە، ئێمە نامانەوێ پوچەڵ بێت، ئێمە دەمانەوێ تەنسیقێك هەبێ کە ئەو فەرمانبەرانەمان و ئەو موەزەفانەمان دەچنە دەوائیرێك، باوەڕم پێ بکەن لەو شەریکە گەورانەی مومەسیلی حقوقیان هەیە هەر یەکیان فەرخە دێوەکە هەندە بە مەعلوماتن، راستیتان پێ دەڵێم وایە، واقیعەکە لێرە دادەنیشین و ئیشەکە لێرە دەکرێ ئێمە فیکری ئەولا دەکەین چ

عەزابێك دەكێشێت، بۆیە ئەمانە دەبێت موههیەء بن و حازر بن و مەعلوماتی قانونی زۆر چاكیان هەبێت كە دەچنە ئەوێ و ئیشەكەیان پێ بكرێت، بۆیە من ئیصرار دەكەم كە ماددەكە وەكو خۆی بمینێت و زۆریش مەمنوون دەبم لە ئەعزای پەرلەمان ئەگەر ئەوە چیدی لەسەری موناقەشە نەكرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموون نەصە تازەكە بخوێننەوە، مادده تازەكە.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة العاشرة:

تنحصر صلاحية وزارة العدل الواردة في المادة التاسعة على فتح دورات تدريبية للموظفين المفوضين من قبل المجلس كأعضاء الظبط القضائي، لتسهيل قيامهم بواجباتهم في حدود اختصاصات المجلس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

د.ڕۆژان فەرموو

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مەبەست لەو ئیعتیراز و ڕەخنانەی كە لە ماددەی (9) گیراوە كە دەنگمان بۆ دا ئەوەیە كە دەسەڵات نەدرێتە لایەنێكی دیكە كە ئەو كەسانە بكرێنە ئەعزای زەبتی قەزائی، ماددەی دووەم ئەو مەبەستەی تێدایە بڵێین (مفوضین من قبل المجلس) واتا تاكە لایەن كە بۆی هەیە صیفەی زەبتی قەزائی بداتە ئەو لایەنانە مەجلیسە، مەجلیسەكە بە پێی قانونی مونافەسە تەشكیل بووە، ئەو تەخویلی لە هەندێك لە ئەندامان دەكات یان تەخویلی وەزیفی دیكە دەكات فەرمانبەری دیكە كە صیفەی زەبتی قەزائیان هەبێ، وەزارەتی داد لێرە ڕۆڵی چیە؟، خولیان بۆ دەكاتەوە بۆ ڕاهێنان و تەدریب كردنیان بۆ ئەوەی بتوانن كار و بارەكانی كە بە ئەنجومەنەكە ڕاسپێردرایە جێبەجێی بكەن، مەجلیس صیفەتی زەبتی قەزائیان دەداتێ، وەزارەتی داد دەوراتی تەدریبییان بۆ دەكاتەوە، هەتاكو تەفییدیشمان كردیە دەوراتەكان بۆ چیە هەتا بتوانن مومارەسەی ئەو دەسەڵاتانە بكەن بۆ جێبەجێكردنی ئەركەكانی ئەنجومەن كە ئەركەكانیش لە ماددەكانی پێشووتری یاساكە دەنگمان بۆ داوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بیخوێنەوە جارێكی تر ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة العاشرة:

تنحصر صلاحية وزارة العدل الواردة في المادة التاسعة على فتح دورات تدريبية للموظفين المفوضين من قبل المجلس كأعضاء الظبط القضائي، لتسهيل قيامهم بواجباتهم في حدود اختصاصات المجلس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، 36 کەس دەستی بەرز کردووتەوە، کێ لەگەڵدا نیە؟، 18 کەس لەگەڵدا نیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة (11):

يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة و لاتزيد على سنتين او بغرامة لاتقل عن (100) مائة مليون دينار و لاتزيد على (200) مائتي مليون دينار كل من أخل بحكم المادة(السادسة) من هذا القانون او امتنع عن موافاة المجلس بالبيانات او الاوراق او المستندات التي يطلبه.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە کوردییەکەی؟

بەڕێز د.احمد ابراهیم علی(وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (11):

هەر کەسێك زیان بە حوکمی ماددەی شەشەمی ئەم یاسایە بگەیەنێ یاخود ڕێ لە پێشکەشکردنی ئەو بەیاننامە و کاغەزانە و بەڵگەنامانە بگرێ کە ئەنجومەن داوای دەکات، بۆ ماوەیەك حوکمدەدرێ کە لە ساڵێك کەمتر نەبێ و لە دوو ساڵیش زیاتر نەبێ ، یا بە غەرامەیەك کە لە (100) سەد ملیۆن دینار کەمتر نەبێ و لە (200) دووسەد ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێ ،.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر پێشنیاری کرد و وتی ئەوە بە پێی نیسبە بێت، ئێستا کێ قسەی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە با ناویان بنووسین، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە، کاك نەژاد، کاك حەمە سەعید، سۆزان خان، مامۆستا کاوە، شلێر خان، تارا خان، مامۆستا عومەر، د.بشیر، ئاهەنگ خان، نەسرین خان، فەرموو کاك نەژاد.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەل ئەو پێشنیارەی جەنابی وەزیرم کە بکرێتە نیسبە، بەلاّم نیسبەتەکە کەمە، چونکە ئەو مەوزوعە مەوزوعێکە بەراستی پارەو پوڵێکی زۆری تێدایە، لەبەر ئەوە دەبێ خزمەتی رابیحکەش بەقەدەر ئەو ربحەبێ کە دەکرێت، من لەگەڵ ئەوە دام بە نیسبە بێ، بەلاّم نیسبەتەکە کەمە ئەوەی کە پێشنیار کراوە لەلایەن جەنابی وەزیرەوە بە رەئی من، وە رادعی مەعنەویشی تێدا نیە با بڵێین حەپس و ئەوانەی تێدانیە، بەپێی ئەوەی ئی

وەزیرە، لەبەر ئەوە رەبت بکرێ لەمابەینی ئەوەی لیژنەی خۆمان لیژنەی قانونی، وە لەگەل ئەوەی وەزیر بکرێتە نیسبە، بەلأم رادعی مەعنەویشی تێدا بێ کە ئەویش حەپسە، وە وای لێ بێ کە حەپسەکە (لاتقل عن سنتین و لا تزید علی اربع سنوات) ئەوە یەك، نیسەتی ئەو غرامەش لە (10٪) سەتا دەش کەمتر نەبێ و لە (20٪) سەتا بیستیش زیاتر نەبێ، چونکە ئەو مەوزوعە مەوزوعێکە بەراستی پارەو پولێکی زۆری تێدایە، حەقە رادعێکی ئەوەشی تێدا بێ یانی موستەحەقی تێدا بێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك حەمە سعید.

بەڕێز حەمە سعید حەمە علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئەوەدام حەپسەکە بمێنێ، چونکە با ئەو رادیعە هەبێت ئەوە خاڵێك، وە رێژە بێت، فیعلەن رێژەکەش بەلأم کەمە لە (5٪) سەتا پێنج بە لە (10٪) سەتا دە، لەلای کەم پشتگیری ئەوەی کاك نەژاد ئەکەم لە (10٪) سەتا دە بە لە (20٪) سەتا بیست، خاڵێکی کە ئەمە بۆ هەربۆ مادەی (7)ە کە ئەوان بە (6) غەڵەت خوێندیانەوە دیسان مادەی (7)ە، ئەی بۆ هەموو قانونەکە زەحمەت نەبێ مەسەلەن قانونی ژمارە (8)، مادەی ژمارە (8) کە ئەڵێ یحظر ئەم تەقریبەن (22) بیست و دوو خاڵی (22) بیست و دوو مخالەفەی داناوە، کەواتا بۆ یەك مادە یانی عقوبەکە بۆ یەك مادەیە، من پێم وایە ئەبێ عقوبەکە بۆ هەموو قانونەکە بێ هەر کەسێ مخالەفەی ئەم قانونە بکات ئەم عقوبەیە بدرێت، لەبەر ئەوە بۆ یەك مادە نەبێ ئەو کاتە مادەکەش ئەگرێتەوەو هەموو قانونەکەش ئەگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، وەڵلاهی ئا ئەمە کە لەبەر دەستمایە ئەوەیە کە وەزارەت خۆیان داویانە، هەندی ئەمەی بەڕێز وەزیر تەقدیمی کرد شتێکی تازەیە یەعنی، نیسبەتەکە شتێکی تازەیە لە ناو ئەمەیا نەهاتووە، لە ناو ئەو بابەتەی کە خۆیان هەیانە نەیان نووسیوە ئەسڵەن هیچ ملاحزەیەکیان نیە، لەسەر مادەی (10) هیچ نەوتراوە، لە مادیەکی تازە مادەی (12) باسێکیان کردووە، بە هەر حاڵ چونکە ئەمە باسی نسبەو شتی تیایدایە، سەبارەت بەم مادەیە من حەزەکەم بزانم مادەی (6) نیە مادەی (7)ە باس لە مەحزوراتەکە ئەکا کە ئەوانەی (المحظورات) ئەوەی کە بڕیار دراوە لە ناو یاساکەیە کە (منع منعاً باتاً) ئەو شتانە بکرێت بە هین حیساب ئەکرێ، بەلأم لەم مادەیە هاتووە لەپاش ئەوەوە (من أخل بحكم المادة السادسة) کە ئەوە غەڵەتە (من هذا القانون أو امتنع عن موافات المجلس ببيانات أو الاوراق و المستندات التي يطلبها)، جارێکی تر لە مادەی (11)یە هاتۆتەوە (مع عدم الاخلاء بأية عقوبة) غەرامەیەکی کەی داناوە ئینجا جارێکی تریش ئەڵێ (في حالة موافات المجلس في بيانات أو أوراق أو مستندات غير صحيحة)، یەعنی

ئەم مادەیە هەر دوو حاڵەتەکەی تیایە هەم ئەگەر هاتو مخالەفەی محزوراتەکەی کرد هەم ئەگەر هاتو موافاتی مجلسی نەکرد بە ئەوراقی مەتلوبە، لە دوای ئەوەشەوە یاسایەکی کە یەعنی مادەیەکی کە هاتووە بە مەبلەغێکی زیاتر (عند عدم موافاته بالأوراق)، ئەمە ئیشکالیەتە بەراست، بەراستی حەزەکەم بەڕێز سکرتێری مجلس بۆ مان روون کاتەوە بزانین چیە مەسەلە، چونکە لێی تێناگەم من، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. رۆژان روونکردنەوەیەکی هەیە فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نسبەت دوو ماددە، هەر دوو ماددە باس لە سزا دەکا ماددەی (10)یەم و (11)یەم، مادەکان گۆڕا دەگۆڕێت دوایی، ماددەی (10)م لەئەسڵی لە راپۆرتەکەیە لە ریزبەندی ماددە (10)یە، باس لەوە دەکا (أمتنع عن موافات المجلس) واتا داوای چەند دوکۆمێنتی لێ کرا، بەلاّم لایەنەکە کۆمپانیایە دەزگایەکە ئەو زانیاریانەی نەخستە بەر دەست ئەنجوکەنەکە، ئەندامانی ئەنجومەن تاکو سوودی لێ وەربگرن دراسەتی بکەن ئیتلاعی لەسەر بکەن، بەلاّم لە مادەی (11) سزایەکە لۆ ئەو کەسانەیە مستندات و دوکۆمێنتێکەو لەبەر دەست ئەنجومەنەکە دانایە، بەلاّم مستنداتی راستەقینە نیە، دوو حاڵەتی جیاوازە حاڵەتێك کەوا مستنداتی پێشکەش نەکەی لەبەر دەستیان دانەنێی واتا مەبەستت چیە، ئاسان کاریت لۆ ئەنجومەنەکە پێشکەش نەکرد لۆیە سزا دەدرێ، حاڵەتی دووەم مستنداتت لەبەر دەست دانانە، بەلاّم تەزویرت کردیە مستنداتەکان راستەقینە نیە، دوو حاڵەتی جیاوازە لەبەر هندێ حوکمەکان جیاوازە و سزایەکە جیاوازە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك کاوە.

بەڕێز کاوە محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری ئەو رایە دەکەم کە بە نسبە بێت، لەبەر ئەوە شەریکات هەیە بە ملیارات ئیحتیکاری کردیە هیچ پەکی بەوە نەکەتیە (100)سەد ملیون یان (200)دوو سەد ملیون سزا دەدەی، لەبەرئەوەی ئەگەر بە نسبەت بێتن سزایەکەی زۆر زیاتر دەبێتن ئەگەر شەریکاتێك بە ملیون دۆلار قازانج بکاتن سزایەکەی خۆی دەدا هەر بەردەوام دەبێ لە ئیحتیکار و دەبێتە هۆکاری ئەوەی کە منافەسەی منافەسە نەبێتن لەبەر ئەوە بەراستی رێژە لەجێی خۆیتی نەك بە دیاری کراوی، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شلێر خان.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نسبەت ئەم مادەیە من پشتگیری لە ڕێژەکە ئەکەم، ئەو ڕێژەیەش کە بەڕێز وەزیر قەراری داوە، بەلاَم ئەگەر ئێمە بتوانین یەعنی ڕێژەکە وابێ کە بڵێین ئەو زەرەرەی کە داویەتی یەعنی ئەگەر مەسلەن نسبەتەکەی کە ئەڵێین لە (2٪) یاخود زیاتر بێ، بەلاَم ئەوە بکرێت کە بڵێین (أو ما یعادل ما حققه من کسب نتیجة الاحتکار) ئەو باشترە، یەعنی بێجگەلە ڕێژەکە چونکە لەوانەیە جاری وا هەیە ئەو زەرەری کە داویەتی زۆر لەوە زیاتر بێت، حەپسەکەش دوای ئەوەی کە بڵێی ئەگەر جارێکی تر گەڕایەوە سەر نەفسی مخالفە ئەو وەختە حەپسیشی تێدا بێت باشترە وەکو ڕەدعێك، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو تارا خان.

بەڕێز تارا تحسین ئەسعەدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەراستی منیش لە مادەی (10)، مادەی (11)ە یەعنی تۆزێ ناروونیەك هەبوو کە سکرتێر شەرحی کرد، تا رادەیەك لە یەك جیا کرایەوە، بەلاَم ئەوەی لام سەیرە یەعنی لەبەر چی تەنها ئەڵێ حەپس یان پارە وەرگرتن ئەگەر هەردووکی لەگەڵ یەکتری بێت یەعنی نەك (أو بغرامة) یەعنی هەم حەپسەکە هەم غەرامەکە هەبێ بۆ حاڵەتی یەکەم کە لە ماددە (10) هەیە، پشتگیری تەواوم لە ئیقتراحەکەی جەنابی بەڕێز وەزیر دەکەم لەبەر ئەوەی لە ناو کار دایە خۆی ئەمە راستە شتێکی تازەیە مومکینە وەکو باسکردنێك لێرەدا لە مادەکە، بەلاَم کە لە تەجروبەدایە کە تۆ غەرامەیەکی تایبەتی زۆر دائەنێی، لە هەمان کاتیش سجنی بکەی ئەگەر بێتو بە نسەب وەرگیرێت، نسبەی یەکەمی ئەو (5٪)بێ، بەلاَم لە نسبەکانی تر تۆزێ زیاتر بێ بۆ (10٪) بۆ (15٪) ریزبەندیەك یان بڵێین پۆلینێك بکرێ بۆ ئەو کارە بە شتێکی باشی دەزانم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالعزیز بهاءالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله من دوو پێشنیارم هەیە بۆ ئەو مادەیە، یەکەمیان وەکو بەڕێزیشتان دەزانن فەلسەفەی سزادان بە غەرامە مەوزوعەکە تەمبێکردنی ئەو لایەنەیە کە لێرە باسی موحتەکیرە وەکو بەڕێز وەزیریش پێشنیاری کردووەو، وا بزانم یەکەم کەس ئاهەنگ خان بوو، کە تەسنیەی کرد ئەمڕۆ لە دنیا پێوەری ئەساسی بۆ رادەی سزادان بەراستی بە نسبە دادەنرێت بە ڕێژە دادەنرێت، چونکە ڕێژەی ئەو جاری وا هەیە موحتەکیری وا گەورەمان هەیە گوێی لە (100)ملیون و (200) ملیون نیە، یەعنی خۆی حازر کردووە بۆ

تەقدیمی ئەو مەبلەغانە بە شەرتێ ئیشەکانی خۆی لەبەر بڕوا، لەبەر تۆ ئەگەر بە ڕێژەی ئیحتکارەکە سەیر کەی دەبێ ڕێژە دانێی بۆ سزادانیش ئەو عەدەتەصاعودیە دروست ببێ، لەبەر ئەوە من پشتگیری ئەو پێشنیارەی بەڕێز وەزیر، بەڕێزان دەکەم کە پشتگیریان لێکرد کە پێوەرە ستاندەرە تازەکانیش هەر وایە بۆ سزادان ئەو مادە قانونیە تازانەی لە زۆر بەی وڵاتان هەیە ئەوە یەك، دووەم پێشنیارێکم بۆ لیژنەی بەڕێز هەیە ئەگەر لێم وەرگرن مادەی (10) و مادەی (11) و مادەی (18) هەر سێکیان باسی عقوباتیان تێدایە، پێشنیار دەکەم هەرسێ باسی عقوباتەکە لە یەك مادە کۆ بکرێنەوە، ئەگەر هاوڕابن لەگەڵم بچینە مادەیەکی تر ئەمەو مادەی (11)، مادەی (18) کە هەر سێکی باسی عقوباتە پێویست ناکا پرش و بەلاوبێ لە ناو یاساکە، هەر سێکی کۆ بکەینەوە پێکەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو د. بشیر.

بەڕێز د. بشیر خلیل توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە رایەکەی وەزارەت دەکەم، کە ئەم سزادانە غەرامەکە بە نسبە بێ، هەروەها پشتگیری لەوەش دەکەم کە نسبەی غەرامەکە زیاد بکرێ، چونکە لە (5٪) کەمە، ئەگەر ئەو نسبەیە زیاد کرا تەئکید لایەنی غەرامەکە زیاد کرا بەشی سزادانی سجنەکە وەکو خۆی دەمێنێ دەبێ ئەویش زیاد بکرێ، کە واتا ئەویش ئەگەر غەرامەکەمان زیاد کرد، کردمانە نسبە لە (5٪) بۆ (10٪) پێویستە حوکم دانەکەش لە (2) ساڵ کەمتر نەبێ، لە (5) ساڵیش زیاتر نەبێ ئەمە خاڵێك، خاڵێکی دیکە ئەمە ئەم عقوبەیە بۆ یەك مادە دانراوە، منیش لەگەڵ ئەوەم، رام ئەوەیە کە ئەم عقوبەیە بۆ هەر کەسێك بێ کە زیان بە حوکمێ لە حوکمەکانی مادەکانی ئەم یاسایە بدات بە شێوەکی گشتی، د. رۆژان ئاماژەی بەوە دا کە ئەم سەرپێچیە لەو مادەیە هاتووە جیاوازە لەو سەرپێچیەی کە لە مادەی (11)دا هاتووە بۆیە عقوبەکەشی جیاوازە، دەکرێ لە یەك مادە کۆ بکرێنەوە، بەلاّم بە دوو خاڵ یان بە سێ خاڵی جیاواز، مادە عقوباتەکان هەموو لە یەك مادە بێ، بەلاّم بە خاڵی جیاواز یەکەم، دووەم، سێیەم ئەمە بەو شێوەیە بۆی کورت بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاهەنگ خان.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، من لەگەڵ نسبەکەی کە ئیقتراحی جەنابی بەڕێز وەزیرم بۆ؟ سەبەبم هەیە بۆی؟ چونکە ئەمڕۆ لە عالەمی ئیقتصاد کە دەڵێن حەپس بزنسمانەك پارەی لێ قەتع کەی زۆر زۆر عقوبەکەی لەسەری ئەشەد ترە لەوەی کە تۆ حەپسی دەکەی ئەوە شتەکە ئەمڕۆ لە دونیا حازرە، دوو ئەمە کە دەڵێن (پێرسەنت) لە مەبلەغەك ببڕێ یان زیادە یان کەمە بە کەیفی خۆمان ناتوانین ئەو

نسبەتەی تەحدید کەین، بۆ ناتوانین تەحدید کەین؟ چونکە ئەمڕۆ مواسەفاتەك هەیە لە دونیایە پێ دەڵێین (فیدیك صناعی)، (فیدیك) لۆ مشاریع صناعی هەر وەکو بەڕێز جەنابی وەزیر موتەئەکیدم ئیتلاعی لەسەری هەیە، رەنگی پرتەقالی ئەگەر بە غەڵەت نەچووبم یان فضي یەك لە دووانە، (فیدیك صناعی) کە ئەوە بەخۆی دەڵێ عقوبەی فلان شتی ئەوەیە ئەو فەقەرە ئەوەیە ئەو فەقەرە ئەوە دەبێ، بۆیە ئێمە لێرە بە کەیفی خۆمان ناتوانین بڵێین ئەو (پێرسەنتە) لە فلان وەخت، چونکە ئاهەنگ یان احمەد یان مەحموده دانیشین لەسەری ئەوەی دانێی ئەوە نابێ لە دونیا، دوایێ فەقەرەی دووەم کە ئەمن دەڵێم بیانات تەقدیم ناکەم ئەمڕۆ لە دونیایی هیچ شەریکەك نیە ئەتۆ بتوانی ئیجباری بکەی بەیاناتی خۆی بداتە تۆ، لە عالەمی دەرێ دەرێ ئەمن بەیاناتی نادەم برۆ ئەتۆ ئازا بە وەرە کەشفی کە، کەواتا کە عقوبەکەی ئەمە دەدەین بەو جۆرەی (فیدیك) دەبێ بدەین بەو جۆرەی مواصەفاتی عالەمی دەدەین لۆ وەی تیجارەو، صیناعەمان بە پێشکەوی، بە رەئیی من ئەو (پێرسەنت)ی دانێین کە بەڕێز جەنابی وەزیر گۆتیتی، بەلاّم ئەوە لە کولفەی غەرامەو لە شتی وا نابێ لەو وەختی کە ئەو حادیسە کە ئەو مەشروعە چبووە لجنەکی دەبێ لۆ دابنرێ؟ دراسە بکرێ بەو جۆرەی (فیدیك) تەحکیمی لۆ دەکرێت، لۆیە هاوار دەکەم دەڵێم حکومەتی هەرێم تکایە تەعامڵ بە (فیدیك) بکەین، چونکە (فیدیك) هەیە لۆ مواصەفاتی هەندەسی، (فیدیك) هەیە لۆ صیناعی، (فیدیك) هەیە لۆ مەشاریعی ....، (فیدیك) هەیە لۆ غەرامە، ئەمڕۆ دوبەی بەو هەموو تەتەورەی خۆی لە غەرامە لە (فیدیك) دەپرسی دەڵێ ئەمن ئەگەر ئیستسمارەك تەئخیر بوو ناڵێ موقاولی بێنە ئەتۆ ئەوەندە غەرامەی بدە حکومەتی، وەرە موقاول ئەتۆ ئەوەندە غەرامەی بدە صاحب کرێچیەکانی ئەوی ئەتۆ بینایەکەت لۆ تەئخیر کردیە، کەواتا چەندت تەئخیر کردیە حاڵەتەکە ئەو کاتی تەحدید دەکرێ با بەغەڵەت نەچین قانونەکانی ئەوی دەردێش با وابێ کە سبەی دوسبەی لە پرۆتۆکۆل لە دونیا بزانن ئەمە ئاگامان لە مواصەفاتی دەرێ هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو نەسرین خان.

بەڕێز نەسرین جمال مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە من هاوکارانم پێشتر ئاماژەیان بە خاڵەکانی من دا، بە تایبەتی م. عمر و، بەڕێز د. بشیر، سەبارەت بە دەمج کردنی ماددەی (10) من ئەوەی کە پێشنیارم هەیە مادەی (10)، ماددەی (11)، لە هەمان کاتدا ماددەی(18)ش، کە ئەمە هەرسێکی عقوباتە دەکرێت ئەم سێ مادەی لە یەك ماددە کۆ بکرێتەوە، چۆن لە مادەی (18) برگەی یەك و دوو هەیە، ئەم سێ ماددە بکرێت بە چوار برگە بە جیا جیا، خاڵێکی ترم لە مەسەلەی غەرامەکەیە، لە راستیدا غەرامە دەبێ بە رێژە بێ نابێ بەو تەحدیدیەی کە (500)ملیون و (200)ملیون، چونکە هەموومان دەزانین ئێستا دەوڵەمەنی وا پەیا بووە باکی نیە لە غەرامەکە، ناشکرێ غەرامە بە یەك چاو سەیری ئەو کەسانە بکەی کە زیانی گەورە ئەگەیەنن، ئەو کەسانەی زیانی کەمتر ئەگەیەنن یەعنی بۆیە ئەگەر بە رێژە بێت، لە هەمان کاتیشدا دەکرێت لیژنەیەك لەو کاتە لیژنەیەك دابنرێت بۆ تەخمین کردنی

دوو شەممە ڕێکەوتی 8\4\2013

خولی سێیەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژماره (5)

دوو شەممە ڕێکەوتی 2013/4/8

کاتژمێر (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی دووشەممە ڕێکەوتی 2013/4/8 پەرلەمانی کوردستان - عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز د. حسن محمد سورە جێگری سەرۆك و، بەڕێز فرست أحمد عبدالله سکرتێری پەرلەمان، دانیشتنی ژمارە (5)ی خولی سێیەم، ساڵی (2013) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی برگە (1)ی مادده (20) لە پەیڕەوی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری درا دانیشتنی ژمارەی (5)ی خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە کات (11)ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی دوو شەممە ڕێکەوتی 2013/4/8 دا بەم شێوەیە بێت:

1-بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای کێبرکێ لە هەرێمی کوردستان.

2-خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیار یاسای دایەنگا لە هەرێمی کوردستان،

3- هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستەی دەست پاکی لە هەرێمی کوردستانی عیراق لەنێوان ئەم بەڕێزانە، (سامح عثمان یونس- سیروان عمر- امین- احمد انور)،

4- خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پرۆژە یاسای هەموار کردنی یەکەمی یاسای، ئیمتیازاتی زیندانی کراوو ڕاگیراوی سیاسی ژمارە 11 ساڵی 2011، برگەی چوارەم دیارە بە هەڵە هات بوو دیسان بەڕاستیەکەی خوێندمانەوە، خستنەڕوو و گفتوگۆکردن

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان، دانیشتنەکەمان دەست پێ دەکەین، خولی سێیەمی هەڵبژاردن، ساڵی چوارەم، خولی گرێدانی دووەم، ژمارەی دانیشتن (5) رۆژی دانیشتن 2013/4/8، بەرنامەی کار بەپێی حوکمەکانی بڕگەی یەکی ماددە 20 لە پەیڕەوی ناوخۆ، ماددەی یەکی هەموار کراوی ساڵی (1992)ی پەرلەمانی کوردستانی عیراق، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاری دا بەرنامەی کاری دانیشتنی ژمارە (5)ی ئاسایی، خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە کات 11 پێش نیوەڕۆ رۆژی دوو شەممە، رێکەوتی 2013/4/8 بەم شێوەیە بێت:-

1-بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیاری یاسای کێبرکێ لە هەرێمی کوردستان.

2-خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پێشنیار یاسای دایەنگا لە هەرێمی کوردستان،

3- هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستەی دەست پاکی لە هەرێمی کوردستانی عیراق لەنێوان ئەم بەڕێزانە، (سامح عثمان یونس- سیروان عمر- امین- احمد انور)،

4- خستنەڕوو و گفتوگۆکردنی پڕۆژە یاسای هەموار کردنی یەکەمی یاسای، ئیمتیازاتی زیندانی کراوو ڕاگیراوی سیاسی ژمارە 11 ساڵی 2011، بڕگەی چوارەم دیارە بە هەڵە هات بوو دیسان بەڕاستیەکەی خوێندمانەوە، خستنەڕوو و گفتوگۆکردن، داوا لە لیژنەکانی یاسایی و، لیژنەی مافی بەکاربەر، لیژنەی دارایی دەکەم بێتە بۆ سەر سەکۆی لیژنەکان، لیژنە کان بفەرمون بۆ سەکۆ، بەخێرهاتنی وەزیری پیشەسازی و بازرگانی هەرێمی کوردستان، وەفدە یاوەرەکەی دەکەین، بەخێرهاتنی وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان دەکەین، بەڵێ سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەهۆی ئەو تەعمیراتانەی کە دەکرێت لەناو هۆڵ و مەمەڕەکاندا، ئەو جەرەسەی کە ئەندامان ئاگادار دەکاتەوە بۆ جەلسە لەکار کەوتووە یاخود کارناکات، من داوا دەکەم شتێکی ئەگەر بە موەقەتیش بێت دابنرێت، بۆئەوەی ئەندامان لێی ئاگادار بن، چونکە بەڕاستی کۆبوونەوەی لیژنەکان دەبێت یان ئەندامان مەشغولن، بۆ ئاگادار کردنەوە ئەگەر شتێکیش بێت بە موەقەتیش بێت دایبنێن، پێم وایە باشترە لەوەی هەتا ئێمە چاوەڕێ بکەین جیهازەکە چاك ببێتەوە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان دیارە موناقەشەی ماددەی 10 کە دەکاتە ماددەی 11 ی تازە، لەلایەن ئێوەی بەڕێز کراوە، بۆیە ئێستا داوا لە لیژنەکان دەکەین، کە پێشنیاری ئێوە تەسنیف بکەن، بەپێی ئەولەویەت بخرێتە دەنگدانەوە، بفەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا له مادده (10)ـین كه تەسەلسولەكەی بووەتە 11، ئەمە نەسەكەیە وەكو ئەوەی لە راپۆرتی لیژنـەی دارایی هاتووه دەیخوێنمەوە (یعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة و لاتزید علی سنتین او بغرامة لاتقل عن (100) مائة ملیون دینار و لاتزید علی (200) مائتي ملیون دینار كل مـن أخـل بحكـم المادة(السادسـة) مـن هذا القانون او امتنع عن موافاة المجلس بالبیانات او الاوراق او المستندات التي یطلبه.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەمە تەقریبەن وەكو ئەسڵی پرۆژەكە وایە، بەڵام پێشنیار هەبوو، ئێستا پێشنیارە دوورەكەمان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگـەر لـە وەزارەتـەوە دەسـت پـێ بكـەین، وەزارەت خۆیـان پێشـنیاریان هـەبووە، ئەنـدامانی پەرلـەمانیش هەندێ پێشنیار هەبووە، جا ئەگەر ئیزن بـدەن ئـەوانیش دەخوێنینـەوە، وەزارەتـی بازرگـانی و پیشەسـازی پێشنیار دەكەن كەوا ماددەكە وای لێ بێت، (یعاقب بغرامة لاتقـل عـن (100) مائـة ملیـون دینـار و لاتزیـد علـی (10) مائـة مـن الاجمـالي السـنوي لمبیعـات السلع او ایـرادات خـدمات موضـوع المخالفـة)، پەرلـەمانتارە بەڕێزەكانیش هەنـدێكیان بـە نیسـبەكان ئیختلافەیـە، هەنـدێ داوا دەكـات زیـاتر بێـت، هەنـدێ داوا دەكـات كەمتر بێت ئەو نیسبەیە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دیارە پێشنیاری وەزارەت كە دیارە پرۆژەكە ئەسڵەن لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلـەمان پێشـكەش كراوە، بۆیە ئێستا وەزارەت خۆی پێشنیاری هەیە بەوەی كەوا غەرامەكـە ببێـت بـە نیسـبەت، لـە نیسـبەتی موبیعات یان لە ئیرادات، هەروەكو كە خوێندرایەوە، با بزانین ئەوە دەنگ دەهێنێـت یـان نـا، ئەگـەر دەنگـی هێنا ئەو وەختە نیسبەتەكە دەخەینە دەنگەوە، فەرموو ئێمەش هەروامان وت، بەڵێ بەس ئەوە دوورتـرین پێشنیار ئەم پێشنیارە بوو، بۆیە ئێسـتا ئـەم پێشـنیارە دەخەینـە دەنگدانـەوە، بـەڕێز سـكرتێری پەرلـەمان ڕوونكردنەوەیەكی هەیە، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله/ سكرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕەئی مـن ئەگـەر لیژنـەی قـانونی ڕەئـی خـۆی بـەیان بكـاتن، ئەگـەر غەرامـە بـە نیسـبە بێـت یـان لازمـە مەقتوع بێتن، چونكە غەرامە عقوبەیـە؟، لازمـە پـێش وەقـت موحـەدەد بێـت لای حـاكم، بـەس ئەگـەر بـۆ تەحقیقی عەدالەت بێت وەكی لە هەندێ برادەرانم بیست، چۆن دەبێت مەسەلەن یەكێك زۆر قـازانج بكـات و یەكێك كەم قازانج بكاتن، غرامەكە ئیعتیادیە حەد ئەعلای هەیە و حەد ئەدنای هەیە، حاكم بە گوێرەی حەد ئەعلا و حەد ئەدنا و میقداری قازانجەكە لە كڕین و فرۆشتن، دەتوانێت تەحدیـدی نیسـبەی غەرامـە بكات، من موتەئكید نیم لە ڕەئی خۆم بەس ئەوەی من ئەزانم غەرامە لازمە موحەدەد بێت بە نیسبە بـێ،

ڕەسم و زەریبە بە نیسبەیە، بەس غەرامە عقوبەیە لازمە پێش وەخت موحەدەد بێت لەبەردەم حاكم، من حەز دەكەم لیژنەی قانونی ڕەئی خۆی بداتی لەسەر ئەوە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ لیژنەی قانونی، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە بەڕاستی پشتگیری ڕەئیەكەی كاك فرست دەكەین، چونكە غەرامە دەبێت لە قانوندا دیاری بكرێت، نیسبە بە موحەدەدی كە چەندە، بەلاّم بەنیسبەت ئەوە دەمێنێتەوە بۆ ئیسشیهادی هەندێكجار قازی و بۆ ئەو بەیاناتەی كە ئەو جیهەتە تەقدیمی دەكات، جا ئایا ئەو بەیاناتە بە دروستی تەقدیم دەكرێت، ئایا خەلەلی تێدایە، ئایا مەجالی تەفسیراتی تێدایە، ئەو كەسەی كە بەیاناتەكە تەقدیم دەكات بتوانێتی تەحاویلیشی بكات لەسەر ئەو مەسەلەیە، بۆیە باشترین ڕەئی لەلای ئێمە ئەوەیە كە نیسبەكە وەكو ئێستا ئێمە كە چۆن خوێندمانەوە لە راپۆرتەكە بە موحەدەدی بێت ئەو غەرامەیە نەك بە نیسبە بێت، لەگەڵ ڕێزماندا.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

خۆی لەڕاستیدا پێشنیارەكە هی بەڕێز وەزیرە، ئەگەر جەنابیان تەوزیحێك لەسەر ئەوە بدەن، فەرموو.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشنیاری وەزارەت، كە وەزارەت ئێمە وای موناسیب دەبینین كە تەقیدی حوریەت نەبێتن، چونكە لێرانە قەزیەكە قەزیەی مالیە، بەڵێ زەرەری هەیە، لە بۆئەوەی نیسبە بێت باشترە، دوایی لێرانە مەوزوعی كە دەڵێین 100 ملیۆن یان 200 ملیۆن دیناری عیراقی، ئەمڕۆ قیمەتەكەیان دەوێت سبەی نازانی چی لێ بەسەر دێتن، ئیقتصادی دونیا زۆر دەسووڕێت، لەبەرئەوە ئەگەر هاتو نیسبە بێتن، بەپێی ئەو نسبەتەی ئەو غەرامەیە، ئەو حوكمەی لەسەر دابنێین باشتر دەبێتن، دوایی 100 ملیۆن یان 200 ملیۆن بۆ شەریكات، شەریكەكانی زەبەلاح هەر پارە نیە، دەتوانێ نەفسی شت بكاتەوە، نەفسی ئەغلات بكاتەوە، 100 ملیۆن یان 200 ملیۆن دەداتن، بە سانایی كێشە نامێنێتن، بە قەناعەتی من ئەگەر مەجلیس موافەقەت بكاتن لەسەر نسبەیەك، دەتوانین نسبەتەكەی زیاد بكەین لە 5 بۆ 10 بێتن، یان لە 10 بۆ 20 بێتن ئەوە تەئسیرێكی زیاتر دەكاتن، چونكە حەقەتەن مالیەن كە زەرەریان پێ بكەوێتن، دووجار فكر دەكەن كە ئیش نەكەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دیارە كاك كاوە لە مێژە دەستی بڵند كردووە، فەرموو كاك كاوە.

بەڕێز كاوە محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارێك ئاراستەی لیژنەی قانونی و جەنابی سکرتێر دەکەم، کۆمپانیای هاوردەکردنی جگەرەم هەیە، لە 1 ڕۆژ 100 ملیۆن دینار قازانج دەکەم، تۆ لە ساڵێ جارێك 200 ملیۆن من غەرامە بکە، ئەوکاتە هیچ تەئسیر لە داهاتەکەی من ناکات، لەبەرئەوە بەڕاستی دیاریکردنی غەرامەی مەحدود پێم وانیە موعالەجەی ئەو کۆمپانیا گەورانە بکاتن، کە ئیحتکاری بازاڕ دەکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کاردۆ فەرموو.

بەڕێز کاردۆ محمد پیرداود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی لە ڕووی عەدالەتەوە ڕێژەکە ڕاسترەو باشترە و، دەبێتە ڕێگریەك لە بۆئەوەی کە موخالەفە نەکرێت، بەلاّم ئەگەر ئەوە کێشە بۆ دادوەر دروست بکات، بەڕەئی من وا باشترە لایەنە بەرزەکە ئەوەندە زۆر دابنێین، کە قەرەبووی ڕێژەکە بکاتەوە لای حاکم، یەعنی لایەنی بەرز ئەوەندە دادەنێین لەگەڵ لایەنی کەم، کە دەتوانێت بەپێی ڕێژەش بێت، هەر دەتوانێت ئەو سزایە بدات، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سکرتێری پەرلەمان ڕوونکردنەوەیکی هەیە، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو مەوزوعەی ئەوەی ئیسارەم کرد، مەوزوع ئەوەنیە کامە باشترە، کامە عادیلترە، من باسی ئەوەم کرد کامەیان زیاتر مونسەجیمە لەگەڵ مەبادئ و قەواعیدی قانون، من ئەگەر غەڵەت نەبم دەڵێم غەرامە نابێتنە نیسبە لازمە مەفتوع بێتن، وەکو چۆن مەسەلەن دەڵێین لە فلان مودە هەتا ئەوەندە، غەرامەش لازمە بڵێین لە فلان مەبلەغ هەتا ئەوەندە مەبلەغ، من بە ڕەئی خۆم ئەوە دەکەم لیژنەی قانونی ئەو نوقتەیە دیراسەت بکاتن، کە ئێستا وەلاّمیان نەبێتن، دەتوانین ئەو ماددەیە تەئجیل بکەین بۆ جەلسەیەکی تر، دیراسەت بکاتن ناحیەی قانونی دەبێت غەرامە موحەدەد نەبێت پێش وەقت لەبەر چاوی حاکم بە نیسبە بێتن یان نابێتن، مەوزوع ئەوەیە، دوور نیە وەلاّمیان نەبێتن حالیەن.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوانەی دەستیان بەرز کردووە زۆرن، با لیژنەی بەکاربەر قسە بکات، فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە ئەوەی کە تە ماشامان کردووە، کە فیعلەن لە هەندێك یاسا بە نیسبە تەحدید کراوە، لە هەندێ: یاسای تریش مەسەلەن ئەو ولاّتانەی دەوروبەرمان وەکو ئوردن و ئەوانە بە پارە تەحدید کراوە، بەلاّم لێرە

ئەگەر ئێمە تەماشای 17 بکەین، ئەگەر تەماشای مادده 17 بکەین، دەڵێتن (على مجلس القضاء في الاقليم تشكيل محاكم تنظيم التجارة للنظر في النزاعات الناشئة عن حماية المستهلك والمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية وغيرها من الممارسات التجارية) ئەگەر ئێمە تەماشای قانونی تەنزیم تیجارە بکەین لەوێ عقوبات بە پارە تەحدید کراوە، لە قانونی (حماية المستهلك) بەهەمان شێوە بە پارە تەحدید کراوە، بۆیە ئێمە ئەگەر لێرە مەسەلەن بە ڕێژە تەحدید بکەین، کە دێیە ئەو مادده مەحکەمە نیزاعێکی ناشئ لەسەر حمایەی موستەهلیك بێت، دەبێت قانونی (حمایە المستهلك) تەتبیق بکرێت، لەوێ مەفروزە عقوبەکە بە غەرامە بێتن، بۆیە بۆئەوەی یاساکانی ئێمە وەحدەیەکی تەشریعی هەبێتن، پێم باشە ئەو یاسایە بە هەمان شێوە، بەشێوەی یاساکانی تر پارە تەحدید بکرێت باشترە، چونکە لە یاساکانی تر ئەوانەی کە کار پێکراون لە هەرێمی کوردستان و منافیزن بە غەرامە تەحدید کراوە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ناوەکان دەنووسم بۆئەوەی مەفتوح نەبێت، (مامۆستا عمر- کاك خورشید- د. صباح- ڕۆژان خان- عمر عبدالرحمن- د. عمر- کاك نەریمان- ئاهەنگ خان)، فەرموو مامۆستا عمر، تکایە بە کورتی، لەبەرئەوەی موناقەشەی لەسەر کراوە تەنها لەسەر ئەم بابەتە بێت.

بەڕێز عمر عبدالعزیز بهاءالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هی من نوقتە نیزامە، موداخەلە نیە، ئەم ماددەیەمان تەواو کرد لە هەفتەی پێشوو، موناقەشەش کرا پێویست ناکات موناقەشەی بکرێتەوە، هەموو وجهە نەزەریەکانی وتران، بەڕێزان جەنابی سکرتێر تەشریفیان هەبوو، ئەگەر ئەمە فیعلەن ناقانونیە ئەوە قسەی تێدا نیە، بەڵام وابزانم هەردوو حاڵەتەکە بە غەرامە یان بە نیسبە، مادام ناقانونی نیە ئیتر لە 10، 15 پەرلەمانتار پشتگیریان کرد لەو پێشنیارەی بەڕێز وەزیر، لەبەرە ئەوە پێویست ناکات بچینەوە سەر بیدایەتی موناقەشە کردن، پێم وایە بخرێتە دەنگدانەوە ئایا بە غەرامە بێت یان بە نیسبە، بە تەحدیدی پارە بێت یان بەنیسبە بێت؟ ئەوە یەك، دووەم ئێمە وەکو عەرزم کردن ئەگەر مەسەلەیەکی ناقانونی بوو، ئێمە ئەو کاتە لە موداخەلەی بەڕێز سکرتێر قسەیەکمان نیە، ئەگەر فیعلەن خۆی موتەڕدیدە لە پێشنیارەکە، لەبەرئەوە من هەندێ یاساشم بینیوە فیعلەن تەحدیدی مەبلەغ کراوە، بەنیسبەش تەحدید کراوە، شەرت نیە ئیلا مەبلەغ دیاری بکرێت، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خورشید فەرموو.

بەڕێز خورشید احمد سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕەئی من ئەو بابەتە، ئەم خاڵە زۆر موهیمە، یەعنی تەحدیدی مەساری عقوبات زۆر موهیمە، یەك من لەگەڵ ئەوەنیم بە ڕێژە بێت، چونکە تەحدیدی ڕێژە بەنیسبەت قازی کێشەیەکی گەورەیە و، دەچێتە ناو هەندێك بابەت زۆر زەحمەتە کۆنترۆڵی بکات، شەریکات ئەگەر بیانەوێت حەز دەکەن زۆر شت بە پێچەوانەوە پیشانی مەحکەمە دەدەن، یانیش حاکم بەخۆی پێویستی بە کاتێکی زۆر هەیە بەتایبەتی شەریکەی گەورە بێ، لەبەرئەوە مەسەلەی ڕێژە مەسەلەیەکی زۆر گەورەیە و موعەقەدە ئەوە یەك، دوو نیسبە، بەلآم نیسبە لە 100 ملیۆن دەست پێ بکات بە ڕەئی من شتێکی زۆر قورسە، من پێشنیار دەکەم ئیحتیمالە لە 30 ملیۆن دەست پێ بکات بۆ 300 ملیۆن، هەمیشە با گەورە بێت بەنیسبەت حاکم بتوانێت بەپێی کێشە، بەپێی قەزیە بتوانێت هەر لە 30 ملیۆن دەست پێ بکات بۆ 300 ملیۆن بەپێی حەجمی قەزیەکە، مەسەلەی حەبس مەسەلەیەکی بەڕەئی من دروست نیە لێرە، چونکە کێشەکە کێشەی داراییە، پێویست ناکات حەبس لەم بابەتەدا هەبێت و، ڕێژە کێشەیەکی زۆر گەورەیە، لەبەرئەوە من پێشنیار دەکەم دەبێت بە پارەیەکی موحەدەد بێت لە 30 ملیۆن بۆ 300 ملیۆن بێت، جۆری قەزیەکە و کێشەکە گەورەیە چەند مەسئولیەتی تێدایە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

د. صباح فەرموو، تکایە موناقەشەی قانونەکە مەکەنەوە، تەنها لەسەرئەو بابەتەی کە ئێستا موناقەشەی کرا، لەسەر ئەوە قسە بکەن.

بەڕێز د. صباح محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ ئەوەم کە عقوبە لەڕاستیدا بۆ ڕەدعە، ئەگەر عقوبە ڕەدعی تێدا نەبێت حیکمەتی خۆی لە کیس دەدات، لێرەدا ئەگەر بە نیسبە بێت ڕەدعەکە زۆر بەهێزترە، چونکە ئێمە مەنعێکی قانونیمان نیە لەوەی کە بە نسبە دیاری بکرێت، یەعنی کە مەنعی قانونی نەبوو و، مەسەلەکە ڕەوا بوو وەکو لە هەندێ یاسا هاتووە، ئاگاداری ئەوەش بین ئەگەر نیسبەکە دیاری بکرێت، دیسان هیچ جەهالەتێك لە عقوبەکە نیە، چونکە کە حەدی ئەدنات دیاری کردو، حەدی سەرەوەشت دیاری کرد ئەوکاتە مەسەلەکە دەبێت بە مەسەلەیەکی حیسابی زۆر بە ئاسانی چارەسەر دەکرێت، ئاگاداری ئەوەش بین ئەو یاسایانەی کە وەکو قانونی تەنزیمی تیجارە بۆ نموونە لەسەردەمێك و بۆ سیستەمێك نووسراوە، کە ئابووری عیراق لەوکاتە ئابووریەکی داخراو بووە، موەجەه و موخەتەت بووە بە شێوەیەکی مەرکەزی، ئێستا کوردستان بەرەو ئەوە دەچێت ئابووریەکی ئازادی هەبێت، بازاڕێکی کراوەی هەبێت، بۆیە لەڕاستیدا هیچ مەنعێکی قانونیمان نیە لەسەر ئەوە، ئەگەر یاسایەکی تریشی هەبێت بە مەقتوعی مەبلەغەکەی دیاری کردبێت، ئێمە لەم بوارەدا بەم یاسایە کار دەکەین، چونکە قاعیدەی (الخاص یقید العام) پەیڕەو دەکەین، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ڕۆژان خان فەرموو.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

گرینگ لەو ماددەیە ئەوەیە کە سزا هەبێت، لەسەر ئەو کەسانەی کە سەرپێچی حوکمەکانی ئەو یاسایە دەکەن، ئینجا جۆری سزایەکە باس لە سزای غەرامە دەکەین، کە کێشە و خیلافی لەسەرە، غەرامە بە 2 شێواز دیاری دەکرێت، یان ئەوەتا بڕی پارە دیاری دەکرێت وەکو ئەو شێوازەی کە تا ئێستا لە یاسا عیراقیەکان جێبەجێ کرایە، کە باس لە ڕێژە نەکرایە بڕی پارە دیاری کرایە، شێوازی دووەم ئەوەیە کە ڕێژەی لە سەدی دیاری بکرێت، واتە لەو قازانجەی بەدەستی هێنایە یان وەکو وەزارەت پێشنیاری کردیە لە موبیعات، چەند قازانجی بەدەست هێنایە لە ئەنجامی سەرپێچی کردنی حوکمەکانی یاسا؟ ڕێژەیەك غەرامە دیاری دەکرێت، زۆر ئاساییە بە کامە شێواز و گرینگ ئەوەیە پرەنسیبە دەستووریەکە ڕەچاو بکەین، کە دەقێك هەبێت باس لە سزاکە دەکات ئینجا سزای غەرامە بە ڕێژەی سەدی یان بەبڕی پارە هیچ جیاوازی نیە، گرینگ ئەوەیە سزا هەبێت، سزایەکەش (غەرامەکە) بەشێوازێ بڕەکەی ئەوندە کەم نەبێت، مەبەستی ئەوەی تێدابێت کە خەڵك هان بدات، تەشجیعیان بکات بۆ سەرپێچی حوکمەکانی قانون، مەبەستی سزایەکەی تێدابێت و، بە چ شێوازێك دیاری دەکرێت زۆر ئاساییە، گرینگ ئەوەیە ئەوەی سەرپێچی حوکمەکانی یاسا دەکات لە ئەنجامی ئەو سەرپێچیە قازانج دەکات، سزا بدرێت و بڕێکی باش پارەی لێ وەربگیرێت، تاکو ئەو مەبەستانەی کە لە سزا هەیە و فەلسەفەی سزا تەحقیق بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەسەلەی عیقابەکە لێرە خۆی عیقاب ڕەدعە، بۆ ئەو کەسەی کە تاوانێك دەکات و، چاو ترسانی خەڵکیشە کە تیکراری نەکاتەوە، سیستەمی عیقابی لە قانونی جێبەجێ کراوی ئێستای، کە ئێمە جێبەجێی دەکەین سیستەمی عیقابی بە تەحدید هاتووە، ئەگەر حەبس بێت، سجن بێت، غەرامە بێت، حەدی ئەدنا تەحدید کراوە ئەوە سیستەمی عیقابیەکە کە ئێستا لێرە پیادەی دەکەین، لە هەموو یاساکاندا بەتایبەت ئەو یاسا گشتیەی کە سیستەمی عیقابی تەحدید دەکات لە قانونی عقوباتی عیراقیدا، قانونی ئسوڵی مەحاکەماتی جەزائیە، دواتر ئەم یاسایە ئیعتماد دەکاتە سەر جێبەجێ کردنی یاسایەك کە پێی دەوترێت یاسای تەنزیمی تیجارە، یاسای تەنزیمی تیجارە عقوبەکانی بە موحەدەدی هاتووە، ڕاستە عقوبەکە ئەگەر بەنیسبە بێت هەر عقوبەیە، ئەگەر بە موحەدەدیش بێت هەر عقوبەیە، عیبرەت لێرە کە وتوویەتی یاخود کە جەنابی وەزیر باس لەوە دەکات کە بە نیسبە بێت، ڕاستە هەردووکی عقوبەیە، بەلاّم چۆنیەتی تەنفیز کردنی، ئالیەتی تەنفیز کردنی ئەم نیسبەیە شتێکی گرینگە، فورسە بۆ ئەو فەزایە، بۆ ئەو مەحکەمەیە، بۆ ئەو حاکیمەی کە ئێستا جێبەجێی دەکات، دەبێتە موخالەفەی ئەو یاسایەی کە ئیعتمادی لەسەر دەکات،

لەبەرئەوە یاساکە بەم شێوەی کە ئێستا هاتووە، بە تەحدیدی مەبلەغی کەم و مەبلەغی زۆری، چ لە حەبسی و چ لە غەرامەکەی لە شوێنی خۆیەتی، ئەمما ئەگەر ئەوەبێت بڵێین قەسد لەوەیە کە شەریکەیەکی گەورە بەلایەوە 100 ملیۆن پارەی پێ هیچ نیە، بەلآم تەحدید کردنی عقوبە لەسەر شەریکە سومعە شکاندنی شەریکەکەیە لەناو بازاڕی کاردا، دواتر ئەگەر ئەم شەریکەیە بەردەوام بوو لەسەر موخالەفەکەی خۆی، خۆ قانونی عقوبات بابی تری بۆ داناوە، چونکە لێرە دەگەڕێتەوە بۆ یاساکان، کە پێی دەوترێت (متهمی عود) (مجرم عود) عقوبەکەی چەند جارێکی تریش زیاد دەکات، لەبەرئەوە ئەمە لێرە بەم شێوەیەی ئێستا موافەقە بۆ سیستەمی عیقابی کە ئێستا جێبەجێ دەکرێت، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

د. عمر فەرموو.

بەڕێز د. عمر حمدامین خدر (نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا هەردوولا ئیجابیاتی هەیە و سلبیاتی هەیە، یەکەم شت بەڕاستی مەسەلەی حەبسەکە لابەرین زیاتر تەرکیز لەسەر غەرامەکە بکەین باشترە، ئەگەر بڕە پارە تەحدید بکرێت ڕەنگە لە داهاتوودا مەسەلەن بەشێوەیەك گۆڕان بەسەر قیمەتی پارە دابێت، کە لەگەڵ ناوەڕۆکی قانونەکە یەك نەگرێتەوە، مەسەلەن ئێستا لە هەندێ دەقدا هاتووە کە کاتی خۆی 10 دینار داندراوە، بەلآم ئێستا گۆڕان بەسەر پارەکەو هێزی کڕینی پارەکە هاتووە، پێویستە تۆ ئەم قانونە تەعدیل بکەیتەوە، بۆیە ئەگەر نیسبە بێت ڕەنگە لە داهاتوودا رووبەڕووی ئەم ئیشکالە نەبیەوە، هەروەها لە ڕووی بەرقەرار کردنی عەدالەتدا ئەگەر نیسبە بێت لە داهاتی زۆر نیسبەی زۆر دەبەی و، لە قازانجی کەم کەمتر دەبەی، لێرە نیسبە عەدالەت باشتر تەسبیت دەکات، بەلآم ئیشکالێکی تر هەیە ئەویش ئەوەیە ئەگەر کۆمپانیایەك موخالەفەشی کرد بوو، قازانجیشی نەکرد بوو، مەسەلەن لەم حاڵەتەدا ئەوەش جۆرە موشکیلەیەکە ڕەنگە لە داهاتوودا بێتە پێشەوە، ڕاستە کۆمپانیایەك قازانجی نەکردووە، بەلآم موخالەفەشی کردووە، تۆ نیسبە لەسەر قازانجەکە دادەنێی ئەم کۆمپانیایە چۆن عقوبە دەدەی؟ من تێدەگەم کە بەڕاستی نیسبە ڕەنگە لە داهاتوودا وابکات قانونەکە پێویستی بە تەعدیل نەبێت، هەروەها لە زۆر زۆرو، لە کەم کەم، تۆ نیسبەتەکە تەحدید دەکەی، بەلآم ئەگەر بێین ئێمە هامشەکە زیاد بکەین وەکو باس کرا بەڕاستی ئەو 100 ملیۆنە بێنینە خوارەوە، 200 ملیۆنەکەش پتر ببەینە سەرەوە ڕەنگە زیاد کردنی هامشەکە مەجالی ئەوە هەبێت کە مەحکەمەو، حاکم بتوانێت بەشێوەیەك جووڵەی تێدا بکات، کە ئەو ئیشکالیەتەی کە لەناو ئەو نیسبەیە دا هەیە چارەسەری بکات و، ئەوەی لە دیاری کردنی نیسبەتەکەدا هەیە لەناوی بتوانێ جێبەجێی بکات، واتە فراوان کردنی مەبلەغەکە لە 100 دەست پێ نەکەین لە کەمترەوە دەست پێ بکەین، لە 200 کۆتایی پێنێت زیاتری بکەین، ڕەنگە ئەو حەلە باشتر بێت و ، زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

قسەی ئێمە، گفتوگۆی ئێمە ئەمڕۆ لەسەر ئەوەیە ئایا نیسبە لەگەڵ مەبادئی قانون دەبێ یان نا؟ قسەی ئێمە تەنهالەسەر ئەوەندەیە، ئەگینا کەس موشکیلەی لەگەڵ ئەوەدانیە کامە باشترە، ئەوە دەگەڕێنینەوە بۆ دەنگدانی ئێوە، کاك نەریمان فەرموو.

بەڕێز نەریمان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەڕاستیدا ئەوەم لا ڕوون نەبووەوە کە حەبسەکەمان سابت کردووە یان لامان بردووە، ئەوەش بەڕاستی جێگای خۆیەتی نازانم لیژنەی پەیوەندیدار ئەگەر وەڵام بدەنەوە، سابت ماوە ئێ، بەنیسبەت حەبسەکەوە سەرەتا قسە دەکەم، من بۆ خۆم لەگەڵ ئەوە نیم کە حەبس هەبێت و لە ختوەی یەکەم و لە عقوبەی یەکەم، بەلاّم لەحاڵەتی عەود، لە حاڵەتی دووبارە کردنەوەی ئەو کەسەی یان ئەو شەریکە بۆ ئەو موخالەفە قانونەی کە دەیکات، لەگەڵ ئەوەم بۆ حاڵەتی دووەم حەبس و غەرامەکە هەردووکیان هەبێت، لەبەرئەوە مەبەست لە عقوبە بەڕاستی ئیسلاحە، کە ئیسلاح نەبوو دەبێت عقوبەکە زیاتر بکەی، بۆئەوەی ئیسلاح زیاتر بچێتە پێشەوە، سەبارەت بەوەی کە مەبادیئ قانونی لەسەر ئەم مەوزوعە دەگونجێت، نیسبەتەکە مەقتوع بێت یان نیسبە بێت، پێم وایە من خۆم وەکو یاساییەك، لە هیچ مەبادیئی یاسا نەمبینیوە کە قەدەغەی ئەوە بکات، بەڕاستی نیسبەتەکە مەقتوع بێت یان نیسبی بێت، بۆ نیسبیش هەر مەقتوعە، بەپێی ژمارەیەك دایدەنێی، تۆ لە خۆتەوە داینانێی، بەلاّم پێم وایە نیسبەتەکە عەدالەتێکی زیاتری تێدایە، بۆ عەمەلیەی بازرگانەکە یان بۆ بازرگانەکە، یان بۆئەوەی کە کارەکە دەکات، لەبەرئەوە ئەگەر وەکو بازرگانەکەی لە ئاستێکی گەورە دا بوو، ژمارە و ڕێژەکە بەرز دەبێتەوە، زیاتری لێ وەردەگیرێت، ئەگەر لە ئاستێکی کەمتر دابوو بەپێی خۆی، بەلاّم ئەگەر وەکو موحەدەدەکە بوو تەحدید کرا بە مەقتوعی، بەڕاستی بەڕێزان ئێمە لێرە لە قانوندا زوڵمێك دەکەین (مەزاڵم) دروست دەکەین، لەکاتێکدا کاری قانون وەکو عەدل ئەوەیە کە عەدالەت دروست بکات، بۆیە من بۆخۆم لەگەڵ ئەوە دام کە نیسبەتەکە مەقتوع نەبێت، لەبەرئەوە هەندێ جار هەیە لەوانەیە ئەو نیسبەتەی کە تۆ بۆی دادەنێی ڕوبعێکی ئەوەشی دەست نەکەوتبێت، بەلاّم هەندێ جاریش هەیە لەوانەیە سەدان جار ئەوەندەی دەستکەوت بێت و دەبێ ئەوەندە بدا، بۆیە من بەڕاستی پێم وایە ئامانجی خۆی ناپێکێ، بۆیە ڕێژەکە بە سەلامەتتر دەزانم و، ڕێژەکە یەك کێشەی تێدا هەیە، پێم وایە هیچ یاسایەك بەشێوەیەکی قاتع ئەوە نیە بەس ئیجابی بێت و سلبی نەبێت، تەنها تۆزێ ئەشکال بۆ مەحاکم دروست دەکات، کە ناتوانرێت ڕێژەکە لە قازانجەکە دەست نیشان بکات، بەلاّم ئەمەش مەحاکم لیژنەی خوبەرای خاسی هەیە، بەشێوەیەکی تەخمینی تەقدیری دەکات و بڕیاری لێ دەدات، تۆزێ بۆ مەحاکم ئەشکالە، بەلاّم بۆ عەدالەت ڕێژەکە عەدالەتترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاهەنگ خان.

بەڕێز ئاهەنگ عارف ڕؤوف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیشکال لەسەر ئەوەیە نیسبە بێت، ئایا جێگای لە قانون دەبێتەوە یان نا؟ هەتا ئەگەر جێگای نەبێتەوە، دەبێت جێگای بکەینەوە، چونکە لە هەموو دونیا قانونی تیجاری، موحاسیبی تیجاری، هەرشتێك عیلاقەی بە تیجارەتەوە هەبێت بە حەجمی 8 ملیار و 11 ملیار 9 ملیار، حەتمەن دەبێت نزیك بین لەو سنوورو لەو قەراغانە، ئەمڕۆ لە دونیادا نیسبە تەحدید دەکرێت، چونکە 2 نەوعە شت هەیە، خواردنە ئیحتمالی هەیە مەجموعە کەسێك تەسەموم دەکات، خەڵکەکە دەمرێ، تەعویزی لێت دەوێ، تەیارە کەوت، لە لیبیا مەجبور بوو قەزافی پارەی مردووەکان بدات، ئەوە فەرقی هەیە لەگەڵ ئەوە من شەریکەکی سەیاراتم هەیە، گێڕەکەی ئەو شەریکەیە وا دەکات مەجموعە کەسێك ئیستدام بکات، بمرن، ئەو شەریکە گەورەیە سەیارەکانی خۆی سەحب دەکاتەوە ئەوە لە ساڵی 64 لە ئەمەریکا شەریکەی فۆرد، سەیارەکانی خۆی سەحب کردەوە، چونکە گێرەکانی خەڵکەکەی دەکوشت، لە قانونی (کەلسیوم رایت دیفێنسیش) هەیە، کە 64 لە ئەمەریکای بووە، بۆیە بەڕێزان ئەگەر جێگاشی نەبێتەوە، تکایە ئەمجارەش تکایە، چونکە حەجمی تیجارەتی ئێمە 8 ملیارە لەگەڵ دەوروبەر، تکایە جێگای (پێرسەنت) بکەنەوە، چونکە (پێرسەنتەکە) ئەمڕۆ زۆر زۆر زەرورییە، ئەو مەلەفە خاص دیراسە دەکرێت، حیساب دەکرێت، ئەزرارەکانی چیە؟ ماددیە، مەعنەویە؟، ئێمە قانونی وا بەربەست نەکەین و سنووورداری بکەین و بیکوژین، کە لەگەڵ هیچ قانونی دونیایێ جێگای نەبێتەوە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان و کاك برهان داوایان کردووە ئەوانیش قسە بکەن، باشە مەجال بە هەمووتان دەدەین، کاك برهان فەرموو.

بەڕێز برهان رشید حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەی وجودی نیسبەت دەربارەی وجودی مەبلەغ، مەبادیئی عامەی قانونی عقوباتی عیراقی، کە لە قانونی (111)ی 1969 دیاریکراوە بە دەرەجەی یەك و بەدەرەجەی ئەساسی، ئەوا قانونەکانیش دانیشتوون، ئیستنادی کردووەتە سەر مەبلەغ نەك نیسبەت، دوای ئەوە هەندێك برادەر لەگەڵ ڕێز و حورمەتێکی زۆرم (بدون تشهیر)، باس لەوە دەکەن کە کێ دەڵێت کەمی قازانج کردووە، تۆ 100 ملیۆن دانێی بە 200 ملیۆن، کاکە خۆ من زەریبە ناستێنم، موخالەفەیەکت کردووە، خوا دەیکرد موخالەفەکە زۆر بچووك دەبوو، من غەرامەیەکی زۆر زۆرت دەکەم، عقوبەیەکی باشیشت دەدەمێ، تۆشی پێ دەکەم بە دەرسێك بۆ خۆت و بۆ خەڵکی تر، کە ئەو کەلتوری ئیحتیکار و تیجارەت کردن بەسەر خەڵکەوە، بەوشێوە ناشەرعیە کۆتایی پێ بێت، لەبەرئەوە ناکرێت، ئێمە دەکرێت بڵێین مەبلەغەکەی با لە 50 ملیۆنەوە دەست پێ بکات تا 500 ملیۆن، ئەو وەقتە لەبەرئەوەی قانونی عقوباتی عیراقی قانونیەکان دەزانن، مەجالی داوە بە حاکم مرونەتێکی پێ بەخشیوە، کە پێی دەوترێت سوڵتەی تەقدیری، بەپێی حەجمی ئەو

تاوانەی کە کردوویەتی، ئەم بڕیار لە غەرامەکەی دەدات، ئەگەر 50 ملیۆن بۆ 500 ملیۆن بێت، یان 100 ملیۆن بۆ 200 ملیۆن بێت، ئەوەیە کە پێی دەوترێت لە قانونی عقوباتی عیراقی شتێکی هەیە پێی دەوترێت (مەبدەئی تەناسوب)، تەناسوب لەنێوان جەریمە و عقوبەدا، بۆیە تەحدیدی مەبلەغەکە زۆر لەجێگای خۆیەتی، قانونی عقوباتی 111 کە لە هەر قانونێکە عقوبەکە دیاری نەکرابێت، بۆ مەبادیئی عامە بگەڕێنەوە سەر ئەو قانونە بە حیسابی مەبلەغ ڕۆیشتووە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە قانونی عقوبات لەساڵی 1961 دا بە مەبالغ تەحدید کراوە، زەمەن گۆڕاوە ئێستا (2013)ـیە، بەلاّم ئێمە ئێستا باسی زاهیرەیەکی نوێ دەکەین، ئیستیسماری گەورە گەورە دەکەین، لەوانەیە لەو چەند ساڵەی رابردوودا ئیستیسمارەکان بەحەیاتی نەگەیشت بێتە ئەو بڕە پارەیەی کە ئێستا هەیە، بۆیە ئەگەر ئێمە ولاّتەکەی خۆمان خۆش دەوێت، هاوولاّتیانی خۆمانمان خۆش دەوێت، دەبێت بە هەموو شێوەیەك بیان پارێزین لەو چاوچنۆکییەی کە هەیە، ئەی تۆ ئەگەر چاوچنۆکییەکەت ڕانەگری، بەردەوام بی، چۆن هاوولاّتیانی خۆت دەپارێزی؟ بۆیە من لەگەڵ ئەوەشم نیسبەتەکە زیاد بکرێت، وەکو ولاّتانی خەلیجی لێ بکرێت لە نیسبەتەکە لە 25٪ کەمتر نەبێت، تۆ بەوشێوەیە دەبێت ئیسپاتی بکەی، کە هاوولاّتیانی خۆت دەپارێزی، بەلاّم هیوادارم دانانی بەنیسبە نەبێتە بەهانەیەك بۆ جێبەجێ نەکردنی ئەم یاسایە، لەلایەن مەحاکمی ئێرەوە، بۆئەوەی بلێن نەکراوە، ئێمە نەمان کردووە هەتا ئێستا وەکو چۆن یاسای توند و تیژی دژ بە ژنان هەتا ئێستا جێبەجێ نەکراوە، بیانووی نەبوونی لیژنەی ئاشتەوایی، ئەمەش وا لێنەکرێت، دەبێت بزانین ئەو تەقدیر کردنی لەسەدی نیسبەتەکەی کە دادەنرێت، لەلای بەڕێوەبەرایەتی مونافەسەوە دەکرێت، ئەوان مەلەفەکە حازر دەکەن و دەیدەنە بەردەستی حاکم، یەعنی حاکم ناچێت تەقدیری بکات، ئەوان حازری دەکەن و دەیدەنە بەردەستی قازی، حاکم بەس لەسەریەتی جێبەجێی بکات، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە وەزارەتی بازرگانی و پیشەسازی 2300 شەریکەی بیانی تۆمارکرایە، لە حدودی 12 بۆ 15 هەزارە رەقەمەکەی بزەبت نازانم شەریکاتی خۆماڵیمان هەیە، ئەوانە هەموو شەریکاتی گەورە نین، 90٪ شەریکاتی بچووکن، ئێستا بۆ شەریکەیەکی بچووك کە غەڵەتێکی دەکات بەپێی ئەو قانونە، مومکینە 100 ملیۆن زۆر زۆربێت، بۆ شەریکەیەکی مامناوەندی یەعنی، بەلاّم بۆ شەریکەیەکی گەورە هیچ نیە، بۆیە

ئێمە دەمانەوێت عەدالەت بێت، دەبێت ئەو عەدالەتە بۆ فەقیرو بۆ مامناوەندی و بۆ زەنگین وەکو یەك بێت، بۆیە کە لە 5٪ یان لە 10٪ بە نیسبە داندرێتن لە مەبیعاتی ئیجمالی، هەر کەس بەگوێرەی خۆی برینی لێ پەیدا دەبێتن، بۆیە بە وەجهەت نەزەری شەخسی ئێمە هی وەزارەت، ئەگەر ببێتە نیسبە ئەوە عادیلتر دەبێتن، بەڵێ حەبسیش عەدالەتی تێدایە، غەرامەش عەدالەتی تێدایە بە پارە، بەس ئێمە کە ئەوەی دادەنێین دەبێ نەك 4 شەریکەی گەورەو زەبەلاح ئەوان لەپێش چاو دابنێین، ئەوانی تر هەمووی لەبیر بکەین، تیجارەتی دەوڵەتێکی بەس بە 4 شەریکەی ناسووڕێتن، بە هەزاران شەریکاتی بچووك ئەوانەش هەمو رزقیان هەیە، ئێوارێ کە دەچنەوە بۆماڵێ بزانن چ غەڵەتیان کردووە، هەرکەس بەنیسبەت ئیشی خۆی، مەبیعاتی ئیجمالی خۆی 1٪ بۆ دابنێتن، بە نەزەری من ئەوە زۆر عادیلترە، بۆیە ئێمە ئیسرار لەسەر پێشنیاری خۆمان دەکەین، نیسبەتەکەی 5٪ نەبێت ببێتە 6، ببێتە 7، ئەوە لەسەری قسە دەکرێتن، بەس نیسبە بێت بە من باشترە، کە دێتە قەزیەی حوکم، حەبس کردن ئەوە تەقیدی حوریەیە، شەریکەك هەیە ساڵێ مەبلەغەکی موعەیەن ئیشی کردیە، نیوەی ئەوە دەبێت بداتن بە غەرامە، ئەی باشە سبەی حەبس بکرێتن، هەرچەند دەکەم عەدالەت نابێت، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سوره/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ لیژنەی بەکاربەر فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵڵا ئێمە پرسیارێکمان هەیە ئاراستەی جەنابی وەزیری دەکەین، ئایا وەزارەت دەتوانێت کۆنترۆڵی مەبیعاتی ئیجمالی سنەوی هەموو کۆمپانیایەکان بکات؟، بەوەی کە ئێمە بڕیار لەسەر ڕێژەکە بدەین، ئەوان دەتوانن کۆنترۆڵی ئەو مەوزوعە بکەن یان نا؟ با ئەوە لەلای بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمانیش ڕوون بێتن، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سوره/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخۆی بەپێی یاسا، هەر کۆمپانیایەك، دەبێت بچێتە دائیرەی زەریبە، مەبیعاتەکەی چەندە لەوێ تەسبیت دەکرێتن، ئەی ئەگەر ئێمە بچینە سەر فێڵی ئەوە حیسابەکی ترە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سوره/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، دیارە لەڕووی یاساییەوە جیاوازیەکی زۆر هەبوو لەنێوان ئەو ڕوونکردنەوانەی، کە بەڕێزتان باستان کرد، قسەی ئێمە لەسەر ئەوەیە ئایا دەکرێت عقوبە بەنیسبە بێت یان نا؟ هەندێك لە ئەندامانی پەرلەمان، لە لیژنەی یاسایی یاخود لە یاساییەکان وتیان دەبێت، هەندێك دەڵێن نابێت، لەبەر ئەو ئیختیلافە ئێمە لە سەرۆکایەتی ڕەئیمان وایە، کە ئەو ماددەیە بۆ جەلسەی ڕۆژی

چوار شەممە دەهێڵینەوە و، دیراسەیەکی باشتری بکەن، بۆئەوەی تووشی هەڵەیەکی قانونی نەبین، پێتان باشە؟ باش، فەرمووو ڕۆژان خان.

بەڕێز د. ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕای من پێویست بە دواخستن ناکات، لەبەرئەوە ماددەکانی دواتریش باس لە سزا دەکات، بۆیە بە دەنگدان یەك لابکرێتەوە، بە ڕێژە بێت، یان بەبڕێك پارە بێت؟ گرینگ ئەوەیە هەموومان موتەفقین لەسەرئەوەی سزا هەبێت، سزایەکە بە چ شێوازێك لە یاساکە ڕێك دەخرێت، بەدەنگدان یەك لابکرێتەوە، چونکە ناکرێت ئەو ماددەیەی باسی سزا دەکرێت، ئێمە لای ببەین و، بە دەنگدان با یەك لابکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمووو ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو کاك برهانیش ڕوونی کردەوە، ئەوەە عقوبەیە، ئەوە زەریبە نیە تا ئێمە بەنیسبە دیاری بکەین، هەتاوەکو ئێستاش لە قانونی عقوباتدا، لە عقوباتی عیراقی بەنیسبە نەبووە عقوبە دان، بەڵکو هەتا ئێستا بەو نیسبە موحەددە بووە کە دیاری کرا، یەعنی ئێمە سابقەیەکی قانونیمان نیە تاوەکو ئەو مەبدەئەی ئێستا لێرە تەحدیدی بکەین، بەلاّم ئەوەی دەڵێت مەجالی ئەوە هەیە نیسبەکە زیاد و کەمی لێ بکەین، یەعنی ئەوە دەبێتە حاڵەتێکی تەندروست تر بۆ ئێمە، مەحاکمیش زیاتر دەتوانن جێبەجێی بکەن.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەگەر ئەوە موخالفی مەبادیئی قانونی بێت، ئەوا ناخرێتە دەنگدان، بۆ دەبێت لەسەرەتاوە ئەوەڕوون بکرێتەوە، ئایا نیسبە بۆ عقوبە بەکاردێت یان هەر بۆ زەریبە؟، فەرمووو.

بەڕێز نەریمان عبداللە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەڕاستیدا ئێمە کە باسی ئەو دەکەین هەر شتێك موخالفی قانونی بێت، دەبێت نەسی قانونی بخەینە بەردەست، کە بۆچی نەسی قانونیە؟ ئەو بەڕێزانەی کە دەڵێن نیسبەتەکە دەبێت دیاریکراو بێت یان ئەگەر مەفتوع بێت، بەڕاستی هیچ کامیان نەسی قانونی نیە، کە موخالەفی بێت، بۆیە هەر کامیان دابنێی لە قانوندا فەرقی هەیە، عقوبە بۆ جەریمەیەکی جینائی جیاوازە لەوەی جەریمەیەکی تیجاری، بۆیە دەکرێت بەپێی ئەو تاوانە ئێمە نیسبە دابنێین، نەك مەفتوعە بێت، مەفتوعەکە باسمان کرد کە چەند مەزاڵمی تێدایە، لەوانەیە بۆ مەحاکم تۆزێك ئەشکال بێت تەحدید کردنی، بەلاّم وەکو ئەمە عەدالەتێکی تێدایە بۆ عەمەلیەی تیجاری و بۆ خەڵك، بۆیە من داوادەکەم ئەوانەی کە دەڵێن موخالەفەی مەبدەئی قانونی، با یەك ، دوو نەسی قانونی بێنێتە بەردەستمان کە موخالەفەیە، بۆیە هیچ موخالەفەیەك نیە، تەنها ڕەئی شەخسیە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە ئیقتراحی پێشنیارەکەی دکتۆرە ڕۆژان دەکەم، هیچ داعی نیە تەئجیلی بکەین، بەڕێز کاك فرست زۆر بەڕوونی و بە ئاشکرایی باسی کرد، باسی دەق و شت نیە، ئەگەرچوار شەممەش بێن لەسەر نەفسی حاڵەت دەست پێ دەکەین، 20 کەسی تر قسە دەکەین، بە تەسەوری من ئەگەر حاڵەتێك هەبێت بتوانین ئیسپات بکەین، ئەگەر نا چوار شەممەش هەر بەردەوام دەبین، ئێستا بیخە دەنگدان، ڕەنگە ئەو ڕەئیە دەربچێتەوە، بەدڵی ئێمە نەبێت، بەس ناکرێت ئێمە ئەوا سەعاتێکی دروستە لە یەکەمین خاڵین و، بچین ڕۆژێکی تریش بێین، بۆیە تکادەکەم هەرچەندە من پێم ناخۆشە ئەگەر ئەو ڕەئیە دەرچوو، ئەوەی بەدڵی من نیە، بەلاَم چارە نیە ناکرێت بۆ یەك مادده ڕۆژێکی تریش بێین ئەوها بکەین، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەلاَم ئەوەی ئێمە گوێمان لێبوو کاك برهان نەسێکی قانونی خوێندەوە لە یاسای عقوباتی عیراقی، کاك عمر قسەی نەکردووە، فەرموو.

بەڕێز عمر صديق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو هۆکار دەخەمە ڕوو بۆئەوەی کە ئایا تەئیدی ئەوە بکەین، بە ڕێژە بێت یان نا؟، یەکەمیان/ ئەوەی بەڕێز وەزیر باسی کرد، ئەوەی کە جۆرێك لە دادپەروەری لەچۆنیەتی مامەڵەکردنی مەحاکم لەگەڵ شەریکەکان و کۆمپانیایەکان بهێنێتە کایەوە، ئەوە هۆکارێکە، دافعێکە بۆئەوەی ئێمە تەئیدی ئەوە بکەین کە نیسبە هەبێت، دافعێکی تریش هەیە، بەڕێزان ئێمە دەبێت ئاگاداری ئەوە بین بازاڕی کوردستان دابڕاو نیە لە بازاڕەکانی تر، ئەو شەریکانەی کە ئێستا لە هەرێمی کوردستان کاردەکەن، تەنها شەریکاتی خۆماڵی نین، بۆیە ئەو جۆرە مامەڵە کردنە لەوەی کە ڕۆژێك ئەگەر کۆمپانیایەك، یان شەریکەیەك سەرپێچی یاسایی بکات، بۆ نموونە لە هەر یەکێك لە وڵاَتانی دراوسێمان، یان لەو وڵاَتانی پێشکەوتوو، کە موتەبەعە بەنیسبە مامەڵەی لەگەڵ بکرێت، پێویست دەکات هەرێمی کوردستانیش ئەلێرەوە، لەم ڕۆژەوە نوقتەی ئینتیلاقی بێت، بەم شێوەیە مامەڵە لەگەڵ شەریکات بکات، تا بازاڕەکەی خۆی بگونجێنێت لەگەڵ بازاڕەکانی تر، بۆیە من پشتگیری ئەوە دەکەم کە بەنیسبە بێت، ئەمە ئەسڵەن هۆکارێکیشە یان معیارێکی باشە، بۆئەوەی حاکم بە دادپەروەرانە مامەڵە لەگەڵ کەیسە جیاوازەکان بکات، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دیارە کاك دکتۆر صباح نەسێکی قانونی، ماددەیەکی قانونی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د. صباح محمد نجيب:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

قسە لەسەر ئەوەیە ئایا غەرامەی نیسبی هەیە یان نیە؟، لە ماددەی 92 لە قانونی عقوباتی عیراقی باسی غەرامەی نیسبی دەكات، كاتێك مەجموعە كەسێك شەریك بن لە جەریمەیەكدا ئەوە نەسەكەیەتی، (اذا حكم بالغرامة على عدة متهمين بحكم واحد لجريمة واحدة سواء كان فاعلين ام شركاء فالغرامة يحكم بها على كل منهم على انفراد فيما عدا عقوبة غرامة نسبية)، ئەوە غەرامەی نیسبی هەیە، ئینجا باسی دەكات (الغرامة نسبية يحكم بها بالاضافة الى العقوبة الاصلية بنسبة تتفق مع الضرر الناتج عن الجريمة او المصلحة التي حقق وارادة الجاني) هیچ نەسێك نیە كە مەنعی ئەوە بكات، كە غەرامەی نیسبی هەبێت، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئاخیر كەس كاك برهان، دوایی دەیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز برهان رشید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

جارێ مەبدەئی غەرامەی نیسبی لە جەرائیمی فاعیلی موشتەرەك و موساهیمین و ئەوانە باسكراوە، ئەگەر سەیری ماددەكانی 47 و 48 و 49ی قانونی عقوباتی عیراقی 111، (69) ئەوە یەكەم، دووەم مـن ڕوونكردنەوەیەكم هەیە حەزدەكەم لیژنەی هاوبەش بە نەزەر ئیعتبار سەیری بكات، ئەویش لە 2 خاڵدا یەكەم: ئەگەر سەیری ماددەكە بكەین بەشێوەیەكی گشتگیر بیخوێنینەوە، مەزموونی ماددەكە ئەوەیە سوڵتەیەكی تەقدیری داوە بە حاكم، لە شوێنێك بۆی هەیە حەقی حەبس بێت، كە لە ساڵێك كەمتر نەبێت و لە 2 ساڵ زیاتر نەبێت، كە لەوێش بۆی هەیە ئیستناد بكاتە سەر ماددەی 131 و 132ی عقوبات، بۆئەوەی ساڵێك حوكم بكات ساڵەكەشی بۆ وەقفی تەنفیز بكات، لەشوێنێكی تر دەڵێت بۆی هەیە بچێت بۆ غەرامە، غەرامەكەش لە نیسبەتێكەوە دەچێت بۆ نیسبەتێكی تر، قانونیەكان باش دەزانن ئەوە باس لە سوڵتەی تەقدیری حاكمە، پێم باشە لیژنەی هاوبەشیش ئەو موقتەرەحە بنووسێت لای خۆی، بۆ عیلاجی ئەو كێشەیە، من پێم باشە نەسەكە وای لێ بكرێت (يعاقب بالحبس مدة لاتقل عن سنة ولا تزيد على سنتين او بغرامة لاتقل عن 50 مليون دينار ولاتزيد على 600 مليون دينار ويكون للمحكمة السلطة التقديرية حسب جسامة الجريمة او حسب مبدأ التناسوب بين الجريمة والعقوبة) باقی نەسەكە هەتا دوایی، ئەوە حەلێكی وەسەتە ئەو تەناسوبەی ئەوانیش حەل دەكات، كە ئەوان باسی نیسبە دەكەن، مەبدەئی تەحدیدەكەش سوڵتەیەكی تەقدیری داوە بە حاكمەكە، هەر دوو كێشەكە چارەسەر دەكات، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان دوای ئەو هەموو ڕوونكردنەوەی كە باسكرا، ئێستا ئەم پێشنیارە دەخەینە دەنگدان، پێشنیارێك هەیە كە بەنیسبە بێت، پێشنیارێكی تریش كە دەڵێت عقوبە بەنیسبە نابێت، بۆیە هیوادارین ئەندامانی پەرلەمان لەسەر ئەساسی ڕوونكردنەوەیەكی دروست دەنگی خۆیان بدەن، كێ لەگەڵ ئەوەیە بەنیسبە بێت؟

43 ئەندام پەرلەمان لەگەڵ ئەوەیە بەنیسبە بێت، کێ لەگەڵ نیە؟ 39 کەس رەتی دەکاتەوە، کەواتە 43 کەس دەڵێت بەنیسبە بێت، ئێستا تەحدیدی نیسبەکە دەکەین، نیسبەکان دیاری بکەن، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەزارەت نیسبەکەیان تەحدید کردووە بە 5٪ تاوەکو 10٪ ئەوە یەکەم، یەکەم پێشنیار (یعاقب بغرامة لاتقل عن 5٪ و لاتزید على 10٪ من الاجمالي السنوي لمبیعات السلع او ایرادات خدمات موضوع المخالفة).

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

با جارێك ئەوە بخەینە دەنگدان، ئەگەر دەنگی نەهێنا ئەوانی تر دەخوێنینەوە، بەوشێوەیەی کە خوێندرایەوە ئەوە ڕەئی حکومەتە کێ لەگەڵە؟ تکایە دەستی بەرزبکاتەوە، 5٪ بۆ 10٪ لە نیسبەتی مەبیعاتی سەنەوی و یان ئیرادات، وازحە یان نا؟ کاك دلێر فەرموو، لیژنە بڕیار دەدات.

بەڕێز محمد دلێر محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەکە دەڵێت (یعاقب بغرامة لاتقل عن 5٪ و لاتزید على 10٪ من الاجمالي السنوي لمبیعات السلع او ایرادات خدمات)، یەعنی خۆ تۆ خزمەت پێشکەش دەکەی ئیراد وەردەگری.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرانە ئیشەکە زۆر وازحە، دەڵێت (یعاقب بغرامة لاتقل عن 5٪ و لاتزید على 10٪ من الاجمالي السنوي لمبیعات السلع او ارادات خدمات)، هەروەکو باسیان کرد لێرانە، (سلع) کە باس دەکرێتن یەك سیلع نیە، مەجموعە شەریکەك 50 سیلعەی دەبێت دەفرۆشیتن، فەردو جەمعەکەی سیلعە، سیلعات نابێتن خۆ جەمع تەکسیر نیە، شەریکاتی تر هەیە بەس خەدەماتی هەیە، لەبۆئەوەی دەبێت هەردووکی فەرق بکەین، ئەو دەڵێ ئەمن مەبیعاتم نیە لەبۆئەوەی خەدەماتم هەیە، بۆیە دەبێت هەردووکی شمول بکات، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صدیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسە لەسەر رێژەبێت یان نەبێت، ئەوە تەواو بوو، هەموو ئەوانەی باسیان کرد رێژە بێت، بۆئەوەی بەپێی تاوانەکە بێت، نازانم 5٪ چ تەئسیر دەکات؟ ئەوە یەك، دوو: بەڕاستی من لە یاسا هیچ تێناگەم، بەلاَم تۆ

سزا دادەنێی لەسەر رەفتارێکی موحەدەد، یەکێك لە بەندەکانی ئەو یاسایەی پێشێڵ کردووە دەیگری، دێی هەموو نەشاتە ئیقتصادیەکەی دەخەیە ناو تاوانەکە، بەس لە ساڵێك چ خدمەی کردیە، چ کالای فرۆشتووە، ئەرێ لە فەلسەفەی سزا ئەوە هەیە؟، ئەمن دزیەکی بچووك دەکەم دێی بزانی من لە 20 ساڵی تر چەند مەبیعاتم کردووە، نیە شتی وا لە قانون، رەجاتان لێ دەکەم ئەو نیسبە کە دادەنێن، دانێن لەسەر ئەو حاڵەتەی کە تومەتبار بووە تێی، ئەوکاتە دەبینن هیچتان نەکرد، ٪ من دەیدەم و بەردەوام دەبم، بۆیە یەك: ئەو 5٪ ئەو غەرەزە تەحقیق ناکات، ئەو خوشك و برایانە بە پەرۆشەوە دیفاعیان لێکرد، دوو: لەگەڵ تێنەگەیشتنی من لە یاسا تەسەوردەکەم سزا نادات لەسەر چالاکیەکی یەك ساڵە، سزا دادەنێی تەنها لەسەر ئەوەی کە بە تاوانی دادەنێی، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

د. احمد فەرموو.

بەڕێز د. احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە پێشنیارەکەی وەزارەت وازحە، وەکو ئەوەی کەخوێندرایەوە، بەڵام هەم لە دانیشتنی پێشوو، هەم ئەمڕۆش ئەندامان ڕەئی تریان هەیە، کە ڕێژەکە زیاتر بێت، لەلانی کەمی لە 5٪ و لەلانی زۆری لە 10٪، لێرە تا 25٪ پێشنیار هەیە، بۆیە پێویستە لەکاتی دەنگدانە رەچاوی ئەوە بکرێت، کە تەنها ئەو پێشنیارەی وەزارەت نیە،کە دەڵێت لانی کەمی لە 5٪ و لانە زۆرەکەشی لە 10٪، کە مەجموعی ئیجمالی سەنەوی مەبیعاتی سیلع و ئیراداتی خەدەماتە، کە موخالەفەکەی تێدا کراوەو حیسابی کردووە، بەڵام لێرە نیسبەی تر داواکراوە کەوا بۆ 25٪ دەڕوات، بۆیە لەکاتی دەنگدانەکە تەنها ئەو نەسە نیە، بۆ ئاگاداری.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو دکتۆر احمد باسی کرد، لە دانیشتنی پێشووش باس لە عقوبە کرا نسبیەن یان بە مەقتوعی بێت، ئەوەبوو ئێستاکە مەوزوعەکە بڕایەوە، باسی عقوبەی حەبسمان نەکردووە، کە لە ئەسڵی ماددەکە هاتووە دەبێت ئەوەش لەبەرچاو بگرین، وەکو دکتۆر احمدیش ئیشارەتی پێدا، من خۆم یەکێك بووم لەوانەی کە ئەو نیسبەیە دەبێت زیاد بکرێت، پشتگیری ئەوەم کرد کە نیسبەکە لە 10٪ کەمتر نەبێت وەکو کاك عبدالسلامیش باسی کرد، لە 25٪ تێنەپەڕێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەوە سیاغەی هەموو ماددەکە نیە، ئێمە چەند پێشنیارێك هەیە، ئەم پێشنیارانە دەخەینە دەنگدان، دوای چی دەنگی هێنا، دواتر سیاغەیەکی بۆ بکرێتەوە، فەرموو کاك خورشید.

بەڕێز خورشيد احمد سليم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

جارێ باس لەسەر فرۆشتنە، فرۆشتنی هەمی مەوزوع نە لەسەر ئەرباح، دەبێت ئێمە باسی ئەوە بكەين، مەبيعات چەند فرۆشتيەتی ئەوە يەك، مەسەلە ئەرباح نينە بڵێين چەند قازانجی كردووە، جوملەی مە بيعات يەعنی چەندی فرۆشتيە ئەوە يەك، دوو: دەبێت ئاگادار بين تەنها عقوبەكە، مەسەلەن شەريكەيەك هەيە تەعامول لەگەڵ 5 بابەت دەكات، يەكێك لەو بابەتانە موخالەفەی تێدا كردووە، عقوبەكە تەنها موبيعاتی ئەو بابەتە دەگرێت، نەك مەبيعاتی هەموو شەريكەكە، ئەوە دەبێت لێرە تەحديدی بكەين، يەعنی (السلعە مخالفە) تەنها ئەوە سيلعەی موخالەفە دەگرێتەوە، هەموو مەبيعاتی شەريكەكە ناگرێت، ئەوە زوڵمە ئەگەر بەو شكلە بێت، زوڵم دەكەين لە شەريكات، دەبێت لە مەبيعات بێت، بەڵام لە مەبيعاتی سيلعە موخالەفە، نەك هەموو نەشاتی شەريكە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دكتۆر عمر فەرموو.

بەڕێز د. عمر حمدامين خدر(نورەدينی):

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەهەرحاڵ نيسبە ڕۆيی، بەڵام لە داهاتوودا بۆمان دەردەكەوێت كە بەوشێوەيە جێبەجێ كردنەكەی زەحمەت دەبێت، ئامانجی قانونەكەش ناپێكرێت، بەڵام ديسان ئەوەی كە نيسبەكە بەمشێوەيە تەحديد بكرێت، دەبێت زۆر بە وردی لەسەری بوەستين، تكام وايە بە وردی موناقەشەی بكرێت بەم شێوەيە لە ماوەی ساڵێكدا، من كۆمپانيايەكم ئەمڕۆ ئيجازە وەردەگرم 11 مانگ ئيش دەكەم، موخالەفە دەكەم، چۆن سيعری مەسەلەن هی ساڵەكەم بۆ دەردەكەی؟ لە 11 مانگيدا من موخالەفە دەكەم، دەبێت ڕابوەستی هەتا كۆی ساڵەكە كۆدەكەيتەوە ئەوە يەك، دوو: من لە فرۆشتنی كاڵايەكدا وەكو كاك خورشيد باسی كرد موخالەفە دەكەم، بەس لە كاڵايەكی تر موخالەفە ناكەم، ئايا لە هەموو ئەو كاڵا و سيلعانەی كە من بازرگانيم پێكردووە، لە هەموو عقوبە دەدرێم، لە بەشێكی كردوومەو لە بەشێكی نەمكردووە، بۆيە دەبێت وردتر بكرێتەوەو باشتر سياغە بكرێت، بەشێوەيەك بێت كە ديسان تووشی ئيشكاليەتمان نەكاتەوە لەكاتی جێبەجێ كردنەكان.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عماد فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستی ئێمەش وەك لیژنە لەگەڵ ئەوە نەبووین، کە بە ڕێـژە تەحدیـد بکرێـت، چـونکە دەزانـین تەبـەعاتی ئەمە چیە، بەس موهیم ڕۆیشت، مەسەلەی ئەوە سیلعە بێت یان سیلەع بێت، تەبعەن دەبێت سیلەع بێـت، چونکە مەسەلەن تۆ موخالەفە نەفسەن سیلعەیە، موخالەفـە لەسـەر ئـەدای موئەسەسـەیە، موئەسەسـەیەك ئیحتیکاری کردووە، حەجمی مەبیعاتی ئەوەندەیە، دەبێت ڕێژە لـە کۆی سلعەکە دەربکـەی، نـەك لـە یـەك سـیلعە، دوو: بەڕاسـتی ئـەو دەقـەی کەحکومـەت پێشـکەش کـردووە، یـەعنی دەقێکـی شمولیـە، واتـە ئێمـە ناتوانین عقوبەیەکیش دابنێین، دەبێت تەنها ئەو عقوبە بـە ئـەحکامی ئـەو قانونـە، چـونکە دەڵێتن (مـن الاجمالی السنوي لمبیعات سلع او ایـرادات خـدمات موضـوع المخالفـة)، واتـە تـۆ نـاتوانی هـیچ عقوبەیـەکی تـر بدەی، فیعلەن منیش لەگەڵ ڕەئی کاك عبدالسلامم، دەبێت تۆ تەحدید بکەی، یەعنی کـە عقوبـە نـاکرێتن، تـۆ یـەك عقوبـە بـۆ هـەموو ئەحکامـەکانی ئـەم قانونـە دابنێـی، لەبەرئـەوە فیعلـەن ئێمـە دەبێـت تۆزێـك موناقەشە لەسەر ئەو ماددەیە بکەین، وریا بین دەنگی لەسەر نەدەین، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان مومکینە ئەوە زۆر وازح بێت، بۆیە با جەنابی وەزیر زیاتر ڕوونکردنەوە بدات، فەرموو.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرانە کە لە ماددەکە هـاتووە دەڵێت (لمبیعـات السـلع)، تەبعـەن سـلع شمولیـە، بـەس لێرانـە ئـەوە عامـە لـە فەقەرەی پاش ئـەو تەقیـد دەکـاتن (او ایـرادات خـدمات موضـوع المخالفـة)، کـە مـەوزوع موخالەفـە دەڵێـت، ناڵێـت مـەوازعی موخالەفـە، مـەوزوع موخالەفـە یـەك مەوزوعـە کـە موخالەفـەی تێـدا دەکـاتن لـەوی وەردەگـرێتن، تەبعـەن شـەریکات هەیـە 8 ،9 سیلعەی تـەعامول پێـدەکاتن، لێرانـە کامـە سیلعەی غەڵـەتی پێکردیە، کە موخالەفەی پێکردووە لەسەر ئەو دەیداتن ئەوە یەك، دووەمینیش کە لێرانە 5٪ یان 10٪مان دانایە، ئێمە پێشنیارێکی ترمان هەیە بۆ ئاگـاداری دەڵـێم، مـاددەی 12 دەڵێـت (یراعـی في تحدیـد الغرامـات المفروضة بموجب الاحکام هذا القانون حجم من فعل التي حصلت علیها جهة المخالفة ومقدار ضـرر الواقعـة علی الغیر)، ماددەی دووەم هی ئەوە (تضاعف الغرامـات المنصـوص علیهـا في المـادة 10 او 12 بالحـدي الادنـی والاقصی في حالة العود)، لێرانە لە بۆئەوەی ئەگەر شەریکەیەك هاتو جارێك غەڵـەتێکی کـرد 5٪ یـان 10٪ قازی بۆی دانا، جاری دووەم غەڵەتی کرد ئەوە ئۆتۆماتیکیەن دەبێتە 10٪ بۆ 20٪ی دەڕوات، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە بەس قسە لەسەر نیسبەکە بکەن، چونکە جەنابی وەزیـر تەوزیحیـدا کـە قسـە لەسـەر ئـەو مـەوزوعی موخالەفەیە، واتە مەبیعاتی سیلع او ایرادات مخالفات أو موضوع المخالفة)، یەعنی ئەوەی کەوا خیلافی تێدا کـراوە،

ماددەكە خیلافی تێدا كراوە یان خەدەماتەكەیە خیلافی تێدا كراوە، بۆیە ئەوە وازحە، قسە لەسەر نیسبەتەكەیە، چەند پێشنیارێك هەیە پێشنیاری یەكەم 5 بۆ 10یە، ئێستا ئەوە دەخەینە دەنگدان، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لە ماددەی پێشووتر كە نازانم ژمارەكەی وابزانم بوو بە 8، كۆمەڵێك مەحزوراتمان دانا، ئایا ئەوعقوبەیە بۆ ئەو مەحزوراتەیە، ئەگەر هاتو كردی یاخود ئەوە باسی شتێكی تر دەكات؟ ئێمە لەو ماددەیەی پێشوودا هەتا 21 مەحزورمان دانا، 21 مەحزور باشە 21 مەحزور هەیە بۆ ئەو 21 مەحزورەیە نابێت جێبەجێی بكات؟ ئەگەر بۆ ئەوەیە كەواتە نەسەكەی بەوشێوەیە بێت (لكل من خالف احكام المادة الثامنة من هذا القانون)، كە لە ئەسڵدا سابعە بوو گۆڕا، ئەگەر هەندێك لێرە نەبوون ئەو ماددەیە گۆڕا، رەقەمەكەی، ژمارەكەی ، تەسەلسولەكەی گۆڕا، دەبێت باسی ئەو ماددەیە بكرێت، ئەگەر باسی ئەو ماددەیە نەكرێت تۆ لەسەر چ ئەساسێك حوكمی دەدەی؟ بەڵێ بە نەوعە بێت كە برادەران باسی دەكەن، چونكە لێرەدا تەلاعوبی تێدایە، ئیقتصادی سوقی تێدایە، فەرزی قیودی تێدایە، عەتائاتی تێدایە، هەمو بابەتەكانی تێدایە، جا تكام وایە زیكری ئەو ماددەیە بكەین، هەموو ئیشكالێك حەل دەبێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەڤین خان فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە هەرچەند لەگەڵ ئەوە نەبووین كەوا نیسبە بێت، بەلاّم نیسبە تەسبیت بوو بە دەنگدان، بەلاّم نیسبەش نابێت لەوەندە بۆ ئەوەندە بێ، وابزانم دەبێت نیسبەكە دیاری بكرێت، یەك نیسبە دادەنرێت مەسەلەن لە20٪، 30٪، چەندە حەسەب ئەوە، ئیتر شەریكاتەكان هەموویان لەسەر ئەو نیسبەیە دەبن، نەك بڵێین لە (5)ەوە بۆ (10)، لە (15) بۆ نازانم چەند، جا ئێمە لەگەڵ ئەوەین كەوا یەك نیسبە دیاری بكرێت، یەك رەقەم بێت مەسەلەن بڵێی چەند لەسەدا هەر ئەوەندە دیاری بكرێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك عماد.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێشتر لە ئەسڵی پرۆژەكە ئێمە 3 سزامان هەبوو، یەكەمیان ئەوە بوو كە ئێستا ئێمە قسە لەسەری دەكەین، ئەوە پەیوەندی بە ماددەی 6 هەبوو، كە ئێستا بوویتە ماددەی 7، كە دەنگمان لەسەر داوە، دەڵێت (تكون ممارسة النشاط الاقتصادي والتجاري بالشكل الذي لا یؤدي الى منع المنافسة)، ئەم عقوبەیە بۆ ئەو دەقە بوو،

ئەوەی تر عقوبەی دواتر بەوەیە کە ئەگەر مەعلوماتی غەیر صەحیحە پێشکەش کرد، عقوبەی سێیەم ئەوەیە ئەگەر موخالەفە لەسەری ئیسپات بوو، ئەگەر تەماشای ماددەی 16 بکەین.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان تەحسیل حاسڵە، مادده 6 ئەوەیە (اي النشاط التجاري أو الاقتصادي بالشكل الذي لا يؤدي الى منع المنافسة)، لەوێشەوە لە ماددەی 7، ئەوە مەحزوراتەکەی داناوە نەفسی شتە، لەوێ بە ئەرقام هاتووە، تۆ ناتوانیت بڵێی ئیحتمالە لەوە زیاتر بێت، یەعنی نەشاتی ئیقتصادی تیجاری لەوەش زیاتر بێت، بۆیە لێرە تەنها مەحزورات هاتووە، بەڵام ئەوەی کەوا موخالەفەکە داندراوە بۆ هەر شتێك، بۆ هەر نەشاتێك کە ببێتە هۆی مەنعی مونافەسە، ئاخیر کەس کاك عمر و ئاهەنگ خان، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر صديق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

موداخەلەکەی من تایبەتە بە نیسەب، من لەگەڵ ڕەئیەکەی وەزارەتم، کە هەردوو نیسبەکە هەبێت لەبەرچی؟ لەبەرئەوەی ئیمکانە نەوعێك لە زەرەر کە سلعەیەك دەیدات، زەرەرەکەی زۆرتر بێت، ئیمکانە نەوعێکی تر زەرەرەکە کەمتر بێت، بۆیە دەبێت ئەم حوریەتە بهێڵینەوە بۆ مەحاکم لە5٪ هەتا لە 10٪ ئەوە بابەتێکیان، بابەتێکی تر ئێمە دەبێت ئاگاداری ئەوە بین ئەو بابەتە زۆر ئیختصاصیە، یەعنی بەڕێزیان لە وەزارەت دیراسەی ئەوەیان کردووە، مستەوای مونافەسەیە، حەجمی شەریکاتە، عەدەدی شەریکاتە، هەموو ئەو بابەتانە بێت لەیەك بدرێتەوە، لە ئاخیردا ڕوئیاو ئاراستەی ئێمە بۆ مەسەلەی تیجارەت کردن، بازرگانی کردن لە هەرێمی کوردستاندا دەمانەوێت بە کوێی بگەیەنین، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عماد بەڵێ فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبعەن سەبارەت بەو ماددەیەی کە سۆزان خان باسی کرد، ئێمە ناتوانین لێرە عقوبە بۆ مەحزورات دابنێین، دەبێ مەحکەمە ئەوە بکات، مەسەلەن لە ماددەی 18، کە ماددەی 17 بوو، دەڵێتن (على مجلس القضاء في الاقليم تشكيل محاكم تنظيم التجارة للنظر في النزاعات الناشئة عن حماية المستهلك والمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية) مومارسەی ئیحیتکاری ئەو مەحزوراتە دەبێت مەحکەمە بڕیاری لەسەر بداتن، ئێمە ناتوانین لێرە دەقێکی عیقابی بۆ ئەو ماددەیە دابنێین، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف ڕؤوف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ قسەکەی کاك عمرم لـە 100٪، نیسـبە ئیختصاصـە، وەزارەتـی تیجارە حەتمـەن دەزانـێ ئـەو نیسبەیەی بۆ داناوە؟، دائیمەن پێشڕەوی ئەوەش دەکرێت لە تیجارەت، تیجارەت عـەتفی تێدانیـە، عاتیفـە جێگای لە تیجارەت نابێتەوە، بڵێم ئەوە عقوبەیەو پارەیـەو سـزا دەدرێت، نیسبەتە و مەلەفـە ئـەوە، یـەك شـتی تـریش هەیـە ئێمـە ئەگـەر فکـر لـەوەی بکەینـەوە تیجـارەتی خۆمـان، قـەرزی سـناعی (جـۆین ڤێنچەر)پەیدا بکەین، ئایا نابێت نزیك بین لە قەوانینی دەرەوە؟ نابێت نزیك بین لـەو (پێرسـەنتانە)؟ بـە منیش بێ ئـەوە ئیختصاصیە، تەئکیـد لەسـەر قسـەکەی کـاك عمـری دەکەمـەوە، لەگـەڵ نیسـبەکەی بـەڕێز وەزیرم، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ رۆژان خان فەرموو.

بەڕێز رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە دیاریکردنی رێژەکە شتێکی باشە، حەدی ئەدناو ئەعلا دیـاری بکرێـت، بـۆ نموونـە ئەگـەر ئـەو رێژەیە تەسبیت بـوو لـە 10٪ کـەمتر نـەبێت یـان لـە50٪، ژمارەکانم بـۆ نموونـە هێنایتـەوە زۆر ئاساییە، چونکە عادەتـەن سـزای غەرامـە لـە یاسـای عقوبـات حـەدی ئـەدناو ئـەعلای دیاریکرایـە، لیژنـەی بەکاربـەر نموونەی یاسای ئوردنیان هێناوە، یاسای ئوردنی هەم غەرامـەی بەرێـژە وەرگرتـووە، هـەم بـە بـڕی پارەشـی وەرگرتووە، لە مادده 20 بە هەردوو شێواز غەرامەکەی رێکخستیە، زۆر ئاساییە مەرج نیە بڵێت ئیلا 10٪ بڕی غەرامەکە بێ، بـەڵام ئـەو غەرامەیـە لـە چ وەردەگیرێت، کێشـەکە ئێسـتا دوو بابـەت لـەو مـاددە یـەك لانەکرایتەوە، یەکیان ئەوەیە ریژەی غەرامەکە چەند بێت، چونکە دەنگی هێنـا بـە ڕێـژەیی بێـت لـە سـەدا بێ، چەند بێ لە 10٪ کەمتر نەبێت یان 20٪ ئەوە مایـە دەنـگ بـدرێت، بابـەتی دووەم: کـە پێویسـتە لـەو ماددەیە یەك لابکرێتەوە، ئەوەیە ئەو ماددەیە، ئەو رێژەیە لە چـی وەردەگیرێـن، لەبەرئـەوەی هەنـدێك لـە خاڵەکانی مـاددەی 8 کـە بـاس لـە مـەحزورات دەکـات، بـاس لـە کـڕین و فرۆشـتن و قـازانج و شـتی وانیـە، هەندێك تەنها موخالەفەی ئەحکامی قانونە ، ئەوەش دەبێت یـەك لابکرێتـەوە، ئایـا تـەنها لـەو زیانـەی لـە ئەنجامی سەرپێچی کردنی حوکمەکانی یاسا وەردەگیرێت ئـەو رێژەیـە، یـان وەکـو ئـەو پێشـنیارەی وەزارەت کردوویەتی، یان ئەوەی لیژنەی هاوبەش کردوویەتی؟ ئەو بابەتەش پێویستە یـەك لابکرێتـەوە، هەڵەیـەکی چاپ لەو ماددەیە هەیە ئەو مەحزوراتانەی کە سۆزان خان ئامـاژەی پێکـرد، کـە ڕیزبەنـدی ماددەکان گـۆڕا بووە ماددەی 8، 21 خاڵ مەحزورات هەیە، واتە ناکرێت ئـەو کارانـە بکـات، سـزای ئـەو شـتانە دانەندرایـە، هەڵەی چاپ ئەوەیە ژمارەی ماددەکە ماددەی هەشتە، ڕیزبەندی ماددەکە چـاك بکرێتـەوە واتـە ئـەو سـزایە بـۆ ئـەو مەحزوراتانەیـە، چـونکە ئەگـەر سـەیری ئـەو پـرۆژە پێشـنیارکراوە بکـەین، دەبیـنین سـزای ئـەو مەحزوراتانەی تێدانیە، واتە مەبەست لە ئامادەکردنی، لە سیاغە کردنـی ئـەو ماددەیـە ئەوەیـە سـزای ئـەو

مەحزوراتانە بدرێت، بۆیە کە رێژە دادەنرێت پێویستە ڕەچاوی ئەو 21 خاڵە بکرێت، کە باس لە ئەرباح دەکرێت، باس لە مەبیعات دەکرێت ئایا هەر 21 خاڵ ئەو شتانە دەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا عمر.

بەڕێز عمر عبدالعزیز بهاءالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە نیسبە دەبێت ئەدناو ئەعلای دیاری بکرێت، بەپێی قەوارەی زیانەکە، بەپێی قەوارەی موخالەفەکە، یەعنی ناکرێت شتێکی موحەدەد بێت ئەوە یەك، دووەم: وابزانم ئێستا بەرچاو ڕوونییەك هەیە، تەنها خیلاف لەسەر نیسبەکەیە، پێشتر موناقەشەی ئەوەمان کردووە، دوو بڕ وتراون وابزانم ئەوەی وەزارەت پێنج بە دە، پێشنیارێکی تریش هەیە کە هەر ئەو ڕۆژە کردمان، کە دە بە 25 بێت ئەوەی من گوێم لێبوو لە پەرلەمانتاران، چونکە لای خۆم نووسیومە، وابزانم کاتی ئەوە هاتووە بخرێتە دەنگدانەوە ئایا 5 بە 10 بێ وەکو وەزارەت وتی، یان 10٪ بە 25٪ بێت ئەو دوو پێشنیارە بخرێتە دەنگدانەوەو حەسم بێت، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئیختیاری یەکەم 5٪ بۆ 10٪، موفقتەرحی حکومەتە دەیخەینە دەنگدان، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە 5٪ بۆ 10٪ بێت؟ تکایە دەست بەرزبکاتەوە، 13 ئەندام پەرلەمان لەگەڵ ئەوەن، کێ لەگەڵ نیە؟ کەواتە ئەوە ئیختیاری یەکەم، ئیختیاری دووەم دەخەینە دەنگدان، فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیختیاری دووەم ئەوەیە کە نیسبەکە لە 10٪ تاوەکو 25٪ بێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە پێشووتر ئاماژەم بەوەدا دانانی ئەو نیسبانە زۆر تایبەتمەندی و تەخەسوسی دەوێت، باشە ئێمە کە باس لەوە دەکەین، دەڵێین لە 10٪ تا 25٪ بەرەو سەرووتر بێت، حیسابی ئەوە دەکەین ئەرباحی شەریکەیەك چەندە تا 10٪ یان 20٪ی لێوەرگرین، هیچ سیلعەیەك هەیە لە 20٪ ربحی لەسەر بێت؟، بۆیە ئەو بابەتە تکایە زۆر ئیختصاصیە، ئاگاداری ڕەئی بەڕێزان بن، حەتمەن داواشیان لێ دەکەم ڕوونکردنەوە لەسەر ئەو بابەتە بدەن بەڕێزان لە وەزارەت، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئێوە موفقتەرحی جەنابی وەزیرتان ئیلغا کردەوە، کەواتە ئەو تەوزیحە چی بدات؟ کاك خورشید فەرموو.

بەڕێز خورشید احمد سلیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پرسیارێك دەکەم، بە چ ئالیەتێك 10٪ بۆ 20٪ بێ، یەعنی ئالیەتەکە چیە؟، حیسابی ربحە، یەعنی لەسەر چ ئەساسێك؟ خۆ ئێمە باس لە رێژەیەك دەکەین دەبێت هەندێك شت لەبەر دەستمان بێت، یان داتا، یان ئیحسایەك یان ئەساسێکی تیجاری، یەعنی بە چ مەنتقێکی ئێمە 5٪ بۆ 10٪ یان ژی 10٪ بۆ 25٪ بێ؟ بەڕاستی هیچ مەنتیقەیەکی تێدانیە، پاشان ئەوە زەرەرێکی زۆر گەورەیە، ڕاستە ئێمە باس لە عقوبات دەکەین، بەلاّم دەبێت بیر لە بزاوی بازرگانیش بکەین، زۆر قەیدو قیود نەخەینە سەری، کە بەیانی خەڵك نەتوانێت لێرە ئیش بکەن.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆر ئاراس فەرموو.

بەڕێز د. ئاراس حسین محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ڕێم پێ بدەن تەوزیحێکی نەزەریم هەیە، دوای ئەو تەوزیحە بەڕێزتان ئەوکاتە بەرچاو ڕوونیەك دەبێت، لەبەرئەوە دەتوانن بڕیارەکانتان نزیکتربێت لە واقع، حەقیقەتێك هەیە بازاڕی مونافەسە ئەساسە وجودی نیە، بازاڕەکی نەزەریە، وەکو ستاندەرێك بەکاردێت، چونکە بازاڕی مونافەسە کە دایان ناوە، مەعنای ئەوە ئەو شەریکانەی هەمووی یەك کالاّ ئینتاج دەکەن، مواسەفاتیان وەکو یەکە، موستەهلیك ناتوانێت جیای بکاتەوە، مواسەفاتی سیلعەی (أ) لەشەریکەی (أ)، سیلعەی(ب) لە شەریکەی (ب)، کەواتە یەك سیعری هەیە، کە یەك سیعری هەیە ئەو شەریکەیە دەمێنێتەوە لە بازاڕدا، کە خۆی موعەدەلی کولفەی لە هەموویان نزمترە، ئەوە بازاڕی موناڤەسەیە، ئەم بازاڕە کراوە بە ستانداردێك بۆ 3 بازاڕەکەی تر، ئینجا ئەو بازاڕانەی کە ئێستا هەیە هیچ بازاڕێکمان نیە موناڤەسە بێت، ئەو بازاڕەی کە هەیە یان موناڤەسەی ئیحتیکاریە، یان ئیحتیکاری قلەیە، یان ئیحتیکاری تامە، کەواتە ئێمە سێ نەوع بازاڕمان هەیە لەڕووی قانونیەوە یان موناڤەسە یان موناڤەسەی ئیحتیکاری، یان ئیحتکاری قلە، یان ئیحتکاری تام، دەبێت ئێمە ئەو بۆچوونانەی کە هەمانە لە زەوئی ئەوە بێت دائیمەن مونتج یان شەریکە، دەبێت تۆ جانبێکی بۆ بەجێ بێڵێت، کە سەیتەرەی بەسەر ئاستێك لە بازاڕ بکات بەو سیفەی ئیحتکار کە هەیەتی، ئێمە نابێت لەو مونتەلەقەوە تەعامول لەگەڵ ئەو شەریکاتانە بکەین، سیفەی ئیحتکاریەکەی لێ بسێنینەوە، بۆ نموونە چەندین شەریکەی سەیارات هەیە لای ئێمە، هیچ ئۆتۆمبێلێك لە ئۆتۆمبێلەکەی تر ناچێت، هەر ئۆتۆمبێلێك لەگەڵ ئۆتۆمبێلەکەی تر مواسەفاتی جیایە، نرخیشی جیایە، لەبەرئەوە هەر ئۆتۆمبێلێك گروپێك لە موستەهلیکی هەیە بەرەو ئەو نرخە دەڕوات، هەروەها کاڵەکانی دیکە، هیوادارم لەو موتەلەقەی کە ئێمە بیری لێ دەکەینەوە نابێت جانبی ئیحتکارەکە ئیهمال بکەیت، چونکە ئەو بازاڕەی کە ئێستا بڵێم لە هەرێمی کوردستان تەوسیفی بکەین، بازاڕێکی موناڤەسەی ئیحتکار، یەعنی کالاّکان لەیەك دەچن، بەلاّم

له 100٪ له یەك ناچن، یان له مواسەفات جیان، یان له نرخدا جیان، یان له ڕەنگدا جیان، یان له كالاّ جیان، مەسەلەن بۆ نموونە ئەنواع جیهازی سەتەلایتمان هەیە، نرخەكانی جیایە، هەر گروپێ موستەهلیك بەلای یەكێكیان دەڕوات، هیوادارم كە بیر دەكەنەوە ئەوە لە مێشكیان دابێت، كە بازاڕێك نیە ناوی بازاڕی موونافەسە بێت، چونكە ئەگەر بازاڕی موونافەسە تەحقیق بێت، تەنها یەك شەریكە دەمێنێتەوە، ئەو شەریكەیەی كە كەمترین نرخی هەیە، لەبەرئەوەی كەمترین موعەدەلی كولفەی هەیە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستا پێشنیاری دووەم 10٪ بۆ 20٪ دەخەینە دەنگ، دیارە زۆر ڕوونكردنەوە لەسەر ئەو بابەتە درا، كێ لەگەڵ ئەوەیە كە 10٪ بۆ 20٪ بێت؟ تەسەوڕ دەكەم زۆر ڕوونكردنەوەی لەسەر درا بەڕێزان، ئێستا ڕێژەی دووەم 10٪ بۆ 20٪ كێ لەگەڵە؟ تكایە دەستی بەرزبكاتەوە، 16 ئەندام لەگەڵە، كێ لەگەڵ نیە؟ دیسان 16یە، نیساب تەواوە، منیش دەنگی خۆم دەخەمە پاڵ 20٪ بۆیە دەبێتە 17 بە 16، ئیتر 10٪ بۆ 20٪ تەسبیت دەبێت، با چیتر بەرزتر نەبێتەوە لەوە زیاتر، ئێستا بەڕێزان لیژنەی یاسایی سیاغەی ماددەكە بخوێنێتەوە، دەیخەینە دەنگدانەوە بە گشتی، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە داوای لێبووردن دەكەین، ئێمە كە خوێندمانەوە وتمان 10٪ بۆ 25٪ بێ، بەلاّم ئەوە ئیتر هەڵەیەك بوو، (یعاقب بغرامة لاتقل عن (10٪) ملیون دینار ولاتزید على (20٪) من الاجمالی السنوي لمبیعات السلع او ایرادات خدمات موضوع المخالفة).

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئێستا ئەوە دەنگی هێنا، بچۆ سەر هەموو ماددەكە، هەموو ماددەكە بخوێنەوە سیاغەی هەموو ماددەكە بەیەكەوە بخوێنەوە، بەڵێ لیژنەی یاسایی تەوزیحێكیان هەیە، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

یعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة و لاتزید على سنتین وبغرامة لاتقل عن (10٪) ولاتزید على (20٪) من الاجمالی السنوي لمبیعات سلع او ایرادات خدمات موضوع المخالفة).

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

پێشنیار هەیە، بۆئەوەی حەبسەكە نەمێنێت؟ بەڕێز جەنابی وەزیر تەوزیحێكی هەیە، فەرموو.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئـەمن پێشـی ئـەو مەوزوعـەی حەزدەکـەم بگەڕێمـەوە سـەر تـەعلیقی دکتـۆرە رۆژان، لێرانـە لـە مـاددە 8، ماددەی پێنجەم و حەفتەم و هەشتەم و نۆیەم لێرانە مەبیعات نیە، لەبۆئـەوەی کـەس ڕێـژەی بـۆ دادەنێـت 5٪ ، سـەدا هـەر چـەندێك بـێتن سـەرناگرێتن، بۆیـە دەبێـت ماددەیـەکی ئیزافـی بـۆی دانـێین، کـە شمـولی ئەوانەش بکاتن، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە لیژنەی یاسایی وەکو پێشنیارەکەی کە ئەندامان کردوویانە، دەفەرموو بیخوێنەوە بۆئـەوەی بیخەینـە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە لە عقوبەکەحەبس نەمێنێت؟ 18 ئەندام پەرلەمان لەگەڵ ئەوەیە کە لە عقوبەکـە حـەبس نـەمێنێت، کـێ لەگـەڵ ئەوەیـە بمێنێتـەوە؟ 29 لەگـەڵ ئەوەیـە حـەبس بمێنێـت، بۆیـە دەمێنێتەوە، تکایە ئێستا هەموو ماددەکە بەیەکەوە بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز د. احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا دەنگدان لەسەر ئەوەی کە حەبسەکە بمێنێت، بـەڵام ئایـا سـیغەی مانەوەکـەی چـۆن بێـت؟ هـەر بـەو شێوەیە یان پێشنیاری تر هەیە، ئایا لە حاڵەتی دووبارەبوونەوەی ئـەو موخالەفەیـە حەبسـەکە ببێـت یـان وەکو ئەوەی کە لێرەوە هاتووە؟.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پێشنیارە بۆ ئەو حاڵەتە بوو کە حەبس لە شوێنی خۆی نەمێنێت، ئێستا لە شوێنی خۆی ماوە، کەواتە ئەم پێشنیارە ناخرێتە دەنگدانەوە یەك ئەندا پەرلەمانیش داوای کرد بـوو، بۆیـە تکایـە ماددەکـە هـەمووی بخرێتە دەنگدانەوە، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة و لاتزید علی سنتین او بغرامة لاتقل عن 10٪ و لاتزید علی 20٪ من الضرر الناجم عن مخالفة احکام المادة الثامنة من هذا القانون).

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

داوا لە بەڕێزتان دەکەین مونتەبیھ بن لەکاتی خوێندنەوە، بۆئەوەی دوایـی نـەڵێن وەکـو پێویسـت نـەبووە، تکایە جارێکی تر بیخوێننەوە، فەرموو.

بەڕێز د. احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بابیخوێنمەوە (يعاقب بالحبس مدة لا تقل عن سنة و لاتزيد على سنتين او بغرامة لاتقل عن 10٪ ولاتزيد على 20٪ من الاجمالي السنوي لمبيعات السلع او ايرادات خدمات موضوع المخالفة).

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ ئەو نەسە بوو بۆ ئەو ماددەیە؟ تکایە دەستی بەرزبکاتەوە، 36 ئەندامی بەڕێز لەگەڵ ئەوەن، کێ لەگەڵ نیە؟ 4 ئەندامی بەڕێز لەگەڵ نیە، بۆیە ماددەکە بەوشێوەیەی کە خوێندرایەوە، دەنگی وەرگرت، ماددەی 11 کە دەبێتە ماددەی 12، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثانية عشر: مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد في أي قانون آخر نافذ في الاقليم يعاقب بغرامة لاتقل عن (250) مائتي وخمسين مليون دينار و لاتزيد على (500) خمسمائة مليون دينار في حالة موافاة المجلس ببيانات او اوراق او مستندات غير صحيحة مع العلم بذلك. وفي حالة العود تضاعف العقوبة.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەکوردیەکەی فەرموو.

بەڕێز د. احمد ابراهيم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 12 لەگەڵ سەرپێچی نەکردنی بە هەر سزایەکی توندتر لە هەر یاسایەکی تری کارپێکراو لە هەرێم هەرکەسێك بەیاننامە یان کاغەز یان بەڵگەنامەی ناڕاست بدات بەئەنجومەن و ئەمەش بزانێت بە غەرامەیەك سزا دەدرێت کە لە 250 ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە 500 ملیۆن دیناریش زیاتر نەبێت، لەباری دووبارەکردنەوەشی سزاکەی دوو ئەوەندە دەبێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ڕای لیژنەکانتان، فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ ماددەکەینە وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموو.

بەڕێز لانا احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ ماددەکەینە وەکو خۆی بمێنێتەوە، پشتگیری لە ماددەکە دەکەین.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاری وەزارەتی ئێمە عەینەن وەکی ئەوەیە، بەس (في حالة تضاعف العقوبة) ئێمە کردیتمانە ماددەکی تر، چونکە هەتا ماددەی هەشتەمین بگرێتەوە، (مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد في أي قانون آخر نافذ في الاقليم يعاقب بغرامة لاتقل عن (250) مائتي وخمسين مليون دينار و لاتزيد على (500) خمسمائة مليون دينار في حالة موافاة المجلس ببيانات او اوراق او مستندات غير صحيحة مع العلم بذلك) ، ئەو ماددەیە دەبێتە 15 و 17، بەس(في حالة العودة تضاعف العقوبة) ئەوە کردیتمانە ماددەیەکی تر، ماددەی 12 کە شمولی ئەوان بکاتن لێرانە، حەزدەکەی بۆتان بخوێنمەوە (مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد في أي قانون آخر نافذ في الاقليم يعاقب بغرامة لاتقل عن (250) مائتي وخمسين مليون دينار و لاتزيد على (500) خمسمائة مليون دينار في حالة موافاة المجلس ببيانات او اوراق او مستندات غير صحيحة مع العلم بذلك او كل مخالف اللاحكام الواردة في المواد 15 و 17 من هذا القانون.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

وازحە کێ دەیەوێت قسە لەسەر ئەو ماددەیە بکات؟ ئەم بەڕێزانە (مامۆستا عمر- سۆزان خان- کاك نەژاد- کاك جمال) ، فەرموو مامۆستا عمر.

بەڕێز عمر عبدالعزیز بهاءالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە پێویستی بە سیاغەیەکی تازە هەیە، هەروەکو ماددەی شەشیش بەعزێك ئیشکالاتی تێدا بوو لەڕووی دارشتنەوە من سیاغە تازەکە دەخوێنمەوە، بەڕێزان ئەگەر پێیان باش بێت (يعاقب بغرامة لاتقل عن 250 مليون دينار و لاتزيد عن 500 مليون دينار في حالة موافاة المجلس ببيانات او اوراق او مستندات غير صحيحة شرط عدم الاخلال بأي عقوبة اشد في اي قانون اخر نافذ في الاقليم)، ئەوە موختەسەرەو هەموو ئەوانەشی تێدایە تێبینیەکانی بەڕێز وەزیر، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەو ماددەیەی پێشوو کە ئێمە پەسەندمان کرد، عقوبەمان دانا بۆ ئەو مەحزوراتانەی کە دەکرێت لەناو یاساکە، یاخود ئەگەر هاتو موخالەفەیەکی کرد، بەلاّم لە نەسی ماددە ئەسڵیەکە باس لەوە دەکات کە ئەو

رۆژە دکتۆرە رۆژانیش ڕوونکردنەوەیەکی کرد، کە لە ئەنجام مـن پرسـیارێکم کـرد، ئـەی ئەگـەر ئیمتنـاعی کرد، بۆیە مادام ئەوە لەو ماددەیە نەما، من پێشنیار دەکەم لە ماددەی 11 پاش ئەوەی کـە دەڵێـت (یعاقـب بغرامة لاتقل عن 250 مليون دينار و لاتزيد عن 500 مليون دينار في حالة موافاة المجلس ببيانات او اوراق او مستندات غير صحيحة مع العلم بذلك او امتنع عن تقديمها)، دەبێت ئەوە ئیزافـە بکرێـت (او امتنـع عـن تقديمها) چونکە لە ماددەی پێشووتر، لە نەسی ماددە ئەسڵیەکەی عقوبەکە بۆ ئەو کەسانە داندرا بـوو، کـە موخالەفە دەکەن یاخود ئیمتیناع دەکەن لە پێشکەش کردنی ئەوراق بۆ مەجلیس، کـە ئـەوەمان لـەناو ئـەو ماددەیە لابرد خۆ دەبێت لەو ماددەیە جێگای بکەینەوە، دەبێت ئیزافە بکرێت، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك نەژاد فەرمووو.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ مامۆستا عمرم کە ئیستیغلالی ماددە بەشێوەیەك بکرێت، کە ئەو ئیقتراحی کرد، نەك ئـەوەی وەکو ئەوە (مع عدم الاخلال) دەبێت بڵێی (یعاقب) هەر یەکسەر، بەڵام مـن تەماشـا دەکـەم ئـەو ماددەیـەش وەکو فەقەرەیەك بێت لە ماددەی پێشوو، تەقریبەن یەك فەقەرەیە، پێشنیار دەکەم ئـەوە فەقـەرەی یەکـەم بێت، فەقەرەی دووەم بێت لە ماددەکەی پێشوو، کە موناقەشەمان کرد، بەڵام بە شەرتێك ئـەو فەقەرەیـەش ئەوەی تێدابێت، کە (يعاقب بالسجن لمدة لاتقل عـن سـنة ولا تزيـد علـى سـنتين وبغرامـة لاتقـل ئەوەنـدە و ئەوەی کە تێیدا هـاتووە هـەتا 500 او بكلتـا العقـوبتين)، چـونکە ئـەوە پارەیـەکی گـەلێك زۆرە، مـەوزوعی ملیاراتی دێتە ناوێ، یەعنی کابرا دەتوانێ پارە بدات، بەسە بە سجن زۆر تێك دەچێتن، بەس بە پارەی تێك ناچێت، بڕوا بکە وایە، قەناعەتتان هەبێ بەپارەزۆر تێك ناچێ، چونکە مەقاوەلات هەیە بە ملیاراتە، بـەس بە سجن هەتا لە ناحیەی نەفسیشەوە ئەزیەتی پێ دەخواتن، پێویستە ئەوە هەبێت، لەگەڵ ئەوەش دامە کە ئەوەی وابزانم سۆزان خان بوو ئیقتراحی کرد، (او امتنع عن تقديمها) ئەوەشیان ڕاستە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك جمال.

بەڕێز جمال طاهر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زیاتـر موداخەلەم ئەوەیە زمانەوانیە، سەبارەت بەو ماددەیـە مـن نـابینم زەرەر هـەبێت، ئەگـەر ببێـت (مـع عدم الاخلال) چونکە لێرە تەئکیـد دەکاتن، بۆئـەوەی لـە قـانونێکی تـر هـەبێتن، (مـع عـدم الاخـلال) لێـرە بمێنێتن زۆر عادیە، بەڵام لێرانە ناڕوونیەك هەیە دەڵێتن (یعاقب)، چـی (یعاقـب)؟ یـەعنی شـتەکە هـاتووە وازح نیە، بۆیە من پێشنیار دەکەم دەڵێم (مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد في أي قانون آخر نافذ في الاقليم يعاقب بغرامة لاتقل عن (250) مائتي وخمسين مليون دينار و لاتزيد على (500) خمسمائة مليون دينار

في حالة موافاة المجلس ببيانات او اوراق او مستندات غير صحيحة مع العلم بذلك. وفي حالة العود تضاعف العقوبة) بەمشێوەیە بێ، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دکتۆر صباح فەرموو.

بەڕێز د. صباح محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو مولاحەزەم هەیە لەسەر ئەم ماددەیە، یەکەمیان لەڕووی زمانەوانی بەڕاستی کێشە نیە، یەعنی تۆ کە بڕگەیەك یان کەلیمەیەك، عیبارەتێك پێش دەخەی، مەبەستم پێی تەئکیدە کە بڵێی (مع عدم الاخلال) بیخەیتە پێش، غەرەز ئەوەیە تۆ تەئکید دەکەیتەوە لەسەر عقوباتی تر و، هێشتنەوەی کاریگەری یاسایەکی تر لەسەر ئەم مەوزوعە، بەڵام مولاحەزەم لەسەر ئەو قەیدە هەیە کە داندراوە (مع العلم بذلك)، ئەگەر کەسێك بێنین ئیتهامی بکەین بەوەی کە تۆ بەیانات و مەعلوماتی ناڕەوا یان نادروستت داوە بەمەجلیس، کەواتە دەبێت عقوبە بدرێی، بەڵام مەرجێکمان بۆ داناوە ئەگەر علمی پێی بێت، بۆی هەیە بڵێت نەخێر علمم پێ نەبوو، لێرە ئیقتراحەکەم ئەوەبوو (مع العلم بذلك) لابرێت، لەبەرئەوە رەدعی زیاتر تێدایە، بۆئەوی کەسێك نەیەت بڵێت من علمم نەبووە بە مەوزوعەکە و ئەو مەعلوماتانە نادروستە، هیچ زەرورەتێکی نیە مع العلم، زۆر سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموو ئەگەر پێشنیارەکە بخەینە دەنگدان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا تەنها پێشنیاری ئەوە هەیە، کە دەڵێت (او امتنع عن تقديمها)، کە 2 بەڕێز پێشکەشیان کردووە، ئەگەر ئەوە ئیزافە بکرێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە خاڵێکیان بوو، ئەوی تریش قسە لەسەر سیاغە کردنەوە بوو، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا سیاغەکمان کردووە، عەرز بکەین لەسەر ئەندامان، المادة الثانية عشر مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد في أي قانون آخر نافذ في الاقليم يعاقب بغرامة لاتقل عن (250) مائتي وخمسين مليون دينار و لاتزيد على (500) خمسمائة مليون دينار في حالة موافاة المجلس ببيانات او اوراق او مستندات غير صحيحة مع العلم بذلك. وفي حالة العود تضاعف العقوبة.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

دوو پێشنیار هەبوو، پێشنیارێكیان بە لابردنی (مع العلم بذلك) ئەوە على اساس لابرێت، كێ لەگەڵە كە لابرێت؟ دەستی بەرزبكاتەوە، 16 ئەندام پەرلەمان لەگەڵ ئەوەیە لابرێت، كێ لەگەڵ ئەوەیە لانەبرێت؟ 23 ئەندام پەرلەمان لەگەڵ ئەوەن لانەبرێت، كەواتە دەمێنێتەوە، پێشنیاری دووەم ئەوە بوو كە ئەوە ئیزافە بكرێت، كە لە ماددەی پێشوودا هات بوو، ئەگەر مانع بوو ئەو بەیاناتە بدات، ئەگەر ئیمتناعی كرد لەوەی كە بەیاناتەكە بدات، كێ لەگەڵ ئەوەیە ئەوە ئیزافە بكرێت؟ 42 لەگەڵ ئەوەیە، كێ لەگەڵ ئەوەیە كە ئیزافە نەكرێت؟ 1 ئەندام پەرلەمان لەگەڵ ئەوەیە كە ئیزافە نەكرێت، لیژنەی یاسایی ماددەكە بخوێننەوە وەكو ئەوەی ئەندامان دەنگیان پێدا.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة الثانية عشر: مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد في أي قانون آخر نافذ في الاقليم يعاقب بغرامة لاتقل عن (250) مائتي وخمسين مليون دينار و لاتزيد على (500) خمسمائة مليون دينار في حالة موافاة المجلس ببيانات او اوراق او مستندات غير صحيحة مع العلم بذلك. وفي حالة العود تضاعف العقوبة.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر تەوزیحی هەیە، فەرموو.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لێرە خەلەلێك هەیە دەبێت بڵێین (كل مخالفة للاحكام الواردة في المادة 15 و17)، چونكە خیلالی ئیفشای تێدایە، ئەو دووانە دەبێت داخیل بكرێتن، ئەو دوو شەریكەی دەمج دەكرێتن خەبەر نەدرێتن ئەوە نابێت، قانونەن نابێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئەو ئیزافەی كە بەڕێز وەزیری پیشەسازی و بازرگانی وەك پێشنیار بۆ ئەو ماددەیە كردی، كێ لەگەڵ دایە؟ تكایە دەستی بەرزبكاتەوە، 28 ئەندام پەرلەمان لەگەڵ دایە، كێ لەگەڵ دانیە؟ 2 ئەندام پەرلەمان، ئێستا ماددەكە بە هەموو ئەوەی كە ئیزافەی لەسەر دراوە و وەزیریش ئیزافەی دا، دەنگ لەسەر موقتەرحەكان درا، ئێستا پێش ئەوەی ماددەكە بخەینە دەنگ، بۆ هەموو ماددەكان ئاخیر سیاغە بخوێننەوە، بۆئەوە بیخەینە دەنگەوە، بەڵێ سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەڕێز وەزیر کە هەستا ئیقتراحی ئیزافەی شەرتی ئەو دوو ماددەیە کرد، بۆ عودەکە ئەگەر هاتو تیکرار کرایەوە، جەنابی باسی ماددەیەکی تری کرد، یەعنی ماددەکەی عەودەکە بە نەسێکی تر داندراوە لەلایەن وەزارەتەوە، من پێم باشە ئەوە یەك لابکرێتەوە، عەودەکە دابندرێت، یان وەکو ئەوەی کە جەنابیان لە وەزارەت ئیقتراحیان کردووە بەو شێوەیە بێت، ئەوە دەبێت یەك لابکرێتەوە ئەگەر هاتو دووبارەی کردەوە، ئەوان داوا دەکەن ماددەیەکی تایبەت بێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵ پێشنیاری جەنابی وەزیرە؟ دەستی بەرز بکاتەوە، 20 کەس لەگەڵ ئەوەیە کە ببێتە ماددەیەکی خاص، کێ لەگەڵ ئەوەیە کە نەبێتە ماددەیەکی تایبەت، دەستی بەرزبکاتەوە، تەنها 2 ئەندام پەرلەمان لەگەڵ نیە، کەواتە ئەوبەشەی باسی گەڕانەوە دەکات دەکرێت بە ماددەیەکی تایبەت، تەنها 16 و 17 ئیزافە کرا، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، تەبعەن ئێمە پێش ئێستا دەنگمان لەسەر 2 پێشنیاردا، یەکەمیان ئەوە بوو کە (اذا امتنع تقديمها) ئیزافە بکەین (مع العلم بذلك) بمێنێت، بەڵام ئێستا وەزارەت پێشنیارێکی تری هەیە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە حەسم کرا، تەنها تەئکید لە ژمارەی ماددەکە بکەنەوە، ئەو موقتەرحانەی کە دەنگ لەسەر دران دەمێنن، بەڵام حکومەتیش ئیزافەیەکی تری هەیە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی سیاغە تازەکە بۆ ماددە تازەکە دەخوێنێتەوە، تکایە گوێ بگرن بۆئەوەی بیخەینە دەنگەوە، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخیر سیاغە عەرزی جەنابتان دەکەین، المادة الثانية عشر مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد في أي قانون آخر نافذ في الاقليم يعاقب بغرامة لاتقل عن (250) مائتي وخمسين مليون دينار و لاتزيد على (500) خمسمائة مليون دينار في حالة موافاة المجلس ببيانات او اوراق او مستندات غير صحيحة مع العلم بذلك. وفي حالة العود تضاعف العقوبة.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

وەك ئەوەی کە خوێندرایەوە ماددەکە وازیحە، پێشتر موقتەرحەکان هەمووی دراوە بە دەنگدان، نەسی ماددەکان بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (13) كە پێشتر لە ئەصڵ (12) بوو، ئێستا بووە بە (13) دەڵێت (على الاشخاص الذين يرغبون في تملك اصول او حقوق ملكية او انتفاع أو شراء اسهم او اقامة إتحادات او اندماجات او الجمع بين ادارة شخصين معنويين او اكثر على نحو يؤدي الى السيطرة او الهيمنة في السوق اخطار المجلس الذي يتولى فحص الاخطار واصدار قرار بشأنه خلال مدة لاتتجاوز ستين يوماً من تأريخ وصول الاخطار اليها فأذا مضت تلك المدة دون البت فيه عُدَ ذلك موافقة.)، ماددەی (14) كە ئێستا دەبێتە (15) (يحظر افشاء المعلومات والبيانات المتعلقة بالحالات الخاصة يطبق أحكام هذا القانون أو استخدامها لغير الاغراض التي قدمت من أجلها.)، ئەمە ماددەكان بوو.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ كاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

جارێكی تر داوای لێبوردن دەكەم، كە لە جێگای خۆم قسە بكەم، بەلاّم وابزانم سوودی هەبوو، چونكە تەسەلسولی ماددەكان ئەوەندە تێكچوو بوو نازانین باسی كام ماددە دەكرێت، ئێستا ڕەئی خۆم لەسەر ئەو پێشنیارە تازەیەی ئیزافە كردنی ئاماژە بۆ هەردوو ماددە، ئەگەر بە وردی ماددەی (12)ی كۆن بخوێنین بەڕاستی باسی پرۆسەیەكی دوور و درێژ دەكات، مەوزوعێكە دوورو نزیك ڕەنگە بەشێوەیەكی ڕاستەوخۆ عیلاقەتی بەو ماددەیە نەبێت، یەعنی ئیشارەت نەكردن بەو ماددەیە هیچ ناگۆڕێت لە ئەحكامی، ئیشارەت كردنیش هیچ زیاد ناكات، خۆی ماددەكە موتەكاملە لەوێ باسی پرۆسەیەك دەكات، كە ئیختارەو ئیختار نەكردنە 500 هەزارەكەتەكان باسی شتێكی تر بوو (مەعلومات دان) ئەوە یەك، بۆیە پێشنیاری من ئەوەیە نە ئیزافە دەكەن ئەگەر ئیشارە بە ماددەكە بدەین، نە ئەگەر ئیشارە نەكەین تەقلیلی ئەهمیەتی ماددە دەبێت، ماددەكە ئەگەر بوارەكەی بخوێنین ماددەیەكی كاملە بۆ خۆی، سەبارەت بە ماددەی (14)ی كۆن ئاشكرا كردنی زانیاری و نازانم چی، بەڕاستی ئەمەش یەعنی نازانم بۆ بخەینە حوكمێك كە بۆ شتێكی تر داندراوە، لێرە باسی ئاشكرا كردنی زانیاری ئەوەش كاملە و حوكمی خۆی هەیە، من ڕێزم هەیە بۆ ئەو ئیلحاحەو ئیلا باسی هەردوو ماددە بكرێت، بەس وەكو من دەیبینم هیچ ئەگەر ئیزافە نەكرێت ناوەكان لەو ماددە خۆ خۆی ماددەیەكە، ئەو ماددەیە دەبێت موتەكامل بێت، دەبێت فیعلەكەی دیاری بكات، دەبێت سزاكەی دیاری بكات، دەبێت شێوەی جێبەجێ كردنەكە دیاری بكات، ئەگینا ماددەی قانونی نینە، بۆیە ماددەكە هەیە، ئەگەر لێرە باس نەكەین خۆ ماددەكە حوكمەكانی دەڕوات، بۆیە من پێشنیار دەكەم ئەو ئیزافە كردنی ئاماژە بۆ هەردوو ماددە داخلی نەسەكە نەكرێت، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

دیارە ئەوە دەنگی لەسەر دراوە، دەنگی وەرگرت ماددەی 12 وجوبی تێدایە، ماددەی 14 حەزەری تێدایە و، وەزیر ئیقتراحی کرد کە ئەم وجوب و حەزەرە عقوبەی هەبێت، بە هەمان ماددەی پێشوو شەرت نیە ماددەکە بەو شێوەیە بمێنێتەوە، کە ئێستا قسەمان لەسەر کرد ئیحتیماله دوایی گۆڕانکاری بەسەر دابێت، بەلأم گرینگ ئەو وجوب و حەزەرە عقوبەکەی دێتەوە ئێرە، ئەو ماددەی (11)ی کە ئێستا بووەتە (12)، مامۆستا عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالعزیز بهاءالدین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە غەیری ئەو تێبینیەی کە کاك عبدالسلام وتی، من پێم سەیرە ئێستا ئێمە خۆمان ئیلزام دەکەین بە 2 ماددە لەم یاسایە کە موناقەشەمان نەکردووە، چۆن پێش ئەوەی ئێمە موناقەشەی ماددەیەکی ئاسایی بکەین ئیلزامی پەرلەمانی خۆمان دەکەین بەوە ئەوە یەك، لەبەرئەوە دەبێت بیرێتەوە دوای ئەوە لە موناقەشەکردنی بێت ئەگەر قەرار بێت ئیزافەی بکەین، ئێستا لێرەدا ئیقراری 2 ماددە دەکەین بەبێ موناقەشە ئەوە مولاحەزەی یەکەم، مولاحەزەی دووەم لەو سیاغەی دامە خزمەتتان، فەقەرەیەکی تێدایە دەڵێ (کل من أخل بأحکام هذا القانون)، ئیتر دەبڕێتەوە، چ پێویست دەکات ئیشارە بە ماددەی فلأن و بە ماددەی فیسار بکەین، نازانم بۆ ئەوە نەخرایە دەنگدانەوە، ئیخلال بە ئەحکامی هەر ماددەیەك لە ماددەکانی ئەم قانونە ئەو قەیدەی تێدابێت، کە ئیتر نەجاتمان دەبێت، دەبێتە ماددەی چەند، تەسەلسولەکە چەند دەبێت، موناقەشەی دەکەین، یان نا ڕزگارمان دەکات لەوە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بە ئیلحاحی ئێوە پێشنیاری وەزیر خرایە دەنگدانەوە، ئێوەش زۆرینەتان دەنگتان پێداوە، لەبەرئەوە ئەوە ئیزافە دەکرێت، باسمان کرد و دەنگەکانیشمان خوێندەوە، بە هەردوو ئایا قبوڵتانە، ئایا قبوڵتان نیە؟، یەعنی ئێمە ئیزافەمان نەکردووە ئێوە ئیلحاحتان کرد، پێشنیاری جەنابی وەزیر بە ئیزافە کردنی ئەو 2 ماددە بخرێتە دەنگ، ئێمەش خستمانە دەنگ، دەنگی وەرگرت بۆیە ئێستا قسە کردن لەدوای ئەوە ناکرێت، ئیزافە دەکرێت، بەڵێ دەنگ لەسەر 2 مەبدەئەکە دراوە، لە ماددەی (12)ی ئێستای تەقریرەکە وجوبێکی تێدایە، لە ماددەی 14 حەزەرێکی تێدایە، لەوێ باس دەکات ئەگەر کەسێك ئیلتزامی نەکرد بە مواجیبە، کەسێك ئیلتزامی نەکرد بەم حەزەرە، عقوبەیەك دەدرێت بەپێی ماددەی 12، ئەوەی ئێستا ئێمە دەیخوێنینەوە، بەلأم دوایی ماددەکە، روحی ماددەکە چۆن دەستکاری دەکەن ئەوە سەلاحیەتی خۆتانە، ئێمە جارێ قسەمان لەسەر ماددەی 12 و 14 نەکردووە، یەعنی دوایی گۆڕانکاری بەسەر دادێت یان نایێ بەپێی دەنگی ئێوە، تکایە ئاخیر سیاغە بخوێننەوە، بخرێتە دەنگەوە،

ئێوە باستان کرد ماددەکەمان خوێندەوە، 12 و 14 ئەصڵی پرۆژەکەمان خوێند، ئێستا تەنها سیاغەکە بخوێنە، فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە خەلەلە دواتر تووشی کێشە دەبین، دوای ئەوەی کە ئەوان موفتەرحیان کرد، ئەوان ئیقتراحی ماددەیەك دەکەن کە سیاغەکەیان لێرەیە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سیاغەکە بخوێنەوە.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئیشکالیە لەسەر رەقەمی ماددەکەیە، ئێمە نەسی ماددەکەمان خوێندووەتەوە، نەسی ماددەکە خراوەتە دەنگدانەوە، ژمارەکان دوای تەسەلسولەکانی لەوەیە بگۆڕێت زیاد بێت، کەم بێت، بەلاّم موهیم نەسی ماددەکە چۆنە ئەوە تەسبیت بکرێت لێرە، ئەوە خۆی ئەساسە، بۆیە خوێندیشمانەوە، بۆئەوەی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بزانن دەنگیان لەسەر چ نەسێك دا لە ماددەکە، بەلاّم ژمارەی ماددەکە دوایی لەوەیە گۆڕانکاری بەسەر دابێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ کاك عماد فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی نازانم لە ئێمەش تێکچوو، ئێستا وەزارەت دەڵێتن ماددەی 13 و 14 لێرە وجوبین، باشە ئەوان ئیقتراحی ماددەیەکی تریان کردووە، من بەس دەمەوێت ئەو ماددەیە بخوێنمەوە، دەڵێتن ئەوەلەن هیچ، بەس دووەم (تضاعف الغرامات المنصوص عليها في المادتين)، على اساس هەردوو مادده عيقابيه (بالحد الادنى في الحالة العود)، باشە ئەگەر ئێمە باسی هەردوو ماددەی پێشووتر بکەین، لێرەش ئەو دوو ماددەی کە ئێستا ئاماژەمان پێکرد، نازانم (تحظر عدم افشاء) جارێکی تر عقوبە دووبارە بکەیتەوە، نازانم دەبێت تۆزێك ئێمە وریا بین لەو مەوزوعە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کـاك عیمـاد لیژنـەی هاوبـەش تـۆ جـاریٚ باسـی رەقەمـە ئەسـڵەکە دەکـەی، دوایـی هـەموو ئـەو رەقامانـە سەلاحیەتمان داوە بە لیژنەی یاسایی لە زۆر لە یاساکانی تریش ئێوە دەسـتکاری دەکەنـەوە، بـەرێزان دیـارە زۆربەی دەنگتـان لەسـەر ئـەوەدا کـە ئـەم عقوبەیـە بـۆ مـاددەی (12 و 14)ش هـەبێت، بـەلاّم بـۆ صـیاغە دەیخەینـە زیمـنی ماددەکـە خـۆی، یـەعنی عقوبەکـە دەخەینـە زیمـنی ماددەکـە خـۆی، بـۆ ئـەوەی لـە کـاتی موناقەشەداو بەبیری ئەندامانی لیژنە دەهێنینەوە لە کاتی صیاغە کردنی ماددەی (12 و 14) ئەم صیاغە بخوێننەوە کە عقوبەکەیان بە بەپێی ماددەی ئێستا دەبێت، ئێستا فەرموو ماددەکە بخوێنەوە.

بەرێز ئەڤین عمر احمد:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثانية عشرة:

(مع عدم الاخلال بأية عقوبة اشد في أي قانون آخر نافذ في الاقليم يعاقب بغرامة لاتقل عـن (250) مـائتي وخمسين مليون دينار ولاتزيد على (500) خمسمائة مليون دينار كل من وافى المجلس ببيانـات او اوراق او مستندات غير صحيحة مع العلم بذلك. او اذا امتنع عن تقديم بيانات ومستندات صحيحة).

بەرێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەو شێوەیەی کە خوێندرایەوە کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ (40) ئەنـدام لەگەڵدایـە، زۆر سـوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ (3) لەگەڵدا نییە زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ پەسند کرا، بەڵێ فەرموو.

بەرێز عماد محمد حسین:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش ئەوەی بچینە سەر ماددەی دواتر وابزانم وەزارەت پێشنیارێکی هەیە، ماددەیەکی ئیزافی هەیە، ئینجا پێمان خۆشە ئەو پێشنیارە عەرز بکەن، بۆئەوەی موناقەشەی لەسەر بکرێت.

بەرێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بـەرێز وەزیـر ئیقتراحـی کـرد، کـە (عـودە) مـاددەی پێشـوو لابرێـت بـە ماددەیـەکی تایبـەت، هـەم ئێـوەش دەنگتان پێدا، ئێستا بەرێزیان پێشنیارەکەی خۆی دەخوێنێتەو، تکایە ئاگادار بن، بۆئەوەی دەنگی پیٚ بدەن، فەرموو.

بەرێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرانە ماددەی 9 دوو فەقەرە دەبێت، فەقەرەی یەکەم (تضاعف الغرامات المنصوص عليها في المـادتين 11 و 12 بالحـد الادنـى وفي حالـة العـود)، دووەمـین (لمتضـرر بسـبب الانشـطة المحضـورة في هـذا القـانون المطالبـة بتعويض لدى المحكمة المختصة).

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەكان ئێوە ڕەئیتان چیە لەسەر ئیزافەی ئەو ماددەیە؟ فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری ماددەكە دەكەین.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموو.

بەڕێز لانا احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری ماددەكە دەكەین.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئندامانی پەرلەمان كێ قسەی لەسەر ئەو ماددەیە هەیە؟ ئەوەی پێشنیاری وەزیر بوو، 2 ئەندامی بەڕێز، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری بوونی ئەو ماددەیە دەكەین، لەبەر یەك سەبەب، ئەو ڕێگاگرتنە لە دووبارە كردنەوەی ئەو موخالەفەیە، ئەگەر دووبارە كرایەوە مەبلەغەكان موزاعەف دەكرێن، بەلاَم ئەوەی كە زۆر گرینگە بەلای منەوە، لە بابەتێكی تردا، لە برگەیەكی تردا ئەو كەسەی كە زەرەرمەند بووە بەپێی ئەو ماددەیە دەتوانێت داوای تەعویز بكات لە مەحاكمی موختەس، یەعنی ئێستا لێرە تەوازونێك هەیە لەنێوان ئەو كەسەی كە موخالەفەكە دووبارە دەكاتەوە، ئەو كەسەش كە زەرەری بەردەكەوێت داوای تەعویز دەكاتەوە لە مەحاكمی موختەس، لەوە پشتگیری دەكەین ، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف رؤوف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

زۆر مەنتقیە ئەوەی بەڕێز جەنابی وەزیر گوتی بۆ تەعویزی، چونكە هەموو مەشاكیلی دونیایێ ئێستا، حروب لەدونیا بە تەعویز حەل دەبێ، تەعویز عاملێكی موهیمە لە تیجارەت، چونكە زەرەرەكە تۆ ناتوانی موحتەمەلە هەندێ موجتەمەع هەندێك عەوەقی دەبێ بۆ هەندەك زەرەری تیجاری، بۆیە بە منیش ئەو ئیقتراحە زۆر زۆر موهیمە، دەبێت رەچاو بكرێ، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ئاخیر سیاغە بۆ پێشنیاری ئەو ماددەیە بخوێنەوە، فەرموو.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەسەلسولی ئەو ماددەیە دەبێتە 13، بەم شێوەیە کە وەزارەت پێشکەشی کردووە، المادة الثالثة عشر:

اولاً: يعفى في تحديد الغرامات المفروضة بموجب احكام هذا القانون حجم المنفعة التي حصلت عليها جهة المخالفة ومقدار الضرر الواقعة على الغير.

ثانياً: تضاعف الغرامات المنصوص عليها في المادتين 11 و 12 بالحدي الادنى والاقصى وفي حالة العود.

ثالثاً: لمتضرر بسبب الانشطة المحضورة في هذا القانون المطالبة بتعويض لدى المحكمة المختصة.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەو شێوەیەی کە خوێندرایەو کێ لەگەڵە؟ دەستی بەرز بکاتەوە، کێ لەگەڵ نیە؟ بەکۆی دەنگ ئەو ماددەیەش قبوڵ کرا، بەڕێز جەنابی وەزیر پێشنیارێکی تری هەیە، ڕێگای پێ دەدەین بیخوێنێتەوە پێشنیاری ماددەیەکی تر، فەرموو.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەکە ڕەقەمەکە دەبێتە (14) بە تەخمینم دەڵێ (يعفى المخالف لاحكام هذا القانون كلياً او جزئياً من العقوبات المنصوص عليها في هذا القانون اذا قدم الى المجلس معلومات غير متوافر لديه يؤدي الى الكشف عن المخالفات) لێرە ئیعفا هەیە، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەڵێ (يعفى المخالف) عەفو دەکرێت ئەگەر مەعلوماتێکی جوزئی یان کولی لەلای هەبێت لە ئەسنای ئیشەکەی کەشف بکاتن کە بزانێت هەیەو موخالیفی قانونە، لەبەر ئەوە دەکاتن دەڵێ ئەو شتە ڕوویداوە بەو شێوەیە ئەوەش غەڵەتە، لەبەر ئەوە ئیعفا دەکرێت، یەعنی غەڵەتی خۆی پیشان دەداتن.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی موختەس فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلاهی نازانم کە پێشنیارەکە بیدایەتەکە دەڵێتن (یعفى المخالف باحكام هذا القانون)، باشە کێ موخالفەکە عەفو بکاتن؟ کێ ئەوحەقەی هەیە کە موخالەفەکە عەفو بکاتن؟ چونکە دەڵێتن (يعفى المخالف باحكام هذا القانون كليا او جزئيا من العقوبات المنصوص عليها في هذا القانون)، باشە ئەگەر ئەو کابرایە سزادرا نازانم من تۆزێك تێنەگەیشتم لەو ماددەیە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز جەنابی وەزیر جارێکی تر ڕوونکردنەوە بدات، بۆئەوە ئەگەر ئەندامان پێشنیاریان هەیە، بیخەینە دەنگەوە، فەرموو.

بەڕێز سنان چەلەبی / وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمن عەقدێکی دەکەم، نەتیجەی ئەو عەقدەی ئیحتکاری ئیشەکی دەکەم، کە دەگەڕێمەوە ئیشەکە کرایە، پێش دەست پێکردن یان دوای دەستپێکردنی، کە دیارسەی دەکەم دەبینم ئەمن غەڵەتێکی قانونیم کردیە، موخالفی ئەو قانونەیە و، چوویمە ناو زمنی ئیحتیکار، پەشیمان دەبمەوە، فەورەن خەبەر دەدەم دەڵێم بابە ئێمە عەقدێکی ئاوامان کرد، لە فلانە شەریکە، لە فلانە ئیش لێرانە ئەو غەلەتە گەورەیە کرایە، ئێمەش دەمانەوێت تەسهیلی غەلەتی خۆمان بکەین، ئەگەر نەیکەین تووشی زەرەرێکی زۆر گەورە دەبین، بۆیە داوای ئیعفا کردنی دەکەین.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەندامانی پەرلەمان کێ قسەی لەسەر ئەو نەسە هەبوو؟ ئەو بەڕێزانە (کاك نەژاد- ماملۆستا عمر- کاك عمر- کاك عبدالسلام- ئاهەنگ خان- د. عمر- د. احمد وەرتی)، کاك نەژاد فەرموو.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

جارێ ئەوەلەن بەڕاستی ئەو ماددەیە وازح نیە تەواو، یەعنی تەعبیر لەوە ناکات، کە جەنابی وەزیر تازە وتی، ئەوە یەك، دوو: وای لێ دێت ئیتر هەرکەسێك بۆ خۆی موخالەفەکی دەکات، دوایی دەڵێت وەڵلا پەشیمانم، ئینجا باشە ئەوە چەندی بە چەند، لەو حاڵەتەدا بەتایبەتی ئەوە باسی مەوزوعێك دەکات، کە مەوزوعەکە دیسان دەڵێمەوە، مەوزوعەکە پارەیەو، پارەکەش مومکینە زۆریش بێ، کابرا ئیشێك دەکات دەزانی زەرەریتی، کۆمەڵێك شتی تر، یەعنی ئەوە بەو پێیە ناتوانێ عەفو بکرێتن، لەبەرئەوە ئەوە وای لێ دێتن ئیتر دووبارە و سێ بارە دەکرێتەوە، خەڵك لەسەری دەڕوات، لەگەڵ ئەوەشدا ئەگەر بە قسەی جەنابی

وەزیر بێ، ئەوە ئەمن بەپێی قسەکەی جەنابی وەزیر قسەکەم کرد، بەڵام ئەو فەقەرەیە ئەومانایەی نادات بەڕاستی.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالعزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەڵلاهی ئەو ماددەیە من بە زیادی دەزانم، دەرگایەکی گەورە دەکاتەوە بۆ ناعەدالەتی، بۆ گەندەڵی، چونکە من کۆمپانیایەکم هەیە هەر لەسەرەتای ئەوە کە هەست دەکەم پێم زانراوە موخالەفە دەکەم یەکسەر خۆم زانیاریەکان دەدەم، وەکو بڵێی دەرگا لەبەردەم جێبەجێ کردنی یاسا دادەخرێت، بۆ بەمن ماددەیەکی زیادە ئەوە خاڵی یەکەم، خاڵی دووەم هەر بەڕێزێك لەوانەی موتەهەم دەکرێن بە موخالەفە، دەکرێت لەکاتی دادگایی بانگ دەکرێن، قسەیان لەگەڵ دەکرێت بە هەر شێوەیەك لە شێوەکانی یاساکان بتوانێت بیسەلمێنێ کە نەیزانیوە ئەوە موخالەفەیە، دەکرێت لەوێ دیفاعێك، قسەیەك دەربارەی خۆی بکات، بەلاَم ئێستا پێش وەخت ئێمە بیخەینە زمنی ئەو خاوەن ئەو کۆمپانیا بزنسمانانەوە، کە دەرگایەکی وا هەیە زۆر خەتەرە ئەوە، لەبەرئەوە پێم زیادە و، هیچ موشکیلەیەك نیە، ئەوە خاڵی دوو، خاڵی سێیەم: وەکو کاك نەژاد باسی کرد، لە جێبەجێ کردنی یاسا، لە سزادانی تۆمەتبارێك یان موخالیفێك، باس لە زانین و نەزانین نیە، کەسێك لە قەوانینی مرور، لە قەوانینی زەریبە، هەرچیەك کە موخالەفە دەکات، کە جەهل بەو قانونە دەبێتە سەبەبی ئەوە کە ئیعفا بکرێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو موقتەرحەی جەنابی وەزیر پێشکەشی دەکات، (کل من خالف احکام هذا القانون)، ئەو شەترەی موقەدیمەی، ئەو ماددانەی تر کە ئێمە موناقەشەمان کردووە و، ئەم هەموو نیسبەت و عقوبە و موخالەفەی بۆ دانا دەیسڕێتەوە، دوو شەتری دووەمی موقتەرحەکەی جەنابی وەزیر دەڵێت ئەگەر هاتو ئیشەکە کرا، دوایی زانی موخالەفەی کردووە با بێت ئیخبار بدات ئیعفا بکرێت، نەخێر، مەبادیئی ئەساسی لە قانونی عقوباتی عیراقی، کە ئەساسی عقوباتە، ماددەی 218 (الاخبار) پێش ئەوەی دەست بکرێت بە ئیشەکە، ئەگەر بگەڕێینەوە سەر ماددەکانی تری یاسا، لە ماددەی 243 باس لەسەر چی دەکات، باس لەسەر ئیخباری کازیب دەکات، ئەگەر بێت بە ئیخباری کازیب، بەپێچەوانەوە دەبێت عقوبەکەی زیاتر بێت، لەبەرئەوە پێویست ناکات ئەم موقتەرحەی جەنابی وەزیر بکرێتە ناو یاساکەوە، چونکە عقوبەکان دەسڕێتەوە.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى صديق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر ئیجازە هەبێت، چونكە موناقەشەی پێشنیاری بەڕێزتان دەكەین، من دڵنیام لە نیەتە پاكەكە، ئەگەر لەبیرتان بێت لە یاسای نەزاهەش ئێمە زروفی موخەففەمان دابوو بەو كەسانەی كە مەعلومات دەدەن، یان بەشدار دەبن لە گەیشتن بە مەعلوماتی دروست، نیەتەكە سەدا سەد وایە، بەڵام لە من قبوڵ بكەن یاسایە، ئەوە فێربووینە ئەو 2 ، 3 ساڵە، كە وتت (المخالف) وەكو ئەوەی بڵێی (المتهم)، (المخالف) واتە بۆچوونەكەی كاك عمر وازح بوو، واتە ئەو كردارەكەی كردووە بەپێی ئەم یاسایە ئێمە ئیسپاتمان كردووە، كە موخالیفە واتە هەموو مەعلومات پێشان نەدرابوو، واتە فیعلەكە ئاساری هەبوو، ماددەكانی تر حوكمەكانی تر لەسەر تەسبیت بكات، كەوتە قالبی موخالیف، ئینجا بێت مەعلوماتم بداتێ، ئەوكاتە هیچ نابێت، دەتوانرێت ئەگەر مەبەست ئەوە بوو بڵێین ئەگەر یەكێك هەستی كرد، وەكو جەنابی وەزیر لە شەرحەكەی باسی كرد، لە پڕێكەوە، لە مەرحەلەیەك خۆی هەستی كرد كە ئەو موخالەفەی یاسای كردووە، بێ ئەوەی هەست پێ بكرێت و سزا بدرێت بە موخالیف لە قەلەم بدرێت، ئەوكات دەڵێ پێش ئەوەی پشكنین بكەن، من هەستم كردووە ئەوە ڕای دەگرم، مەبەست ئەوەبێ تەسەور دەكەم دەتوانین بە سیاغەیەكی تر بیكەین، یەعنی ئەوە ئاسانە، ئەوكاتە دەتەوێ چی لێبكەی؟ جارێكی تر دەتەوێ عەفوی بكەی، یان قانونی لەسەر تەتبیق بكەی لەو بەشەی كراوە، بەس تەسەور دەكەم مەبەستی حەقیقی شێوێندراوە بەوەی (المخالف)، چونكە موخالیف مەعنا ئیسبات بووە لەسەری، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف ڕؤوف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

قسەكەی كاك عبدالسلامی ڕاستە، نیەتەكە زۆر موهیمە، ئایا موخالەفەكە كرایە؟ ئەگەر موخالەفە كرابێ و خۆی هات خەبەری دا، ئەوە بابێكی دیكە دەگرێتەوە، بەڵام ئەگەر موخالەفەكە دركی پێ نەكرابێت، خۆی هات تەسریحی بەوە دا كە موخالەفەكە دەكرێ، یان خەتەرەكەی پێشی جیهەی موراقیب، خۆی پێشنیاری دیت، ئەوە مەفروزە عقوبەكەی لەسەرتەخفیف بكرێت، چونكە خۆی نیەتەكەی پێشاندا كە نیەتی ئیحتكار و غەش نیە لە تیجارەت، دائیمەن ناڵێت عەقدو شەریعەت موتەعاقدین، (العقد شريعه المتعاقدين) ڕاستە،(قانون لا يحمي المغفلين) ئەوەش ڕاستە، بەڵام بەڕێزان ئەوەشمان لەبیر نەچێت، قانونی عالەم لەسەر قانونی فەرەنسی داندرایە، زۆربەی ئەوەی كە نەجاحەتی هێنایە لە وڵاتان، زۆربەشی لەسەر عورف داندرایە لە قانونی ئینگلیزی، ئەوەشمان لەبیر نەچێت یەكەمجار تەعویز لە دونیایێ بە زەرەر لەسەر

قـانونی (بـۆردۆ) دانـدرا، ئـەویش کابرایـەك لـە حـەربی عالـەمینی یەکـەم، فـەحمی لـە بـۆ شـاری بـۆردۆی فەرەنسی دەبرد، کە زانی حەرب دەستی پێکرد نەوت زۆر گرانە، وتی کاکە ئـەوە بـە مـن ناکرێـت، ئـەوکات دەتوانرا بڵێین (قانون يحمي المغفلين)، بۆئـەوەی میللەتەکـە زەرەر نـەکات، هەسـتان تەعویزەکەیان دایـێ و، قـانونی تـەعویز ئیسـپات بـوو، نیەتەکـە هـەروەکو کـاك عبدالسـلام دەڵـێ زۆر موهیمـە، ئەگـەر بەشـەرەکە بەخۆی پێشی واقیعەکە درکی پێکرد، ئەوە زۆر موهیمە ئیعفـا بکرێـت، تەشـجیعی مونافەسـەی شـەریفیش دەبێ، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

د. عمر فەرموو.

بەڕێز د. عمر حمدامین خدر(نورەدینی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێم وایە کە مەبەست و قەسدەکە وازحە، شتەکی شـەرعی و ڕەوایـە، ئـەویش تەشـجیع کردنـی ئـەو کەسانەی کە هاوکار دەبن بۆ کەشف کردنی تاوانێك یان بۆ موخالەفەیەك، پێویستە تەشجیع بکـرێن، بـەلام بەو سیاغەو دارشتنەی کە خرایە ڕوو، لەڕاستیدا دەبێتە بەربەست لەبەردەمی جێبەجێ کردنی مەزمون و ماددەکانی قانونەکە چۆن؟ ئەسڵ ئەوەیە من کۆمپانیام هەیە مەسەلەن موخالەفە نەکـەم، یـان ئـەو قانونـە من دەگرێتەوە ئەسڵ ئەوەیە کە موخالەفە نەکەم، جا مـن موخالەفـە بکـەم و دوای ئـەوە لـەڕێگای پێـدانی مەعلوماتێك و خۆ کەشف کردنێکەوە، لە موتەهەمێکەوە بـبم بەبـەریئ، ئـەوە مـەزمونی قانونەکـە لـەکوێ دەمێنێتـەوە؟ جگـە لـەوەش ئەگـەر دیقـەتی لێبگـرین بـەو سـیاغەیە، زەمینەیـەك دەڕەخسـێت، دەرفـەتێك دەڕەخسێنێت بۆ جۆرێك لە لەف و دەوران، بۆ خۆدزینەوە لە مەسـەلەی عقوبـە و لـە سـزایەکە، بۆیـە بـەو مەزموون و بەو سیاغەیە، من بەش بە حاڵی خۆم بە باشی نازانم، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

د. احمد فەرموو.

بەڕێز د. احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منـیش هـاوڕام لەگـەڵ ئـەو بەڕێزانـە، کـە ئـەو ماددەیـە بـە زیـاد دەزانم بەڕاسـتی، چـونکە ئێمـە عقوبـەی توندمان داناوە بۆ ئەو کەسانەی، کە موخالەفـەی ئـەحکامی ئـەو قانونـە دەکـەن، حوکمـەکانی ئـەو یاسـایە، بـەلام لێـرە هـاتووین بـەو ماددەیـە ئـەو عقوبـەمان سـووك کـردووە، ناشـزانرێت بەڕسـاتی لێـرە کـێ ئـەو دەسەلاتەی پێ دەدات؟ یان خودی مەجلیسەکەیە، یان دەسەلاتەکە بۆ مەحکەمە بەجێ دەهێڵدرێت، کە ئەو عقوبەیە لادەبات لەسەری و عەفووی دەکات، لەبەرئەوە من پێم وایە، لێرە دەبێتە ڕێگـر لەبـەردەم ئـیش و کارەکانیش، باشتر وایە ئـەم ماددەیـە هـەر لابـەرین، چـونکە لـە ماددەکـانی پێشـوو وازحـە، هـەم عقوبـەکان دیاریکراوە، هەم موخالەفەکانیش دیاریکراوە، لێرە ماددەکە بە زیاد دەزانم، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

كاك نەژاد فەرمووو.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەو مەوزوعەی كە كاك دكتۆریش باسی كرد، هەندێك برادەرانی تریش باسیان كرد، كە كاك عبدالسلامیش باسی كرد، كە نیەتە، قانون بە نیەت دانادرێت، یەعنی من ئیحترامم بۆ جەنابی وەزیر هەیە، بەلاًم قانون بە نیەت دانادرێت بەڕاستی ئەوە نوقتەیەك، نەقتەی دووەم فەرەزەن ئەوە ئێستا كابرایەك، تاجرێك هات هەندێك مەوادی هێنا، ئەو مەوادانە مەوادی بەسەرچوو بوون، خەڵكێك بە خواردنی ئەو مەوادانە زەرەرمەند بوو، تەبعەن زەرەرمەند بوو، چ بوو، ڕەنگە تەسەمموم بكات، ڕەنگە نەگاتە خەستەخانەی بشمرێت، باشە كابرا بڵێت وەڵلاهی نەمزانی، ئەوە چۆن حەل دەكرێت؟ لەبەرئەوە منیش لەگەڵ دكتۆر احمدم، كە ئەو ماددەیە لەغو بكرێت.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

وەڵلا ئەوە نوقتەی نیزامیش نەبوو، فەرمووو بێریڤان خان.

بەڕێز بێریڤان سەرهەنگ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەنیسبەت ئەو پێشنیارەی جەنابی وەزیر، من لەگەڵی نیمە بە تەواوەتی، چونكە ئەوكەسەی ئەو كارەی كردووە، پێش هەموو شتێك كارێكی نایاسایی كردیە، ئێمەش دەمانەوێت یاسا جێبەجێ بكەین، پێویستە سزا بدرێتن، دووەم: لەبەرچی ئەو كەسەی كە كارێك دەكات، دەبێت خۆی ئامادە بكات بۆ كارەكەی، پێشتر هەموو یاساكە بزانێت، چەند راوێژكاری هەبێت، مەعلوماتی تەواو بێت ئینجا دەست بە ئیش بكات، خۆ منداڵێك نیە بڵێت من نەمزانی، ئێستا هەڵەكەم كردووە، دەبێت مەعلوماتی تەواوی هەبێت ئینجا ئیشەكەی خۆی بكات، سێیەم: ئەوەی كە هەستایە بە ئەركی خۆی، واجبی هەموومانە كە ئیش دەكەین ڕاستگۆ بین لە كارەكەمان، ڕاستگۆ بین لەگەڵ حكومەتیش، كە ئەو كارە دەكەین، یەعنی ئەوە منەتی تێدا نیە ، كە هاتووە دەڵێت غەڵەتم كردووە، دەبێت بڵێتن ئەگەر نەڵێت نایاساییە، دوایش دەتوانی دەست خۆشی لێبكەی و سوپاسی بكەی، بەلاًم لە هەمان كاتدا سزای بدەی، چونكە ئەوە دوو شتی جیاوازە، هەروەها پێش ئەوەش دەستی بەكاربێت، باسم كرد كە دەبێت مەعلوماتی پێشكەش بكات ، چەند كەسی تایبەت بەو بابەتە بزانی و، ئینجا دەست بەكاربێت، بۆیە داوادەكەم ئەو ماددەیە زیادەو، عەفو نەكرێت بە هیچ شێوەیەك، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

هەرچەندە وشەكە هیچ زەمبی تێدانیە، بەلاًم لە پرۆتۆكۆڵ دەسڕینەوە، فەرمووو.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوە قسەی كوردی وایە، وەكو مەسەلەی خەتەنەكەی لێهات، نازانم زۆر سەیرە لێرەدا قسەیەكی كوردی دەكەی، مەمنوعە قانونمان بە عەرەبیە، ئەوەمان بە عەرەبیە.

بەڕێز حسن محمد سوره/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

تكایە كاك نەژاد لەجێگای خۆت قسە مەكە، فەرموو.

بەڕێز خليل عثمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەڵلا نازانم تازە ڕۆیشت، بەلأم ڕەئیم وابوو مەبدەئی ئیزافەكردنەكە پێشتر بخرایە دەنگانەوە، ئینجا موناقەشە بكرابا، بۆئەوەی ئەم شتەش دروست نەبووایە، خاڵێكی تر بەڕاستی من پرسیارێك لە جەنابی وەزیرو كاك فرسەتیش دەكەم، ئێمە ڕاستە تۆ كە پەشیمان دەبیتەوە، دەتەوێ عەفووی بكەی، بەلأم ئەوە قانونی (مەنعی ئیحتیكارە) لە نەتیجەی هەر ئیحتیكارێكیش غەیر زەرەر دەكات، كە غەیر زەرەری كرد، تۆ ئەوت عەفوو كرد، تەعویزی غیر كێ دەیداتەوە؟ چونكە لە نەتیجەی هەر ئیحتیكارێكیش یەكێكی تر زەرەر دەكات، ئەوە ئەوت عەفوو كرد، ئەی تەعویزی زەرەری ئەوەی تر چۆن دەدەیتەوە؟، بۆیە من لەگەڵ ماددەكە نیم، سوپاس.

بەڕێز حسن محمد سوره/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

كاك برهان فەرموو.

بەڕێز برهان رشيد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لەڕاستیدا من پێم باش بوو ڕەئی خۆم بڵێم، هەم بۆ بەڕێزتان و هەم لیژنەی هاوبەش، من ئەو قسەیەی بەڕێز وەزیر باسی كرد، (من الحيث المبدء) لەڕووی مەبدەئیەوە شتێكی زۆر جوانە، لەبەرئەوەی لە قانونی ئسوڵی مەحاكمات و عوقوباتدا، (اخبار عن الجرائم) هەیە، (كشف عن الجرائم) هەیە، لە هەندێك جێگاشدا (كل من بادر الى اخبار السلطات)، بەم شێوەیە باسكراوە كە عەفوو دەكرێت لە عقوبە، من پێم باشە ئەو ماددەیە هەبێ، بەلأم بەشەرتێك بسپێردرێتەوە بە لیژنەی یاسا سیاغەیەكی بۆ بكات، سیاغەكە موناقەشە بكرێتەوە و، دەنگدان بكرێت لەسەری، بەلأم ئەویش بە مەرجێك، مەرجەكەی ئەوە بێت كە لەو سیاغەیە دەنووسرێت، بە شەرتێك ئەوە كەشفی جەریمە بكات و چەند تاوانبارێكی تر بگیرێت، بە شەرتێك لە شەقی جەزائیەكەی عەفوو بێت، بەلأم لە شەقی تەعویزات، ئەوەی كە پەیدای كردووە بەهۆی ئەو مونافەسە نامەشروعەوە، جیهازی ئیدعای عام و وەزارەتی تیجارە و جیهازی موختەسە، موكەلەف بن بەوەی تەعویزی ئەوەی لێ بستێننەوە، تەنها لەلایەنە جەزائیەكەی عەفوو بێت، ئەمە وادەكات كە هەموو خاوەن كۆمپانیا یان ئەوەی ئەو كارە دەكات، بترسێت بەیانی لە مودیری حیساباتەكەی، لەو كەسەی كە شەراكەتی لەگەڵ دەكات، ئیحتیكار بكات تەندەر لەحیاتی ئەو بكات، بۆیە پێم باشە بسپێردرێتەوە بە لیژنەی یاسا،

پەرلەمانی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6)

چوار شەممە ڕێکەوتی 10\4\2013

خولی سێیەمی هەڵبژاردن

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (6)

چوار شەممە ڕێکەوتی 2013/4/10

کاتـژمێر (11)ی پـێش نیـوەڕۆی رۆژی چوارشـەممە رێکـەوتی 2013/4/10 پەرلـەمانی کوردسـتان - عێراق بە سەرۆکایەتی د.ارسلان بایز اسماعیل سەرۆکی پەرلەمان و، بـە ئامـادەبوونی بـەڕێز د. حسـن محمـد سورە جێگـری سـەرۆك و، بـەڕێز فرسـت أحمـد عبـدالله سـکرتێری پەرلـەمان, دانیشـتنی ژمـارە (6)ی خـولی سێیەم, ساڵی (2013) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پەیڕەوی نـاوخۆی ژمـارە (1)ی هـەموارکراوی سـاڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستان - عێراق, دەسـتەی سـەرۆکایەتی پەرلـەمان بڕیـاری درا دانیشـتنی ژمـارەی (6)ی خـولی سـێیەمی هەڵبـژاردن لـە کـات (11)ی پـێش نیـوەڕۆی رۆژی چـوار شـەممە رێکـەوتی 2013/4/10 دا بـەم شێوەیە بێت:

1-بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پێشنیاری یاسای کێبڕکێ لە هەرێمی کوردستان.

2-خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پێشنیاری یاسای دایەنگە لە هەرێمی کوردستان.

3-هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستەی گشتی دەست پاکی لە هەرێمی کوردستانی عیراق لـە نێـوان ئـەم بەڕێزانـە، سامی عثمان یونس، سیروان عمر امین، د.احمد انور.

4-خسـتنەڕوو و گفتوگـۆ کردنـی پـڕۆژە یاسـای هـەموار کردنـی یەکـەمی یاسـای ئیمتیـازاتی زینـدانی کـراو وڕاگیراوی سیاسی ژمارە (11) ساڵی 2011.

بەڕێز د. ارسلان بایز/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

دانیشتنی ئەمڕۆمان دەست پێ دەکەین، پەرلەمانی کوردسـتان، خـولی سـێیەمی هەڵبـژاردن، خـولی گرێـدانی دووەم، ژمارەی دانیشتن (6) ڕۆژی دانیشتن 2013/4/10.

بەرنامەی کار:

بـەپێی حوکمـەکانی بڕگـە (1) ی مـاددە(20) لـە پـەیڕەوی نـاوخۆی ژمـارە(1) ی هـەموار کـراوی سـاڵی 1992ی پەرلەمانی کوردستانی عیراق، دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان بڕیاریدا بەرنامەی کاری دانیشـتنی ژمارە (6) ی ئاسایی خولی سێیەمی هەڵبژاردن لە کات(11) ی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوار شەممە، ڕێکەوتی 2013/4/10 بەم شێوەیە بێ.

1-بەردەوام بوون لەسەر خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پێشنیاری یاسای کێبڕکێ لە هەرێمی کوردستان.

2-خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پێشنیاری یاسای دایەنگە لە هەرێمی کوردستان.

3-هەڵبژاردنی سەرۆکی دەستەی گشتی دەست پاکی لە هەرێمی کوردستانی عیراق لـە نێـوان ئـەم بەڕێزانـە، سامی عثمان یونس، سیروان عمر امین، د.احمد انور.

4-خسـتنەڕوو و گفتوگـۆ کردنـی پـڕۆژە یاسـای هـەموار کردنـی یەکـەمی یاسـای ئیمتیـازاتی زینـدانی کـراو وڕاگیراوی سیاسی ژمارە (11) ساڵی 2011.

بەخێرهاتنی بەڕێزان وەزیری بازرگانی و پیشەسازی و وەزیری مونەسیق لە نێوان پەرلەمان و حکومەتی هەرێمی کوردستان و وەفدە یاوەرەکەیان دەکەین، داوا دەکەین لە لیژنەی هاوبەش بفەرموون بۆ سەکۆی لیژنەکان، لیژنە فەرموون ماددەی 13 لە پرۆژەکە، دەمانەوێ شتێك لە لای ئێوە باس بکەین، بەڕاستی بۆ ئەوەی ئیشکالمان بۆ دروست نەبێ، چونکە ئێمە چوار شەممەی ڕابردوو بوو، کەی بوو لەبەر ئەوەی نیسابی قانونی تەواو نەدەبوو لە دەنگدان، جارێك، دووجار دانیشتنەکەمان دواخست، ئێستا ئێمە بە تەماین سیستەمێك دابنێین بەڕاستی وەرەقەیەکمان ئامادەکردووە بۆ هەفتەی داهاتوو تەنفیزی دەکەین، سەعاتیشمان لەبەرچاوە، هەر پەرلەمانتارێك هەقی هەیە 10 دەقیقە بچێتە دەرەوەو بێتەوە دوای ئەوە 10 دەقە تاوەکو چارەگێك، ئەگەر نەهاتەوە بەڕاستی دوایی دەینووسین ئەوەندە دەقە تاخیر بووە، بۆ ڕۆژی پاشتر دەیخوێنینەوە دەڵێین خەڵکی کوردستان ئەم غیاباتانە هەن، یەك، دوو، سێ، چوار، پێنج، چونکە دوایی ڕەجامان لێ کردن و تکامان لێ کردن، ڕەجای خوامان لێ کردن بە قسەتان نەکردین بەڕاستی، مەجبورین وابکەین، چونکە ئیشەکانمان ناڕوات، فەرموون لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ژمارە 12 لە ئەسڵی پرۆژەکە کە ئەبێتە ماددەی چواردە ئێستا:

المادة الرابعة عشرة:

على الاشخاص الذين يرغبون في تملك اصول او حقوق ملكية او الانتفاع أو شراء اسهم او اقامة إتحادات او اندماجات او الجمع بين ادارة شخصين معنويين او اكثر على نحو يؤدي الى السيطرة او الهيمنة في السوق اخطار المجلس الذي يتولى فحص الاخطار واصدار قرار بشأنه خلال مدة لاتتجاوز ستين يوماً من تأريخ وصول الاخطار اليها فأذا مضت تلك المدة دون البت فيه عُدّ ذلك موافقة.

وفي جميع الاحوال لايجوز اتمام التصرفات التي تم الاخطار عنها الأ بعد صدور قرار المجلس او مضي المدة المشار اليها دون البت في الطلب.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە بە کوردیەکەشی بخوێننەوە.

بەڕێز د.احمد ابراهيم علی(وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێویستە لەسەر کە ئارەزووی بە موڵك کردنی ئسول یاخود مافی بە موڵك کردن یان سوود وەرگرتن یان کڕینی پشك یاخود پێکەوە نانی یەکێتی و لێکدان و کۆکردنەوەی نێوانی کارگێڕی، دوو کەسی مەعنەوی یان زیاتریان هەیە، بەجۆرێك کە ببنە مایەی دەست بەسەرداگرتنی بازاڕ، ئەنجومەن ئاگادار بکاتەوە کە ئاگاداریەکە دەپشکنێ و بڕیاری لە بارەیەوە دەدات لە ماوەیەك لە 60 ڕۆژ تێپەڕنەکات لە مێژووی گەیشتنی ئاگاداریەکە بۆی، ئەگەر ئەو ماوەیە بەسەرچوو بەبێ یەکلایی کردنەوە بە ڕەزامەندی لەسەر

دراو دادەندرێ، لە هەموو بارەکاندا نابێ کارەکانی کە لەبارەیەوە ئاگادارکراونەتەوە تەواو بکرێن، مەگەر دوای دەرچوونی بڕیاری ئەنجومەن پێیان تێپەڕبوونی ماوەی ئاماژە پێکراو، بەبێ ئەوەی داواکە یەکلا ببێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ ئێمە تەئیدی دەکەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ ماددەکەین، بەلاّم ئەو مودەیەی کە تحدید کراوە 60 ڕۆژ، پێمان باشە 30ڕۆژ، بێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز لانا احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ماددەکە دەکەین، وەکو خۆی بێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێمە خەلەلێك دەبینین لە سیاغە عەرەبیەکەی، کاك فرست فەرموو تێبینیەکی هەیە.

بەڕێز فرست احمد/ سکرتێری پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وا شعور دەکەم ئەو ماددەیە یان حەرفەك لە ئێمە، یان سیاغەکە غەڵەتە، چونکە ئەگەر بێتو ئەو دەمجە ببێتە سەبەبی سەیتەرەو هەیمەنە لەسەر بازاڕ، ئێ خۆ هەدەفی قانون ئەوەیە سەیتەرە نەمێنێت، چۆن وەزارەت ئەگەر خیلالی مانگێك موافەقەی نەکرد، یەعنی ئەوە موافق بوو لەسەر ئەو دەمجە، دەمجەکەش ئەبێتە سەبەبی هەیمەنەو سەیتەرە لەسەر بازاڕ، من وا تەسەوڕ دەکەم لە دێری دووەم(علی نحو لایؤدی الی السیطرة) نە (یؤدی)(علی نحو لایؤدی الی السیطرة او الهیمنة في السوق) ئەگەر جەنابی وەزیر تەدقیقی بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان عبدالخالق چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە ئێمە پێشنیارێکمان هەیە، حەز دەکەم بیخوێنمەوە لەسەر ئەو مەوزوعە، دەڵێت (على الاشخاص الذين يرغبون في تملك اصول او حقوق ملكية او الانتفاع او شراء السوق او اقامة اتحاد او اندماج او الجمع بين ادارة شخصين معنويين او اكثر) لێرە ئیزافە دەکەین (او الاتفاقات الخاصة بالاسعار وشروط البيع والكميات الانتاج والتجهيز) لێرانە دوو شەریکە شەرت نیە دابنیشێ و دەمج ببێ، بەس دەتوانێ ئیتیفاق بکەن سعریان سابت بکەن، بەیع بێ یان شیرائ، ئەوە دەبێ ئیزافە بکرێ لێرانە، (على نحو يؤدي الى السيطرة او الهيمنة في السوق اخطار المجلس) کە مولاحەزەیان بەخۆیان کرد، لێرە غەڵەتێك هەیە کە سەیتەرە لەسەر سوق دەکات، دوای 60 ڕۆژەکە مودەکی یەکجار زۆرە بۆ ئەعمالی تیجاری، بکرێتە 30 ڕۆژ، زۆر سوپاس، دوایی دەبێ لێرە عقوباتیش دابندرێت، چونکە ئەگەر عقوبەی بۆ نەبێ نابێ، ماددەی ئیزافەی عقوبەی بکەی لەگەڵی.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە لەسەر ئەو ماددەیە؟، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە، کاك عبدالسلام، شلێرخان، سۆزان خان، لانە خان، د.احمد، فەرموو کاك عبدالسلام.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو تێبینیەی سکرتێری پەرلەمان باسی کرد، خۆم ئامادەکردبوو بیڵێم، تیکراری ناکەمەوە، مەبەست لێرە ئەیەوێ بەشێوەیەك لە شێوەکان بڵێت، ئەو ئیتیفاقە بە پێچەوانەی ئەحکامی ئەم یاسایە نەبێ، بۆیە من پێشنیار دەکەم ئەوەی عەرەبیەکە، (على نحو يؤدى الى السيطرة) بڵێین(او اكثر على ان لايتناقض مع احكام هذا القانون) بە کوردیەکەی بە پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە نەبێ، ئەوە یەك، دوو چونکە ئەگەر بەو شێوەیە پێی بڵێین (ان لايؤدى الى السيطرة) واتە عەکسەکەی دروستە(يؤدى الى السيطرة) موحتاجی تەقدیمی ئەوە نابن، من تەسەوڕ ئەکەم باشترین شت ئێمە ئەڵێین، ئەوانەی کە نیازی ئەم مەسەلەیان هەیە، بەڵام ئەو نیازەیان بە مەرجێك بێت لەگەڵ ئەحکامی ئەم یاسایە موتەناقز و ناڕێك نەبێت، ئەو کاتە زمنیەتی هەریەك ئەیەوێ بۆ ئیتیفاقەکە تەڵەب تەقدیم بکات، باقی ئەوەکان لای من زۆر گرنگ نینە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

نوقتە نیزامیە؟، فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی ئەم ماددەیە زیاتر ڕوون بكەینەوە، تەبیعی ئێمە ئەم حقوقە واردە بۆ شەخسی مەعنەوی و تەبیعی بكات، مەسەلەی ئیندیماج جارێ تەسبیتمان كردووە، هەقێكی مەشروعە ئیتیحادات، ئیندیماج، لە بەینی دوو شەخس بكرێ، بەلاّم لێرە مەشروتە، مەشروت كراوە دەلێت مەسەلەن (علی الاشخاص الذی یرغبون في تملك) ئەم حقوقانە تەواوە ئەتوانێ بیكات، بەمەرجێك بۆ هەیمەنە لەسەر بازاڕ، ئەبێ پێش ئەوە ئیختیاری مەجلسەكە بكات، چونكە هەقی مەجلس هەیە بۆ هەندێ حالات، ئێمە ئیستیسنائاتمان كردووە، بۆ هەندێ مەجال ئەتوانن ئیندیماجات بكەن، ئیتیحادات و ئیتیفاقیات و ئەو شتانە بكەن، بۆیە لێرە ماددەكە تەواوە، هیچ ئیشكالی لەسەر نیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەنیسبەتی ئەم ماددەیە، من پشتگیری ڕەئیەكەی كاك فرست و كاك عبدالسلام ئەكەم، چونكە بەڕاستی لێرە ئێمە با دەرگایەك نەكەینەوە، چونكە كەس خۆی نایەت بڵێ من ئیحتیكار ئەكەم، كەس ناڵێ وەرن مەنعم بكەن لە ئیحتیكار، دوای ئەوە لە ماددەكەی دوای ئەوە كە ئەڵێت (وفي جمیع الاحوال لا یجوز اتمام التصروفات) لە پێشەوە پێی ئەڵێی بۆ 60 ڕۆژەكە، دوای ئەوە ئەڵێی (في جمیع الاحوال لا یجوز اتمام التصروفات التی تم الاخطار عنها) تۆ ئەبێ خۆت هەست بكەی، دوایی ئەو لە 35٪ی كەدامان نابوو، یەعنی لە 35٪ زیاتر نەبێ، ئیحتیكاریش هەر لە ماددەكانی تر، كە ئەڵێت (وفي جمیع الاحوال لایجوز اتمام التصرفات التي تم الاخطار عنها الأ بعد صدور قرار المجلس او مضي المدة) جارێكی تر بۆ باسی مودەكە ئەكەی، مەعنای ئەوەیە لێرە با هەر بڵێین مەجلسەكە هەر ئەبێ لێرە دیراسەی مەوزوعەكە بكات، بەلاّم ئەوە ئەگەر شەرح بكرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بێگومان كۆمپانیاكان ئێستا ئەسهومی خۆیان ئەخەنە بازاڕەوە، زۆر جار هەیە ئەسهومەكان شەخسی ئیعتیادی ئەیكڕێتەوە، ئەچێتە بۆرسەوە، لەبەر ئەوە من پێمولنیە، ئێوە بتوانن كۆنترۆڵی ئەو بابەتە بكەن، بەلاّم لێرە ئەم ماددەیە مەبەستی زیاتر ئەوەیە دوو كۆمپانیای زۆر زەبەلاحی گەورە، بە قەسدی ئەوەی ئیحتیكاری بازاڕ بكەن، دێن پێكەوە ئەم ئیندیماجە ئەكەن، لەو حاڵەتە كەواتە ئەوان قەسدەكەیان ئەوەیە ئیحتیكار ئەكەن، لەسەر مەجلسەكە ئەوەیە بەپێی ئەم یاسایە لەگەڵیان بجووڵێتەوە، بۆیە من

سەبارەت بەو مولاحەزەیەی کە بەڕێز کاك عبدالسلام کردی، ئەم یەکگرتنە ئەم ئیندیماجە (لایخالف احکام هذا القانون) ئەگەر ئەمە دانەنێین، بەڵێ، ئیختاری جەنابت دەکات، بەلاّم لەناو ماددە ئەسڵیەکەی یاسایەکە هاتووە، ئەڵێ، (وفي جميع الاحوال لايجوز اتمام التصرفات التي يتم الاخطار عنها الأ بعد صدور قرار المجلس) تۆ ناتوانی ئەو ئیتیحادەیان پێ هەڵبوەشێنیتەوە، ناتوانی ڕێگەیان لێ بگری لەوەی کە سەهەمەکانیان بفرۆشنەوە لەناو سوقی بۆرسە، تەنها کاری تۆ ئەوەیە موتابەعەی نیسبەتی ئیحتیکاری بازاڕەکەیان بکەی، لەبەر ئەوە ناتوانی هیچ تەسەڕوفێکی تریان لەگەڵدا بکەی، غەیری ئەوەی موتابەعەی نیسبەتێکمان داونەتێ بۆ ئیحتیکار، بۆیە ئەم ماددەیە ئەبێ لەسەری ڕابوەستین، چونکە نابێ هەر بەو شێوەی جەنابیشتان داواتان کردووە، ئەوەی کە لە ئەسڵیەکەش هاتووە، بەو شێوەیە تەسدیق بکرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لانە خان فەرموو.

بەڕێز لانە احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو تێبینەی کە سکرتێری پەرلەمان کردی، کە دەڵێت علی اساس دەبێ لێرە لە سیاغە عەرەبیەکەی دەبێ بنووسرێ (لايؤدى الى السيطرة او الهيمنة في السوق) تەبیعی بەڕەئی من ئەو ماددەیەی کە دەخوێنمەوە من لێی تێدەگەم، بەس لێرە من لەگەڵ ئەو ڕەئیەمە پشتگیری لە ڕەئی سکرتێری سەرۆکی پەرلەمان دەکەم، لەبەر ئەوەی زیاتر وازحتر دەبێ، یەعنی زیاتر مەفهوم تر دەبێ، لە لای خەڵك کە ئەو یاسایەی دەخوێنێتەوە، یەعنی لێرە مەبەست چیە، حاڵەتی ئیندیماج ئێمە پێشتر باسمان کرد لە ماددەکانی پێشوو تر، ئەم ئیندیماجە نیسبەشمان بۆی دانا کە گوتمان 35٪ بێ، ئەم ئیندیماجەش نیسبەکە لەسەر چ ئەساسێك و چ مەعیارێك وەردەگیرێ، وتمان حەجمی سوقەکە، بۆ نموونە یاسای عیراقی وتمان 50٪ی داناوە، لێرە کردمانە 35٪، ئەو ئیندیماجە ئەگەر وای لێ بکات، ئیحتیکار نەکات بازاڕەکە، زۆر ئیعتیادیە ئەو ئیندیماجە بکرێ، لێرە مەبەستیشی لەوەیە کە ئەو سیاغە قانونیە نووسراوە کە دەڵێت، ئەو ئیندیماجە کرا یان ئەو ئیتیفاقیاتە کرا، چ بەنیسبەتی شروت بوو، چ ئەوەی کە خاسە بە ئەسعار، یەعنی وەنەکات سەیتەرە بکات، یان ئیحتیکاری بازاڕەکەی بکات، یەعنی ئەوە کە دەخوێنیەوە مەفهومە، بەس بە ڕەئی من ئەگەر سیاغەکە بەشێوەیەکی باشتر بنووسرێ زیاتر مەفهوم تر دەبێ بۆ ئەوەی ئەگەر شارەزاییان نەبێ لەو بوارە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەكو هاوكارانم باسیان كرد دیارە ماددەكە بەڕاستی هاتووە، بەڵام لێرەدا ڕەنگە هەندێ ڕەكاكەتی تێدایە، كە ئەڵێت پێویستە لەسەر ئەو كەسانەی ئارەزووی بە موڵك كردنی ئسولی و یاخود مافی بە موڵك كردن یان سوود وەرگرتن یاخود پشك، یاخود پێكەوە نانی یەكێتی و لێكدان و كۆكردنەوەی یەك دوو كەسی مەعنەوی و زیاتریان هەیە، بە جۆرێك ببنە مایەی دەست بەسەرداگرتنی بازاڕ، ئایا كێ تەقدیری ئەوە دەكات كە ئەمە ئەبێتە هۆی دەست بەسەر داگرتنی بازاڕ، جگە لەوە ئەوان چۆن خۆیان ئەنجومەن ئاگادار بكەنەوە، یەعنی ئەو ئەشخاسانە ئەنجومەن ئاگادار بكەنەوە، ئایا كە خۆیان ببنە هۆی دەست بەسەرداگرتنی بازاڕ، چۆن خۆیان ئەنجومەن ئاگادار دەكەنەوە، لەبەر ئەوە ئەنجومەن ئەبێ خۆی میكانیزمێكی هەبێ بۆ ئەوەی كە بەوە بزانێت، ئیجرائات بكات، ئەگەرنا خۆی ئەمە بە تەواوی هاتووە، ئەو كەسانەی كە ئەو ئارەزووەیان هەیە پێویستە فاریزەیەك دابندرێ، دەبنە مایەی دەست بەسەرداگرتنی بازاڕ، ئەنجومەن ئاگادار بكەنەوە، لە عەرەبیەكە ئەوە نیە، بەڵام بەڕاستی لێرە بە ڕەئی من پێویستی بە داڕشتنەوەیەك هەیە، چونكە ئەو ئەشخاسانە خۆیان پێموانیە ئەنجومەن ئاگادار بكەنەوە، كە خۆیان ئەبنە هۆی دەست بەسەرداگرتنی بازاڕ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ ئەوەین كەوا بەو شێوەیەی كە هاتووە بمێنێتەوە، لەبەر ئەوەی ئەگەر بەڕێزتان تەماشای ماددەكەی دوای خۆشی بكەن، كە ماددەی 13یە، لەو حاڵەتە باسی ئەوە ئەكات ئەڵێ ئەگەر هاتو چۆن موبەریرێكی ئەداتێ، كە ئەم ئیندیماجە (تساهم في تقدم الاقتصاد بشكل يخل بالمنافسة) یەعنی تۆ لێرە عقوبەت داناوە بۆ هەموو ئیحتیكارێ بۆ هەموو داگیر كردنێكی بازاڕ، یەعنی تەقەدومێكی ئیقتیسادیت بۆ دروست دەكات، بۆیە ئێمە لەگەڵ ئەوەین وەكو خۆی بمێنێتەوە، تەنها ئەگەر بكرێ ئەم رستەیەی لێ لابەین، (فأذا مضت تلك المدة دون البت فيه عُدَ ذلك موافقة) لەبەر ئەوەی ئەو دێڕەی كە پاشی خۆی هاتووە شەرحی كردووە، بۆیە پێویست بەو دێڕەی پێشتر ناكات، ئێمە لەگەڵ ئەوەین ئەو دێرە حەزف بكرێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

د.ئاراس نوقتەی نیزامیت هەیە؟، فەرموو.

بەڕێز د.ئاراس حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەندامانی بەڕێز، دانیشتنی پێشوو ئاماژەمان بەوەداکە چوار جۆر بازاڕمان هەیە، ناچمە سەر جۆرەکان، بەپێی ئەم مادده یاساییە ئێمە کە لە یەك مونتج زیاتر یان لە یەك شەریکە زیاتر بوون بە دووان، ئەو کاتە ئەچینە ئەو بازاڕەی کە پێی ئەڵێن ئیحتیکاری قیلە، یەکێك لە خەسڵەتەکانی ئیحتیکاری قیلە ئەو سەیتەرەیە کە لە بازاڕ ئەیکات، ئەو ئیحتیکارەیە کە بەسەر بازاڕ ئەیکات، لەبەر ئەوە لە ڕووی نەزەریەوەو لە ڕووی یاساییشەوە وارده ئەو سەیتەرەیە، بەس گرنگ ئەوەیە مەجلس ئاگای لێی بێ، ئەو سەیتەرەیە تاچەند لە بەرژەوەندی خەڵکە؟، لەبەر ئەوە دەمجی دوو شەریکەکەو بۆ سەیتەرە ئەچینە ناو یەکێك لەچوار بازاڕەکە کە پێیی ئەڵێن بازاڕی ئیحتیکاری قیلە، ئەو سەیتەرەیە وارده، بەلاّم مەجلس ئاگای لێی بێ، ئەو سەیتەرەیە تا چەند لە بەرژەوەندی خەڵکە؟، سوپاس، لەبەر ئەوە من ماددەکە بە باشی ئەزانم وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری بازرگانی وپیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە، بەس ئەو دوو پێشنیارەمان هەبوو، حەزدەکەم ئیزافە بکرێت، کە دەڵێن پاش (اندماج او الجمع بین ادارة شخصین معنوین او اکثر او الاتفاقات الخاصة بالاسعار وشروط البیع وکمیات الانتاج والتجهیز) ئەوە ئیزافە بکرێ، چونکە ئەوە ئیتیفاقاتی جوزئی دەکرێت، دەبێ ئاگاداربین لێرانە، مودەش 60 ڕۆژ بۆ عەمەلیاتی تیجاری زۆرە، 30 ڕۆژ کیفایەتێتی، چونکە عەمەلیات بۆ یەك ساڵ دەبێ، دوایی ماددەی عقوبەشی بۆ دابندرێ لە ئیزافی، زۆر باش دەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر دوو تێبینی هەبوو، یەکیان لەسەر موودەکەی، یەکێکیشیان دوو دێڕ زیاد بکرێ، فەرموو.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا ئەو سیاغەیەی دوای تەعدیلەکە ئەخوێنینەوە،

المادة الرابعة عشرة:

على الاشخاص الذين يرغبون في تملك اصول او حقوق ملكية او الانتفاع أو شراء اسهم او اقامة إتحاد او اندماج او الجمع بين ادارة شخصين معنويين او اكثر او الاتفاقات الخاصة بالاسعار وشروط البيع وكميات الانتاج والتجهيز على نحو يؤدي الى السيطرة او الهيمنة في السوق، اخطار المجلس الذي يتولى فحص الاخطار واصدار قرار بشأنه خلال مدة لاتتجاوز ثلاثون يوماً من تأريخ وصول الاخطار اليها فأذا مضت تلك المدة

دون البت فيه عُدّ ذلك موافقة. وفي جميع الاحوال لايجوز اتمام التصرفات التي تم الاخطار عنها الاّ بعد صدور قرار المجلس او مضي المدة المشار اليها دون البت في الطلب.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵام جەنابی وەزیر وتی ئەو 60 ڕۆژ بكرێتە 30 ڕۆژ، نوقتەی نیزامی كاك عبدالسلام؟.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لە ڕاستی ئیلحاح ناخۆشە، بەس ئێمە لە ماددەی هەشت وتوومانە (اي اندماج بين شريكتين او اكثر او اي ممارسة تجارية مقيد اذا كان....) هەموومان وتووە، ئەم یاسایە هەمووی ئەڵێت نابێ شتێك بكرێ كە بازاڕ قۆرخ بكات، ئەم ماددەیە من تێناگەم یان وازح نیە، یان ماندوو بووینە، ئەم ماددەیە ئەڵێت لە ئەساسەوە ئەوانەی ڕەت كراون، ئەم جەماعەتە ئیمتیازیان هەیە، نەشاتێكی تیجاری بكەن، كە پێچەوانەی ئەم یاسایە بێ لە ئەساسەوە باس ئەكات، وائەڵێت ئەگەر ئەیانەوێ وابكەن و وا بكەن بە مەرجێك ببێتە قۆرخ كردنی بازاڕ، ئەڵێت ئەگەر ئەوەیان هەبێ ئەو نیازە، كە ئەو نیازە ئەم قانونە هاتووە بۆ ئەوەی ئەو نیازە نەبێ، دەبێ وا بكەن و وابكەن، من تێناگەم، تێمبگەیەنن، ئەڵێت، نا بامن شەرحی بكەم من چۆن تێگەیشتوومە، ئەزیزی من ئێوە لێرە وتووتانە ئەگەر ئەو ئیندیماجە بوو بە مەرجێك بۆ بەدەست ڕاگرتنی یاسا، یەعنی ئیندیماجەكەت تەعریف كردووە، وتووتە ئەم ئیندیماجە بەپێی ئەم یاسایە مەرفوزە، وتووتە (بشكل يؤدي الى) ئینجا ڕێگای ئەدەمێ، بەڵام من وەكو جیهەتێكی گەندەڵ خۆم ئەخەوێنم وەڵامی نادەمەوە بۆ ئەم فەترەیە، تاكو ئەم ئیندیماجەی كە بە عەكسی یاسایە، بە یاسا من تەعتیلی یاسای خۆم ئەكەم، من واتێدەگەم هیچ تەفسیری تر نازانم، تەفسیری تریش هەیە كوردی تۆزێك ئەزانم، عەرەبیش باش ئەزانم، ڕەجاتان لێ دەكەم ئەوانەی موئەیەدن بۆمان شەرحی بكەن، ئەو مەسەلەی (بشكل يؤدي الى) ئیتیفاقێكە پێچەوانەی ئەو یاسایەیە، ڕێگای بۆ دائەنێین تاوەكو بە پێچەوانەی ئەم یاسایە ئیجازە وەربگرێت، ئەم ماددەیە وائەڵێت، وەڵلا هیچ مانای تری نیە، بۆیە تەسەوڕ دەكەم زیاتر دەبێ بۆمان شەرحی بكەن نیازەكە، ئەگینا من ئەڵێم ئەمە موتەناقزە لەگەڵ ڕۆحی یاسا و نابێ، ئیقتیراحەكەش دەبێ جارێكی تر جەخت لەسەر ئەوە بكەین ئەو هەموو ئیندیماجەو نیازە دەبێ بە پێچەوانەی حوكمەكانی ئەم یاسایە نەبێ، ئەگینا ئێمە بە ئەنقەست ئەڵێین ئەمە ڕێگایەكە بۆ ئەو كرپارەی بە پێچەوانەی ئەم یاسایەش ڕێگای بۆ دائەنێین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك خورشید فەرموو.

بەڕێز خورشید احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیار لێرە ئەوەیە ئەم دوو کەسە یان سێ کەسە بۆ دێن تەڵەبێك تەقدیمی لیژنە دەکەن، ئەو لیژنەیەی یان ئەو ئەنجومەنەی کە هەیە ئەو تەڵەبە تەقدیم دەکەن، تەڵەب تەقدیم دەکەن چونکە عیلەتەکە لەوەدایە، ئەڵێت (على نحو يؤدى الى السيطرة او الهيمنة) عیلەتەکە لەوێ دایە چونکە ئەوان دەزانن ئەم ئیندیماجە هەیمەنە دروست دەکات، لەبەر ئەوە دێن بە لیژنە دەڵێن ئێمە بەنیازین ئیندماجێك دروست دەکەین، ئەو ئیندیماجە بە ڕەئی ئێمە هەیمەنەیەك دروست دەکەین، باشە یان نا؟، بکەین یان نا؟، بە چ مەرجێك؟، چۆن بکەین؟، ئەگەر هەیمەنە نەبێ هەر ئەسڵەن پێویست ناکات تەڵەب تەقدیم بکەن، لەبەر ئەوە دەقەکە زۆر قانونیە، زۆر یاساییەو زۆر مەنتقیە، قەت تەعاروز لەگەڵ هی پێشی خۆی ناکات، ئەو دەقە پێویستە هەبێ، ئەگەر نەبێ.. بۆ؟، چونکە پێش ئێستاش خوشکە ئەڤین ئاماژەی پێیدا، لە ماددەی 13 ئەڵێت (حالات الاندماج والتملك الذى يرى المجلس انها تساهم في التقدم الاقتصادي) هەموو ئیندیماجێك سلبی نیە، ئیندیماج هەیە ئیجابیە، لەبەر ئەوە ئەم تەقدیرە بۆ ئەو ئەنجومەنە دەمێنێت، ئەنجومەنەکە زۆر بە مەسلەحەتی یەعنی بازاڕ و مەسلەحەتی موستەهیك بەرچاو دەگرێت، پاشان بڕیار دەدات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.عمر فەرموو.

بەڕێز د.عمر حمدامین نورەدینی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر سەیری ناوەڕۆك و نەسی ئەم ماددەیە دەکەی، دوای ئەم ڕوونکردنەوەی برای بەڕێز د.ئاراس، دەرکەوت کە کاك حاجی خورشیدیش ئاماژەی پێیدا، دوو جۆر سەیتەرەو هەیمەنە هەیە، یەکێکیان ئەگەر مەشروت بێ و ئەنجومەن ئاگای لێ بێ، پێی دەگوترێ سەیتەرەو هەیمەنەی ئیجابی و نەشاتی ئیقتیسادی پەرەی پێ دەدات، ئەم نەسە بۆ ئەم حاڵەتە هاتووە، واتە ئیستیسنایەك هەیە لە مەسەلەی سەیتەرەو هەیمەنە، بەتایبەتی ئەگەر ئەم سەیتەرەو هەیمەنەیە دەرئەنجامی یەکگرتن و ئیندیماجی هەندێ لایەن بێ، یان جەمع بێ، واتە بە کورتی و بە پوختی بۆمان ڕوون دەبێتەوە کە لە نەشاتی ئیقتیسادیدا لە مەسەلەی یەکگرتنی کۆمەڵێك کۆمپانیادا، جگە لە سەیتەرەی سلبی و هەیمەنەی سلبی کە قانونەکە مەنعی دەکات و قەدەغەی دەکات، جۆرێك لە سەیتەرەو هەیمەنەی ئیجابی هەیە، کە مەشروتە، بەڵام پێویستە ئەنجومەن ئاگای لێی بێ، ڕەزامەندی لەسەر نیشان بدات، جا کاتیە، بۆ مەجالێکە، بەڵام بە ئاگاداری ئەوان دەبێ، فیعلەن ئەگەر سەیتەرەو هەیمەنە دروست نەکات، بۆچی بە مەجلیس نەوترێ، لە ئەساسدا جۆرێك لە یەکگرتن و ئیندیماج کە سەیتەرە دروست نەکات قانونەکە ئیجازەی پێی داوە، بۆیە باش هاتووەو ناوەڕۆکەکەی وازحە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک برهان فەرموو.

بەڕێز برهان رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێش هەموو شتێك کاك عبدالسلام قسەیەکی زۆر جوانی کرد، کە ماددەکە ئەگەر بەوازحی ئیشارەتی پێ بدرێ موخالفی ئەحکامی ئەو قانونە نەبێ، تۆ ناکرێ لە هەندێ شوێن ڕێ بدەی و لە هەندێ شوێن ڕێ نەدەی، دووەم شت ئەم ماددەیە لە ڕووی میسالیەوە شتێکی زۆر جوانە، بەڵام لە ڕووی واقعیەوە زۆر موعەقەدەو پێویستی بە تەدقیقی زیاتر هەیە، ئەگەر مەبەستی ئەم ماددەیە ئیقامەی ئیتیحادات و ئیندیماجات خەبیری ئیقتیسادیمان هەیە، کاك ئاراس لێرەیە، ئەگەر مەبەستی لە (کارتیەڵ و تروستە) کە لە عیلمی ئیقتیساد هەیە، ئیندیماجات (کارتیەڵ و تروست) ی مەبەستە، بەسەراحەت بینووسێ (کارتیەڵ و تروست) ی مەبەستە، بەڕاستی من هەست دەکەم ئیقامەی ئیتیحادات و ئیندیماجات ئەوەی مەبەستە، ئەمە لە ئەورووپاش بە شێوەیەکی کولی سەیتەرەی نەکراوە بەسەردا، خۆ شەرت نیە هەموو (کارتیەڵ و تروست) و ئیندیماجاتێك و ئیقامەی ئیتیحادات بۆ سەیتەرە بەسەر بازاڕ بەشێوەیەکی قانونی بکرێ، زۆرجار بەشێوەیەکی نهێنی ئەکرێ، بۆ سەیتەرە لەسەر ئینتاج، بۆ سەیتەرە لەسەر سیعر، ئەمە هەیە لە هەموو دونیا، ئەمە شتێکیشە لە بیستەکانی قرنی ڕابردوو ئێمە خوێندوومانە لە ئەورووپا هەیە، زۆر بە بەربلاوی، لەبەر ئەوە ئەگەر باسی تەمەلوك ئەکەی تۆ ئەتەوێ ڕێگری لە تەمەلوکی هەندێ شەریکات بکەی، باسی ئەشخاسیشی کردووە، یەعنی هەندێ شت، بەیانی ئەگەر عەمەلیەکی کەم تابعی ئێمەی هەبێ، ڕێگری هەیە لەسەر ئەوەی من بەیانی تەمەلوکی شت بکەم، شت بکەم بە ناوی خۆمەوە، بەڵام ئایا ئەمە پێچەوانەی قانونەکانی تەسجیلی عەقاری و قانونی مروری و ئەمانە ناگرێتەوە؟، ئایا ئەمە پرس بە مودیر عامی تاپۆ و مودیر عامی شەریکات کراوە؟، وەختێ ئەم ماددەیە ئەوها دانراوە، ئایا ئەم ماددەیە پێویستی بە تەدقیقی زیاتر نیە، بۆیە من پێم باشە ئەم ماددەیە تەدقیقێکی زیاتری تیا بکرێ، لەگەڵ مودیر عامی تاپۆ و مودیر عامی شەریکات قسە بکرێ، بۆ نموونە تۆ ڕێگری ئەکەی لە من، من ئەسهوم بکڕم بەپێی ئەم ماددەیە هی شەریکەیە، هی شەریکاتێکی تر، ئەی قانونی شەریکاتی قەدیم ڕێگەی بەمن دابێ، تۆ چی قانونێکی ڕێگری لە من ئەکەی؟، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری پیشەسازی و بازرگانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێمان باشە هەروەکو پێشنیارمان کرد بەو شکلە بکرێ، لە ئەخیریش لەبەر مەوزوعی عقوبات دەتوانین ئیزافەی بکەن بەو شێوەیە (یعاقب المخالف في هذة المادة بالعقوبات المقررة في المادة 12 من هذا القانون) کە شمولیان بکات لەوێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك سالم فەرموو.

بەڕێز سالم تۆما:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە قەناعەتی من هاتنی ئەم ماددەیە دوو لایەنی هەیە، ئەگەر مەبەستی ئەوەبی ڕێگرتن بێ لە ئیحتیکار، ئیحتیمالی هەیە، ئیحتیمالیشی هەیە تەمریری ئەوە بکات کە شەرعیەتێك بداتە ئیحتیکار بە ماوەیەکی کورت، ئەو ئیحتیمالەش هەیە، بەس بە قەناعەتی من مەبەست لە یاساکە ئەوەیە ڕێگرتنە لە ئیحتیکار، بە ئیزافە کردنی عیبارەیەکی گچکە، ئەوەلی دەڵێین هەتا وەکو (ادارة شخصين معنوين او اكثر على ان لايتعارض هذا الاندماج واحكام هذا القانون ...... ويؤدى الى السيطرة او الهيمنة على السوق) سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ئاراس فەرموو.

بەڕێز د.ئاراس حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا ئەو جۆرە بازاڕەی کە باسمان کرد ئیحتیکاری قیلە، پێشی ئەڵێن قۆرخ کردنی کەمینە، لەسەر ئاستی جیهانیش پێی ئەڵێن (ئۆلۆگۆپەلی) ئەو کارتێل نیە، بەڵکو ئەگەر هاتو سنووری بڕی، نەشاتی فراوان بوو زیاتر نزیك ئەبێتەوە لە ترێسات، بەس ئێمە با نەچینە ناو ئەو مەوزوعانەوە، باشترین نموونە بۆ ئەوە هەردوو کۆمپانیای ئاسیا و کۆڕەکە، کە لە هەرێمی کوردستان هەیە، ئەو دوو کۆمپانیایە، تاڕادەیەك بازاڕی کوردستانی داپۆشیوە، شەریکەیەکی تر بە زەحمەت ئەتوانێ بێتە ناوەوە، ئەگەر بەژێریش ئیتیفاقێکی (جێنتل مان) هەیە لەگەڵ یەکتری، بۆ چۆنیەتی دابەش کردنی بازاڕ، بۆ چۆنیەتی دەستنیشان کردنی نرخ بەپێی کات، ئەو بۆچوونانەی ئەو دوانە ئەو ئیتیفاقە (جێنتل مان)ی ژێرە ژێرەش بە ئاگاداری حکومەتە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال طاهر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كێشەكەمان لەعینوانی پڕۆژەیە، (قانون المنافسە ومنع الاحتكار) ئەو مەنعی ئیحتیكارە ئێمە وا تێگەیشتینە كە نابێ بە هیچ شێوەیەك ئیحتیكار بكرێ، ئەمە شتێكی نەزەریە شتی تەتبیقی شتێكی ترە، من نارۆمە تەفاسیل، د.ئاراس زۆر قسەی لەسەر كرد، مەبەستمان لێرە نیە(المنافسە التامە) مەرج و شروتی خۆی هەیە، یەك: كە سیلعە موتەجانس بێ، حوریە دخول وخروج، توفر البیانات والمعلومات البائع والمنتج، ئەمانە شتێكە لەسەر ئەرزی واقع جێبەجێ تەقریبەن نابێ، ئیحتیكاریش با ئێمە تێنەگەین كە بەهیچ شێوەیەك نابێ، ئیحتیكار هەیە ئیحتیكاری قانونیە، قانون ڕێگە ئەدات ئیحتیكار بكرێ لە مەجالێك، بۆ نموونە مەجالێك هەیە رەئس مالی زۆر دەوێت، یان موخاتەرەی پێیە، هەموو كەسێك ناتوانێ خۆی فرێداتە ناو ئەو بازاڕە، بۆیە كابرایەك دێت یان مەجموعەیەك دێت خۆیان فڕێ ئەدەن، دووەم: ئیحتیكاری قانونی هەیە(لیسانس) یەعنی (براءة اختراع) ئەدات، كابرایەك ئیختیراع دەكات، كابرایەكی تر دێت یان شەریكەیەكی تر، ئەو بەرائەتە دەكرێت هەتاوەكو ماوەیەك خۆی جێبەجێی دەكات، لێرە ئاسان، مەوزوعەكە زۆر جوان هاتووە، لەگەڵ ئەوە.....

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

تكایە دوا سیاغەتان بخوێننەوە.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

كردوومانە بە دوو بڕگە. ئەم ماددەیەمان كردووە بە دوو بڕگە.

المادة الرابعة عشرة:

اولاً: على الاشخاص الذين يرغبون في تملك اصول او حقوق الملكية او الانتفاع أو شراء اسهم او اقامة إتحاد او اندماج او الجمع بين ادارة شخصين معنويين او اكثر او الاتفاقات الخاصة بالاسعار وشروط البيع وكميات الانتاج والتجهيز على نحو يؤدي الى السيطرة او الهيمنة في السوق، اخطار المجلس الذي يتولى فحص الاخطار واصدار قرار بشأنه خلال مدة لاتتجاوز ثلاثين يوماً من تأريخ وصول الاخطار اليها فأذا مضت تلك المدة دون البت فيه عَدّ ذلك موافقة. وفي جميع الاحوال لايجوز اتمام التصرفات التي تم الاخطار عنها الأ بعد صدور قرار المجلس او مضي المدة المشار اليها دون البت في الطلب.

ثانياً: في حالة عدم الالتزام بالفقرة اولاً من هذه المادة تسري عليه احكام المادة (12) من هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

تكایە كێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، كێ لەگەڵدانیە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، 6 كەس لەگەڵدانیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، فەرموون بۆ ماددەیەكی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی ژمارە 12 لە ئەسڵی پڕۆژەکە کە ئێستا ئەبێتە 15.

لا تسرى أحكام المادة (الحادية عشرة) على حالات الاندماج والتملك التي يرى المجلس انها تساهم في التقدم الاقتصادي بشكل يعرض الاخلال بالمنافسة.

بەڕێز د.احمد ابراهیم علی(وەرتی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حوکمەکانی ماددەی 12 دەبێتە ماددەی 15.

بارەکانی لێکدان و بە موڵك کردن ناگرنەوە، کە ئەنجومەن ببینێ ئەمە بەشداری لە پێشکەوتنی ئابووری دەکات، بەشێوەیەك زیان بە کێبرکێکە بگەیەنێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پشتیگری دەقەکە ئەکەین وەکو خۆی هاتووە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی بەکاربەر فەرموون.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بەڵام ماددەی (حادی عشرة) نیە، ئێستا بوویتە(ثانی عشرة).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز لانە احمد چلبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە ماددەکە دەکەین کە وەکو خۆی هاتووە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش تەئید دەکەین کە وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە، کاك سەرهەنگ، د.ڕۆژان، کاك برهان، کاك جمال، کاك عمر عبدالرحمن، کاك جلال، کاك نەژاد، فەرموو کاك سەرهەنگ.

بەڕێز سەرهەنگ فرج:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەسەور ئەکەم ئێمە چەند رۆژە موناقەشەی ئەم قانونە ئەکەین، بەس ئەم ماددەیە ئەگەر تەسبیت ببێ وەکو خۆی هەرچی موناقەشە هەیە هەمووی ئەکوژێنێتەوە، ئیلغای ئەکاتەوە، ئێمە چەند رۆژە موناقەشەی قانونی مەنعی ئیحتیکار ئەکەین، ئەمە ئیستیسنایە لەناو قانونەکە، جا کە ئیستیسنائات هەبێ لەناو قانونەکە، ئەو قانونە بۆ دەربچێ هەر ئەسڵەن، من پێشنیاز دەکەم ئەم ماددەیە هەر لابرێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.ڕۆژان فەرموو.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پێشوو دەنگمان بۆی دا کە بووە دوو برگە، بڕگەی دوو، باس لەوە دەکات کە حوکمەکانی ماددەی 12 لەسەر ئەو حاڵەتانە جێبەجێ دەکرێت، باس لە ئیندیماج بوو، ئێستاش هەمان ماددە باس لە ئیندیماج دەکات، بەڵام دەڵێین (لاتسری احکام المادە) لەولاوە (تسری)یەکە بەشێوەیەکی موتلەق بوو، کە ماددەی 12 باس لە عقوبات دەکات، عقوقەکە سزایە بۆ چەند حاڵەتێکی تاوانمان داناوە، دوو حاڵەتە، حوکمی ماددەی پێشووش برگەی 2، دیسان وامان دەنگ بۆ داوە کەوا ماددەی 12 لەسەری جێبەجێ دەکرێ بەبێ هیچ ئیستیسنائات، ئێستا ئەو ماددەیە ئیستیسنائە لەسەر برگەی 2ی ماددەی پێشوو کە دەنگمان بۆی داوە، لەوێ دەڵێت (تسری احکام المادە 12 علی حالات الاندماج) کە دەنگمان بۆیدا، ئێستاش دەڵێین (لاتسری احکام المادة 12) لەسەر جۆرە ئیندیماجێك، یەعنی ئیستیسنا لەسەر ئەو عقوبەی کە دامان ناوە، بۆیە پێویستە لیژنەی هاوبەش چارەسەری ئەو کێشەیە بکات،(تسری)یەکە بەشێوەیەکی موتلەق هاتووە، (لاتسری)یەکە تەقیدی بۆ دادەنێین، ئەوەش خەلەلێك دروست دەکات لە هەردوو ماددەکە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك برهان فەرموو.

بەڕێز برهان رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەئیدی قسەکانی د.ڕۆژان دەکەم، سوپاسی دەکەم بۆ ڕوونکردنەوەکەی، دووەم خاڵ، دەربارەی ئەمە، ئەمە ئیستیسنایە لە ئەسڵی قانونەکە، واتە قانونەکە کە هەڵتوەشاندەوەو باتڵت کرد، تەعتیلی زۆر حوکمی ماددەکانی ترت کرد، لەبەر ئەوەی ئەمە ئیستیسنایە، ئیستیسنائیش بەبێ قانونی (الاستثناء لایجوز التوسع فیها) نابێت بەرفراوان بکەی، لەبەر ئەوە هەر ماددەکە پێویستە ئیلغا بکرێتەوە، ئەگەر ئیلغاش ناکرێتەوە، پێویستە حەسری بکەی ئەو حاڵەتانە چی ئەبێتە هۆی تەقەدومی ئیقتیسادی، ئەی نابێ بۆم دیاری بکەی مەعیاری هەبێ، بەیانی من موەزەفێکی ئەم دائیرەیەم، بەرپرسێکی ئەو دائیرەیەم، هاتە بەردەستم، ئەوەم خۆش ئەوێ، ئەو لە حیزبەکەی منە، لەگەڵ حورمەتم تەعلیق لەکەس نادەم، دەموچاوی ئەوم ئەوێ، ئەو هاوڕێمە، ئەو پیاوەتی هەیە بەسەرما، بۆ ئەمی ئیمزا ئەکەم و بۆ ئەوی ئیمزا ناکەم، لێرە ئەبێ معیار دابندرێ بۆ ئەوەی بزانین ئەمە چیە ئەم حاڵەتانەی ئەبێتە هۆی تەقەدومی ئیقتیسادی، ئەگەر هاتو ختوتی ڤیتارم بۆ لێبداو خەتێکی ڤیتارم بۆ دەمج ئەکات، میترۆی ئەرزم بۆ لێ ئەدات و لە بەینی شارەکان بۆم دەمج ئەکات، ڕاستە ئەوە حەقی خۆیەتی، مەشاریعی ستراتیژی گەورەیە، ئەگەر ئەوە نیە، بەڕاستی ئەم ماددەیە بە موتلەقی بەم شێوەیە هاتبێت و ئیستیسنابێ، ئیستیسناکە ناکرێ خۆی بەرفراوان بکرێ، نابێ تەوەسوعی تیابێ لە ڕووی قانونیەوە، تۆ تەوەسوعی پێ بکەیت و هیچ مەعیارێکی بۆ دانەنێیت و عەناسیرەکانی تەقەدوم دیاری نەکەیت لە ماددەکە، بەڕاستی ئەمە تەعتیلی زۆر حوکمی ماددەکانی تری یاسایە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە ئەم ماددەیە کە باسی لەسەر کراوە، ئەڵێت (لاتسری) وەکو برام کاک سەرهەنگ باسی لەسەر کرد، ئەم ماددەیە بە موتلەق ئەبێ (لاتسری احکام المادة 11) ماددەی 11 ماددەیەکی عیقابیە، موشەریع ماددەکە کە بۆتە 12 عیقابیە، لەسەر چی ئەم عیقابەی داناوە لە دوو حاڵەت، کە ئەڵێت لەکاتێك موافاتی مەجلیس بکات، بە ئەوراق و بەیانات و موستەنەداتی غەیری سەحیح، وە روغمە عیلمیشی هەبێ، یەعنی موستەنەداتی غەیرە سەحیحە با عیلمیشی هەبێ کە ئەو موستەنەداتانەی ئەو داویەتی غەیرە سەحیحە، ئەگەر هاتو عەودیشی کرد، ئەمە خۆی لە خۆیدا بە گوێرەی یاساو بە گوێرەی قانونی عقوبات ئەبێتە زەرفی موشەدەد، چونکە عیلمیشی هەیەو عەودیشی کردووە، لەبەر ئەوە لێرە (لاتسری) بەس بە هەدەفی ئەوەی کەوا ببێتە سەبەبی تەقەدوم، ئەمە روح و جەوهەری ئەم یاسایە ئەسڕێتەوە، لەسەر ئەو کۆمپانیایانەی کە ئەیانەوێ ئینڤیماج بکەن و موخالەفەیان هەیە، ئەمە موخالەفەی ئەم کۆمپانیایە ئەشارێتەوە بە (لاتسری) کە، لەبەر ئەوەی کە ئەڵێت، چونکە بۆتە هۆی موساهەمە کردن لە پێشکەوتن،

لەبەر ئەوەی ئەم یاسایە و ئەم ماددەیە، ئەگەر لێرە بمێنێ، جەوهەرو ڕوحی ماددە عیقابیەکان ئەکوژێ، نرخی نامێنێ، بۆیە ئەم ماددەیە ئیزافیەو پێویستە لابرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە سێ کەس داوا دەکات ئەم ماددەیە لەغو بکرێ، بۆ ئەوەی زیاتر موناقەشەی لەسەربکەین، ئەگەر لەغو کرا نایکەین، ئەگەر لەغو نەکرا ئەوە باقیەکەی با قسە بکەن، کێ لەگەڵدایە ئەم ماددەیە لەغو بکرێ تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، کێ لەگەڵدایە بمێنێتەوە ئەم ماددەیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، بە زۆرینەی دەنگ لەغو کرایەوە، تکایە بڕۆنە سەر ماددەیەکی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة عشرة من اصل المشروع سيصبح المادة الخامسة عشرة:

يحظر افشاء المعلومات والبيانات المتعلقة بالحالات الخاصة بتطبيق أحكام هذا القانون أو استخدامها لغير الاغراض التي قدمت من أجلها.

بەڕێز د.احمد ابراهيم على(وەرتى):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی پازدەهەم:

کە تەسەلسولەکەی ئەبێتە 15.

ئاشکرا کردنی زانیاری و بەیاننامەکانی کە پەیوەندیدارن بە باری تایبەت بە پیادەکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە یان بەکارهێنانی بۆ غەیری ئەو مەبەستانەی کە لە پێناویدا پێشکەش کراوە قەدەغەیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری دەقەکە ئەکەین وەکو خۆی هاتووە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی بەکاربەر.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش پشتگیری ماددەکە دەکەین وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز لانە احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ماددەکە دەکەین وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەکە وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟، چوار کەس تێبینیان هەیە، ئەم بەڕێزانە، کاك خورشید، شلێرخان، سۆزان خان، کاك برهان، فەرموو کاك خورشید.

بەڕێز خورشید احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیار کردنی نهێنیەکانی کۆمپانیا، ئیحتیمالە زەرەرێکی زۆر بە کۆمپانیا بکەوێت، لێرە هەر هاتووە بە (یحضر) باشە ئەگەر کرا عقوبەکەی چیە؟، ئیحتیمالە سرێك یان نهێنیەکی شەریکەیەك لەوانەیە زەرەری مەلاین دۆلاری پێ بکەوێت، ئەگەر هاتو فەرمانبەرێك ئەو سرە و ئەو نهێنیەی ئاشکرا کرد، لێرە دەبێ ئێمە ئاماژە بە عقوبەکە بدەین، عقوبەکە چیە؟، چ عقوبەکی بۆ هەیە؟، ڕاستە (یمنع) بەس عقوبەکە چیە؟، من پرسیاری ئەوەدەکەم لە لیژنە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

شلێر خان فەرموو.

بەڕێز شلێر محمد نجیب:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەکانی کاك خورشید دەکەم، بەنیسبەت فەرمانبەرانی ئەو مەجلیسەیە کە ئیفشای مەعلومات ئەکەن، تەبعەن قانونی ئینزیباتی موەزەفی دەولە عقوبەی تیایە بۆ ئەو کەسانە، چونکە ئەمە هەمووی ئەبێ بە تەشهیر، تکا ئەکەم ئەمە وەکو ئەڵێن ڕوون کردنەوەی باشیشمان بدەنێ، عقوبەکەش دیاری بکەن، با نەبێ بە تەقریرەکانی چاودێری دارایی، کە بەڕاستی تەشهیرێکی زۆر و بەدەست هەموو کەسێکە لەناو بازاڕ، کە لە ئەخیریش دەرئەکەوت زۆری وانیە، خەڵکێکی زۆریش ئازاریان پێ ئەگەیەندرا، ئێستا ئەمە کۆمپانیای گەورەن، بۆ ئەوەی مەعلوماتەکە بەڕاستی دەست هەموو کەسێ نەکەوێ، ئەوە لە هەموو قانونێکیش ئێمە ئەینووسین، بەلاّم وانیە، سەیرەکەی ڕۆژی دووەم تەحقیق تەواو نەبووە لەبەردەستی سەحافەو هەموو کەسێکدایە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، لەبەر ئەوەی ئیفشای مەعلومات ئەمە زەرەر ئەدات بێجگە لەوەی زەرەر ئەدات لەو کۆمپانیایانە، زەرەر ئەدات لە ئیقتیسادیش، بۆیە وەکو (یحضر) نووسراوە، ئێمە نابێ ئیعتیماد بکەینە سەر قانونی ئینزباتی موەزەفی دەولە، چونکە ئەمە حاڵەتێکی زۆر جیاوازە، وەکو چۆن لێرە (یحضر)ی نووسیوە، دەبێ ئەوەلەن (یحضر) بێ، ثانیاً عقوبەکەی بۆ دیاری بکرێ، چونکە ئەگەر عقوبەکە دیاری نەکرێ، ئەوە ئەچێتە بابی مەحکەمەی ئیداریەوە، هەتاوەکو ئیسبات دەکرێ زەرەرێکی بە مەلاین و ملیارەها دۆلار بەر ئەو کۆمپانیایانە ئەکەوێ، لەدوای حکومەت مەجبورە تەعویزیان بداتەوە، لەسەر هەڵەی فەرمانبەرێك، بۆیە دەبێ ئێمە زۆر بە وردی وەکو ئینزارەکەمان داناوە لەخاڵی دووەم عقوبەکە دیاری بکرێ، ئەتواندرێ عقوبەکە ئیستیفادە بکرێ لەو نسوسانەی کە هاتووە لەناو ئەم یاسایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك برهان فەرموو.

بەڕێز برهان رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی پاراستنی ئەسراری شەخسی خەڵك، یان عەمەلەکەی یان کاروباری، یان شەریکەکەی لە قانونی زۆربەی وڵاتانی دونیا، لەکۆتایی سەدەی بیست بە شێوەیەکی تەفسیلی حەل کراوە، هەندێجار خوتەی شەریکەیە یان تەسمیمی تازەیە، یان هەندێ مەعلومات هەیە، ئەگەر بەهۆی ئەوەی کە ناردوویەتی بۆ ئەو دائیرەیە، لەوێوە کەشف بێ، زیانێکی زۆر بەو شەریکەیە یان بەو ئەشخاسانە ئەگات، لەبەر ئەوە مەنع کردنی ئەم ئیفشایە شتێکی پێویستە لە یاسایەکە هەبێ، بەڵام دوو خاڵ هەیە لێرە، یەکەمیان کە باسی حاڵاتی خاسە ئەکات، پێویستە ئەو حاڵەتە خاسانە ڕوون بکرێتەوە، مەبەستی لە چی و چیە؟، دووەم شتیش، کەباسی عقوبە ئەکرێ لێرە عقوبە، عقوبەی ئیفشای ئەسرار لە قانونی عقوباتی عیراقی 111 ی ساڵی 1969 پێویستە بوترێ(حسب قانون العقوبات العراقی 111 لسنە 1969) سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموون، نوقتەی نیزامیە کاك عبدالسلام؟، فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پەسەند کردنی ئەم ماددەیە بە پێچەوانەی مافی گەیشتن بە مەعلوماتە ئەم بەڕێزانەی قسەیان کرد، ڕاست دەکەن لە 100٪، بەڵام باسی ئەم ماددەیەیان نەئەکرد، ئەم ماددەیە باسی ئەوە ناکات کاک خورشید، زانیاری و بەیانات دەربارەی شەریکات، ئەڵێت لە کاتی پیادەکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە، نابێت نە بەیاننامە دەربچێت، نابێ زانیاری بڵاو بکرێتەوە، باش تەماشای ماددەکە بکەن، ئەم ماددەیە وائەڵێت خوشکم، بیخوێننەوە، ئەڵێت نابێت لەکاتی پیادەکردنی ئەم یاسایە هیچ زانیاری و بەیاننامە دەربکرێ....

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە لە شوێنی خۆتان قسە مەکەن، خۆی قسە دەکات.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەڵێت ئاشکرا کردنی زانیاری بەیاننامەکانی کە پەیوەندیدارن بە باری تایبەت بە پیادەکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە، ناڵێت کە پەیوەندیدارن بە شەریکەکان و زانیاری دەربارەی شەریکە، کەیفی خۆتانە بۆ من شەرحی بکەن، ئەڵێت لەکاتی پیادەکردنی ئەم یاسایە بەهیچ شێوەیەك نابێ زانیاری بدرێتە کەس، نابێ بەیاننامەش دەربچێت، تاوەکو خەڵکەکە تەسەور بکات ئەم یاسایە جێبەجێ ئەکرێ، ڕەجاتان لێ ئەکەم نە عبدالسلام وتوویەتی، بیخوێننەوە جارێکی تر، بزانن پێچەوانەی مافی گەیشتن بە مەعلوماتە یان نا؟، سوپاستان دەکەم، ئەگەر بتانەوێ بەو مەبەستەی ئەو خوشك وبرایانە دیفاعیان لێی کرد، بڵێین لەکاتی پیادەکردنی ئەم یاسایە نابێ ببێتە هۆی دەرکردنی یان ئاشکرا کردنی زانیاری تایبەت بەو لایەنانە یان ئەو شەریکاتانە، چونکە حەقیانە و مافیانە بە مەلاین خەسارەت دەدەن، بەڵام ئەم ماددەیە نادەستووریە، بۆیە من ویستم ئەوە بڵێم.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك پێشەوا فەرموو.

بەڕێز پێشەوا توفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وابزانم لە دانیشتنی پێشوو تر جەنابی وەزیر پێشنیاری کرد ئەم ماددەیە لەگەڵ ماددەی پێشووتر دەمج بکرێ، خرایە دەنگدانەوەو دەنگیشی لەسەر درا، ئەگەر هەڵە نەبم، حەز دەکەم لیژنەی موختەس ئەوە ڕوون بکەنەوە، چونکە پێشنیاری کرد ئەو ماددەیەو ماددەیەکی تر، وەکو زۆر موناقەشەش کرا، وەکو کاك عبدالسلام باسی کرد ئەوە چۆن دەکرێ پەیوەندی بە ماددەی پێشوو تر نیە، کاك د.حسن باسی کرد کە ئەوە خرایە دەنگدانەوە، لەگەڵ ماددەیەکی تر دەمج کرا، بۆیە پێش ئەوەی بخرێتە دەنگدانەوە تەئکید لەسەر ئەوە بکەینەوە، نەوەك جارێکی تر بخرێتە دەنگدانەوە.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك شوان بفەرموو.

بەڕێز شوان عبدالكريم جلال:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم ماددەيە هيچ پێچەوانەی بەدەست هێنانی زانياری نيە، ئەگەر چی هێشتا ئێمە ئەو ياسايەمان تەواو نەكردووە، لە پەرلەمانيش بەشێكی قسەی لەسەر كراوە، بۆچی پێچەوانەی ئەو نيە؟، چونكە ئەمە ئەو زانياريانە دەڵێت كە پەيوەست بەو كۆمپانيايانەوە دەدرێت، بەو ليژنەيە يان بەو فەرمانبەرانەی كەئەم كارە ئەكەن، ئەمە وا ئەكرێت بلاّو بكرێتەوەو بخرێتە بەردەستی خەڵك، يان ئەوە نيە كە خەڵك داوای كردبێ لە كۆمپانيايەك داواكرابێ، ئيشەكەی چۆنەو چی كردووەو چی نەكردووە؟، زۆر جياوازە ئەم دوو شتە، بەڕاستی وەكو بەڕێزان وتيان زۆر زۆر پێويستە بمێنێتەوە لەناو ياسايەكە، چونكە بەڕاستی ئەوە مافی هەموو كۆمپانيايەكە، من داوای لێ ئەكەم دەيان زانياريم ئەداتێ، نابێ ئەو زانياريانە بدرێتە دەستی هەموو كەسێك، تەنيا ئەو ليژنەيە نەبێ، بۆ ئەو ليژنەيە داوای ئەكات؟، چونكە كاری پێيەتی ئايا بزانێت پێچەوانەی ئەم ياسايە كاری كردووە، يان بەپێی ياسايەكە كاری كردووە، بوەتە هۆی زەرەر دان لە هاووڵاتيان و قۆرخ كردن و ئەوەی كە لەناو ياسايەكە هاتووە، لەبەر ئەوە بەڕای من داواكارم ئەم ماددەيە بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ ئەوەی ئەو تەفسيرە هەڵەيەی بۆ نەكرێت، من ئيقتيراح دەكەم بەو شێوەيە بێ، (يحظر افشاء المعلومات والبيانات المتعلقة بالشركات واندماجاتها ونشاطاتها او استخدامها لغير الاغراض التي قدمت لاجلها) ئەمە بەياناتی شەريكاتەكانە، نەشاتاتەكانيانە، نەوەك بۆ ئەم قانونە، ئێمە باس لەوە ئەكەين ئەو شەريكاتانە بەياناتی خۆيان تەقديمی ئەو مەجليسە ئەكەن، بۆيە ئەم شتە عيلاقەی هەيە بەسەر شەريكاتەكانەوە، عيلاقەی هەيە بەسەر حاڵەتە ئيقتيسادييەكەيانەوە، بۆيە (يحظر افشاء المعلومات والبيانات المتعلقة بالشركات واندماجاتها ونشاطاتها او استخدامها لغير الاغراض التي قدمت لاجلها) لە دوای ئەويشەوە باسی عقوبەكە ئەكەين.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك كاردۆ فەرموو.

بەڕێز کاردۆ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی کاك عبدالسلام ئەکەم، لەبەر ئەوەی سەرپێچیەکان پەیوەندی بەو یاسایەیە، پێویستەخەڵك بیزانێ، مەبەستم ئەوەنیە کە خەڵك هەموو کەس بیزانێ، بەس خەڵك مافی هەیە بیزانێ، ئەوەی کە پەیوەندی بەو یاسایەوە هەیە، جێبەجێ کردنی ئەو یاسایە، هەرکەسێك و هەر شەریکەیەك بەپێچەوانەی ئەو یاسایە هەڵسوکەوت ئەکات، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك خورشید فەرموو.

بەڕێز خورشید احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر تەماشا بکەین و بڵێین لە ماددەیەك لە ماددەکان پێش ئێستاپەسەند کراوە، دەڵێت (صفة اعضاء الضبط القضائي من قبل رئيس السلطة القضائية لاثبات الجرائم ولهم في سبيل ذلك الحق في دخول الاماكن والمحال والمنشأت التي يزاول فيها مخالف نشاطه وتفتيشها والاطلاع على مستنداتها وسجلاتها لدى اي جهة كان حكومية او غير حكومية) ئەگەر یەکێك لەم دەزگایە بچێت، ئەم هەموو سجلات و وەسائیق و حیسابات و ئەوەی ببینێت، یەعنی مەعقول نیە ئێمە رادعەك دانێین نابێت ئەو ئەسرارانە بێنێتە دەرەوە، چونکە دەسەڵاتی ئەوەی هەیە هەموو سجلەك و هەموو دۆکیۆمێنتەك، هەموو حیساباتێکی ئەم شەریکەیە ببینێت، بەپێی یاسا ئەتواندرێت ببینێت، دەبێ رادعێکیش هەبێ ئەو ئەسرارە نەهێنێتە دەرەوە، باس لەو ئەسرارانە دەکەین بەڕێزان، لەبەر ئەوە دەبێ رادعێك هەبێ بۆ پاراستنی ئەم نهێنیانە، ئەمە لە بەرژەوەندی یاساو بزافی بازرگانی دایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.احمد فەرموو.

بەڕێز د.احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا خۆی لێرە لە دووبەش پێکهاتووە ماددەکە، بەڕای من بەشی یەکەمی ئاشکرا کردنی زانیاری و بەیاننامەکان، کە ئەڵێ پەیوەندیدارن بە پیادەکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە، ئەمە هەڵبگیرێ، تەنیا بەو شێوەیەبێ، بەکارهێنانی زانیاری و بەیاننامەکانی پەیوەندیدار تایبەت بە پیادەکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە، غەیری ئەو مەبەستانەی کە لە پێناویدا پێشکەش کراوە قەدەغەیە، چونکە بەڕاستی پشتیوانی لە هاوکارانم ئەکەم، چونکە ئەمە پێچەوانەی شەفافیەت و ئاشکرا کردنی...، ئێمە ئەگەر پرۆژە یاسای بەدەست هێنانی زانیاری پەسەند بکەین، بەپێی ئەو یاسایە ئەوانەی کە حوکمەکانی یاسایەکە دەیانگرێتەوە، بۆیان هەیە داوا بکەن لە کەرتی تایبەت و کەرتی گشتی کە زانیاریان پێ بدات، ئەم

زانیاریانە چ کێشەیەکی تێدایە ئەگەر دەربارەی کۆمپانیایەك یان شەریکەیەك بوو، کە زانیاری پێ بدات، یەعنی بەپێی ئەم ماددەیە قەدەغەی ئەکات، ناتوانێ هیچ زانیاریەك بەڕۆژنامەنووسان و کەسانی پەیوەندیدیار بدرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر هەورامی:

بەڕێز عمر صدیق هەورامی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەگەڵ مانەوەی ئەو دەقەم وەکو خۆی، بۆ؟، لەبەر ئەوەی ئەمە پەیوەندیدارە بە تەتبیق کردنی ئەحکامەکانی ئەم قانونە، بۆ نموونە ئەوەی پەیوەندیدارە لە بەیانات، مەعلومات، یان هەتابۆ نموونە، رەئس مالی شەریکەیەك، یان نەوعی خدمەیەك کە پێشکەشی ئەکات، یان تەسمیمی سیلعەیەك، ئەم بابەتانە کە هەر شەریکەیەك یان کۆمپانیایەك کە هەیەتی، پێویستە کە ئیحتیفازی لەسەر بکرێ، ئەو کێشەیەی کە هەبوو لەنێوان (ئەپڵ و سامسونگ) بە هەڵە نەچوبم، دواتر مەحکەمەش لەسەری کرا، شەریکەی ئەوەی کە تەسمیمەکەی گۆڕی بوو، فەرز کرا کە تەعویزی شەریکەکەی تر بکاتەوە، بۆیە من داوا ئەکەم غەیری ئەو نەسەی کە لەو بابەتە هەیە، دوو بابەت ئیزافە بکرێ، یەکەمیان ئەوەی کەپەیوەندیدارە بەسزادانی ئەو فەرمانبەرە یان ئەو کەسەی کە مەعلوماتەکە ئەگەیەنێ، ئەمە بابەتێکیان ئیزافە بکرێ، بابەتی دووەم، مەسەلەی تەعویز کردنە، هەرکەسێك کە داوای ئەو مەعلوماتەی کردبوو لەموەزەفەکە، ئەو هەڵسێ بە تەعویز کردنەوەی شەریکەکەی کە مەعلوماتەکەی یان بەیاناتەکەی لێ براوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمڕۆ لە دونیای تەکنەلۆجیا، تەکەشوف مەعلومات، ئەوەی (ویکلیکس) بەرامبەر (سی، ئای، ئەی) ئەمریکی دەکات چیە؟، تەکەشوفی مەعلومات ئەمڕۆ شتەکە بمەوێ و نەمەوێ دەکرێ وەدادەنرێت، بەڵام ئێمە لەو قانونە دەمانەوێ تیجارەت بە پێش بێخین، دەمانەوێ میزانەکی عادلان هەبێ هەم خەڵکەکەی فەقیر ئەوەی ئیحتیکار دەکرێ موحافەزەی بکەین، هەم تاجیرە گەورەکانیش ئیحتیاجیان بە موحافەزە هەیە، من دێم تاجیرەکی گەورەمە یان شەریکەیەکی گەورەم هەیە یەکێك دێ، زەرەرێکم لێ دەدات، تەعویزی من کێ دەدات؟، مەفروزە رادعێکی وا هەبێ ئەوەی کە تەکەشوفی ئەسراری منی کردیە، تەعویزەکەشم بداتێ بۆ؟، بۆ ئەوەی میزانێکی عادل هەبێ بۆ موحافەزە لەسەر بەندی ئەو قانونە، منیش لەگەڵ ڕەئی بەڕێز کاك عمرم، لەگەڵ ئەوەی ئەو ماددەیە دەقەکەی ئیزافەی تەعویزی بۆ بکرێت، چونکە هەندێ جار هەیە زەرەرێکی دەدەنە هەر شەریکەیەکی بۆ هەر غەریزەیەك دوایی دەردێت، وانیە، باشە

تەحسیل حاسل من چیم کردووە؟، موەزەفێك عقوبە بدرێ یان نەدرێ بۆ شەریکەیەکی کە من زەرەرم کردووە چیە؟، ئەوەتا لە ئەڵمانیا دوو شەریکەی سەیارات ئیندیماج دەکەن بۆئەوەی سادراتی ڕابگرن، بۆئەوەی ئیقتیسادی ئەڵمانیای پێش بکەوێ، بۆ ئەوەی زەرەر نەکەن، زۆرجار شەریکاتی گەورە لە ئیندیماج قازانج ناکات، لەبەر موحافەزەو لەبەر تەوازن ئەو ئیشەی دەکات، تەوازنەکە موهیمە بەڕێزان، ئێمە دانەنیشتینە یەکەکی باوێینە سجن و یەکێکی ببەینە ئاسمان، تیجارەت تەوازنی پێ دەوێ، تیجارەت تەوازنە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرمووو.

بەڕێز جمال طاهر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من وادەبینم پێویست ناکات ئەو ماددەیە دابەش بکرێ بۆ سێ فەقەرە، بەیەك فەقەرە، فەقەرەکە خۆی لەناو خۆی تەعبیر دەکات کە حەزر مەمنوعە، مودەکەو غەرامەکە من دەهێڵم بۆ جەنابتان و بۆ ئەندامانی پەرلەمان(یعاقب کل من یفشی) ڕاستە عیقابەکە مانای ئەوەیە کە حەزرەو نابێت ئیفشا بکرێ، (یعاقب کل من یفشی المعلومات او البیانات المتعلقة بالحالات الخاصة بتطبیق احکام هذا القانون او استخدامها لغیر الاغراض التی قدمت من اجلها بالسجن لمدة لاتقل) من ئیقتیراحم کردووە(ستة اشهر ولا تزید عن سنة او بغرامة مالیة لاتقل عن خمسین ملیون دینار، ولا یزید عن مائة و خمسین ملیون دینار) ئیتر ئەوەی تر بۆ ئێوە دەمێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە ئێستا ئێمە هەموومان ئەو حەزرە لێرە باس کرا بۆ ئەوەی تەئکید بکاتەوە، بەڵام خۆی لە قانونی عقوباتی عیراقی هاتووە، لە ماددەی 437 کە ئیفشائی سرە ئەڵێت (یعاقب بالحبس مدة لاتزید عن سنتین وبغرامة لا تزید علی 200 دینار) کە ئێستا تەعدیل کراوە ئەو شتانە لەمەحاکم، (او باحدی هاتین العقوبتین کل من علم بحکم وظیفته او مهنته او صناعته او فنه او طبیعة عملیه بسر فأفشاء بغیر الاحوال المصرح بها قانونا او استعماله او لمنفعته او منفعة شخص اخر وما الی ذلك فلا عقاب اذا کان افشاء السر صاحب شأن فیه او کان افشاء السر مقصودة به اخبار عن جنایة او جنحة او منع ارتکابها) کەواتە لێرە تۆ بە قانونێك کە قانونی عقوباتی عیراقی عقوبەکەی داناوە، بەڵام ئەڵێت قانونەکە خۆی قانونە خاسەکە، ئەو سەلاحیەت بداتێ کە ئیفشائی سرەکە مەمنوعە، تۆ لێرە ئیفشائی سرەکەت حەزر کرد، کەواتە تۆ ئەو

عقوبەی لە قانونی عقوبات دانراوە کە لێرە ئیفشائەکەت بۆ حەزر داناوە تەتبیق ئەبێ لەسەری، لە مەحاکم ئەو قانونی عقوباتە تەتبیق دەبێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جلال فەرموو.

بەڕێز جلال علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەوەی کە ئەڤین خان خوێندیەوە، بە بڕگەیەك زیاد کردن ئەوە حەل ئەبێ، ماددەکە وەکو خۆی کە ئەڵێت قەدەغەیە، لەو حاڵەتەدا بەپێی یاسا مامەڵەی لەگەڵدا ئەکرێت، کە یاساکە ئەوەیە ئەڤین خان خوێندیەوە، بەو ئیزافەیە هەموو کێشەکانمان حەل ئەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ئەنجامی ئیفشائی سری شەریکەیەك، مەحکەمە حوکمی دا کە (سامسونگ) پێنج ملیۆن دۆلاری دا بە (ئەپڵ) هەتاوەکو بە سەنتیش ناردبوویان، بە کیسە، هەتاوەکو پێیان وتن بۆچی بەوە نێردراوە، زۆر زۆر زەحمەت بوو، وتیان خۆ مەحکەمە نەیوتووە بە وەرەقەی مالی بنێردرێ، هەموویان بە سەنت نارد، بۆیە بەڕێزان ئەو عقوباتەی لە قانونی عقوباتی عیراقیدا هاتووە، نەشاتاتی تیجاریان ناگونجێ، چونکە ئیفشا کردنی سرێك لەوانەیە موەزەفێك بە قەسد بێ زەرەری مەلاین دۆلار بدات لەو شەریکەیە، کێ تەعویزی ئەداتەوە، دەبێ لێرە ئەمە ڕێك بخرێت، چونکە بەڕێزان دوایش جارێکی تر دێن داوا ئەکەن لە حکومەت تەعویز بکاتەوە، حکومەت ئیتر وای لێدێت قەرەبووی کۆمپانیاکان بکاتەوە، لەبەر ئەوەی ئیفشای ئەسراریان کراوە، بۆیە لە تەعدیل کردنەکە تکایە بۆ ئەوەی غەڵەت تەفسیر نەکرێت(المتعلقة بنشاطات الشركات) ئەگەر ئەوەی بۆ ئیزافە نەکەین، بڵێین (المتعلقة بتطبيقات القانون) ئەوە تەفسیری غەڵەتی بۆ ئەکرێت، (المتعلقة بنشاطات هذه الشركات وبياناتها ونشاطاتها) چونکە بەیانات و نەشاتاتەکە ئەخاتە بەردەستی ئەو مەجلیسە، هەرچی موەزەفێك ئەو بەیان و نەشاتە ئیفشا بکات، مەعلوماتەکەی لەوانەیە زەرەرێکی زۆر گەورە بکات، حاڵەتێکی ئیندیماج بەینی دوو شەریکە، شەریکەیەکی سێهەم پێی بزانێت زەرەری مەلاین دۆلار ئەدات، دوو ساڵ و دوو سەد دینار چیە؟

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تكا ئەكەم لە لیژنەی هاوبەش تۆزێك تەحەمولی من بكەن، موناقەشەی ئێمە لەوەهاتووە ئێمە دەبێ جیاوازی بكەین بەینی (المتعلقة بتنفيذ هذا القانون) او (خلال هذا القانون) ئەم خوشك و برایانەی دیفاع دەكەن لە قەدەغە كردنی ئیفشای ئەم ئەسراره 100٪ لەگەڵیانم، لە خیلالی تەنفیزكردنی ئەم یاسایانە نابێ زانیاری تایبەت بە شەریكەكان بڵاو بكرێن، ئەو ماددەیەی قانونی عقوباتیش وائەڵێت، ڕەخنەی من لەسەر ئەم ماددەیە وانالێت، ئەڵێت ئەو زانیاریانەی پەیوەندن بە جێبەجێ كردنی ئەم یاسایە، نابێت بڵاوببنەوە، لە یەكتری تێبگەین، منیش هەمان مەبەستی ئێوەم هەیە، بۆیە من بۆ دەرچوون لەو موناقەشەی كە ئێمە لە جێگای خۆمان..، نازانم لە فیكرەكەی من گەیشتن من بۆچی ئەوەندە ئیلحاح ئەكەم، ئەم نەسە ئەڵێت زانیاری دەربارەی جێبەجێ كردنی یاسا نابێ بڵاو بكرێتەوە، ئەمە بە پێچەوانەی دەستوورە، بەلام هیچ باسی زانیارییەكانی پەیوەند بە شەریكەكان ناكات، ئیقتیراحەكەی سۆزان خان زۆر ڕێك و پێكە، بەلام لەناوی بنووسین لە كاتی جێبەجێ كردنی ئەم یاسایە ئەو زانیاریانەی كە پەیوەندن بە شەریكات و مەعلومات قەدەغەیە، ئەوە حەلی نیهائیە، بەلام ئێمە بزانین ئەو شێت بوونەی من ئەمڕۆ لەسەر چیە؟، ئەم ماددەیە باسی لەكاتی دەربارەی جێبەجێ كردنی یاسایە، یەعنی موحاجەجەی من ناكەن، برادەرێك هەڵسا گوتی بە پێچەوانەی قسەی عبدالسلام حەرام من ئەوانەم نەكردبوو، ئەوەی ئەو دژی بوو، نازانم فیكرەكە گەیشت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

د.ڕێباز فەرمووو.

بەڕێز د.ڕێباز فتاح محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەبعەن من پشتگیری لەقسەكانی كاك عبدالسلام دەكەم، بەلام لەسەر ئەو قسەیەی سۆزان خان، كێشەی نێوان ئەو دوو شەریكەیە، ئیفشای مەعلومات نەبوو، دزینی پرۆگرام و بەرنامەی كاركردنی كۆمپانیا بوو، ئەوە دوو شتی جیاوازن، بەلام من یەك نموونە دەهێنمەوە، یەعنی پێدانی ئەو مەعلوماتە دوو شتی جیاوازە، یەعنی پێدانە لە ڕووی بڕیارەكانی ئەو لیژنەیە، یان پێدانە لە ڕووی مەعلوماتی كۆمپانیاكەوە، ئەویستریّ هەوڵێك هەیە بۆ ئەوەی كۆمپانیاكان بەدەر بكرێن لەوەی كە مەعلومات ئاشكرا بكەن بۆ هاوولاتی، بەلام كۆمپانیاكان ڕاستە لە كەرتی تایبەت ئیش ئەكەن، بەلام ئەوانیش بازاڕی هەرێمی كوردستان بەكارئەهێنن، ئەوانیش بازاڕێك بەكاردەهێنن كە بازاڕێ هاوولاتیانی كوردستانە، باشە كۆمپاینایەك عەقدێكی هەیە لەگەڵ حكومەت، ئەگەر منی هاوولاتی نەزانم داهاتی ئەم كۆمپانیایە چەندە، بە چەند كالاكانی ئەفرۆشێ، چۆن بزانم كە حكومەت چەند لەم كۆمپانیایە وەرئەگرێت وەكو باج؟، نابێ

ئەو کاتە ئـەم کۆمپانیایـە بەرپرسـیار بـێ لـە پێدانی مـەعلومات، بـەڵام ڕاسـتە لـە ڕووی جێبـەجێ کردنـی یاساکەو بڕیارەکانی ئەم لیژنە، ڕەنگە ئەمە هەڵبگرێ کە ناکرێ ئەو مەعلوماتە بڵاو بکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش دوا سیاغەتان بزانین، لیژنەی هاوبەش باسێکی ئەوە کرا کە ئەم ماددەیە خوێندرابێتەوەو دەنگیشی لەسەر درابێ، ئاخر دەڵێن دەمج کراوە ئەم ماددەیە، فەرموو کاك عیماد.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مەوزوعەکـە ئـەوە نـەبوو، کـاتی ئێمـە گوتمـان عقوبـە دادەنـێین، ئێمـە گوتمـان نـابێ ئێمـە ماددەیـەك موناقەشەمان نەکردبێ، ئێستا ئەو عقوبەیە دابنـێین، کـە هاتینـە سـەر مـاددەی 14 ئێمـە عقوبـەمان دانـا، مـاددەی 12 کردوومانـە عقوبـە، ئێمـە باسـی دەمجمـان نـەکردووە، لەوکاتـە بـرادەران ویسـتیان عقوبەیـەك دابنێنن بۆ ماددەیەك کە هێشتا نەهاتبوو، ئەوەبوو مەسەلەکە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی د.حسن تێبینی هەیە بابفەرمووێ.

بەڕێز حسن محمد سورە/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی وتەکانی کاك پێشەوا دەکەم، لە ڕاستیدا جەنابی وەزیر پێشنیاری کرد بە ژمارە کـە دوو مـاددە لە قانونەکەدا هەیە عقوبەیان بۆ دابندرێت بەپێی ماددەی 11، کە لە پڕۆژەکە ئێستا بووەتە مـاددەی 12، چەند جارێك ژمارەی ماددەکان بە هەڵە خوێندرایەوە، بۆیە تەئکیدێك لە هەندێك لە ئەندامانی پەرلەمان کرا یەکێکیان لەوانە کاك عبدالسلام بوو، فیعلەن ئەبێ ئێمـە نەسـی ماددەکـە بخوێنینـەوە مەبەسـتمان کـام ماددانەیە؟، کە ماددەکـان خوێندرایـەوە، مـاددەی 12 ی پڕۆژەکـە بـوو، لەگـەڵ مـاددەی 14ی پڕۆژەکـە بـە نەس خوێندرایەوە، یەکێك لەوانە ئەوەبوو، پێشتر خستبوومانە دەنگدان، ئەوە دەنگی وەرگرت، کە ئەم دوو ماددەیە موخالفی ئەم دوو ماددەیە عقوبە دەدرێن بە نەسی ئەو عقوبەی کە هاتووە لە مـاددەی 11، بۆیـە تەئیدی قسەکەی کاك پێشەوا دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالعزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تەئیدی قسەکانی کاك د.حسن و کاك پێشەوا ئەکەم، وابزانم یەکێکیان من بووم باسم لەو ماددانە کـرد، چۆن موناقەشـەی دوو ماددەمـان نـەکردووە، ئێمـە ئێسـتا ئیقـراری دەکـەین، لەبـەر ئـەوە ڕامـان گـرت ئـەو مەوزوعە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەبێ عقوبە تەبعەن نابێ ئەو مادادنە، دەبێ بەو شێوەیە بێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموون.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ڕاستە عقوبەكە لەو ماددەی پێشووە، بەڵام ئەو تەعدیلە كە موناقەشەی ماددەكە نەكرابوو، ئەو تەعدیلاتەی كە ئێستا چەند ئەندامێك داوای كردووە، دەبێ بخرێتە نەسەكەوە، عقوبەكەی ڕاستە ئێستا تەسبیتی ماددەكە ئەكرێت لەماددەی پێشوو كەئێمە دەنگمان بۆی داوە، بەڵام یەعنی ئەو عقوبەیە بۆ ئەو كەسانە ئەبێ كە ئیفشای ئەسرار ئەكەن، ڕاستە ئەو زۆر زۆر تەواوە، بەڵام ئەبێ نەسی ماددەكە بەو تەعدیلاتە بێ كە چەند ئەندام پەرلەمانێك داوای كردووە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە كە باسی حەزری ئیفشای مەعلومات ئەكات، من پێموایە زۆر وازحە، هیچ دەستكاریەكی ناوێ لێرە، خاسە بە تەتبیقی ئەحكامی ئەم قانونە، ئەگەر بێینەوە سەر ماددەی 18، لە دوو فەقەرە باسی لە عقوبەو مەسئوولیەتی ئەو شەخسە ئەكات كە ئیدارەی شەخسی مەعنەوی ئەبات بەڕێوە، لە كاتێك هەر موخالەفەیەكی ئەحكامی ئەم قانونەی كرد، كە ئەڵێین ئەحكامی ئەم قانونە جەنابی سەرۆكی پەرلەمان، ئەحكامی ئەم قانونە لە تەعریفەكانەوە یەك حوكمە، هەتاوەكو ئەخیر شتی (ینفذ هذا القانون وینشر) یەك یاسایە جیا ناكرێتەوە، هەر كەسێ موخالەفەی لە ئەوەڵی بۆ ئەخیری بكات، هەمان عقوباتی بەسەردا تەتبیق دەبێ، لەبەر ئەوە دەركردنی مەعلومات وەكو ئەوەی سۆزان خان باسی لەسەر كرد، ئەگەر بێتە سەر ئەوەی بڵێین (مع عدم الاخلال بأیة عقوبة اشد ینص علیها قانون اخر) ئەمەش شتێكی خراپە، چونكە لێرە عقوبەكەی لە دوو ساڵ زیاتر نیە، لە 200 دینار كەوا هەر مەبلەغ نیە بەنیسبەتی شەریكات وەكو عقوبەیەك، بەڵام لێرە لە ماددەی 18 ئەڵێ (یعاقب المسؤول عن ادارة فعلیة لشخص معنوی) ئەو مەسئوولە لە ئیدارەی شەخسی مەعنەوی، مودیر موفەوەز ئەگرێت، ساحێبی شەریكەكە ئەگرێت، كێ مەسئوولی ئەم شەخسە مەعنەویەیە، مەسئولیەت هەڵئەگرێ، ئەگەر موخالەفەی هەر بەندێ لە بەندەكانی

ئەم یاسایە بکات، ئەڵێ عقوبە ئەدرێ، بەگوێرەی ئەو عقوبانەی بابگەڕێینەوە ماددەکانی 11 و 12، کە لە چەند ملیۆنێك و حەبسە و چیە، دواتر لە فەقەرەی دواتر باس لە تەزامونی ئەکات، تەعویزی تەزامونی، موتەزامینەن شەخسە مەعنەویەکە، شەریکەکە لەگەڵ ئەو کەسەی کە موخالەفەی کردووە، بە تەزامون تەعویزات ئەدەن، لەبەر ئەوە پێویستە ئەو ماددەیە وەکو خۆی بمێنێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

دوا سیاغەتان تکایە.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەعنی منیش پشتگیری قسەکانی کاك عبدالسلام دەکەم، ئەم مەوزوعە تەنها باسی ئەو حاڵاتانە دەکات کە موخالەفەی تێدا ڕوویداوە، یەعنی باسی هەموویان ناکات، ئەوە یەك، دوو، باشە کێ موکەلەفە بچن زانیاری وەربگرن، ئەوانەی کە عەزوی زەبتی قەزائین، ئێمە بەس سەلاحیاتمان بەوان داوە، لێرە لە ماددەی 18 عقوبە بۆ ئەوان هەیە، مەجلس ئەتوانێت ئەوانەی کە موەزەفن، بچن مەعلومات وەربگرن، ئەتوانن عقوبە بکەن، لێرەش عقوبە دانراوە وەکو کاك عمر ئاماژەی پێی کرد، بەڵام نازانم یەعنی، باشە ئێستا سیاغەیەك هەیە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دوا سیاغەت بخوێنەوە.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

با ئەم سیاغە عەرز بکەین، دواتر ناڵێین دەنگمان داوەو ئاگامان لێی نەبووە.

المادة الخامسة عشرة:

يحظر افشاء المعلومات والبيانات المتعلقة بالشركات واندماجاتها ونشاطاتها اثناء تطبيق احكام هذا القانون او استخدامها لغير الاغراض التي قدمت من اجلها ويعاقب المخالف بنفس العقوبة الواردة في المادة الثانية عشرة من هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، ناسك خان یەك سەعات موناقەشەکرا، تازە خوێندرایەوە ناسك خان، کێ لەگەڵدانیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، 4 کەس لەگەڵدانیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، ناسك خان یەك سەعات موناقەشەمان کردووە، موناقەشە کۆتایی هاتووە، بڕۆ سەر ماددەیەکی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة عشرة:

يجوز لأي شخص ابلاغ المجلس بأية مخالفة تقع لأحكام هذا القانون.

بەڕێز د.احمد ابراهيم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 16:

هەرکەسێك بۆی هەیە ئاگاداری ئەنجومەن بکات لەهەر سەرپێچی کردنێك کە ڕوودات بەرامبەر بە حوکمەکانی ئەم یاسایە.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ ئەم ماددەیەین.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك عیماد.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێمان باشە یەعنی ئەم ماددەیە ببێتە دوو بڕگە، چونکە لێرە ئەگەر بۆ هەر کەسێك هەبێ یەعنی مەعلومات بگەیەنێت، ئەبێ تۆ مەسەلەن موکافەئەیەکی بدەیێ، باشترە، یەعنی ئەگەر ئێمە موکافەئەیەك بۆ ئەو کەسە دابنێین باشترە، پێشنیارەکەی ئێمە ئەوەیە (المادة السادسة عشرة:

اولاً: يجوز لأي شخص ابلاغ المجلس بأية مخالفة تقع لأحكام هذا القانون.

ثانياً: يمنح المخبرون والاشخاص الذين يقومون بالكشف عن الافعال المخالفة لاحكام هذا القانون مكافئة مالية يحددها رئيس المجلس بقرار وحسب جسامة الفعل المرتكب تصرف من المجلس عن كل حالة وفقاً للقانون).

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز لانە احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری لە ماددەکە دەکەین وەکو لە سیاغەکە هاتووە.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری بازرگانی وپیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوە پێشنیاری ئێمەشە، ببێتە دوو فەقەرە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە، کاك خورشید، کاك عمر، کاك شوان، سۆزان خان، ئاهەنگ خان، کاك جمال، کاك امیر، کاك عبدالرحمن، شلێرخان، فەرموو کاك خورشید.

بەڕێز خورشید احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕاستە ئەگەر مەعلوماتێك بێت، ئەو مەعلوماتە ببێتە ئەگەری ئەوەی کەشفی موخالەفە بکەن، هەق ئەوەیە تەکریم بکرێن، پارەی بدرێتێ تەشجیع بکرێ، بەلاّم ئەگەر ئیفشائی سیڕەکە ئەسڵی بۆ نەبوو، عقوبەکەی چیە؟، کابرا هاتووە سیڕەك، ئیدیعایەکی کردووە، ئەم ئیدیعایە ئیحتیمالە زەرەری بۆ ئەو لایەنە هەبێ کە باسی لێ دەکات، ئیفشائی سیڕەکە درۆ دەرچووە، ئەسڵەن هیچ نەبوو، ئەمە عقوبەکەی چیە؟، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی ئەسڵ ئەوەیە کە هەرکەسێ موخالەفەیەکی بینی ئاگاداری دام و دەزگاکانی دەوڵەت ئەقرەب شوێن ئەکات، ئەمە ئەگەر بوو بە کازب، کازب جیاوازە، تەحەکومی حوکمی تایبەتی تری خۆی هەیە، لێرە ئەو ماددەیە زیادە، پێویستە هەڵبگیرێ، موخالەفەکە ئەگەر کراوە، هەموو شوێنێك و هەموو کەسێکمان بڵێین ونەڵێین لە یاساکە هەموو کەس واجبی سەرشانی خۆیەتی، هەر موخالەفەیەك لە دژی مەسلەحەی عام کرا، دەبێ ئاگاداری نزیکترین شوێنی خۆی بکات، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان عبدالکریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستی وەکو هاوکارانم وتیان ئەم ماددەیە زیادە، ئەگەر مایەوەش بەڕاستی بڕگەی دووەم عەیبە ئێمە ئیزافەی بکەین و دەنگی لەسەر بدەین، ئەوە ئەرکێکی نیشتیمانیە هەموو هاوولاّتیەك ئەگەر خەلەلێك و هەڵەیەکی بینی بە دەزگای پەیوەندیدار بڵێت، ناکرێ بۆ هەموو شتێکی لەو بابەتە بە پارە بێ، ئەگەر پارەم نەدەنێ ئەو کاتە وای لێدێت کەس بەبێ بەرامبەر هیچ شتێك نەکات، کە ئەرکێکی نیشتیمانیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ هەلگرتنی ئەو ماددەیەم هاوڕا لەگەڵ هاوکارانی پێشوو، واجبی نیشتیمانی بە پارە ناکڕێ، ئەگەر من موخالەفەیەکم بینی، واجبە لەسەرم بچم ئیبلاغی لایەنی پەیوەندیدار بکەم، ڕاستە ئەمە هەندێ بابەتی تیایە ئیبلاغی هەیە بەسەر بازاڕ و بەسەر لیجانەوە، بەڵام ئەمە داعی نیە، ئەم ماددەیە هەر پێویستە لێرە نەبێ و هەڵبگیرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ هەلگرتنی ئەو ماددەیەم، لەگەڵ هیچ موکافەئەیەکی نیمە، چونکە ئەوە ئەگەر یەکێك بێت ئیخباریە یەعنی من نازانم لەتیجارەت ئیخباریە کو بە تیجارەت شەریکەیەکی قەپات دەکەی، بە خیلالی دیراسە قەپات دەکرێ، بە خیلالی نەتائیج قەپات دەکرێ، منیش لەگەڵ برادەرانم ئەو ماددەیە زیادە و دەبێ هەڵبگیرێ، هیچ موکافەئەی ناوێ، لەگەڵ هەلگرتنی ماددەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالرحمن فەرموو، ئەوەی کە قسەی کرد زۆرەکەی وتیان ئەو ماددەیە هەڵبگیرێ، ئەبێ هەڵبگیرێ بۆ موناقەشەی لەسەر بکەین، جارێ با بیخەینە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە ئەم ماددەیە هەڵبگیرێ تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، کێ لەگەڵدانیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، دوو کەس لەگەڵدانیە، بە زۆرینەی دەنگ ئەو ماددەیە لەغو کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة عشرة:

على المجلس عند ثبوت مخالفة للاحكام الواردة في هذا القانون تكليف المخالف بتعديل أوضاعه وإزالة المخالفة فوراً خلال مدة محددة وذلك دون الاخلال بأحكام المسؤولية الناشئة عن هذه المخالفات.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی ڕەئیتان فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی بەكاربەر فەرموون.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەنها یەك تێبینیمان هەیە، ئەگەر نە تەنها (بالمادة السادسة) چونكە زۆر موخالەفات هەیە لە هەندێ ماددەكانی تر، مەحزورات یان ئیستیسنائات و شتی تر هەیە بڵێین (على المجلس عند ثبوت مخالفة الاحكام هذا القانون تكليف المخالف بتعديل أوضاعه و إزالة المخالفة فوراً خلال مدة محددة وذلك دون الاخلال بأحكام المسؤولية الناشئة عن هذه المخالفات).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز لانە احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەنیسبەتی لیژنەی دارایی پشتگیری دەكەین لەو پێشنیارەی لیژنەی مافی بەكاربەر.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەكە پێمان باشە بەو شێوەیە بێ (على المجلس عند ثبوت مخالفة للاحكام الواردة في هذا القانون بأتخاذ القرار المناسب بشأنها:

اولاً: تكليف المخالف بتعديل أوضاعه و إزالة المخالفة فوراً خلال مدة محددة وذلك دون الاخلال بأحكام المسؤولية الناشئة عن هذه المخالفات

ثانياً: الاغلاق المؤقت للمؤسسة المخالفة لمدة لاتزيد على ثلاثة اشهر على ان لا يمكن اعادة فتح هذه المؤسسة الا بعد ازالة المخالفة).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ تێبینی هەیە؟، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە، كاك صباح، كاك عمر، كاك قادر، تارا خان، هاژە خان، كاك سالم، كاك نەژاد، فەرموو كاك صباح.

بەڕێز صباح بیت الله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەنیسبەتی ماددەی 16 کە دەڵێت (وازالة المخالفة فوراً خلال مدة محددة) بە ڕەئی من مودە موحەددەدە، بۆ مالانهایە، دەبێ تەحدید بکرێ مودەکە چەندە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددەیە دوو شتی موتەناقزی تیایە، یەکیان ئیزالەی موخالەفەکە، دوایی نووسراوە (خلال مدة محددة) ئەمە پێویستە ئەگەر خیلالی مودەی موحەددەدەبێ، مودەی موحەددەدە ڕۆژێکی مودەی موحەددەدەیەو 360 ڕۆژی ساڵێکی ترەو دواتریش هەر مودەی موحەددەدەیە، پێویستە تەحدیدی مودەکە بکرێ، من پێشموایە فەقەرەی دووەمی وەکو ئەوەی کە جەنابی وەزیر باسی لەسەر کرد، دابخرێت و ئیزالەی ئەو موخالەفەیە بکرێ، خیلالی فەترەیەك من پێموایە شتێکی باشە بۆ ناو ماددەکە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک قادر فەرموو.

بەڕێز قادر حسن قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هاوڕام لەگەڵ هەڤاڵانی پێشی خۆم، کە ئیزالەی موخالەفەکە سەقفێکی زەمەنی بۆ دابندرێت، ئینجا بەپێی حەجمی موخالەفەکەش بێ، یان ئەو مەراحەلانەش پێشتر ئینزار و ئیختاری بدرێتێ، ئینجا بگاتە هەڵگرتنی موخالەفەکە، بەلام بە هەبوونی سەقفێکی زەمەنی، موراعات کردنی حەجمی موخالەفەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تارا خان فەرموو.

بەڕێز تارا تحسین ئەسعەدی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی بوونی ئەو موخالەفانە بە قۆناغ، قۆناغ ئەبێت، من لەگەڵ ئەوەم کە چاککردنەوەیەك ببێ لەوەی کە ئەڵێت (تكليف المخالف بتعديل اوضاعه و ازالة المخالفة فوراً) بەڵکو یەکسەر بکرێ بە (ايقاف المخالفة فوراً) ئەمە تەعدیل بکرێ، دووەم شت، لەگەڵ جەنابی وەزیرم کە ئەو قۆناغانەی داناوە، لە هی دووەم، کە ئەڵێت سێ مانگێکی پێ بچێت، ئیغلاقی موەقەت بکرێت، واتە ئەوەل جار ئیقاف کردنە، داخستنی کارکردنە، ئینجا لە دوای ئەو تەحدیدی نەوعی موخالەفەکە پیشانی بدات، یەعنی ئیزالەی موخالەفە مودە مەحدودەکە بکرێ (تحددها نوع المخالفه) سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

هاژە خان فەرموو.

بەڕێز هاژە سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر کەلیمەی تەکلیف مولاحەزەم هەیە، بەڕاستی ئەو مەجلیسە کە مەجلیسێکە سەر بە حکومەتە ناتوانێت تەکلیف بکات، دەبێ ئیشعار بدات یاخود تبلیغ بکات، بۆیە وا باشترە ئەو کەلیمەیە بگۆڕدرێت (تەکلیف کردن)، بە تەبلیغ یان ئیشعاری شەریکەکە، لەسەر مودەکەش بەڕاستی پێویستە کە مودەکە سەقفێکی زەمەنی بۆ دیار بکرێ و بەو شێوەیە نەهێڵدرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک سالم فەرموو.

بەڕێز سالم تۆما:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ ئیشعارەکەم بەس هەر بەو شێوەیە بێ، (اشعاره بأيقاف ممارسة نشاطه وازالة المخالفة خلال مدة ايقافه من ممارسة النشاطات) سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک نەژاد فەرموو.

بەڕێز نەژاد عزیز سورمێ:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرچەندە قسەکانی من برادەران کردیان، بەلاّم منیش لەگەڵ مەسەلەی تەکلیف، ئیشعار نەبێ هەر بکرێتە (على المخالف تعديل اوضاعه وازالة المخالفة فوراً) فەورەنیشم پێ ناوێ (خلال مدة لا تتجاوز خمسة عشرة يوماً) سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش لەگەڵ کەلیمەی ئیشعارم، بەلاّم لەگەڵ هەرسێ تێبینیەکەی جەنابی وەزیرم، چونکە لە هەموو دونیا کە دەڵێی من شتێکی مەنع دەکەم، رادیعەکە دەبێ بە سێ مەرحەلە بێ، یەکەمجار ئیشعاری پێ دەکەی بۆ ئەوەی درك بە غەڵەتەکەی و موحتەمەلە نەیکردبێ یان لەسەری ڕۆیشتبێ، دووەم، ڕێی پێ پیشان دەدەی تەنبیهەکی دەکەی وەکو بڵێی حەجمی خەتەرەکەت ئەوەیە، حەجمی زەرەرەکە ئەوەیە، سێیەم، ئەگەر

نەیکرد ئەوجا دەیدەیتە مەحکەمە، ئەوەش هەتاوەکو لە حەیاتی مەوەزەفی (یو ئێن) عقوبە دەستی پێ دەکرد، لەگەڵ ئیقتیراحەکەی جەنابی وەزیرم، بەس کەلیمەی تەکلیف ببێتە ئیشعار، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئێستا دوو ڕەئی هەیە، ڕەئیەکی ئەوەی کەوا لە پرۆژە یاساکە پێشکەش کراوە، ئەوەی تریشیان ئەوەیە کە جەنابی وەزیر پێشکەشی کرد، بەڵام دیارە زۆربەی ئەندامانی پەرلەمان لەگەڵ ئەوەبوون کە ئەو تەعدیلەی سیاغەی کە جەنابی وەزیر تەقدیمی کرد، ئینجا ئێمە ئەوەی جەنابی وەزیر ئەخوێنینەوە بۆتان، (على المجلس عند ثبوت مخالفة الاحكام الواردة في هذا القانون بأتخاذ الاجراءات الاتية:

اولاً: على المخالف تعديل أوضاعه وإزالة المخالفة فوراً خلال مدة محددة وذلك دون الاخلال بأحكام المسؤولية الناشئة عن هذه المخالفات.

ثانياً: الاغلاق المؤقت للمؤسسة المخالفة لمدة لاتزيد على ثلاثة اشهر على ان لا يمكن اعادة فتح هذه المؤسسة الا بعد ازالة المخالفة).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، کاك عمر چیە نوقتەی نیزامی؟، فەرموو کاك عماد.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ڕاستە ئەگەر فەورەن بێ، نابێ تۆ مودەکە تەحدید بکەی، خەلەلەکی تریش هەیە لە فەقەرەی دووەم دەڵێت (لمدة لاتزيد على ثلاثة اشهر) ئەگەر ئێمە بگەڕێینەوە بۆ ماددەی 9 فەقەرەی 2 سەلاحیاتی ئیلغا کە دەڵێت (لاتزيد على خمسة عشرة يوماً) باشە ئەمە تەناقز نابێ لەگەڵ ئەم سەلاحیاتە، ئەگەر بەس ئەو فەقەرەیە بۆ جەنابتان بخوێنمەوە بۆ ئەوەی نەبێتە ئیشکال بۆ ئێمە، (المادة التاسعة: ثانياً: غلق الاماكن المراد تفتيشها وفي حالة حدوث اية ممانعة او عرقلة عند تنفيذ مهامهم لمدة ثلاثة ايام وللمجلس صلاحية الغاء الاغلاق او تمديده لمدة لا تزيد على 15 يوماً) لێرە دیسان سەلاحیاتمان کردە سێ مانگ، باشە ئەمە موتەناقز نابێ، ماددەی 9 و (ثانياً)، ئەوەی پەیوەندی بە عزوی زەبتی قەزائی هەیە، ماددەی 9 دەڵێت (المادة التاسعة: يعد من اعضاء الضبط القضائي، الموظف المفوض رسميا من قبل المجلس و بالتنسيق مع وزارة العدل اثناء قيامه بواجباته في حدود اختصاصات المجلس التي تقع بالمخالفة في احكام هذا القانون و له في سبيل ذلك)، ئینجا فەقەرەی دووەم دەڵێت (غلق الاماكن) ڕاستە ئەو سەلاحیاتەی دایتە عزوی زەبتی

قەزائی، بەڵام بۆ ماوەی سێ ڕۆژ، پازدە ڕۆژەکە دایتە مـەجلیس، لێـرەش هـەر باسـی غلـق دەکـات، (الاغـلاق المؤقت للمؤسسة المخالفة).

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السادسة عشرة:

على المجلس عند ثبوت مخالفة الاحكام الواردة في هذا القانون أتخاذ الاجراءات التالية:

اولاً: على المخالف تعـديل أوضـاعه وإزالـة المخالفـة خـلال مـدة محـددة وذلـك دون الاخـلال بأحكـام المسؤولية الناشئة عن هذه المخالفات.

ثانياً: الاغلاق المؤقت للمؤسسة المخالفة لمدة لاتزيد على خمسة عشرة يوماً علـى ان لا يمكـن اعـادة فـتح هـذه المؤسسة الا بعد ازالة المخالفة.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، تکایە دەستتان بـەرز بکەنـەوە بـۆ ئـەوەی بـژمێرین، بـۆ ئـەوەی کـەس گلـەیی نـەکات، 36 کـەس لەگەڵدایـە، کـێ لەگەڵدانیـە تکایەدەسـتی بـەرز بکاتـەوە؟، 13 کـەس لەگەڵدانیە، کەواتە بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السابعة عشرة:

على مجلس القضاء في الاقليم تشكيل محاكم تنظيم التجارة للنظر في النزاعات الناشـئة عـن حمايـة المستهلك والمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية وغيرها من الممارسات التجارية، ويكون القضاة في هذه المحاكم مـن قضـاة الصنف الثاني على الأقل. ويطبق احكام قانون تنظيم التجارة العراقي النافذ في الإقليم او اي قانون آخر يحل محله بما لايتعارض مع احكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە کوردیەکەی بخوێننەوە.

بەڕێز د.احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 17:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی دادوەری لە هەرێمدا دادگای ڕێکخستنی بازرگانی دابمەزرێنێ بـۆ سـەیر کردنـی ئەو ناکۆکیانەی کە لە پاراستنی بەکاربەر و کێبڕکێ ڕوو دەدەن و قەدەغە کردنی کاری قۆرخ کردن لـەکاری

بازرگانی دادوەرەکانی ئەو دادگایە بەلایەنی کەم لە دادوەرانی صنفی دووەم بن، حوکمەکانی یاسای ڕێکخستنی بازرگانی عیراقی کارپێکراو لەهەرێمدا پیادە دەکرێ، یان هەر یاسایەکی تر کە شوێنی دەگرێتەوە، بەمەرجێ لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك نەبێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی قانونی فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ ئەوەین کەوا ماددەکە وەکو ئێستا چۆن هاتووە، ئێمە لەگەڵ نەسی ماددەکەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی بەکاربەر فەرموون.

بەڕێز عماد محمد حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیدا ئەم ماددەیە زۆر موهیمە ئەبێ هەڵوەستەیەکی لەسەر بکەین، مەسەلەی قانونی تەنزیمی تیجارە ژمارە 20 ساڵی 70 ی هەموار کراو لە عیراقدا، بەڕاستی ئەوە لەسەردەمێك داڕێژراوە کە سیستەمی ئابووری لە عیراق سیستەمێکی ئابووری شمولی مەرکەزی بوو، ئێستا تەوەجوهەکە گۆڕاوە، یەعنی هەندێك عقوبات لەو یاسایەدا هەیە دەگاتە حەدی ئیعدام، ئەمە لەگەڵ تەوەجوهاتی مافی مرۆڤ لە هەرێمی کوردستان ناگونجێت، بۆیە ئێمە پێمان باشە ئەگەر مەبەستی ئەم ماددەیە ئەوەبێ کە پاساوێك یان موبەریرێکی قانونی بۆ دروست کردنی مەحکەمە، ئەتوانین ئێمە پەنا ببەینەبەر قانونی سوڵتەی قەزائی بۆ دروست کردنی مەحاکم، بۆیە ئێمە پێشنیارێکی ترمان هەیە، ئێستا عەرزی دەکەین لەسەر بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، بۆ ئەوەی موناقەشەی لەسەر بکرێ، (المادة السابعة عشرة) پێشنیارەکەی ئێمە ئەوەیە، (على مجلس القضاء في الاقليم تشكيل محاكم للنظر في النزاعات الناشئة عن حماية المستهلك والمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية وغيرها من الممارسات التجارية وفق احكام قانون السلطة القضائية رقم (23) لسنة 2007) تەبیعی ئەگەر ئێمە ئەو یاسایە پابەند نەکەین بە تەتبیق کردنی ئەحکامی قانونی تەنزیمی تیجارەی عیراقی، چونکە ئێستا قانونی حیمایەی موستەهلیکمان هەیە، ئەتوانین ئەوە تەتبیق بکەین، ئەگەر نیزاع لەسەر موستەهلیك بێ، ئەوە قانونی موناقەسەشمان دەرکرد، دیسان قانونی تیجارەشمان هەیە، قانونی تەنزیمی تیجارە نافزە لە هەرێمی کوردستان، واتە پێویست ناکات، ئێمە یەعنی حوکمەکانی ئەم یاسایە تەنها پابەند بکەین بە یاسای تەنزیمی تیجارەی عیراقی، کە من ئاماژەم پێی کرد، بەڕاستی هەندێ عقوباتی زۆر توندی تێدایە، لەگەڵ تەوەجوهە ئیقتیسادیەکەی ئێستا، عیراق بە گشتی و هەرێمی

كوردستانيش ناگونجێ، له عيراقيش تەبيعی ئەمە بە موعەلەقی ماوەتەوە، یەعنی هەتاوەکو یاسای حیمایەی موستەهلیك و موناڤەسەش تەبعەن ئیلزام نەکردووە کە ئەو یاسایە تەتبیق بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز لانە احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە پشتگیری لە پێشنیاری لیژنەی مافی بەکاربەر دەکەین، بەس لێرە یەك نوقتەم هەیە تێبینی دەکەین بەنیسبەتی لیژنەی دارایی لە ماددەی 17 لە ئەسڵی پرۆژەکە نووسراوە (ومنع الممارسات الاحتكاريه وغيرها من الممارسات التجاريه (او غيرها من الممارسات التجاريه) یەعنی نەمینێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە تەئیدی لیژنەی بەکاربەر دەکەین، چونکە لە قانونی تەنزیمی تیجارەی عێراقی، قانونێکی ئیشتیراکیە، زۆریش قورسە، لەبەر ئەوەی بە موتلەق بێت باشترە لێرە، کە تەقریبەن پێشنیارەکەی ئێمە دێتە سەر عەینەن شت، (على مجلس القضاء في الاقليم تشكيل محاكم للنظر في النزاعات الناشئة عن حماية المستهلك والمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية وغيرها من الممارسات التجارية ويكون القضاة في هذه المحاكم من قضاة الصنف الثاني على الأقل) بە موتلەق بێت باشترە، چونکە ئێمە بۆ بازاڕی ئازاد دەچین، دەبێ قانونەکان بگونجێت لەگەڵ ئەوان، بە نەزەری من بەو شێوەیە بێ باشتر دەبێ، تەقریبەن عەینەن شتە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە، سۆزان خان، هاژە خان، کاك نەریمان، کاك عمر، فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە تەرحەکەی لیژنەی مافی بەکاربەر دەکەم، لەگەڵ ئیزافەیەکی بچکۆلە، لەبەر ئەوەی جارێکی تر مەوزوعی دروست کردنی ئەم مەحکەمانە نەکەوێتە گفتوگۆیەکی یاسایی و تەعلیق بکرێ و هەر دروست نەکرێ، بە دەردی مەحاکمی خێزانی لێ بێت، یاسای توندو تیژی خێزانی هێشتا جێبەجێ نەکراوە، من داواکارم کە باس بکرێ لەوەی (تشكيل محاكم تنظيم التجارات في المحافظات وادارة گرميان) بۆ ئەوەی ئەو کەسەی کە کێشەیەکی هەیە نەگاتە ئەوەی کە ئەبێ ئیلا لە هەولێر مەحاکەمە هەبێ، بێتە هەولێر،

بـەڵكو كـە ئـەو حاكمانـە دائەنـدرێن لەهـەموو شـوێن، لـە هـەموو يـەكێك لـەو پارێزگايانـە و بەئيـدارەى گەرميانيشەوە، ئەو قوزاتانـە بتـوانن سـەيرى ئـەو قەزايانـە بكـەن، ئەگـەر ئـاوا نەكـەين، هـەمووى هـەر لـە هەولێر دەبـێ بـە حـەياتى قەزيەيـەك نابينـدرێت، ئەوسـائەڵێن قەزايـە زۆرە لەبەردەسـتيان و بۆيـە سـەير نــاكرێ، شــتەكان زۆر زۆر بــووە، ئەگــەر بمانــەوێ جێبــەجێ بكــرێ، ئــەبێ لــە هــەموو موحافەزەيــەك مەحكەمەيەك هەبێ، بۆ ئەم قەزيانە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكى پەرلەمان:

هاژە خان فەرموو.

بەڕێز هاژە سليمان:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش لەسەر تەشكيل كردنى مەحكەمەكە، من پێموايە لـە ڕووى لوغەويـەوە تەشـكيل مـەحاكم، مـەحاكم ئەبێ چەند مەحكەمەيەك بـێ، بۆيـە وا باشـترە ئەگـەر ئێمـە تەشـكيلى مەحكەمەكـە دابنـێين وا تەعـديلى بكەين(على مجلس القضاء في الاقليم تشكيل محكمة خاصة بتنظيم التجارة) من وام پێ باشـترە ئەگـەر بـەو شێوەيە بێ، ئەگەر مەحكەمەيەكى خاس بێ دەبێ بەو شێوەيە بێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆكى پەرلەمان:

كاك نەريمان فەرموو.

بەڕێز نەريمان عبدالله:

بەڕێز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ڕاسـتى دا مـن لەگـەڵ ئـەوەم كـە بەشـێوەى جەمعەكـەى بـێ، مـەحاكم بـێ، لەبـەر ئـەوە ئەوكاتـە بـەپێى زەروريات لە قەزاو ناحيەكانيش بۆئـەوەى كـارى عەمەليـەى تيجـارى بـە سـەريعى بـڕوات، پێويسـت ئـەكات زياتر بن نەوەك يەك مەحكەمە، يەعنى تەنها لە پايتـەخت دادەنـدرێت، پشـتگيرى ئـەوەى سـۆزان خـانيش دەكەم، ئەگەر مەحاكمەكە لاببـەين موحافـەزەكان و ئيـدارە بـەكاربێنين ئـەوەش دەگـونجێ، بـەلأم مـەحاكم خـۆى تەختيـەى ئـەوە دەكـات لەهـەر كوێ پێويسـت بـێ دادەنـدرێت، سـەبارەت بـەوەى كـە ليژنـەى مـافى بەكاربەر دەڵـێن تـەنزيمى تيجارە عيراقـى ياسـاكەى لـە كوردسـتان، ئەگـەر بێتـو لێـرە ئامـاژەى پـێ بـدەين، شەديدەو هەندێجار عقوبەكان زۆر قورسە، بەڕێزان ئێمە ئەو ياسايە ئێستا لە كوردستان كارى پـێ دەكـرێ، يەعنى ئەوەنيە مـەرفوزبێ كـارى پـێ دەكـرێ، بۆيـە لێـرەش شـەرتێكى دانـاوە كـە ئـەو ياسـايە بـۆ ئـەعمالى جينائى عقوبەكانى قورس دەبێ و دەگاتە ئەوە، نەوەك بۆ ئيحتيكارى، بۆيـە بەڕاسـتى مـن لەگـەڵ تەئيـدى نەسى ماددەكە دەكەم، لە كۆتاييەكەشـدا ئەگـەر سـەيرى بكـەين، كـە ئـەڵێت (ويطبـق احكـام قـانون تنظـيم التجارة العراقى النافذ في الاقليم او اي قانون اخر يحل محله بما لا يتعارض مـع احكـام هـذا القـانون) كەواتـە تـۆ ئـەوەى كـە تـەعاروزى كـرد لەگـەڵ عقوبـەكانى ئـەم ياسـايە جێبـەجێى ناكـەى، بۆيـە مـن پێموايـە زۆر تەبيعيە، ئەو ماددەيە وەكو خۆى بمێنێتەوەو بە باشى ئەزانم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر مەسەلە ئەوەبێ قانونی تەنزیمی تیجارە، وەكو لیژنەی بەكاربەر باسیان لەسەری كرد، یاسایەك ئەگەر لە سەردەمی ئیشتیراكیەت و لەسەر دەمی ڕژێمێكی ڕابردوو، بە عقوبەیەكی زۆر قورس بە حیجزی ئەحوالی مەنقولەو غەیری مەنقولە و موسادر هەموو ئەموال كراوە، حەپسیشی تیایە لەگەڵ ئەوە غەرامەش تیایە، ڕاستە یاسایەكی زۆر قورس و یاسایەكی زۆر نالەبار بووە لەكاتی خۆیدا، دروست نەكردنی مەحكەمەكەش بە گوێرەی ئەم موقتەرەحەی بەكاربەر باسی لەسەر دەكات، مەحكەمەی تەنزیمی تیجارە، ڕاستە ئەو مەحكەمەیە بە قازیەكی سنفی دوو لەم یاسایە باسی لەسەر كراوە، ئەگەر ئەم یاسایە جێبەجێ نەكرێ هەرچەند ئەم یاسایە ئێستا ئیلغا نەكراوە لە عیراق، بەلاّم وەكو خۆی ماوەو مردووە و ئیشی پێ ناكرێ، لە ئەسلاً بگەڕێینەوە سەر ئەسڵ، لە ئەسڵ ویلایەتی مەحاكم هەیە، مەحكەمە ویلایەی عامەی هەیە، بەسەر هەموو قەزایەكان كە پێشكەش دەكرێ، زۆرترین بابی ئەم یاسایەش عیقابیەو تەعویزیە، عقوبەتەو تەعویزە، هەموو مەحكەمەكانی جوناح ئەتوانێ ئەم دەعوایە ببینێ، هەموو مەحكەمەكانی بەدائە ببینێ، ئەو تەعویزاتانە ببینێ بەگوێرەی ئەم یاسایە، لەبەر ئەوە ئەگەر ئێمە بێتو لە ئێستاوە ئیلزامی مەجلسی قەزا بكەین، وەكو ئەوەی سۆزان خان باسی لەسەر كرد، یاسایەكمان دەركرد، مەحكەمەیە تەنها یەك حاكمی تەحقیق زۆر بە كەمی ئەیبینێ نەوەك سەد دەر سەد بۆ ئەو كێشانە، نیە، لەبەر ئەوە ئەمەش ئەچێتە بابی ئەم یاسایانەی ترەوە، بەهۆی نەبوونی تەشكیل كردنی مەحكەمەیەكی تایبەت بۆی، یاسایەكە مردار ئەبێتەوە، لەبەر ئەوە واباشترە بۆ ئەوەی ئەم یاسایە تەفعیل بكرێ، ویلایەتی عامی هەموو مەحاكم هەیە لەهەرێمی كوردستان بە گوێرەی قانونی سوڵتەی قەزائی، جونەحمان هەیە، تەحقیقمان هەیە، بەدائەمان هەیە، ئیستیئناف هەیە، ئەوانە تەحدیدی سەلاحیەتەكان نەكراوە، بابڵێین تۆ چی و چی ئەبینی بە گوێرەی ئەوەی كە لە قانونی سوڵتەی قەزائی باسی لەسەر كراوە، موخالەفە بێ ئەیبینێ، تەعویز بێ ئەیبینێ، جونەح بێ ئەیبینێ، لە ئەسلاً ئەم ماددەیە زیادەو پێویست ناكات لێرەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك برهان فەرموو.

بەڕێز برهان رشید:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەربارەی ئەو ماددەیە من حەز دەکەم هەندێ بەرچاو ڕوونی بدەم بە پەرلەمانی بەڕێز کە باس لە تەشکیلی مەحاکمی تەنزیمی تیجارە ئەکات، ئەمڕۆ لە دونیایە لەم بیست ساڵەی ڕابردوو، شتێکی تازە لە دونیا دا هاتووە، موستەسمر یاخود شەریکات، یاخود بنوك، خۆی نادات دەست ڕەحمەتی قانونی داخلی، لەبەر ئەوە ئەبینین لە دەوڵەتانی کەنداو، لە عەمانی پایتەختی ئوردن، لە وڵاتانی ئەوروپی شتێك داهاتووە، پێی ئەوترێ مەحکەمەی تەحکیمی تیجاری، یاخود لیجانی تەحکیمی تیجاری، لەبەر ئەوە هەقە ئەوە وەزیری تیجارەش لێرەیە، بەڕێزیشتان گوێتان لێی بێ، ئەمڕۆ لە قانونی ئێرە، لە مەناهیجی قانونی ئێرە، بە حروبەوە لە عیراق و بەهۆی حیسارەوە قەوانینی عیراقی زۆر دواکەوتووە، نە شتێکمان هەیە ناوی عقودی نموزەجی بێ، نەشتێکمان هەیە ناوی مەحاکمی تەحکیمی تیجارە بێ، نە ناوی لیجانی تەحکیم بێ، نە دەربارەی ئیستیسمار ئەوانەی کە پێشکەوتووە لە دونیا، لەبەر ئەوە پێویستە ڕوون بکرێتەوە مەحکەمەی تەنزیمی تیجارە داخلی خۆتان باش ئەزانن، تەحکیم لەقانونی مرافعاتیشا لەماددەی 60 بزەبت نازانم لە چەند باس کراوە، بەڵام موستەسمر خۆی نادات دەست قەزاو قەدەرو بەر ڕەحمەتی قانونی داخلی، بۆیە پێویستە وەزارەت بیر لەوە بکاتەوە، دووەم شت، من لەیەك شت ئەترسم لەم ماددەیا، دروست نەکردنی ئەم مەحکەمەیەی کە ئەڵێ مەحکەمەی تەنزیمی تیجارە دروست بێ، دروست نەکردنی ببێتە هۆی جێبەجێ نەکردنی یاساکە، لەبەر ئەوەی لە ساڵی 2008 ئەمرێك هەیە لە 2007 ش قانونی 23ی 2007 ی سوڵتەی قەزائی هەیە کە ئەبێ مەحکەمەی ئیداری بۆ نموونە لە سلێمانی و لە دهۆکیش دروست بکرێ، بەڵام بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، تاوەکو ئەم دەقەیە دوای پێنج ساڵ، تاوەکو ئێستا مەحکەمەی ئیداری لە سلێمانی دروست نەبووە، لەدهۆکیش بە هەڵە نەچوبێتم دروست نەبووە، لەبەر کەمی حاکم، تۆ بەیانی فەرزی ئەکەی بەسەر حاکم ریئاسەتی ئستیئنافی سلێمانی و ریئاسەتی ئیستیئنافی کەرکووك و ریئاسەتی ئیستیئنافی دهۆك، کە حاکم دائەنێی بۆ مەحاکمی تەنزیمی تیجارە، ئەو جوابت ئەداتەوە ئەڵێ نیمە، بەڵام ئەگەر بێینە سەر ئەسڵی قانونەکە بەپێی قانونی مورافەعاتی مەدەنی، ئەڵێ (للمحاكم ولاية عامة على جميع الاشخاص الطبيعية والمعنوية) ئەکرێت بۆ ئەوەی دروست نەکردنی ئەم ماددەیە، دروست نەکردنی ئەم مەحکەمەیە نەبێتە هۆی تەعتیلی قانونەکە، بەیانی مەحکەمە بڵێت من ناتوانم جێبەجێی بکەم، لەبەر ئەوەی حاکمم نیەو مەحکەمەکەم تەشکیل نەکردووە، لەپاڵ ئەوە کە ئەنووسرێ مەحکەمەی تەنزیمی تیجارە دروست بکرێ، یان تەکلیف کردنی یەکێ لە حاکمەکانی مەحکەمەی بەدائە، مەحکەمەی بەدائە ڕەئیسی هەیەو چەند عزوێکی مەحکەمەی بەدائە ئەکرێ یەکێکیان تەکلیف بکرێ، ئەگەر تۆ فەرزی بکەی ئەو مەحکەمەیە هەر هەبێ، من دڵنیام بۆ نموونە لە مەحاکمی سلێمانی تاوەکو دوو ساڵی تریش قانونەکە دەربکەن، ناتوانێ حاکمێك بۆی تەکلیف بکات ئەوە دروست بکات، بەپێی قانونی مورافەعاتیش ئەوەی مەحکەمە خۆی، مەحکەمەی بەدائە ئەوەی ویلایەتی عامەی هەیە لەسەر هەموو ئەشخاسی تەبیعی و مەعنەوی، ئەکرێ مەحکەمە ئەو دەورە ببینێت، با نەسێکی بۆ زیاد بکرێ یاخود تەکلیف کردنی مەحکەمەی بەدائە، من ئەمە قسەکانم بوو، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە لە پێشنیارەکان کە دیاری کراوە، هەندێ ئەندام پەرلەمانی بەڕێز داوای ئیلغا کردنی ئەم ماددەیان کردووە، ئەگەر جەنابتان بیخەنە دەنگەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

داوایان کرد ئیلغا بکرێ، کێ لەگەڵ ئەوەدایە ئەم ماددەیە ئیلغا بکرێتەوە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، 24 کەس لەگەڵدایە ئیلغا بکرێ، کێ لەگەڵدانیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، 28 کەس لەگەڵ ئەوەدایە بمێنێتەوە، کەواتە دەمێنێتەوە، فەرموون ئاخیر سیاغەتان.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة السابعة عشرة:

على مجلس القضاء في الاقليم تشكيل محاكم للنظر في النزاعات الناشئة عن حماية المستهلك والمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية وغيرها من الممارسات التجارية وفق احكام قانون السلطة القضائية رقم (23) لسنة 2007.

دیارە پێشنیارێك هەیە لای سکرتێری پەرلەمان، کە ئەو عیبارەی کۆتایی لاببەین، ئەو پێشنیارەش عەرز دەکەین:

(المادة السابعة عشرة:

على مجلس القضاء في الاقليم تشكيل محاكم للنظر في النزاعات الناشئة عن حماية المستهلك والمنافسة ومنع الممارسات الاحتكارية وغيرها من الممارسات التجارية).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، 48 کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵدانیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، 6کەس لەگەڵدانیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثامنة عشرة:

أولاً: يعاقب المسؤول عن الادارة الفعلية للشخص المعنوي المخالف بذات العقوبات المقررة للافعال المخالفة لأحكام هذا القانون اذا اثبت علمه بها وكان اخلاله بالواجبات التي تفرضها عليه تلك الادارة قد اسهم في وقوع الجريمة.

ثانياً: يكون الشخص المعنوي مسؤولاً بالتضامن عن الوفاء بما يحكم به من عقوبات مالية او تعويضات اذا كانت المخالفات قد ارتكبت من احد العاملين به او باسمه او لصالحه.

بەڕێز د.احمد ابراهیم ورتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەس فەقەرەی یەکەم هەیە، فەقەرەی دووەم نیە، بۆیە ئەگەر نەسە عەرەبیەکە بکرێتە ئەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی یاسایی فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی بەکاربەر فەرموون.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش لەگەڵ دەقی ماددەکەین وەکو خۆی بمێنێتەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی دارایی فەرموون.

بەڕێز لانە احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە دەقی ماددەکە دەکەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر فەرموو.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری بازرگانی و پیشەسازی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمەش تەئیدی دەکەین وەکو خۆی بمێنێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟، ئەم بەڕێزانە ناویان نووسراوە، ئاهەنگ خان، کاک نەریمان، کاک قادر، کاک عبدالسلام، کاک برهان، فەرموو ئاهەنگ خان.

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەو دوو فەقەرەیەی ئەو قانونەی (يعاقب المسؤول عن الادارة الفعلية للشخص المعنوي) ئەوە حکومەتیش دەگرێتەوە، لەو فەرەزنا موەزەفەك لە وەزارەتی تیجارە ئەو دوو فەقەرەیەی پێشێل کرد، ئەوە واردە رەئیس دائیرەکە لەباتی ئەو زەرەرەکەی بدات، یان تەعویزەکەی بدات، بەڵام ئەوە لە نیزامی شەریکات نیە شتی ئەوها، من غەڵەتەکەی دەکەم بە گوێرەی ئیشی خۆم عقوبەکەش دەبێ تەحەمول بکەم و بە سینگ فرەوانی زۆرجار وای لێدێت دەڵێت ئیشەکەت بەجێبهێڵە، چونکە تۆ ئەوەت کردووە، ناتوانین ئێمە ئەوە لەسەر شەریکەیەك فەرز بکەین، (تضامن عن الوفاء) وەفا لە تیجارەت نیە، یەك زائید یەك یوساوی دوو، چەندت غەڵەت کردووە ئەوەندە پارە دەژمێری، چەند پارەکەشم ژمارد ئەوەجە دەبمە موهەندسەکی چاك، من جارەك خۆشم عقوبەداوە لە مەشروع، خۆم عقوبەدا ڕۆژێك چونکە بۆ؟، وەلەو ئەو لە جەلسەی پەرلەمان جێگەی ئەوەنیە، بەڵام تۆ مەسئولی لەسەر دانانی موحەجەرەیەك کە من دەبینم خوار دانراوە، من مودیر مەشروعم، موحاسیب مودیر مەشروعە، موراقیب لەوێیە، گوتم ئەمڕۆ شەریکە دەبێ ئێمە راتبمان هەمووی ببڕێ، مەفروزە ئێمە لێنەگەڕابااین ئەوە خوار بڕوات، نیە شتی ئەوها، بۆیە من لەگەڵ ئەو فەقەرەیە نیم، بەنیسبەتی حکومەت قەینا، موەزەفێکت لە لایە ئیشەکی خراپی کردووە لەباتی ئەو پارەکەی دەدەم لەبەر ئەوەی نیەتی، بەڵام لە شەریکات شتی وا تەتبیق نابێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك نەریمان فەرموو.

بەڕێز نەریمان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیەکی بچووکم هەیە لە ڕاستی بڕگە (1) کە دەڵێت (اذا ثبت علمه بها) ئێمە باسی ئەوە ئەکەین کە (مسؤول عن الادارة الفعلية) کەسێك کە مەسئوول بوو لە شەریکەیەك، حەتمەن ئەبێ مەسئوول بێ لە هەموو کارو کردارەکانی ئەو شەریکەیە، بۆیە من پێشنیار دەکەم(اذا ثبت علمه بها) لابرێت، لەبەر ئەوە بەڕاستی هینێکی مەتاتیە، بۆ حاکمیش زۆر زەحمەتە ئەوە ئیسپات بکات، ئەوە کە مەسئولە شەریکەکەی داناوە، دەبێ عیلمی هەبێ لە هەموو هەڵسوکەتێکی شەریکەکەی، لەهەموو عەمەلیەکی تیجاری کەدەیکات و کاری پێ دەکات، بۆیە من داوا دەکەم (اذا ثبت علمه بها)لابرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك قادر فەرموو.

بەڕێز قادر حسن قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی من لەسەر بڕگەی یەکەمی ماددەکەیە، کە لە هەردوو شوێنەکە موخالەفە هاتووە، لە ئەخیری دەڵێت(قد اسهم في وقوع جريمة) یەعنی جەریمەو موخالەفە نازانم جیاوازیەکیان نیە، لەئەخیریش هەر بنووسرێ(في وقوع مخالفة) موخالف کارەکە سەرپێچی کارەکە عقوبە بدرێ، نەوەك لەهەردوو شوێن موخالەفەکان هاتبن و لێرە ببێ بە جەریمە، تەسەور دەکەم جیاوازیان هەبێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەو مونتەلەقە قسە ئەکەم بەهیوای ئەوەین ڕۆژێك بێت ئێمە دەقە کوردیەکان کاریان پێ بکرێ لە مەحاکم و شت، (اذا ثبت علمه بها) ئەگەر زانیاری خۆی لە بارەیەوە سەلماند، یەعنی هاتو سەلماندی یەکێك گوتی شکایەتی کردووە، گووتویەتی ئەو ئاگادار نەبووە و سەلماندی کە زانیاری هەیە، ئەگەر سەلمێنرا کە ئەو ئاگادار نەبووە، یان کوردیە ڕاستەکەی حەز دەکەم بینووسن، ئەگەر ئاگادار بوونی لەو سەرپێچیە سەلمێنرا، مەبەست ئەوەیە، مەعقولە ئەو لەوێ بێت ئیسپات بکات ئەمزانی سەرپێچی هەیە، وازحە (اذا ثبت) دووەمیشیان (وكان اخلاله بالواجبات التي تفرضها عليه تلك الادارة قد اسهم في وقوع الجريمة) توخوا گوێ لەوکوردیە جوانە بگرن، ئەگەر زیان گەیاندنەکەی کە ئەو کاریگەریەی بەسەریدا دەسەپێنێ بەشداربووی لە ڕووداوی تاوانەکە کردبێ، ئەگەر سەرپێچیەکەی لەکاتی ئەنجامدانی ئەرکەکانی کە ئەو بەڕێوەبردنە لەسەری ئەمێنێ، بەشدار بوون یان کاریگەر بوون لە تاوانەکە، تەنها بۆ ئەوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك برهان فەرموو.

بەڕێز برهان رشید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دەربارەی بڕگەی دووەمی ماددەکە قسە ئەکەم، هەست ئەکەم هەڵەیەکی تیایە، کاتێ باسی ئەوە ئەکات مەعنەوی مەسئوولە لە عقوباتێکی مالی زائیدەن تەعویزات، ئەگەر ئەو موخالەفانە کران لە لایەن یەکێك لە موەزەفەکانیەوە، یان بەناوی ئەوەوە یان لە سالحی ئەو، ئەساسی عقوبە وجودی رکنی مەعنەویە یەکێك لە روکنەکانی عقوبە روکنی مەعنەویە، روکنی مەعنەویش قەسدی جینائیە، کە من قەسدی جینائیم نەبێ، موەزەفێکم شتێکی کردبێ خۆم نەم کردبێ، تۆ بە چ هەقێك عقوبەی من ئەدەی؟، من خەڵك ئەناسم ناو ناهێنم برادەری خۆم، ئیشی تیجارەتی کردووە، خەڵك هەبووە لەبەردەمیا کاری کردووە، بەبێ ئەوەی ئەو ئاگای لێ بێ ئەو چووە ئیشی تەهەروبی گومرگی بۆ کردووە، کە هاتۆتەوە گوتوویەتی من خۆم وەستاوم جا ئەوەت بۆ کرد، گوتی وەڵلا بۆتۆم کرد بۆ ئەوەی خێر زۆر بکەی، کاکە من پێت ئەڵێم ئەو

شتانە مەکە حەقی خۆی بدە، ئێ باشە ئەگەر بەیانی کەشف بێ خاوەن ئیشەکە، خاوەن شەریکەکە تۆ عقوبەی ئەدەی ئەم عیلمی نەبێ، ئەم قەسدی جینائی نەبێ، ئەم پێی نەوتبێ، موەزەفێ خۆی ئەو ئیشە بکات بۆ ئەمە ئەبێ ئەمیش باجەکەی بدات، لە تەعویزات ئەو پارەی کە ئیستیفادەی کردووە هەقی خۆیانە لێی بسەنن، بەلاّم لە عقوبات ئێ خۆ عونسوریەکی عقوبە روکنی مەعنەویە، قەسدی جینائیە، کە ئەم قەسدی جینائی نەبێ، تۆ عقوبەی چی ئەدەی، تەعویزەکەی لێ بستێنە ئەوەی کە ئیستیفادەی کردووە، بەس عقوبەی مەدە، دوای ئەوە رەنگە ئەساسی ئەمە فیکرەی موساهمی شەریك بێ لە فیعلی جورمی لە قانون، موساهم و شەریك ئەچێتەوە بۆ ئەعمالی ئەوەی تەزامن و کافالەت و یان زیان گەیاندنی ماددی بە تەزامون و کەفالەت پارە بدات؟، لە غەیری ئەوە ئەگەر ئەم شتێ ئاگای لێی نەبووبێ، موەزەفێك کردبێتی بۆ ئەبێ باجەکەی بدات، عقوبەکەی بدات، ئەو ئیستیفادەی کردوویەتی هەقە بە تەعویز لێی بسەندرێ، بەلاّم عقوبەدانی ئەوەی کە قەسدی جینائی تیا نەبووبێ کە عیلمی نەبووبێ، بەڕاستی ناحەقی و ناقانونیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموون.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لێرە مادام مەسئوولیەکە تەزامونیە، کاك برهان ڕاست ئەکات یەعنی ئەبوایە عیلمەکەمان لەگەڵی دانابوایە، بەلاّم مادام مەسئوولیەکە تەزامونیە خۆی ئەبێ عیلم هەبێ، لەگەڵ ئیخلالەکەش بێ و واجبەکەش هەبێ، بەلاّم ئێمە لەگەڵ ئەوەش لەگەڵ ئەو دەقەین کە هاتووە وەکو خۆی ئەگەر بخرێتە دەنگدانەوە، سەبارەت بەدەقە کوردیەکەش ئێمە هەر لە سەرەتاوە ئاماژەمان بەوە کرد کە ئێمە دەقە عەرەبیەکە بکەینە ئەساس، دەقە کوردیەکە بە ئەساس وەرنەگیرێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان، ئاخر ناوی خۆت نەنووسی بوو، فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە خۆ باس لە دەزگایەکی حکومی ناکەین واکەوتووینەتە ناوی، ڕەئیسەکەی وای لێ ئەکرێ و موەزەفەکەی وای لێ ئەکرێ، ئەمە شەریکەیە شەخسێکی مەعنەوی هەیە، زۆرجار هەیە موحامیێك ئەکاتە وەکیلی خۆی بۆ ڕاپەڕاندنی ئیشەکانی خۆی، بەلاّم ئەگەر هاتو ئەم شەریکەیە موخالەفەی ئەحکامی ئەم قانونەی کرد، ئەبێ عقوبەکانی بەو شێوەیە بێ، ئەگینا بەڕێزان(سی، ئی، ئۆ) یاخود مودیری تەنفیزی شەیکات ئەوەندە مەنسەبێکی موهیمە، ئەگەر ئێمە بەو نەوعەی لێ بکەین لەناو ئەم قانونە کەس نابێتە (سی، ئی، ئۆ) ی هیچ شەیکەیەکی گەورە لەم وڵاتە، مەجبوورە هەمووی ئەچن خەڵکی بیانی ئەهێنن

دایئەنێن، چونکە تۆ ئاگات لێ بێ هەر عقوبەی ئەدەی، موساهەمەی کردبێ هەر غەرامەی لێ ئەسەنی، ئاخر ئەمە چۆن ئەبێ؟، تەعویزی لێ ئەسەنی، مع العلم ئەو شوێنە ئیداریە، بەڕێزان نیزامی شەریکات وبەڕێوەبردنی شەریکاتی تایبەت وەکو نیزامی حکومی نیە، ئەبێ ئەم جیا کردنەوەیە بزانین، بەچ حەقێك تۆ دێیت تەداخول لە ئیشی کۆمپانیایەك ئەکەی ئەڵێی عقوبەی سی، ئی، ئۆکەو بدەم، مودیری تەنفیزیەکەت بدەم، شتی وا نەبووە لەدونیا.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.احمد فەرمووو.

بەڕێز د.احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆی لێرە دوو شەرت دانراوە، یەکەمیان ئیسپات بوونی عیلمی ئەو شەخسە بەو ئەفعالانەی کە موخالفی ئەحکامی ئەو قانونەیە، دووەم، ئیخلالی ئەو واجباتانە بکات کەوا ئەو ئیدارەیە لە سەرووی پێویست دەیکات، کەوابێ مەشروتە لێرە، یەعنی بە رەهایی نیە، دووەم، کاك عبدالسلام ئاماژەی بەوە دا کە (اذا ثبت علمە بها)پێموایە لێرە غەڵەتە، ئەبێ بڵێین (اذا ثبت لدی المحکمة علمە بها) چونکە ئەو شەخسە چۆن عیلمەکەی خۆی ئیسپات ئەکات، زانیاری دەربارەی هەبێ، چونکە عقوبە دەدرێ لێرە، سزا دەدرێ، لەبەر ئەوە باشترە لێرە بڵێین (اذا ثبت لدی المحکمة علمە بها وکان اخلالە بالواجبات التی تفرضها علیە تلك الادارة قد اسهم في وقوع الجریمة) لێرەدا مەشروتە زۆر ئاسایە بەو شێوەی کە لەماددەکە هاتووە بمێنێت، ماددەکە وەکو خۆی (أولاً: یعاقب المسؤول عن الادارة الفعلیة للشخص المعنوي المخالف بذات العقوبات المقررة للافعال المخالفة لأحکام هذا القانون اذا ثبت علمه بها وکان اخلاله بالواجبات التي تفرضها علیه تلك الادارة قد اسهم في وقوع الجریمة.

ثانیاً: یکون الشخص المعنوي مسؤولاً بالتضامن عن الوفاء بما یحکم به من عقوبات مالیة او تعویضات اذا کانت المخالفات قد ارتکبت من احد العاملین به او باسمه او لصالحه).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

تکایە کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، 37 کەس لەگەڵدایە، تکایە کێ لەگەڵدانیە دەستی بەرز بکاتەوە؟، 9کەس لەگەڵدانیە، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموون بۆماددەیەی تر، جەنابی وەزیر تێبینی هەیە، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری پیشەسازی و بازرگانی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەیەکی ئیزافیمان هەیە لێرە دەڵێین (اولاً: تخصص وزارة المالیة موازنة للمجلس ضمن میزانیة الوزارة سنویاً لتغطیة نفقاتها.

ثانیاً: یعتبر مورداً للمجلس الرسوم التي تحصل علیها المجلس وفقا للانظمة التي تصدر بموجب هذا القانون).

هەروەكو ئاشكرابوو لەو چەند ڕۆژەی ئەو قانونەمان لێرە موناقەشە كرد، چەند ئەركێكی گەورە دەكەوێتە سەر وەزارەت، چەند موئەسەساتی پێویستە، ئەوەش بەبێ پارە ناكرێ، ئەو میزانیەی وەزارەتمان هەیە زۆر كەمە، لەبەر ئەوەی كە تەخسیس نەكرێت، حەز دەكەم ئەو پێشنیارەی ئێمە قبوڵ بكرێ، چونكە لە مەسڵەحەتی ئەو قانونەكەیە ئیشەكە بكرێت، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموون.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم پێشنیارە پێشتریش رەفزمان كردووە، ئێستاش لەگەڵی نین، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو د.احمد.

بەڕێز د.احمد ابراهیم ومرتی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەكو كاك عیمادیش ئاماژەی پێدا، پێشتر لەو مادده ئیزافیە هەبوو، بەڵام رەفز كرایەوە لە لایەن لیژنەی هاوبەشەوە، چونكە میزانیەی ئەو مەجلسە لە زمنی میزانیەی وەزارەتەكە ئەبێ ساڵانە، لە پەرلەمان پەسەند بكرێت، پێویست ناكات هەر مەجلسێك هەر ئەنجومەنێك زیاد كرابۆ وەزارەتێك میزانیەی خاسی بۆ دابندرێت، لەبەر ئەوەی بەلای ئێمەوە ئەوەیە كە پێویست ناكات لە زمنی میزانیەی وەزارەتەكە بێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵام یەك تەوزیح هەیە، كاتێك كە میزانیەی وەزارەت دانراوە ئەم مەجلیسە نەبووە، ئەم مەجلیسە تازەیە، ئەم مەجلیسە مەسروفاتی خۆی هەیە، یەعنی هیچ تەخسیسێك نیە لەوەزارەت بۆ ئەم مەجلیسە، خۆتان قرار ئەدەن و خۆتان قانونین، فەرموو كاك خورشید.

بەڕێز خورشید احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر ئەو یاسایە پەسەند بوو ئێستا، چوە سەرۆكایەتی هەرێم، سەرۆكایەتی هەرێم پەسەندی كرد، ئەوە وەزارەتی مەعنی بۆی هەیە كیتاب بنووسێت بۆ ئەنجومەنی وەزیران، بڵێت یاسایەك هاتووە، یاسایەكە پێویستی بە تەقدیمێك هەیە، میزانیە تەقدیم دەكات بۆ ئەو دەزگایە، ئێمە پێویستیمان بەو موازەنە هەیە بۆ جێبەجێ كردنی ئەم یاسایە، پێویست ناكات ئێمە لێرە ئاماژەی پێ بدەین، چونكە ئەمە تەحسیل حاسلە، پێویستە پارەی بۆ تەرخان بكرێت.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئاهەنگ خان.

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیقتیراحەکەی وەزیر زۆر بەجێیە، چونکە ئێمە هەر موئەسەسەکی دابنێین ببێتە ریقابەو مونافەسە، بە عەکسەوە دەبێ نەیخەینە ناو بابی وەزارەت و ئەعبائەکانی دیکە، بیخەینە سەر بابەکی تایبەت بۆ ئەوەی روحی قانونەکەی پێ تەتبیق بکرێ، من لەگەڵ ئەوەمە میزانیەکەی بۆ تەتبیق بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێزان بۆ حەل کردنی ئەو ئیشکالە بەتایبەتی خۆ هەموو ساڵێك وەزارەت ناچێ عەریزە بنووسێ بۆ ئەنجومەنی وەزیران بڵێ توخوا ئەمساڵیش بیرتان نەچێ، پارە بۆ ئەو مەجلسە دابنەرێ، ئەبێ نەسێکی قانونی دابندرێت و بوترێ (على الوزارة تحديد ميزانية خاصة للمجلس ضمن ميزانية الوزارة) ئەگەر ئەمە دانەندرێت هیچ ساڵێك حیساب بۆ ئەو مەجلسە ناکرێ، میزانیەی بۆ دانانەدرێت، چونکە ئەمە شتێکی تازەیە، هەیکەلیەتێکی تازەیە، ڕاستە وەزیر ئێستا ئەمساڵ ئەتوانێ بە عەریزەو بە کیتابونا کیتابوکم شتێکی بۆ تەرتیب بکات، ئەی ساڵانی داهاتو، ئەی ئەم مەجلسە چۆن ئەڕوات؟، ئەی چۆن ئەو خەڵکانە ئەپارێزی لەوەی خۆیان نەفرۆشن بە شەریکەیەك؟.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عمر هەورامی فەرموو.

بەڕێز عمر صدیق هەورامی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر تەماشای ماددەکانی پێشوو بکەین، ئەوانەی کە لەناو مەجلسەکەن، هەموویان وەزیفەیان هەیە، ئەمە یەك، دوو، ئەو مجلسەی کەتەشکیل دەبێ بیشوبهێنین بە نموونە، ئەگەر وەزارەتی تەربیە وەربگرین هەزار قوتابخانە هەیە، ساڵی داهاتوو ئەبن بە هەزارو پەنجا قوتابخانە، وەزارەتی تەربیە بۆخۆی هەڵدەستێ بەوەی کە موازەنە یان پارە تەخسیس بکات بۆ ئەو قوتابخانە تازانەی کە هەن، بۆیە کە لە ئەخیر هاتووە

لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و ئەو وەزارەتانەشی کەپەیوەندیدارن بە جێبەجێ کردنی ئەم یاسایە، تەعلیماتی پێویست دەربکەن، یان کاری پێویست بکەن بۆ ئاسان جێبەجێ کردنی یاسایەکە، بۆیە وەزارەت زۆر ئاسان ڕێگەی یاسایی لەبەر دەستە، بۆ ئەوەی موازەنەی تایبەت بۆ مەجلسەکە دابنێت، پێویست ناکات لێرە بوترێت ئەوە ئیش وکاری سالآنەی وەزارەتە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە ئەم یاسایە دەرناکەین لەبیابانێك، ئەم یاسایە دەرئەکەین لە کیانێکی سیاسی و قانونی، کە قەوانین و ممارەساتی پێشووی هەیە، هەرچەند هەفتەیەك ئێمە بودجەمان بۆ جاری سێیەم یان چوارەم پەسەند کرد، بودجەکان وازحە، یەکەمین جار لەکاتی ئامادەکردنی بودجە وەزیرەکان دێن بەپێی ئەو وەزعە تازەی وەزارەتەکە خۆی، بودجەی خۆی پێشنیار دەکات، واتە تەحسیل حاسلە، دووەم، لە ئێستا تاوەکو بودجەی تازە دابندرێت هەم لە یاسای بودجەکە ئێمە ڕێگامان داوە بە درێژایی ئەم یاسایە، سێ، چوار ڕێگامان داناوە کە جێبەجێ کردن و پێویستیەکانی ئەم یاسایە فەراهەم بکرێن، وەزیر هەقی موناقەلەی هەیە لە زمنی تەشکیلات، وەزیری دارایی هەقی هەیە، ئەنجومەنی وەزیران ئەتوانێت ڕێنمایی دەربکات کە بە پێچەوانەی چەند مادده نەبێ، بۆیە غەرەز لەو مادده تازەیە جێبەجێ کراوە، یاساکانی کاریان پێ ئەکەن ڕێگا ناگرن، بۆیە تەسەوڕ دەکەم ماددەکە زیادە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا کاوە فەرموو.

بەڕێز کاوە محمدامین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەقەناعەتی من ئەو یاسایە یاسایەکی زۆر زۆر موهیمە، ئەساسی بووژانەوەی ئابووریە، بنچینەی بازاڕی ئازادە، لەدواجاریش یەکێکە لە پێگەکانی سیستەمی دیموکراسی، بۆ ئەوەی ئێمە کێبڕکێی بازاڕی ئازاد بکەین و دژی ئیحتیکار، پێویستە ئەو مەجلیسە پشتگیری بکرێ، پێموایە پشتگیری کردنی ئەو مەجلیسەو بەردەوام بوونی ئەو مەجلیسە، ئەو مەجلیسە بتوانێ بە ئەرکی خۆی هەڵبستێ، پشتگیری ماددی ئەوێ، بۆیە من پشتگیری ئەو پێشنیارەی جەنابی وەزیر دەکەم کە لەو یاسایە بودجەی بۆ دیاری بکرێ، بۆ ئەوەی ئەو مەجلیسە لە دوا ڕۆژدا بتوانێ ئیشەکانی خۆیان بە ڕێك و پێکی جێبەجێ بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک جلال فەرموو.

بەڕێز جلال علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسە لەسەر گرنگی ئەم یاسایە زۆر کراوە، یاسایەکی گرنگە، بەلاّم دابین کردنی بودجە تەنها لە یاسای بودجە ئەکرێ، ئێمە کە بودجە هەموار کراو چەند مانگێك خەریکی بووین، زەحمەتە ئێستا تۆ بلێی لەفلاّن بودجە لەکوێ بۆی ئەهێنی؟، دوو، لە ماددەی 19 ئەلێت لەسەر ئەنجومەنی وەزیران پێویستە پەیڕەوی ناوخۆی بۆ دەربکات، وەزیرەکانیش ڕێنمایی پێویستی بۆ دەربکەن، قەناعەت وایە لەماددەی 19 بەو پەیڕەوی ناوخۆ و ڕێنمایی پێویست ئەو مەسەلەیە حەل کراوە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئاهەنگ خان فەرموو.

بەڕێز ئاهەنگ عارف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دەمەوێ یەك تەوزیح بدەم، ئێمە دائیمەن کە موناقەشەی بودجەمان کرد، من ئەو دوو ساڵەی کە لە پەرلەمان بووم موناقەشەی بودجە کرا، دەڵێ بودجە بە هەدەر دەچێ و بودجە وا دەچێ و بودجە وادێ، سەد عەیب وعیوبی لێ دەبینینەوە، کەچی حکومەت خۆی دەیەوێ گۆڕانکاریەکی لەناو سیستەم و نیزامی بودجە بکات، بەشێوەیەکی موئەسەساتی بیبات، ئێمە لێرە دەستی دەگرین، من هەر تەعەجوبم لەوە دێت، بەڕاستی جێگای سەرسوڕمانە، ئەو بەخۆی دەیەوێ شتێك بکات، بودجەکەی بەرەو نیزامێکی موئەسەسات ببات، ئەو گۆڕانکاریەی کە تەخسیس دەکرێ، حکومەت بەخۆی دەڵێ گۆڕانکاری دەکەم لە نیزامی بودجە بۆ ئەوەی ئەو پارەیە بەهەدەر نەچێ، ئێ دەڵێ بگەڕێن تەتبیقی بکات، یەعنی تەعەجوب دەکەم لەو شتە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کاردۆ فەرموو.

بەڕێز کاردۆ محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ڕەنگە بەڕێز وەزیر هەست بە غوبنێك بکات لە کاتی دانانی بودجە بۆ وەزارەتەکەی، ئەویش کاریگەری کردووە لەسەر ئەو یاسایە، وابڵێ هەقە بودجەیەکی تایبەتی بۆ دابنێین، بەلاّم ئەرکی پەرلەمانتارانە لەکاتێ کە وەزارەت داواکاری خۆی پێشکەش دەکات، پشتیوانی بکەن بۆ هەموو ئەو یاسایانەی کە ئەهمیەتیان هەیە لە کوردستان جێبەجێ بکرێ، لەبەر ئەوە پێموایە..، چونکە ئەو دەزگایەکی تایبەت نیە ئەو یاسایە تۆ بڵێی میزانیەکی تایبەتی بۆ دابنێی، مەجلیسێکە بەشێکە لەوەزارەت، لەبەر ئەوە، بەلاّم هەرچەند دەچینە خولێکی تر، خەڵکی تر دێتە شوێنی ئێمە، بەلاّم ئەوانە پشتیوانی ئەو وەزارەتە بکەن

بۆ جێبەجێ كردنی ئەو یاسایە ئەهمیەتێكی گەورەیان هەیە لە كوردستان، پێویست بە بودجەی تایبەت ناكات، سوپاس، چونكە ناشتوانی.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كاك سالم فەرموو.

بەڕێز سالم تۆما:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

جەنابی وەزیر حەقیەتی ئەو پێشنیارە بكات، میزانیەی وەزارەت ئەسڵەن موستەعید نیە بۆ كارێكی ئیزافی، بەڵام تەرخان كردنی پارە تەنها لە یاسای بودجە دەكرێ، بەس موشكیلەی وەزارەت موشكیلەی ئەم ساڵە بەس، قانون بۆ ئەمساڵ نیە، قانون بۆ چەند ساڵێكە، ئێمە موشكیلەمان ئەو شەش مانگەیە، یان دەبێ وەزارەتی مالیەو ئەنجومەنی وەزیران ئیلزام بكەین بە تەرخان كردنی بڕە پارەیەك بۆ جێبەجێ كردنی یاسایەكە، یان دەبێ زومنیەن لە ماددەی 9 ئەنجومەنی وەزیران ئەو ئیشە جێبەجێ بكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

د.عمر فەرموو.

بەڕێز د.عمر حمدامین نورەدینی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەنجومەنەكە دەستەیەكی سەربەخۆ، یان مەسەلەن موئەسەسەیەكی سەربەخۆ نیە، بەشێكە لە وەزارەت و لەناو وەزارەت دەبێ، هەتاوەكو بڵێین ئەمە بودجەی تایبەت و سەربەخۆی پێویستە، بەڵام ڕەنگە ئیش و كارەكانی ئەنجومەنەكە پێویستی بەوە هەبێ بەڕاستی پشتیوانی دارایی بكرێ، بۆیە ئەو سیغەیەی سۆزان خان باسی كرد، بڵێین لەسەر وەزارەت پێویستە لەچوار چێوەی بودجەی ساڵانەی خۆیدا پشتیوانی دارایی بۆ كار ئاسانی ئەنجومەنە كە تەرخان بكات، بەم شێوەیە هەوڵ بدەن لەناوی داڕشتنی بۆ بكرێ، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموون لیژنەی هاوبەش.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئێستا لەمیانەی گفتوگۆكانی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دوو ڕەئی گەلاڵە بووە لە لای ئێمە، یەكەمیان ئەوەیە كە ئەو ماددەیە ئیلغا بكرێتەوە، پێشنیاری ئەوە كراوە پێشنیارێكیش هەیە كەوا پشتگیری ئەكەن، بەڵام پشتگیری كردنەكە پاشان پێویستی بە سیاغە كردن هەیە، ئیلغایەكە دەبێ بخرێتە دەنگەوە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

وەكو باسیان كرد دوو ڕەئی هەیە، ئێستا ئەو پێشنیارەی وەزیر كە پشتیوانی بكرێ بۆ ئەوەی میزانیەكی بۆ دابندرێت، ڕەئیەك هەیە دەڵێ لەغو بكرێ، كێ لەگەڵ ئەوەدایە كە ئەو پێشنیارە نەبێ تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، كێ لەگەڵدایە بمێنێتەوە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، زۆرینەی دەنگ لەغوی كرد، بەداخەوە جەنابی وەزیر سەركەوتوو نەبوو، فەرموون بۆ ماددەیەكی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادة التاسعة عشرة:

على مجلس الوزارء والوزير كل حسب اختصاصه إصدار الانظمة والتعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ أحكام هذا القانون.

بەڕێز د.احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و وەزیر هەریەكەیان بەپێی تایبەتمەندی خۆی پەیڕەو ورێنمایی پێویست دەربچوێنێ بۆ ئاسانكاری جێبەجێ كردنی حوكمەكانی ئەم یاسایە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش فەرموون.

بەڕێز عماد محمد حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێش ئەوەی دەنگ لەسەر ئەم ماددەیە بدەین، ئێمە ماددەیەكی موقتەرەحمان هەیە، ئێستا ئەگەر جەنابتان ڕێگە بە ئێمە بدەن عەرز بكەین، بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان، پێشنیارەكە ئەوەیە، (على الشركات التي الآت اليها النشاطات الاقتصادية من خلال العمليات حصصة تكييف وضعها القانوني وفق احكام هذا القانون خلال مضي ستة اشهر من تاريخ صدور هذا القانون).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر ئەو پێشنیارە.

بەڕێز سنان احمد چەلەبی/ وەزیری بازرگانی وپیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوە تەحسیل حاسڵە.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە لەسەر ئەو پێشنیارە؟، لەبەر ئەوی پێشنیارەکە ئەبێ بچێتە پێشی ئەم ماددەیە، بۆیە ئێمە موناقەشەکەیمان دوا خست تاوەکو ئەو پێشنیارە حەسم ئەکەین، ئەو بەرێزانە ناویان نووسراوە، کاك برهان، سۆزان خان، شلێر خان، کاك عبدالسلام، فەرموو کاك برهان.

بەڕێز برهان رشيد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕەئی من ئەو ماددەیە زیادە، لەبەر ئەوەی خۆت ئەزانی شەریکات هەمووی بەپێی قانونی شەریکات کە دروست بووە، وەختی خۆی تەکیفی وەزعی قانونی خۆی کردووە، شتێکی تازەی ئەوتۆی تیا نیە کە جارێکی تر ئەو نەسە بنووسینەوە، پێشتر بەپێی قانونی شەریکاتی نافز لەلایەن ئیدیعامی شەریکاتەوە کە ئیجازەی دراوەتێ، تەکیفی وەزعی قانونی خۆیان کردووە، خەلەلیان نیە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هاوڕام لەگەڵ هاوکارم کاك برهان، من کاتی خۆی ئەم خەسخەسەیە کە کراوە، بەپێی نیزامی شەریکات کراوە، ئێستاش ئەم قانونە هەموو شەریکەیەك ئەگرێتەوە، کە لە لای شەریکات تەسجیل کراوە، یەعنی ئەوەی تیا نیە کەسی دەرباز بێ، ئیتر خەسخەسەی کردبێ و کۆمپانیای تایبەتی خۆی بێ، گەورەبێ و بچووك بێ، هەمووی لە سجلی شەریکات هەیە، بۆیە من پێموایە ئەوە زیادە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەواتە دوو کەس داوای دەکات لەغو بێ، بۆچی موناقەشەی بکەین، با ئەوە بخەینە دەنگەوە، بزانین لەغوە یان دەمێنێتەوە، کێ لەگەڵ ئەوەدایە ڕەفز بکرێتەوە با دەستی بەرز بکاتەوە؟، کێ لەگەڵدایە ئەو پێشنیارە بمێنێتەوە با دەستی بەرز بکاتەوە؟، 12 کەس لەگەڵدایە بمێنێتەوە، زۆرینەی دەنگ ڕەتی کردەوە، فەرموو بۆ سەر ماددەکەی پێشوو تر، ماددەکەش خوێنرایەوە، ماددەیەکی پرۆتۆکۆلیشە، کێ دەیەوێ قسەی لەسەر بکات، بابفەرموێ، فەرموو کا صباح بيت الله فەقەت.

بەڕێز صباح بيت الله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 19 لە عورفی یاساکاندا واهاتووە، ئەم ماددەی 19 ئەبێتە 2 ماددە(على مجلس الوزراء) بەجیا(على رئيس الوزراء) بەجیا، بە رەئی من بکرێتە دوو ماددە، لە عورفی یاساکاندا وا هاتووە، سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بايز اسماعيل/ سەرۆکی پەرلەمان:

جەنابی وەزیر تێبینیت.

بەڕێز سينان احمد چەلەبی/ وەزیری بازرگانی وپیشەسازی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بیكەینە دوو فەقەرە مادام وایە، (على رئیس الوزراء)و(على مجلس الوزراء).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو ئەڤین خان.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە ئێمە لەبەر ئەوەی كەماددەكان زیاتر نەبێ، حەسرمان كرد لەیەك ماددە، ئەنزیمە هەمووومان ئەزانین مەجلسی وزرا دەری ئەكات، تەعلیماتیش وەزارەتی موختەس دەری ئەكات، بۆیە لێرە زۆر بە ڕوونی هاتووە، وابزانم پێویست ناكات بكرێتە دوو ماددە، لەیەك ماددە حەسر بكرێت بڕوا،

اولاً: على مجلس وزراء اصدار الانظمة اللازمة .

ثانیاً: على الوزیر كل حسب اختصاصە اصدار التعلمات اللازمة لتسهیل تنفیذ احكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لەگەڵدایە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، كێ لەگەڵدانیە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، بە تێكڕای دەنگ بەسەند كرا، فەرموون بۆ ماددەیەكی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

اولاً: على مجلس الوزراء اصدار الانظمة اللازمة لتنفیذ هذا القانون.

ثانیاً: على الوزیر اصدار التعلیمات اللازمة لتنفیذ احكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ لەگەڵدایە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، كێ لەگەڵدانیە تكایە دەستی بەرز بكاتەوە؟، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند كرا، فەرموون بۆماددەیەكی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

المادە العشرون:

لایعمل بأي نص قانونی أو قرار یتعارض مع احكام هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆكی پەرلەمان:

ماددەی 20 کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، کێ لەگەڵدانیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الحادية والعشرون:

على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز د.احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی 21:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە لەسەر ئەم ماددەیە؟، کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، کێ لەگەڵدانیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، بەکۆی دەنگ پەسەند کرا، فەرموون بۆ ماددەیەکی تر.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثانية والعشرون:

ينفذ هذا القانون اعتباراً من تأريخ نشره في الجريدة الرسمية (وقائع كوردستان).

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی هەیە؟، کێ لەگەڵدایە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، کێ لەگەڵدانیە تکایە دەستی بەرز بکاتەوە؟، بە زۆرینەی دەنگ پەسەند کرا، فەرموون بۆ ئاخیر فەقەرە.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

الاسباب الموجبة

لأجل تنظيم المنافسة ومنع الممارسات الأحتكارية التي تؤدي الى الحاق الضرر بالمجتمع التي يقوم بها الأشخاص الطبيعية والمعنوية من المستثمرين والمنتجين والمسوقين أو غيرهم في جميع النشاطات الانتاجية والتجارية والخدمات والانشطة الاقتصادية التي يتم خارج الاقليم وترتب عليها آثار داخليه. فقد شرع هذا القانون.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

بە کوردیەکەی هەتانە بیخوێننەوە؟.

بەڕێز د.احمد ابراهیم وەرتی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیە پێویستیەکانی دەرچواندنی ئەم یاسایە

لە پێناو ڕێکخستنی کیانی کێبڕکێ و نەهێشتنی کاری قۆرخ کردن کە دەبێتە مایەی زیان گەیاندن بەو کۆمەڵگایەی کە کەسی سروشتی و مەعنەوی گەشەپێدەران و بەرهەم هێنەران و ئەوانەی کاری بە بازاڕ کردنی بەرهەم ئەنجام دەدەن، غەیری ئەوان لە هەمو چالاکیەکانی بەرهەم هێنان و خزمەتگوزاری و چالاکی ئابووری کەلە دەرەوەی هەرێم ئەنجام دەدرێن، کار دەکەنە سەر هەرێم ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی هاوبەش تێبینیتان هەیە؟.

بەڕێز ئەڤین عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێمە لەگەڵ دەقی ئەو ئەسباب موجیبەین.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ تێبینی لەسەر هەیە؟، چوار کەس، کاک عبدالسلام، کاک جمال، کاک خورشید، زکیە خان، فەرموو زکیە خان.

بەڕێز زکیە سید صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ئەم بهێین سەح کەینێ ناڤەرۆکا یا ڤێ قانونا یا ئەڤرۆکە دێتە خیندن، موقارەنە کەین گەل ڤێ ئەسباب موجیبێ، ئەو ئەسباب موجیبە ب نیسبەت ڤێ قانونێ زۆریا زەعیفە، ژ لایێ زاراوەیێ ڤە، ژ لایێ ئەو تشتێت هاتینە ب کارئینان ناڤەرۆکێدا، ژبەر هندێ ئەز پێشنیار کەم، ئێك، ژوان موستەلەحاتێت کو ئەم زێدە بکەین ڤێرێدا، ئێك، مە بۆ چ ئەڤ قانونە دانایە، کو بشێین هەدەفێ ڤێرە دیار بکەین، ئێك، ئازادیا مونافەسا هەبیتن، دوو، ئیحتیکار ل بازاڕێ نەمینیت، سێ، ببیتە حافزەك بۆ کێم کرنا یا کولفەو سعر و باشتر کرنا جەودە ب نیسبەت سیلع و خەدەمات، یا چارێ، تەشجیع کرنا یا قیتاعێ خاس و موختەلەت و عام، کو د ئەنجامدا هاوکاریا ئابووریا نیشتیمانێ، ژ ڕێکخستنا ب چ شێوازەکێ بیتن، داڕشتنا وێ حەقە ئی دی بنووسن کو لیژنا پەیوەندیدار، زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاک خورشید فەرموو.

بەڕێز خورشید احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن لەگـەڵ دەقەکـەم، بـەس دوو تێبینـیـم هەیـە، یـەك(جمیـع النشـاطات الانتاجیـة والتجاریـة والخـدمات والانشـطة الاقتصـادیة التـی (تـتم) نـە (یتم)خـارج الاقلـیم (وترتـب علیهـا اثـار داخـل الاقلـیم) ئـەو دوو مولاحەزەیەم هەیە زۆر سوپاس.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك عبدالسلام فەرموو.

بەڕێز عبدالسلام مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی دەقە کوردیەکە مـن تێنەگەیشـتم، بۆیـە تێبینـیـم لەسـەر دەقـە عەرەبیەکەیـە، کـە ئـەڵێت (لأجـل تنظیم المنافسـة ومنـع الممارسـات الاحتکاریـة التـی یـؤدی الی الحـاق الضـرر بـالمجتمع التـی یقـوم بهـا) تۆزێـك رەکیکە لە عەرەبیەکە، دوو، سێ جوملەی سانەوی و تەفسیری تێدایـە، مـن پێشـنیار ئـەکـەم پـاش (الممارسـة الاحتکاریة) (التی تؤدی الحاق ضرر المجتمـع) هـەڵبگرین، بێنینـە خـوارێ بۆیـە (منـع الممارسـات الاحتکاریـة التی یقوم بها الشخص الطبیعی او المعنوی) وابزانم دروست تر بێت(او غیرهم في جمیع النشاطات الانتاجیـة والتجاریة والخدمات و الانشطة الاقتصادیة التی تتم خارج الاقلـیم وتـؤدی الی الحـاق ضـرر بـالمجتمع) بیننـە ئێرە، (خارج الاقلیم التی تؤدی الی الحاق ضرر بالمجتمع) بیننە پاش (خارج الاقلیم) .

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

لانە خان فەرموو.

بەڕێز لانە احمد چەلەبی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنیسبەتی ئەسباب موجیبە یەعنی لەگەڵ دەقـی سـیاغەکەی لیژنـەی قـانونیم، بـەس لێـرە یـەك ئیزافـەم هەیـە، کـە ئـەویش نووسـراوە(او غیرهـم في جمیـع النشـاطات الانتاجیـة والتجاریـة والخـدمات والانشـطة الاقتصادیة التی یتم داخل وخارح الاقلیم) چونکە داخیل نەنووسرایە، خارج الاقلیم، داخیلەکەی بۆ ئیزافە بکرێ، داخیل ئیقلیمیش بێ.

بەڕێز د.ارسلان بایز اسماعیل/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال طاهر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.